OFFICINÆ.

PHARMACOPOEORVM, SEV ANTIDOTARII

LIBER PRIMVS;

De medicamentis alterantibus ac præparantibus, in octo sectiones distinctus & per

PETRVM VFFENBACHIVM

Reip. Mœnofrancofurtensis Archiatrum multorum & vtilissimorum medicamentorum descriptionibus locupletatus, quarum sectio prior selectos tantum syrupos, & vsu longo probatos describit.

PRÆFATIO.

QVAM sit in tradendis disciplinis necessaria methodus, cuique vel mediocriter erudito notum est; Certa namque ratio docendi, discendiq; sine methodo nulla: hac duce quæuis artes firmius stabiliuntur, optabilius earum theoremata leguntur, facilius discuntur. Ex multis vero, qui Antidotaria scripserunt, vix duos reperies, qui eandem methodum sequantur in disponenda serie medicamentorum compositorum. Nicolaus quidã Præpositus aliis male præponitur, qui ad alius Nicolai Alexandrini, à quo, quæ sua vocat [*Ioan. Agricol. Ammonius, & M. Tatius Alpin.*] excerpsisse dicitur, imitationem, alphabeticum ordinem secutus est, primumque de medicamentis egit, quæ in principio dictionis habent literam A. Secundo de his, quæ incipiunt à litera B. Et sic de reliquis. Hocque pacto promiscue de Antidotis, aceto scylliticо & Amylo locutus. Inter recentiores Syluius, Fernelius, & Ioubertus, rectum ordinẽ seruandum, certis legibus firmare, & optima serie disponere ten-

Nic. Præpositus à Nic. Alexand. medicamenta transcripsit.

re tentarunt; In multis tamen multum à se inuicem dissentiunt, nec quem vnus sequitur ordinem, alii probare videntur. Is autem maxime probandus, quem medendi ratio præscribit. Series enim verborum & præceptionum docet, & quasi loquendo demonstrat.

Hanc doctrinæ methodum hac in Officina tradimus, in qua cum ad omnium morborum expugnationem, omnia medicamenta, tanquam in locupletissimo penu contineantur, ea non confuse descripsimus, sed quæ intus sumuntur, Officinæ parte prima, quæ extrinsecus adhibentur, altera congessimus. Prior autem pars in tres libros distribuitur, quorum primus de medicamentis alterantibus & præparantibus agit: Secundus, de purgantibus: Tertius, de Cardiacis, seu roborantibus. Singuli denuo in multas sectiones distinguuntur; vt & sectiones adhuc in capita plurima. In priore autem agitur de Syrupis, atque primum de his, quæ ex primis & vernis floribus parantur; Cuiusmodi est Syrupus Violatus, Syrupus de Tussilagine, & de floribus Persicorum.

CAP. I.

Syrupus Violatus.

℞. *Florum violar. recent. ac mundatorũ* ℔. *ij. Macerentur horis octo in* ℔. *v. aquæ tepidæ in vase vitreo stricti oris, & operculato: Postea colentur: Eidem aquæ calfactæ tantundem violarum horis adhuc octo maceretur, & percoletur, idque quinquies iteretur. Tum sumantur colaturæ clarificatæ, & sacchari partes æquales, & fiat Syrupus perfecte coctus.*

COMMENTARIVS.

Syrupum natura sola nullum vnquam confecit, sed ex arte mixtionem, coctionem, & consistentiam suam habet; Qui tamen ex solis violis, aqua, & saccharo conficitur, simplex dicitur, ad discrimen magis compositi, qui præter hæc, semina *citoniorum, malluarum, tuiubus. sebesten,* & *aquam cucurbitæ* recipit, cuius author primus Mesue perhibetur, sed nullibi, quod sciam, sic confectus reperitur. Simplex vero in omnibus Pharmacopoliis inuenitur, sed non vbique, æque simplex paratus. Aliquando enim è violarum succo & saccharo tantum, aliquando ex illis bis, ter, vel etiam pluries infusis & expressis conficitur. Multi siquidẽ nouas violas septies infundunt & macerant alii octies, & nonnulli nouies; Sed Fernelius inutilem putat toties iteratam infusionem. *Frustra*, inquit, *syrupo violaceo conficiendo violarum maceratio-nem nouies renouant, cum tertia aut quarta infusione nihilo inefficaciter fit futurus syrupus.* Meliorem tamen existimo, qui ex pluribus infusionibus conficitur.

Compositus.

Nonnulli succum ex violis expressũ, alii conseruam syrupo coctione iam incrassato adiiciũt, vt magis violaceus reddatur. Alii malunt ex puro violarũ succo & saccharo albissimo parare; quidam sacharum coquunt ad electuarii consistentiam, quod postea decoquunt in syrupi crassitudinem supradicto violarum infuso, aut succo expresso.

Discrimen vero constituunt multi inter violatũ & violaceũ; vt violatus dicatur syrupus ille, qui ex floribus mũdatis conficitur; violaceus qui ex integris, & non mundatis, hicq; minus quidem violatus

Syrupi violati & violacei differentia.

latus est, sed magis solutiuus; Pars enim herbacea qualitatem habet emollientem perinde ac folia. Sunt, qui tantum sachari libras quatuor ad infusionis, aut succi libras quinque adiiciunt, & coquunt in syrupum, sicque Lutetiæ parari solet.

Qualitates. Syrupus violatus bilis acrimoniam frangit, calorem viscerum temperat, ventrem leniendo ac molliendo subducit, & vitiis thoracis confert. Præcipuo autem auxilio est pectoris, & lateris inflammationibus, & asperæ arteriæ scabritiei; & in febrium æstu, biliosis & acutis morbis, præcordiorum ardoribus, & siti sedandæ commendatur.

CAP. II.

Syrupus de Tussilagine.

℞. Tussilaginis recentis m. vj.
Capilli veneris veri m. ij.
Hyssopi m. j.
Glycyrrhizæ rasæ ℥. ij.
Coquantur in ℔. iiij. aquæ pluuiæ vel fontis, ad quartæ partis consumptionē. Decoctio coletur & clarificetur; Cui adde sacchari albissimi ℔. iij. fiat Syrupus perfecte coctus.

COMMENTARIVS.

Syrupus hic à Tussilagine tanquam à basi nomen habet, cuius quantitas cæteris maior est. Illius author cum incertus sit, varie præparari solet. Verum optimā nunc descriptionem exhibemus, per quā simplicia quatuor præscripta in aquæ tātū libris quatuor incoquēda statuimus, quia longiorē coctionem non sustinent.

Qui primo vere syrupum hunc conficiunt, flores solummodo *Tussilaginis* assumunt: qui æstate, partes æquales foliorum viridium & florum siccorum adiiciunt. Sunt, qui æstate media ex solo foliorum succo depurato & sacharo parare solent. Optime quoque fit ex solo florum decocto & sacharo, diciturque *Syrupus de Tussilagine simplex*, & aliquando *Syrupus florum Tussilaginis*, seu *vngulæ caballinæ*, ad differentiam superioris magis compositi, qui præter cætera *capillum veneris verum* admittit, cuius penuria substituendum *polytrichum* statuo.

Syrupus de Tussilagine simplex.

Syrupus de Tussilagine tussi confert, *Facultates.* Orthopnœæ, asthmati, tracheæ arteriæ, aspredini, sputo coquendo, mouendo, & expectorando. Debet vero senim assumi lambendo instar eclegmatis, vt diutius hæreat œsophago, & aliquid deerret interlingendum, per asperæ arteriæ amplitudinem.

CAP. III.

Syrupus florum Persicorum.

℞. Florum Persicorum recentium ℔. j. Macerentur in ℔. iij. aquæ tepidæ horas xij. Deinde bulliant parum, & exprimantur. Tum par florū quantitas infundatur, & exprimatur; idque quater, aut quinquies iteretur, vel etiam sexies, si florum suppetat vbertas. Postremæ colaturæ ad ℔. iij. adde sacchari ℔. ij. ß. fiat Syrupus, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Syrupus vel ex fructibus, vel ex floribus Persicorum conficitur. Qui ex fructibus, raro est in vsu, etiam teste *Christophoro Georgio*, commentatore in Mesuem, & primo tantū vere paratur, vt ille incipiente Autumno, antequam scilicet Persica absolute maturuerint. Tria vero syrupum hunc ex paucioribus infusionibus conficī, vt quatuor, aut quinque tantum suadent, florum nēpe iactura, penuria, & amaritudo Iactura quidē, quæ arte quapiam reparari nequit; Euulsis enim floribus, noui eodem anno minime renascuntur, & arbor infrugifera manet. Penuria, quia non nisi sata viret, nec in culta dat poma colono, vt violæ & reliquæ plantæ agrestes. Amaritudo, quę eo molestius toleratur, quo pluribus iteratis infusionibus conficitur.

Cur hic Syrupus non conficiatur ex pluribus infusionibus.

Facultates. Syrupus è florib. Persicorum paratus vim habet aquas, & bilem ducendi, vermes enecandi & infarctu mesenterium liberandi. Non solum enim meatus diducit, sed humores incidit, & educit.

CAP. IV.

Syrupus de Lupulo.

℞. Succi depurati Lupuli ℔. iiij.
Succi fumariæ depurati ℔. ij.
Sachari albissimi ℔. vj.
Coquantur simul ex arte, & fiat Syrupus.

COMMENTARIVS.

Non est omnibus vna syrupi huius descriptio: alii enim ex solo succo lupuli & sacharo conficiunt, Mesuei consilio fulti, qui *capite de volubili*, sic præscripsisse videtur: Alii fumariæ succum adiiciunt, quorum iudicio lubentius assentior. Sic enim vires nanciscitur præstantiores, sed non statim primo Vere aut hyemis fine, cum scilicet lupuli germina erumpere incipiunt, parandus est, sed expectanda paulo calidior cœli constitutio, quæ tenellam fumariam exhibeat, cuius succus desideratur, alioquin parãdus simplicior ex solo lupuli succo depurato, & sacharo ad legitimam coctis spissitudinem.

Quo tempore hic syrupus parãdus.

Qualitates. Syrupus de lupulo præcordiorum æstus contemperat, humores frigidos & crassos attenuat, calidos ducit per alvum, & ictero, hydropi atque morbis omnib. ab obstructione natis conducit.

CAP. V.

Syrupus rosarum pallidarum.

℞. Rosarum pallidarum recentium ℔. vj.
Infunde horis octo, in vase vitreo stricti oris, cum aquæ tepidæ ℔. xv. Deinde colentur. Tum par quantitas aliarum rosarum recentium in aquæ calefactæ pari quantitate maceretur, & rursus coletur: idque iteretur nouies. Nona ac postrema infusioni colatæ addatur æquum sachari pondus, & fiat Syrupus secundum artem.

COMMENTARIVS.

Nonnulli minorem sachari quantitatem adiiciunt, & diutius coquũt, vt crassescat; tuncque magis purgatorius est, sed minus palato gratus. Multi Mesuei consilium secuti, infusionem primam, vel etiam bis iteratam seruant, vase stricti oris, ac rite operculato exceptam, superfuso oleo, & quadraginta dies insolatam. *Mucharum rosarum* vocant, vt *mucharum violarum*, earundem infusarum nec expressarum macerationem. *Mucharum rosarum.*

Ne quis autem nostri nos immemores putet, qui hoc *libro*, de medicamentis tantum alterantibus & præparantibus agere polliciti sumus, nunc vero ipsis adiungimus syrupum rosarum pallidarum vere purgatorium; Dicimus, nos omnes syrupos vsitatiores eadem serie & ordine, quem temporis conditio præbet, describere, non omissis, aut ad alium locum remissis purgantibus, qui re vera pauci sunt; Et qui inter eos purgãt, id adeo præstant ignaue, vt verius præparatorii dicantur. Proinde non æquum visum est, eosdem, vt & bechicos, ab alterantibus separare.

Qualitates. Syrupus rosarum pallidarum inter hydragoga medicamenta & alterantia numeratur; Humores enim calidiores contemperat, & serosos educit, non modo à regione prima corporis, sed partibus remotioribus, si maiori quantitate sumatur. Recens paratus vim habet purgandi maiorem, vetus imbecilliorem, daturque tuto pueris & senibus.

CAP. VI.

Syrupus de Hispidula, seu æluropo, vulgo de pede Cati.

℞. Summitatum floridarum & recent. æluropi ℔. j.

Infunde

Infunde per noctem, aut diem integram in aquæ calentis ℔.v. aut sufficienti quantitate: deinde bul. lente igne. In colatura ad ℔.iiij. adde sachari ℔.iij. coquantur ex arte in syrupum.

COMMENTARIVS.

A paucis annis syrupum hunc in vsum venisse certum est; Recentiores enim inuenerunt, & experientia multa audaciores facti comprobarunt, primusque omnium Lutetiæ parauit Ioannes Gonerius Pharmacopœus insignis, & materiæ medicamentariæ peritissimus, qui, vbi plantam, ex qua conficitur, ex agro Turonēsi & Andegauensi aduectam conspexit, eā in Parisiensi, ac vicino quæritans, inuenit copiosam, qua singulis annis suum conficit syrupum, alia aliunde non mutuata. Varie autem solet appellari, videlicet, *hispidula, gnaphaliū, pilosella, cotonaria, aluropus* seu *pes cati*, & à quibusdam, sed improprie, *lagopus*, seu *pes leporis*, qui trifolii quædam species perhibetur.

Accidit autem syrupum hunc multifariam præparari, quod nullus adhuc typis excudendum commiserit: Alii enim tantum plantæ summitates, aut solam lanuginem in aqua macerant, alii floscules & folia, quibus libenter assentior: Sic enim vim magis astringentem possidet, & sistendis fluxionibus conuenientiorē: Alii decocto parando adiiciunt *glycyrrhizam, iuiubas, passulas, hordeum*, & alia bechica; Sed vsitatior est descriptio, quā exhibemus, cui si *libra dimidia sachari rosacei* permisceatur, aut eius par & penidiorum pondus, qualitatem assequetur magis bechicam & cardiacam, & saporem gratiorem.

Præparandi modus ita facilis est, vt minime egeat alia dilucidatione, quam quæ ex illius descriptione est conspicua satis. Si planta non nisi sicca habeatur, eius quātitas minor, aquę maior ponatur.

Vis huius syrupi agnoscitur eximia ad multos pulmonis affectus, nam cum *aluropus*, seu *hispidula* planta sit vulneraria, & astrictoriæ facultatis, non modo vulnera curat, & vlcera impedit, sed alia multa illorum vitia sanat. Maxime vero his conuenit, quibus à capite, ac aliis partibus fit fluxio in thoracem, & quibus pulmones pituitoso humore multo infarciuntur Humoris enim irruentis impetum cohibet, fluxum coquit, partem affectam roborat, & expectorationem mouet. *Qualitates.*

CAP. VII.

Syrupus de papauere, simplex. Des. Mes.

℞. Capitum papauer. albi & nigri magnitudine mediocrium, ac recentium an. ℥.lx. hoc est, ℥.vij, & ß. Macerentur per diem naturalem in aqua pluuia ℔.iiij, donec tabescant. In colatura ad ℔.j.ß. adde sachari & penidiorum an. ℥.vj. seu ℔.ß. Coquantur in consistentiam syrupi.

COMMENTARIVS.

Syrupus hic à Mesue dicitur simplex, ad alterius magis compositi discrimen, cuius confectionem ingrediuntur multa lenientia, vt semina *lactucæ, malua, citoniorum, iuiubæ, capillus Veneris & glycyrrhiza*; quibus si fuerit opus, in rem præsentem consulit Fernelius, vt syrupo simplici addatur violaceus, aut iuiubinus. Monet etiam, vt minus adiiciatur *papaueris nigri*, quod eius non sit tutus vsus, albi vero quantitas augeatur: cui assentitur Ioubertus contra Rondeletium; vultque vt nigri papaueris quadraginta tantum dragmæ, albi octoginta ponantur, vt amborum requisita quātitas habeatur, sed proportione diuersa.

Vulgus autem Pharmacopœorum hunc syrupum *Diacodium* nuncupat, sed imperite, cum Diacodium inter opiatas reponatur, vt videbimus suo loco: alterius tamē defectum ac vicem alterum facile

cile supplet cum somnus tantum est conciliandus.

Tamdiu autem consilio Galeni *cap.2. lib.7.comp.med.sec. loc.* capita papauerum post macerationem coquenda, vt non tertia, aut quarta, aut aliqua talis pars aquæ fiat reliqua, verum vbi primum in totum flaccida facta fuerint & marcida, ait Galenus: Nam cum succum ipsorum exprimere volumus, hoc vix assequimur, nisi ipsis flaccidis ac marcidis factis. Superuacaneum igitur coquere diutius. Aqua vero pluuia seligitur, qua deficiente, fontana quoque optima est, modo limpida, insipida, & omnis qualitatis expers. Ob eam rem, quæ per tubos plumbeos deriuatur, relinquenda, quod limus in ea contineatur; vnde qui aquæ eiusmodi fæcem combibunt, dysenterici euadunt, ex Galeno. Lutetiæ tamen similium aquarum vsus frequens est, nec insalubris.

Diacodium veterum.

Diacodium autem veterum vt Critonis, Heræ, Damocratis, Sorani, & Galeni, cum forma opiatæ paretur, multumque displiceat; sacharum enim non recipit, sed alia multa insuauia, & forsan inutilia, nunc minime paratur: cuius loco nunc prostat in officinis Syrupus ex decocto capitum papauerum & sacharo confectus, qui improprie à multis practicis *Diacodium* vocitatur.

Diacodium exoleuit.

Vires.

Syrupus de papauere laudatur ad cõciliandum somnum, bilioſi humoris contemperationem & tussim mitigandam. Penidiorum accessu, vim habet magis bechicam, ac lenientem. Penidia vocant Arabes *Alphenicum* ob albedinem. Est enim confectio albissima ex sacharo in decoctione hordei tam diu cocto, donec consistentiam ductilem acquirat, vt possit manibus trahi, duci, & varie in pastillos, vel bacillos intortos more chordarum effingi.

Penidia. Alphenicũ.

CAP. VIII.

Syrupus papaueris Erratici.

℞. Infusionis florum papaueris erratici bis aut ter iteratæ ℔. ij. sachari albissimi ℔. j. ß. sachari rosati ℥. iiij. fiat syrupus perfecte coctus, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Non desunt, qui pluribus infusionibus syrupum hunc parari debere contendunt, sed bina aut trina ad summum sufficit: In soporiferis enim medicamẽtis vitium intensa qualitas non expetitur. Adde, quod pluries iterata infusio syrupum colore & sapore reddit magis ingratum. Eadem vero proportio florũ ad aquam in hoc syrupo solet asseruari, atque in rosaceo.

Cur in hoc syrupo non requiratur multiplex infusio.

De syrupo autem papaueris rhœadis antiquorum nemo locutus est, sed recentiores hunc adinuenerunt aduersus pleuritidem, cuius principio valde conuenit. Qualitatem enim habet astringẽtem, roborantem, bechicam & hypnoticam, impeditque, ne humor è capite ad thoracem defluat. Quod vt facilius præstet, portio *sachari rosati* communis adiicitur. Tuto datur ab ℥. ß. ad ℥. j. ß. & validioribus ad ℥. ij. Maxime vero incipienti, aut non multum progressæ pleuritidi, ne noua fluxio suboriatur, vel saltem vt prior sistatur.

Qualitates.

CAP. IX.

Syrupus de Nymphea.

℞. Florum Nymphea albiss. ℔. ij. Infunde horis sex aut septem in aqua calida ℔. iij. Deinde bulliant parum. Colatura denuo adde parem florum recentium quantitatem, & par fiat maceratio & expressio. Idque ter repetatur. Colatura clarificata addatur æquum sachari pondus, & fiat syrupus secundum artem.

Com-

COMMENTARIVS.

Multi ex infusione vnica tantum syrupum hunc conficiunt, sed efficacior est, qui ex ea ter repetita paratur. Debet autem florum pars virescens ac herbacea, nec non flana reiici, & albissima tantum retineri. Dicitur hic syrupus *simplex* ad differentiam alterius magis compositi, descriptione Francisci Pedemontani, qui raro habetur in vsu, quoniam simplex paratu facilior sit nec vires habet imbecilliores. Adde, quod compositionis descriptio à multis improbatur, à quibusdam immutatur, ab aliis simpliciū, quibus constat, quantitas augetur, ab aliis imminuitur. Parandi ratio ex formula descriptionis satis nota.

Quænam florum partes ad hunc syrupum eligendæ.

Facultates.

Syrupus de Nymphea insigniter refrigerat, Veneris insomnia cohibet, semen immodice fluens retinet, somnum conciliat, viscerum æstus mitigat, sitim temperat, & febrium ardores compescit.

CAP. X.

Syrupus capillorum Veneris, communis.

℞. Capilli Veneris veri,
Adianti communis,
polytrichi,
ceterah,
saluiæ vitæ an. m j.
glycyrrhizæ rasæ & contusæ ℥ ij.
Infūde duodecim horis in aquæ calidæ quantitate sufficienti: dein bulliāt semel atq; iterum. Colaturæ clarificatæ ad ℔. v. adde sachari albiss. ℔. iiij fiat Syrupus.

COMMENTARIVS.

Huius syrupi tradita descriptio vsitatissima est, cui *iuiubas* nonnulli adiiciunt, alii *passulas* & *glycyrrhizam*. Sed nihil ex istis arridet Fernelio, existimanti, horum permistione syrupum magis ignauum reddi ac imbecilliorem. Vtiliter tamen addi potest *glycyrrhiza*, quæ præter dulcedinem qualitates habet capillaribus affines. Nonnulli tamen eam relinquunt, quod syrupum magis flauum reddat; verum pluris æstimanda qualitas ac virtus, quam color. Vnde Parisienses Pharmacopœi syrupum hunc accurate iuxta simplicium definitorum quantitatem & legitimum apparatum conficiunt, viribus medicatis eximium. Qui secus faciunt, paruam capillarium quantitatem permiscentes, & leuiter tantum macerantes, syrupum quidem perlucidum, sed vt colore, sic virtute aqueum parant, quem ægrotis exhibentes, & eos suo voto, & Medicos scopo defraudant. Parabitur ergo iuxta formulam descriptam, omnium optimam & apparatu facillimam.

Qualitates.

Præparantium syruporum hic omnium maxime est à vario & multiplici vsu commendatus. Ad partium enim quarumcunque, & præcipue thoracis, iecoris, lienis, renum, vteri quosuis affectus oppugnandos, & ad humores tenuandos & præparandos vtilissimus. Bilem namque temperat & concoquit, pituitam incidit, succum melancholicum ad expurgationem faciliorem reddit, & longo vsu sæpe ipse eosdem humores per aluum blande subducit, expectorationem quoque mouet, & humores bronchiis pulmonum cōtentos incidit & coquit, & per anacatharsim educit.

CAP. XI.

Syrupus capilli Veneris Monspeliensis.

℞. capilli Veneris veri recent. & parum incisi m. ij.
Infunde duodecim horas, vel diem integrum, in aqua calida sufficienti quantitate: deinde bulliant parum. Colaturæ clarificatæ ad ℔. v. adde sachari ℔. iiij fiat Syrupus, vt decet, coctus.

COMMENTARIVS.

Syrupus hic in ciuitate Monspeliensi,

à qua cognomen, vsitatissimus est, frequentissimus, & compositione simplicissimus, vt qui tantum fiat ex leui decocto solius *adianti veri* clarificato, & *sacharo* in consistentiam syrupi cocto.

Sic enim & colore, & sapore gratissimus est. Gratiam vero maiorem adhuc palato conciliat, qui simul *aquam rosaceam* admittit, quæ ab aulicis Pharmacopœis interdum aducitur, vt astutia, quam scientia magis principum & magnatum gratiam aucupentur, & in illorum crumenas digitos subtilius iniiciant.

Vires. Vires habet ei, qui capillares omnes & glycyrrhizam excipit, affines, sed imbecilliores: Segnius enim humores incidit, attenuat, & meatus aperit. Omnium imbecillime, cui *aqua rosata* miscetur, cuius scilicet facultas subastrictoria incidenti & attenuanti reluctatur.

CAP. XII.

Syrupus de quinque radicibus.

℞ *Radicum asparagi,*
apii,
fœniculi,
petroselini,
rusci, an. ℥.iiij.
Coquãtur in aqua sufficienti quãtitate. In colatura ad ℔.iiij. adde sachari tantundem, fiat Syrupus, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Radices primum à sordibus mundantur; dein abluuntur, in frusta secantur, à meditullio nerueo purgantur, contunduntur & coquuntur. Debet autem multorum iudicio, coctio fieri in libris octo aquæ tamdiu coctæ, vt quinque tantum superfint; quibus colatis & clarificatis, sachari libræ quatuor adiiciuntur. Quem parandi modum, & aquæ ad sacharum proportionem magis probo.

Nec desunt, qui acetum addant, vt eius vim incidentem augeant, sed vsus tempore dilui potest in decocto idoneo, vel attenuante, vel magis, aut minus aperiẽte pro vario Mediciscopo.

Paratur à quibusdam syrupus ex duabus tantum radicibus, *petroselini* nempe & *fœniculi*: Sed cum inefficacior sit, & reliquæ tres radices facile possint haberi, præstiterit cum quinque radicibus parare, nec opus erit alterum, qui duas tantum radices excipit, habere. Si quis tamen curiositatis, quam necessitatis magis studiosus, hunc quoque habere voluerit, conficiat ex radicum *petroselini & fœniculi an. ℥.iiij. coctis in aqua sufficienti quãtitate. Et colatura ad ℔.ij. addatur sachari par pondus, aut paulo minus, & fiat syrupus secundum artem.* *Syrupus de duabus radicibus.*

Qualitates. Syrupus de quinque radicibus humores crassos & glutinosos attenuat, incidit, meatus diducit, obstructiones tollit, vrinas pellit, menses mouet, arenulas eiicit, fœdis virginum coloribus & ictero prodest.

CAP. XIII.

Syrupus de Althea, Des. Fernelij.

℞. *Radicis althea ℥.ij.*
cicerum rubrorum ℥.j.
radicum graminis,
asparagi,
glycyrrhizæ rasæ,
passularum mundatar. an. ℥ß.
comarum althea,
malua,
helxines,
pimpinellæ,
plantaginis,
adianti vtriusque an. m.j.
Sem. quatuor frigidor. maior. & minor. an. ʒ iij.
Coquantur in ℔ vj. aqua, dum quatuor supersint, & cum ℔.iij.ß. sachari, fiat syrup.

COMMENTARIVS.

Plurimum Lutetiæ syrupi de althea celebratur vsus, cum propter vires eius eximias, tum authoris dignitatem, cui posterior ætas ideo gratias referre debet, quod medicam artem mirum in modum

dum illustrarit. Præter autem medicamenta multa, quibus Pharmacopœorum tabernas locupletauit, syrupum habemus de althea, Therapeuticis omnibus Medicis vsitatissimum: Ad cuius præparationem, radices primum purgatæ & lotæ diu concoquendæ, præter *glycyrrhizam*, quæ longiore coctione amarescit: dein herbæ; postea semina. Coctio vero facienda in aqua ad eius partis tantum tertiæ dissipationem; longior enim viscidiorem decoctionem efficit. Simplicia autem, quibus constat, omnia in *libro primo materiæ medicæ* dilucidè explicantur.

Glycyrrhiza cur non diu coquenda.

Laudatur syrupus de althea ad crassam, lentamque pituitam clementer expurgandam, obstructiones tollendas, saburram renum impellendam, & ardorem vrinæ demulcendum.

CAP. XIV.

Syrupus de cichorio compositus Rheo.

D. Nic. Florent.

℞. Radicum,
asparagorum,
apii,
fœniculi, } *an. ℥. ij.*
hordei integri
cichorii erratici,
intybi latifolii, seu endiuiæ sativæ,
intybi angustifolii, seu scariolæ, } *an. m. ij.*
taraxaconis
cicerbitæ,
lactucæ vtrinsque,
hepaticæ,
fumariæ, } *an. m. j.*
lupuli
capilli Veneris veri,
adianti communis,
polytrichi,
ceterachi, } *an. ʒ. vj.*
glycyrrhizæ rasæ,
alkekengi,
seminis cuscutæ.

Coquantur in aquæ ℔ xij. aut quantitate sufficienti ad tertiæ partis cõsumptionem. In colatura clarificata dilue sachari optimi ℔. vj. coquantur in syrupum. Cui perfecte, aut paulo plus cocto, adde ad singulas ℔. Rhabarbari ℥ ß. & nardi Indicæ ℈. iiij. fiat syrupus.

COMMENTARIVS.

Nicolaus Præpositus, quem tanquam ducem Pharmacopœorum turba sequitur, quantitatem *rhabarbari* præscriptam octuplicat, & pro quaque libra syrupi ponit vncias quatuor *Rhei*, adeo, vt in quaque vncia syrupi sint dragmę duę *rhabarbari*; hoque modo tenetur paratus Lutetiæ in omnibus officinis, vt in rem præsentem, absque mora possit exhiberi. Nonnulli solum quadruplicant, alii triplicant. Displicet tamen multis, vt Fernelio & Iouberto tanta *Rhei* quantitas, vt quæ nullius sit vtilitatis, sed dispendii plurimi, putantque *vtilius esse rhabarbarum* vtendi tempore, in decocto conueniente infundere, & syrupo permiscere, quod vis eius purgatoria coctione & asseruatione vanescat, vel plurimum imminuatur. Prudenter tamen faciunt, qui ex octuplicato *rheo* parant, qui sane vires alias habet, licet imbecilliores, atque simplex, cuire exigente, noua adiicitur *rhei* expressio.

Facultates.

Syrupus è *cichorio* compositus *rhabarbaro* allioticus est, roboratiuus & purgatiuus: Præcordiorum namque æstum contemperat, bilis acrimoniam demulcet, venas aperit, obstructiones aufert, hepar roborat, stomachum & primam corporis regionem blande purgat, humores calidos educit, nec non pituitosos, si largius sumatur, cõuenitque morbis omnibus biliosis, atque omni ætati, sexui & tempori: tutoq; dari potest infanti bimo, atque etiam iuniori.

Syrupus de cichorio simplex.

Qui paratur sine *rheo*, vocatur simplex, licet prædicta simplicia recipiat omnia, præter *rhabarbarum & spicam Indicam.*

Paratur tamen alius multo simplicior

ex solo *cichorii succo depurato*, & *sacharo*, ad legitimam coctis spissitudinem.

Vires. Vterque valet æstuantibus stomacho & iecore, febricitantibus & viscerum incendio, & obstructione laborantibus.

CAP. XV.

Syrupus de Endiuia, simplex.

℞. *Succi Endiuiæ depurati & clarificati* ℔. *viij.*
Sachari albissimi ℔. *v. misce, & ex arte coque in consistentiam Syrupi.*

COMMENTARIVS.

Quidam ex sylueſtris cichorii succo & sacharo syrupum hunc conficiunt, vt *supra* notatum est: Alii ex *intybo*, seu ex *endiuia* malunt parare, quod magis refrigeret, & minorem amarorem præ se ferat, alioquin ambo vitibus pares.

Cum autem intybus, seu intybum genus sit ad omnes satiui cichorii differentias, *endiuiam* nempe & *scariolam*, syrupus ex alterutrius succo paratus, sine discrimine, *syrupus de endiuia, vel intybo simplex* dici potest. Sunt & qui latiore significato syrupum de *cichorio simplicem* nominant. Tanta siquidem est inter cichoracea & intubacea non solum idea, sed virium affinitas, vt alia pro aliis sæpius vsurpentur, manifesto vix errore.

Vires. Est vero syrupus è succo endiuiæ paratus, ad iecoris æstus mitigandos accommodatissimus, vt etiam ad febrium ardores extinguendos, & bilem obtundendam efficacissimus.

CAP. XVI.

Syrupus de fumaria, simplex.

℞. *Succi fumariæ depurati & clarificati* ℔. *ij. ß.*
Sachari tabarzet ℔. *ij.*
Coquantur simul in Syrupum, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Syrupi Capnitis, seu fumariæ duæ traduntur descriptiones; vna dicitur maior, seu magis composita, quæ ex pluribus componitur; altera minor, quæ succo tantum fumariæ constat & sacharo. Illa solet Lutetiæ dari tyronibus paranda ad ingenii specimen, quod paratu sit difficilis: Paratusque syrupus ex his simplicibus, quæ eius descriptio præscribit, non parum displiceat odore, colore, sapore. Halitum enim & insuauem spirat, & nigricat, & male sapit. Propterea nec tanquam medicamen alteratiuum præparandus est, quia ingratus & ignauus, nec tanquam purgatorium, quia inefficacissimus. Præstat igitur simplicem in Pharmacopoliis habere, qui vt rite paretur, in sole depurabitur fumariæ succus, cui postea, vt decet, clarificato par sachari pondus adiiciendum, si syrupi maior suauitas expetitur, aut paulo minus, si minor. Sed cum fumariæ amaritudo valde sit ingrata, maiore copia sachari dulcoranda.

Est autem *fumaria* planta vulgaris ac notissima, cuius duæ varietates agnoscuntur; vna hortensis est & bulbosa, quæ vix ad medicos vsus trahitur; altera æque in aruis cultis, & in hortis viret, ex cuius succo syrupus hic parandus. *Qualitates.*

Valet plurimum obstructionibus vtriusque hypochondrii, bili mitificandæ, succo melancholico præparando, & febribus, quæ ab hepatis intemperie calida nascuntur curandis.

CAP. XVII.

Syrupus de fumaria maior. D. Mes.

℞. *Myrobalan. citreorum & chebulor. an. ℥. xx.*
florum buglossi,
borraginis,
violarum,
fol. absynthii,
cuscutæ, an ℥ j.
glycyrrhizæ,
rosarum, an. ℥. ß.
epithymi,

poly-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0010-5 DFG

polypodii querni, an.ʒ.vij.
pruna num. centum,
vuarum passarum mundat. ℔. ß.
tamar. Indorum,
pulpæ cassiæ oriental. an.ʒ.ij.
Coquantur primum coquendæ in ℔.
x aquæ ad septem librarum dissipationem. Colaturæ adde succi fumariæ depurati, sachari albi an. ℔. iij. fiat syrupus ex arte.

COMMENTARIVS.

Ni paratum vidissem in multis officinis hunc syrupum, libenter omisissem, quod sapore, colore, viribus ab aliis multum dissideat, & inepte descriptus agnoscatur: In eius enim descriptione nullus ordo componendi seruatur, vt qui incipiat à *myrobalanis*, dein à floribus, mox à floliis plantarum, postea à radicibus; tum à fructibus.

Præparatio. Vt vero compositio hæc rite peragatur, incipi debet ab elixatione *polypodii* contusi; cui mediocriter cocto, addenda sunt *pruna, passulæ, absynthium, epithymum, cuscuta, rosæ & glycyrrhiza*: deinde bulliant omnia simul ad librarum septem aquæ deperditionem, additis paulo ante floribus. Colaturæ addatur *sacharum*, & coquantur omnia ad consistentiam syrupi. Inter tamen coquendum admiscendæ erunt expressiones *cassiæ tamar. Indorum & myrobalanorum*, seorsim factæ, in tribus partibus distinctis succi *fumariæ*, & sic fiet syrupus præter cæteras dotes purgatiuus.

Qualitates. Blande aluum subducit, meatus aperit, obstructiones aufert, cutaneis affectibus tollendis confert, atque omnibus vitiis, qui ab humore salso vel vsto proficiscuntur.

CAP. XVIII.

Syrupus de succo buglossi.

℞. Succi buglossi depurati ℔. vj.
florum eiusdem ℔. j.
Bulliant parum: deinde colentur, & clarificentur, & cum sachari ℔. iiij. coquantur in consistentiam Syrupi.

COMMENTARIVS.

Cum syrupus hic viribus sit eximius, & paratu facillimus, minime debet omitti. Vt rite paretur, tritum buglossum noctem, vel etiam diem integram in vdo ac frigido loco dimittendum, deinde calefaciendum, tum exprimendum. Succus enim ipsius cum viscidus sit, vix nisi hac arte educitur; eductus relinquitur, vt subsideat: nonnulli flores buglossi contusos in eodem succo depurato parum incoquunt, alii in aqua, & colaturam affundunt in succum & sacharum, & perfecte coquunt ad consistentiam syrupi. Sunt, qui buglossi tantum folia sumunt, alii radices, ego totum buglossum conuenire existimo.

Syrupus de succo borraginis. Eodem modo paratur syrupus de *succo borraginis*, eosdemque effectus pollicetur; Et qui alterum habebit, altero carere poterit.

Vires. Valde conuenit his, qui longo mœrore confecti marcescunt, melancholia hypochondriaca laborantibus, lienosis, & palmo affectis.

CAP. XIX.

Syrupus de succo acetosæ. D.M.

℞. Succi acetos. in sole depurati ℔. iij.
Sachari albissimi ℔. ij.
Coquantur simul, & fiat syrupus, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Simplicissimus est hic syrupus, qui eodem modo, quo superior, à multis conficitur: Ab aliis sacharum coquitur ad consistentiam electuarii solidi, cui postea succus depuratus & colatus adiicitur: dein parum feruefit mixtura, vt syrupi consistentiam nanciscatur idoneam. Sæpius tamen sacharo clarificato succus

parum coctus, & residendo purgatus ac colatus permiscetur, & sine aqua coquuntur in syrupum.

Hoc tamen posteriore modo paratus vires habere dicitur imbecilliores.

Vires. Syrupus ex *succo oxalidis*, seu *acetosæ* ex Mes. illius authore, febribus biliosis & pestilentibus saluber est, cordis & ventriculi calorem flammeum extinguit, & æstuantia viscera contemperat.

CAP. XX.

Syrupus acetatus simplex, seu Oxysacharum. D. Mes.

℞. Sacharipurissimi ℔. *v.*
aquæ fontanæ ℔. *iiij.*
Coquantur in vase fictili ad aquæ dimidiæ consumptionem: Tunc adde aceti vini albi ℔. *ij. aut* ℔. *iij. vel iiij. prout magis aut minus acidus desideratur syrupus, & percoque in consistentiam idoneam.*

COMMENTARIVS.

Licet quouis tempore syrupus hic parari queat, cum tamen viribus præcedenti sit affinis, hunc illi proxime subiunximus. Ab *aceto* & *sacharo*, quibus constat, *oxysacharum* dicitur. Vt rite paretur, coqui debet in vase figulino, vel stanneo, aut lapideo, vt vult Mesue, non æneo, vel cupreo, vt imperite quidam faciunt. Perperam quoque nonnulli acetum distillatum sumunt, quod qualitatem perquam acerrimam ventriculo & neruis noxiam habet. Vulgare præstantius est, multoque accommodatius, cuius varias proportiones author imperauit, vt pro vario Medici scopo syrupus parum acer, aut acrior, aut acerrimus & valentissimus habeatur.

Qualitates. Conuenit humori feruenti refrigerando, crasso & viscido incidendo, attenuando, & ad expulsionem apparando, putredini arcendæ, siti sedandæ, & inflammationi viscerum mitigandæ.

Aliud oxysacharum, seu syrupum acetatum simplicem N. Myrepsus exhibet, cuius vsum valde probo. Sic vero describitur:

Syrupus alius acetatus simplex.

℞. aceti ℥ *iiij.*
succi granatorum acidorum ℥. *viij.*
Sachari ℔. *j. coquantur in consistentiam syrupi.*

Paratur vt superior, & vterque vocatur simplex ad differentiam alterius magis compositi, cuius descriptio datur à Nic. Præposito: Sed cum raro vel potius nullo sit in vsu, eius enarrationem subticemus.

Vires. Multos habet vsus; Incidit enim humores crassos, mouet & impellit firmiter inhærentes, calidos temperat, æstum ventriculi & hepatis refrigerat, & humorum corruptelam emendat. His quoque conuenit, vt & alii syrupi acetati, in quibus vermes generantur, seu in intestinis, vt multis accidit, seu in venis, vt in quodam ciue Parisiensi, cuius basilica secta vermis palmum longus me præsente & vidente exiliit, vt *lib. 3. de mat. med. cap.* 33. notaui.

CAP. XXI.

Syrupus Dynari, seu de Byzantiis simplex & compositus. D. Mes.

℞. Succorum endiuiæ,
apii, an ℔. *ij.*
lupuli,
buglossi,
borraginis, an. ℔. j.
Bulliant parum, despumentur & depurentur. Colaturæ ad ℔. *iiij. adde sachari* ℔. *ij.* ℥. *fiat syrupus.*

Sin autem compositum magis volueris, sic facito:

℞. Succorum dictorum rite depuratorum ℔. *iiij.*
incoque rosarum ℥. *ij.*
glycyrrhizæ rasæ ℥. ℥.
seminum anisi,

fœni-

fœniculi,
apii an. ʒ. iij.
spicæ nardi ʒ. ij.
Colaturæ clarificatæ adde aceti ℔. *ij.*
Sachari albissimi ℔. *ii.* ß. *aut* ℔. *iij.*
Coquantur secundum artem, vt fiat syrupus.

COMMENTARIVS.

Vterque syrupus parari solet, sed simplicem prætermittere potest, qui compositum habebit, vt etiam syrupum acetatum compositum, cuius vicem facile supplebit. Dicitur autem *Dynari* ab Arabibus, hoc est, *diureticus*, seu *vreteres purgans*; non autem à denario seu pecunia, vt multi putarunt. Nec fides est adhibenda Bern. Deslennio, qui hoc nomen scripserit, inuentum ab inepto & auaro quodam Italo, qui voce *Dynari* stipem quandam, seu nummum portendit.

Vnde vocatur Dynari.

Dicitur & *Byzantinus*, à Byzantio, siue Constantinopoli, vbi valde fuit vsualis, vel vbi primum fuit inuentus, vel forsan quod Mesue à Medico quodam Byzantino seu Constantinopolitano illius descriptionē habuerit.

Cur Byzantinus.

Syrupus Dynari qualitatem habet aperientem, incidentem, & attenuantem. Confert obstructionibus hepatis, lienis, & mesenterii, vtiliterque datur ictero curando, mensibus ciendis, & febribus sanandis, quæ è viscidorum humorum prouentu oriuntur.

Vires.

CAP. XXII.

Syrupus de moris compositus.

℞. *Succi mororum domesticorum non omnino maturorum* ℔. ß.
Succi mororum rubi syluestris, mellis albi, despumati an. ℔. j.
Sapæ ℥. *iiij.*
Coquantur, vt artis est, in syrupum.

COMMENTARIVS.

Vt diacodii loco, quod olim opiatæ forma parabatur, nunc syrupum de papauere simplicem habemus, sic pro diamoro, syrupum de moris: Ad cuius confectionem multi adiiciunt *succum fructus rubi Idæi & fragarum*: sicque ex tribus mororum generibus conficiunt. Alii vtrumque relinquunt, atque Sapam. Fit autem succorum simul cum melle coctio ad consistentiam tantum syrupi, qui dilutior est *diamoro*, seu *Rob de moris*; quod nunc vix paratum reperitur, sed eius loco syrupus mororum compositus capite superiore descriptus.

Multum quoque probarem syrupum de moris simplicem, ex eorum nempe succo & *sacharo* paratum; cui si portio *aquæ rosaceæ* adiiceretur, & gratiorem, & ad multa efficaciorem, præsertim ad roborandum, & fluxiones sistendas iudicarem.

Syrupus de moris simplex.

Syrupus de moris compositus valet cōtra depascentia oris vlcera: Ad dentium quoque & gingiuarum affectus, ad columellam, seu vuulæ relaxationem, & ad omnia oris vitia, & per se sumptus ex cochleari, & dilutus in decocto conuenienti in formam gargarismatis.

Vires.

CAP. XXIII.

Syrupus Ribes & Berberis.

℞. *Succi vel Ribes, vel Berberis* ℔. *iiij.*
sachari ℔. *ij.* ß.
Coquantur, vt artis est, in consistentiam syrupi.

COMMENTARIVS.

Gallorum vulgus hos fructus *Grossula rubra* nominat, quos Mauritani *Riben*, & officinæ *Ribes* vocitant. Fructus sunt parui, rotundi, rubri, succo multo & acinis quibusdam paruulis prægnantes, & racematim cohærentes: Ex quibus tusis, & prælo commissis exprimitur succus, cui optime depurato & colato *saccharum* adiicitur. Verum minori quantitate, quam cæteris frigidioribus & humidioribus succis, *tum quia Ribesius succus*

Cur huic syrupo minor adii-

ciatur sachari quãtitas.

succus melius & diutius sine corruptela cõseruatur, tum quod maiore copia sachari aciditas illius palato gratissima obtunditur, & magis hebescit vis syrupi.

Idem est iudicium de *Berberis* fructibus, quorum succus similiter extrahitur, & simili modo cum *sacharo* coquitur in syrupum. Fructum hunc vulgus *Spini-vinetam* nominat, officinæ *Berberis*, nomine forsan deducto ab *Amyrberis* Auicennæ, cui Dodoneus *oxyacanthæ* nomen dedit.

Vires. Syrupi Ribes & Berberis valde prosunt vomitibus biliosis, febribus æstuosis, cardialgiæ, siti vrgentiori, & ventris fluxionibus immodicis.

CAP. XXIV.

Syrupus de Agresta, seu de Omphacio.

℞. Succi vuæ acerbæ per residentiam depurati ℔.*v.*
Sachari albissimi ℔. *iij.*
Coquantur simul ex arte in consistẽtiam syrupi.

COMMENTARIVS.

Parat Mesue vt syrupum de *succo citriorum*: Proinde conficit ex *omphacio* & Iulepo hoc est, aqua & sacharo: idque in vase figulino vel stanneo, minime æneo vel cupreo. Ad præparationem coquitur primum *omphacium* ad tertias, cui *sacharum* postea additur, aqua tripla coctum & clarificatum; dein mixtura feruefit in consistentiam syrupi. Quidam addunt, inquit Mesue, *caryophyllos*, sed præstat relinquere, & iuxta descriptionem datam parare. Non improbatur eorum consuetudo, qui prius *sacharum* coquunt in electuarii, aut *penidiorum* consistentiam, cui succum postea addunt, & leuissima coctura efficiunt syrupum, qui, vt fiat acidissimus, ex succo vuarum omnino immaturarum parandus.

Vires. Syrupus de agresta cordi benefacit, vomitiones sistit, & ventris fluxiones biliosas, sitim sedat, æstus viscerum temperat, stomachum calidis humoribus lacessitum recreat, febribus biliosis conuenit: & valet contra venena, ait Mesue.

CAP. XXV.

Syrupus limonum & granatorum.

℞. Succi limonum, vel granatorum acidorum sole depurati, & sensim colo laneo sine expressione traiecti ℔.*v.*
Sachari albissimi ℔. *iij.*
Lente coquantur in vase fictili ad consistentiam Syrupi.

COMMENTARIVS.

Hi duo syrupi coniunctim describuntur, quod vtriusque sit idem parandi modus, & par sachari ad succum proportio, atque magna virium affinitas. Nonnulli sacharum coquunt ad electuarii solidi crassitiem, cui succum lympidum affundunt, rudicula agitant, & leui coctura in syrupum reducunt; hæcque præparandi ratio, multum probatur, per quam scilicet succorum vis, igne non hebescit, sed integra retinetur. Alii succos elixant ad tertiæ partis consumptionem, deinde iulapium simplex affundunt, & denuo coquunt in syrupum.

Sunt & qui succum sumunt, & in duplo sacharo diluunt, parumque simul calefaciunt, vt aptius vniantur in syrupum. Qui sic paratur, consistentiam habet idoneam, optimeque seruatur, modo ex acidis succis conficiatur. Potest etiam sine igne, sed tantum insolatu confici, addita maiore sachari quantitate: Facilis tamen, breuis, optimaque est conficiendi præscripta methodus, quam permulti sequuntur.

Eodem modo paratur syrupus Arantiorum, & aliorum multorum fructuum.

Syrupus limonum febribus continuis, & pestilentibus, ac contagiosis conuenit, vt & morbis omnibus, quos ingens ardor *Vires.*

ardor comitatur, & humorum corruptela: nec non Cardialgiæ, & aliis cordis affectibus. Syrupus vero granatorum cor quoque recreat, putredinem arcet, choleræ morbo ac vomiturientibus conuenit, & fluoribus ventris.

CAP. XXVI.

Syrupus citoniorum.

℞. *Succi citoniorum* ℔.x.
Coque ad dimidias, & sine, vt duos dies resideant:
Atque vbi claruerint, colato; Dein misce
Sachari ℔.iij.
Percoque, vt artis est, in consistentiã syrupi.

COMMENTARIVS.

Varius est multum huius syrupi conficiendi modus: Nam alii vinum adiiciunt; alii acetum; alii simul & vinum, & aromata multa, sicque compositissimum efficiunt.

Sunt, qui simpliciorem malunt, & sæpius citra coctura succos residendo & insolando purgant; deinde cum saccharo clarificant, colant, & percoquunt. Quidam in aqua *saccharum* diluunt, & probe concoquunt. Deinde succos commiscent, & rursus parum elixant in syrupum. Alii alio modo. Sed qui traditur à nobis, vsitatior est, paratu facilior & melior.

Vires. Syrupus citoniorum ventriculum roborat, vomitum sedat, alui fluores reprimit, dysentericis & cœliacis confert, vt etiam his, qui vel sanguinem spuunt, vel fluorem mensium, aut hæmorrhoidum perpetiuntur immoderatiorem, atque destillationes à capite in thoracem, & partes inferas irruentes compescit.

CAP. XXVII.

Syrupus de pomis simplex.

℞. *Succi pomorum dulcium,*
Succi pomorum acidorum an. ℔.v.
Coquantur ad medietatem, & residere permittantur, vt clarescant. Dein percolentur, & cũ sachari ℔.iij. *fiat syrupus secundum artem.*

COMMENTARIVS.

Ad huius syrupi confectionem nonnulli seligunt succum pomorũ redolentium, alii curtipendulorum, quibus facile assentior, Rondeletio refragante, qui infirma ratione improbat succum curtipendulorum, quod videlicet sint carne dura. Laudatur quoque eorum succus, quæ vulgus *passipoma*, & *paradisiana* vocitat, vt etiam *Reginetea*.

Sunt, qui in succo ante, vel etiam post depurationem, immergunt *sericum coccobaphica recenti tinctum*, donec rubeat, & eius tincturæ vim accipiat, hocque modo fit excellentior. Alii *succum citri* commiscent; Verum qui in Pharmacopoliis est asseruandus, modo præscripto parandus, iuxta Mesuei consilium.

Poma autem seliguntur, non modo fragrantia, seu redolentia, quæ propter suauitatem cor recreant, sed etiã subacida, quæ propter acidulum & iucundum saporem, non modo iucunde sumuntur, sed partes ad cordis œconomiam attinentes exhilarant, putredinem arcent, & melancholicos humores contemperant:

Non mirum igitur, si syrupus è pomorum succo paratus, plurimum commendetur ad atterendum, imminuendumve succi melancholici prouentum, ad sudores mouendos, ad palpitationem cordis, ad illius tremorem & debilitatem, & à Mesueo creditur, ad syncopem, seu potius lipopsychiam. Quam saluber igitur perpetuus pomacii vsus? *Vires.*

CAP. XXVIII.

Syrupus regis Saboris. D. Mes.

℞. *Succi pomorum redolentium* ℔.iij.
Succorum depuratorum buglossi & borraginis an. ℔.ij.
foliculorum senna mundatorũ ℥.iiij.
seminis anisi ℥.ß.

croci ʒ.ij.
sachari ℔.iij.
Percoque omnia ex arte, vt abeant in syrupum.

COMMENTARIVS.

Nullum Pharmacopolium hoc syrupo eximio carere debet, ad cuius confectionem *senna* primum parum trita maceretur per diem naturalem cum *aniso* in succis descriptis: postea semel, aut bis feruefiat, & coletur. Expressio colata & clarificata coquatur in syrupum. *Crocus* autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur. Cognomen autem desumpsit hic syrupus à Sabore rege Medorum, ad cuius sanitatis conseruationem inuentus fuit, & institutus.

Vitales spiritus recreat, mentem exhilarat, melancholicum humorem contemperat, & purgat, crassos & lentos humores attenuat, flatus discutit, ventrem blande subducit, & sanguinem puriorem reddit. *Vires.*

CAP. XXIX.

Syrupus Myrtinus compositus.

℞. *Baccarum myrti ʒ.ij.ß.*
Santali albi,
rhois culinariæ,
balaustiorum,
berberis,
rosarum rubearum an. ʒ.j.ß.
mespilorum ℔.ß.
Contusa omnia coquantur in aqua ℔.viij ad tertias.
Expressioni adde succi cydoniorum & granatorum an. ℔.ij.
Sachari ℔.v. Ex arte coquantur in syrupum.

COMMENTARIVS.

Syrupus hic veterem retinet compositionem, in qua simul astringentia multa miscentur, vt *baccarum myrti*, quæ admodum raræ sunt, defectum suppleant, quarum si fœcundissima daretur vbertas, præstaret ex earundem succo & sacharo tantum syrupum conficere. Valerius Cordus *succum pomorum agrestium* commiscet, Fernelius *granatorum acidorum*, cui malo assentiri.

Syrupus Myrtinus ventriculum, & viscera roborat, antiquatum alui fluorem compescit, sanguinis eruptionem retinet, & omnem humoris à capite ad partes inferas defluxum cohibet. *Vires.*

CAP. XXX.

Syrupus de Mentha simplex, & compositus. Des. Mes.

℞. *Succorum depuratorum mentha,*
granatorum dulcium &
granat acidorum an. ℔.j.
Sachari, aut mellis tantundem, fiat Syrupus.

Compositus sic parabitur.

℞. *Succor. cydoniorum dulcium,*
cydonior. muzorum, hoc est, acido-dulcium,
granatorum dulcium,
granatorum acidorum,
granatorum muzorum an. ℔.j.ß.
In his macera horu xxiiij. mentha sicca ℔.j ß.
rosarum rubearum ʒ.ij.
Coquantur ad medias. Colatura adde sachari ℔. ij. fiat syrupus, Gallia moschata ʒ.ij. linteo raro inclusis, aromatizatus.

COMMENTARIVS.

Paratur vterque syrupus cum melle aut sacharo, authoris consensu, sed magis placet & prodest, qui cum sacharo conficitur, cuius duplum Fernelius commiscet. Vsitatior tamen parandi modus in composito sachari tantum libras duas admittit, iuxta Mesuei placitum, qui fructus acido-dulces, & semi maturos suo idiomate, muzos vocat, hoc est, suaues; Tunc enim eorum sapor magis arridet. Qui compositum habebit, simplici carere poterit.

Ad

Ad hoc autem cum *mentha* sicca accedat, eius quantitas maior videtur: Satis enim est, si libra vna aut vnciæ decem succis incoquantur, & his colatis tantundem *sachari*, aut paulo minus adiiciatur. Multum namque displicebit, si iuxta formulam à Mesue datam conficiatur.

Vires. Syrupus de mentha ventriculum roborat, cardialgiam impedit, vomitum, singultum, & alui fluorem compescit, maxime vero id præstat, qui maiori compositione paratur.

SECTIO II.

DE SYRVPIS, QVI QVOVIS tempore queunt parari.

Prima sectione syrupos, qui Vere, Æstate & Autumno parari solent, continua serie descripsimus. Nam cum finis alicuius tempestatis anni, sit principio sequentis congener, qui Syrupi in fine Veris conficiuntur, iidem & in principio quoque æstatis, ita, vt sectionibus exacte distinctis, triginta priores syrupos dirimere non libuerit: Eo tamen ordine singulorum descriptionem dedimus, quo simplicia, quibus constant, optima colliguntur, vt priore loco, syrupos vernales, qui scilicet ex primis floribus Veris, posteriore Autumnales, qui ex fructibus; medio, nempe æstate, qui ex floribus, radicibus, succis decoctis parantur. In hac vero sectione eos, qui non solum hyeme, sed alio tempore confici possunt, & solent, exhibemus.

CAP. I.

Syrupus rosarum siccarum. D. Fernel.

℞. Rosarum siccarum ℔. j.
infunde horis xxiiij. in
aqua tepida ℔. iiij.
In expresso dilue
sachari albissimi ℔. ij.
Coquantur ex arte in syrupum.

COMMENTARIVS.

Quisq; ad libitum hunc syrupum conficit, nunc rosarum quantitatem augens, nunc minuens, & aliquando rosarum macerationem bis atque iterum renouans. Verum nulla est formula præstantior hac Ferneliana, in qua debita proportio rosarum ad aquam, & vtriusque ad sacharum seruatur, atque hac sola maceratione confectus syrupus nihilo est inefficacior. Rosę autem seligendæ sunt prærubræ, non albæ; aut pallidæ.

Syrupus rosarum siccarum ad omnem alui fluorem commendatur: ad roborandasque partes internas, vlcera blande detergenda, & agglutinanda, vomitum sedandum, & Rheumatismum cohibendũ. *Vires.*

CAP. II.

Syrupus Regius siue Alexandrinus, olim Iulepus Rosatus.

℞. Aquæ rosarum odoratissimæ ℔. iij.
sachari tabarzet ℔. ij.
misce & coque igne lento, vt fiat syrupus.

COMMENTARIVS.

Qui huius syrupi perspicuitatem considerant, *iulepum* cum Mesueo nuncupant; qui consistentiam, *syrupum*; qui suauitatem, *syrupum Regium*, aut *Alexandrinum*, quasi Alexandro dignum. Eius enim vsum & reges, & delicatuli omnes minime respuunt. Paratu facilis est, & quouis tempore parabilis, eoque nullum Pharmacopolium iuste carere potest, etiam si prioris seculi patres illum non nouerint, qui *rhodostagma*, seu *aquam rosarum* non eliciebant.

Alterius Iulepi rosati descriptionẽ tradit Mesue, ex infusione rosarum parati: sed hoc modo syrupi duo parantur, vnus rosa-

rum pallidarum purgatorius dictus; Alter de rosis siccis: Neuter vero Iulepi nomen sibi vendicat.

Vires. Syrupus Alexandrinus cardiacus est, bechicus, roboratiuus, alteratiuus, & thoraci, ventriculo, hepati, siti, & omni calori prodest.

CAP. III.

Syrupus de absynthio. D. Mes.

℞. Absynthii Pontici seu Romani sicci ℔.ß.
rosarum ℥.ij.
nardi Indicæ ʒ.iij.
vini albi & antiqui,
succi citoniorum an. ℔.ij.ß.
Macerentur simul per diem naturalem super cineres calidos. Deinde coquantur ad dimidias.
Colaturæ clarificatæ adde mellis despumati ℔.ij. *fiat syrupus.*

COMMENTARIVS.

Absynthium Ponticum seu Romanum debet assumi siccatum, & cum rosis & nardo minutim incisa infundi in vino generoso, vt moschatelino, in vase terreo, vitrato, super cineres calidos, per horas xxiiij. Tum semel, aut bis tantum feruefient. Postea addetur *mel*, vel potius, vt multi suadent, *sacharum*. Sunt qui duplicem habent, vnum ex melle & absynthio vulgari Pontico: alterum ex saccharo & absynthio minore paratum.

Nonnulli parant syrupum absynthiacum ex absynthii viridis libra dimidia cocta, in aquę libris tribus ad tertias. Colaturæ addunt vini albi, clari, antiqui & generosi, mellis albi & optimi an. lib. I. Et coquunt in syrupi consistentiam. Quocunque modo ex prædictis paretur, ingratus est plurimum; Ob id recte multi quantitatem *absynthii* minuunt, & *sacharum* addunt: nam quæ roborando ventriculo dantur, si valde ingrata sint, eum subuertunt, nec iuuant.

Syrupus de absynthio dicitur roborare stomachum, iuuare concoctionem, excitare appetitum, flatus discutere, venas aperire, & vrinam mouere. *Vires.*

CAP. IV.

Syrupus de stœchade. D. Fernel.

℞. Florum stœchados ℥.iiij.
thymi,
calaminthes,
origani an. ℥.j.ß.
saluiæ,
betonicæ,
florum rorismarini an. ℥.ß.
seminum rutæ,
pœoniæ,
fœniculi an. ʒ.iij.
Coquantur in aquæ ℔.x. *ad dimidias.*
In colatura adde sachari & mellis an. ℔.ij. *fiat syrupus aromatizatus cinnamomi, zinziberis, & calami odorati an.* ʒ.ij. *raro linteo illigatis, & in syrupum appensis.*

COMMENTARIVS.

Gemina syrupi huius descriptio, à Mesue tradita, ponit vtrumque *piper*, & *pyrethrum*: quæ quod calidiora sint, Fernelius deleuit: adiecit vero quædam cephalica, *saluiam* nempe, *betonicam*, *pœoniam*, & *rorem marinum*, vt effectus ab authore propositos consequatur. Cognomen vero sumit hic syrupus à sua basi, videlicet, à *stœchade*, cui cætera adiunguntur, vt vires nanciscantur magis cephalicas, & insigniores. Permittit Syluius, vt sine *melle*, & cum *sacharo* tantum delicatioribus conficiatur.

Syrupus de stœchade cerebri multis affectibus confert. Mesuei testimonio; quibus minime conferret, si iuxta ipsius descriptionem conficeretur: nam *stœchas*, quæ pro basi ponitur, magis hepatica, aut *Vires.*

spleni-

splenica, quam cephalica est: ob id Fernelius multa cephalica adiecit, quorum ratione, syrupus iuxta illius descriptionem paratus, epilepsiæ, spasmo, tremori, & omnibus frigidis affectibus cerebri conuenit.

CAP. V.

Syrupus de glycyrrhiza. Des. Mes.

℞. Glycyrrhizæ rasæ, & parum contusæ ℥ ij. adianti albi, vel eius penuria, polytrichi ℥ j.
hyssopi siccæ ℥ ß.
Macerentur simul per diem integrũ in aquæ pluuiæ ℔. iiij. Tunc fiat decoctio ad consumptionem medietatis. Colaturæ expressæ & clarificatæ adde mellis optimi.
penidiorum,
sacchari an. ℥ viij.
aquæ rosarum ℥ vj.
Sic omnia coquantur, vt abeant in syrupum.

COMMENTARIVS.

Multi recte *glycyrrhizam siccam* non diu elixant, quod amarescat, sed tantum in fine decoctionis ponunt. Colaturam cũ *penidiis, sacharo & melle* clarificant, dein coquunt in syrupum, addita ante perfectam illius coctionem *aqua rosarum*; quam ideo nonnulli improbant, quod syrupus ad anacatharsim instituatur, quam *rosacea* propter astrictoriam vim impedit. Quorum opinioni subscribens Foubertus, aquam infusionis *rosarum* substituit, vt minus astringentem. Verum aqua ideo commiscetur, vt syrupus hinc paratus, qualitatis magis astrictoriæ sit particeps, & morborum principiis sumptus fluentes humores compescat, & fluxos concoquat.

Aquæ defectu infusum sumi potest, non minus astrictorium.

Constat autem hic syrupus non modo medicamentis simplicibus, sed etiam cõpositis, nempe *Penidiis*, quæ fiunt ex *aqua hordei*, & *sacharo*, ea proportione & arte coctis, vt massa quædam exurgat admodum solida, & ita tractabilis, vt digitis non adhæreat, & in fila ducatur tenuiora, crassiora, breuiora, aut longiora, & sæpius intorta; Semper vero alba, vnde *Alphenici* nomine designata. *Confectura Penidiorum vnde fiat.* *Alphenicum*

Syrupus de glycyrrhiza humores è cerebro fluentes sistit, fluxos coquit, tussi conuenit, & coctos humores ad expectorationem perducit. *Vires.*

CAP. VI.

Syrupus Iuiubarum. D. M.

℞. Iuiubas n. lx.
violarum,
seminis malua an. ℥ v.
glycyrrhizæ rasæ & tusæ,
capilli veneris,
hordei mundati an. ℥ j.
sem. citoniorum,
papaueris albi,
melonum,
lactucæ,
gummi tragacanthi an. ℥ iij.
Coquantur in aquæ fontanæ ℔. iiij.
Colaturæ adde sachari ℔. ij.
fiat syrupus.

COMMENTARIVS.

In hoc parando syrupo, primum coquitur hordeum mundatum: cocto adduntur *iuiubæ, dein glycyrrhiza*; Postea *capillus veneris, & semina melonis, lactucæ, & papaueris.* Tandem *flores violarum, Tragacanthum* quoque in fine ponitur, ne longiore coctura totum abeat in mucaginem.

Solet vero recte cum *seminib. malua*, & *cito-*

citoniorum linteo includi, & cum cæteris demum coqui in aquæ libr. iiij. aut v. vt volunt multi, ad tertiæ tantum partis absumptionem, & cum *sachari* dicta quantitate, secundum artem elixari in legitimã syrupi consistentiam. Male fit coctio ad medias, nisi sachari minuatur pondus.

Facultates. Syrupus iuiubinus confert ad vocis raucedinem, tussim, pleuritidem, sputum coquendum, mouendum, & educendum, estq; medius inter violaceum & paupauerinum & fluxiones omnes cohibet, & fluxos humores lenit & coquit.

CAP. VII.

Syrupus de Hyssopo. D.M.

℞. Hyssopi sicci,
radicum apii,
fœniculi,
glycyrrhizæ an. ʒ x.
hordei mundati ℥ ß.
seminum citoniorum,
malua.
tragacanthi an. ʒ iij.
capilli veneris ʒ vj.
iuiubæ,
sebesten an. n. xxx.
passularum mundatarum ℥ j. ß.
ficuum siccarum,
dactylorum pinguium an. n. x.
Coquantur in aqua sufficienti. In colatura clarificata adde penidiorum ℔. ij. fiat syrupus.

COMMENTARIVS.

Syrupus hic ab *hyssopo* basim & cognomen habet, in quo conficiendo Mesue illius author, non modo aquæ quantitatem non definit, sed nec quidem æque meminit. Debent vero eius assumi lib. viij. in quibus primum horam circiter dimidiam hordeum coquetur: dein radices iniicientur incisæ, per quartam horæ partem elixandæ: postea fructus omnes: mox semina & *tragacanthum* linteo raro inclusa. Postremo *hyssopus* mediocriter siccus, & *capillus veneris verus*, vel eius loco *adiantũ* commune. Colaturæ coquendo ad libras tres redactæ, & clarificatæ addantur *penidia* sine *amylo* parata. Sunt, qui malunt *sacharum* syncerum permiscere: nonnulli æquam *sapæ & sachari* portionem. Præstat tamen iuxta Mesuei descriptionem, & voluntatem conficere.

Sunt adhuc aliæ syrupi huius vel parum dissimilis descriptiones, ab eodem authore exhibitæ, verum hæc sola, quam transscripsimus, retinetur vt optima, & vsitatissima.

Syrupus de hyssopo confert plurimum asthmati, tussi, pectoris doloribus à causa frigida natis; valet quoque ad obstructiones tollendas, menses ciendos, & saburram à renibus & vesica detergendam. *Facultates.*

CAP. VIII.

Syrupus de Artemisia. D. Fernel.

℞. fol. Artemisiæ m. ij.	*sabinæ,*
rad. iridis,	*sampsuchi,*
helenii,	*hyssopi,*
rubiæ,	*prassij,*
pœoniæ,	*chamædryos,*
libistici,	*chamæpithyos,*
fœniculi an. ℥ ß.	*hyperici,*
Fol. pulegii,	*parthenii,*
origani,	*betonicæ an. m. j*
calaminthes,	*sem. nigel. anis.*
nepetæ,	*petroselini,*
melissophyli,	*fœniculi,*
ozymi,	*rutæ.*
dauci,	*an ʒ. iij.*

Contusa macerentur horis xxiiij. in hydromelitis ℔. viij. Coquantur ad ℔. v. Et cum sachari ℔. v. percoquãtur in syrupum, conditum cinamomi ℥ j. & spicæ ʒ iij.

COMMENTARIVS.

Syrupus de Artemisia à Matthæo de Gradib. primum descriptus, quod simplicium farraginem perperam congestorum cõtineret, recte fuit à Fernelio castigatus, qui superuacanea, & male conuenientia, aut parum

parum cognita subtrahens, vtilia tantum reliquit, vt recte notauit Plantius. Nam cũ *frustra fiat per plura, quod bene fieri potest per pauciora*; quid opus est, simul tot simplicia congerere, in quibus perquirendis & habendis, multum temporis & nummorum abit? Nulli tamen pecuniæ, aut diuitiis parcendum, cum de hominum sanitate res est, sed ita, vt labor non sit in damno, ne crescat mortalis egestas. *Magna sane ac solennis quædam compositio, multis seculis recepta, longo vsu & ratione comprobata, nec mutanda, nec mutilanda; Sed quæ vix ratione probabili describitur, vel negligenda, vel castiganda.* Sumitur autem huius syrupi denominatio ab *Artemisia*, quæ ipsius basis est. Parandi modus ex formula descripta satis patet.

Simplicior, & paratu facilior, nec inefficacior sic parari potest.

Syrupus de artemisia simplicior.

℞. radicum cœnones, rubiæ tinctorum, graminis, ruſci, an. ʒ vj. seminum dauci & nigellæ Romanæ an. ʒ j artemisiæ m. ij. Sabinæ, maioranæ, nepetæ, hyssopi an. m. ß. Coquantur in ℔. v. aquæ ad medias. In colatura clarificata adde sachari ℔. j. ß. mellis Narbonensis optime despumati. ℔. ß. coquantur in syrupum.

Vires.

Syrupus de Artemisia suppressos, aut parcius fluentes menses potenter mouet, vteri strangulatus & subuersiones sedat.

CAP. IX.

Syrupus resumptiuus.

℞. Carnis testudinum ʒ iiij.
hordei mundati ʒ ij.
Carnis dactylorum ʒ j.
passul damascenar.
glycyrrhizæ rasæ an. ʒ vj.
sebesten,
iuiubas an. n. xij.
seminum bombacis,
melonum,
cucumeris,
citruli an. ʒ. ß.
semin. lactucæ,
papaueris albi an. ʒ ij.
vngulæ cabalinæ,
pulmonariæ an. m. j.
florum violarum,
nenuphari an. ʒ ß.
Fiat decoctio, vt decet. In colatura clarificata ad ℔. iiij. adde sachari albissimi ℔ ij sachari rosat. & diatragacanthi frigidi an. ℔. ß. fiat syrupus perfecte coctus.

COMMENTARIVS.

Syrupi resumptiui generalis acceptio ad syrupos omnes analepticos, seu restauratiuos extenditur, quibus solent Medici practici carnem testudinum adhibere, ad illius, vt opinor, exemplum, cuius Ioannes Tornamyra perhibetur author; apud quẽ tamen, vt nec alium antidotariographũ, mihi nondum videre contigit; Et, qui nũc à Medicis imperatur, modis tot diuersis paratur, quot officinæ sunt, in quibus habetur. Omnes siquidem eius, quotquot vidi descriptiones, (vidi autem multas) inter se discrepant, quarum nonnullæ nimis attenuantia, aliæ nimis viscida, aliæ inutilia admittunt; Aliæ iuxta formulam indebite præscriptam vix parari queunt.

Omnes vero testudines nemorales expetunt; quę si dentur, deteriores sunt iudicandæ, vt inter ranas rubetæ, quod succũ habeant acriorem, feruidiorem, minus alibilem, & habitui resarciendo ineptiorẽ. Proinde vulgares salubriores credo, vt quæ partim in terra, partim in aqua victitent, amphibiorum more.

Testudines nemorales ad hunc syrupũ, vt & alias necessitates minus esse cõuenientes.

Et si vera scripsit Rondeletius *cap. 2. lib. de amphib.* non possunt testudines perpetuo aqua carere. Vnde per nemorales, terrestres, hoc est, quę in loco minime cœnoso, & omnino palustri degunt, sed quæ partim in aqua limpida, partim in terra sicca victitant, intelligendæ sunt.

Debent vero rite præparari, antequam accedant ad confectionem syrupi. Ac primum quidem abscissis collo cauda & artubus, ferro idoneo testa diuidẽda, aut separanda, vt caro tota habeatur, quæ ab omni sorde repurgata, & frustratim incisa, in aqua coquẽda simul cũ simplicib. enumeratis:

tis: idque eo ordine, vt citius, quæ coctu-
ram longiorem postulant, serius quæ le-
uiorem admisceantur.

Sicque melius est omnia simul concoquere, quam seorsim simplicia, dein carnē testudinum, vel hanc primum, dein illa, vt quibusdam placere video. Colaturæ addatur *saccharum vtrumque cum Penidio.*

Facultates. Syrupus resumptiuus his confert, qui à morbo chronico resurgunt, macie confectis, tabidis, phthisicis, & his, qui praua quadam pulmonum diathesi laborant.

CAP. X.

Syrupus exhilarans D. Dom. Laurent.

℞. Succorum bugloss. & borrag. ℔.j. ß.
succi pomorum redolentium ℔.j.
succi melissæ ℥ ß.
granorum kermes. ʒ iij.
croci ʒ ß.
pulueris diambræ ℈ iiij.
diamargariti frigid. ʒ ß.
sachari tabarzet ℔.ij. fiat ex arte syrupus.

COMMENTARIVS.

Huius syrupi descriptionem dat clarissimus vir Dn. Doct. Laurentius, Gallorum & Nauarrorum Regis Medicus primarius, in quodam opere doctissimo, quod de visu conseruando, de morbis melancholicis, catharrho, & senio in lucem edidit. Illius autem authorem agnoscit affinem suum Dom. Castellanum, Galliæ quoque Regis Archiatrum, à quo se habuisse confitetur. Sic vero debet confici.

In succis depuratis grana kermes noctem integram, super cineres calidos infundentur: in forti expressione saccharum diluetur: deinde coquentur omnia in syrupum: in cuius medio suspendetur nodulus, qui suo sinu pulueres, & crocum continebit. Dosis erit ab ʒ j. ad ʒ ij. idque mane ieiuno stomacho, & vesperi hora somni.

Cognominatur exhilarans, quia vim habet eximiam ad cor, & spiritus vitales exhilarandos, facultates erigendas, mœrorem abigendum, & qualitatem humoris melancholici malignam contemperandam. *Ratio cognominis. Facultates.*

Syrupus hic substitui poterit eius penuria, qui ex *succo granorum kermes* parari solet his in terris, in quibus illex coccigera viret: cuius quidem non sumus obliti, sed tantum parandi modum; quod perfacilis sit, subticuimus, hisque reliquimus, quos eius percelebris succi fœcunditate natura donauit. *Syrupus kermes.*

Extant pene dixerim innumeræ aliorū syruporum apud authores varios descriptiones, sed cum eorum vsus vel improbetur, vel non satis probetur, antidotarium hoc nostrum his onerari, & velut inquinari nolumus. Syrupus enim *mannæ acidum, granatorum dulcium, pomorum persicorū, pruno rum acidorum, cucurbitæ, pyrorum, vuarum purgatarum, de thymo*, & alii adhuc multi à Mesue descripti prorsus exoleuerunt.

Audio quosdam syrupos de *centaurio minore*, de *hyperico, de hedera, depeto, de senellis*, & alios quosdam nondum vsu receptos edidisse, quos si probarit inclyta schola Parisiensis, & ego probabo. Negligitur syrupus *poricatus.* Myrepsi, syrupus *Diasereos* Andernaci, *syrupus de lilio, de acoro, de rubea, depulegio, de turbith, de vua, Columbinus, Macedonicus, de myrobalanis*, atque plures alii, quos Iacobus de Manliis, Andernacus, VVeckerus, & quidam ex recentioribus describunt.

ADDITIO.

Syrupus caryophyllorum D. Eyreri.

℞. iulepi ros. ℥ iiij.
quintæ Essentiæ caryoph. id est, aqua quinquies destillat. ʒ j.

tinctu-

tinctura auri ℥vj.
ambr.gran.iiij.
succhar.canarii.℔.ß.m.f.Syrupus.

Syrupus de cinnamomo.

℞.cinnam.℥ij.contunde crassiuscule,infunde in aqua borraginis,
Endiv.
rosac.℔.iiij.ß.
in cucubita bene cooperta horis 24. in loco calido vel in sole : deinde recipe rursus tantundem cinnamomi & infunde vt supra quinquies vel quater:tum recipe omnes faces, fundeque super eas vini cretici ℔.iiij.stent in infusione per noctem, deinde exprimantur fortiter; postea recipe omnes infusiones, adde sachari ℔.ij.aq.cinnam.quantum vis & f.Syrupus.

Alius syrupus cinnamomi.

℞.cinnam.optimi crassiuscule puluerisati ℥ij.ß.
ponantur in cucubitam viteram, adde aquæ cinnamomi opt.℔.ij.stent in loco calido optime obturata, ne quid evaporet, horis 24. Deinde colẽtur cum expressione valida sub prælo, & colatura rursum imponatur tantundem cinnamomi, eodemque modo agatur, vt prius, idq; repetatur quatuor vicibus : tum cinnamomo omni collecto sic infuso & post quatuor expressiones relicto affundatur ℔.j. vini maluatici optimi, stent pariter in infusione,tandem valide exprimantur & addatur saccharum albiss.℔.j.
aq.ros fragr.℥ij.
decoquantur in vase fictili probe tecto ad consistentiam syrupi. Reficit hic syrupus spiritus vitales, & cor ac ventriculum roborat.

Alius de cinnamomo.

℞. aq.rosar.℔.ij.
pomor.citri ℔.j.
cinnam. opt. ℥ij. ß. infundantur in vitro per triduum exprimantur torculari,hoc quater iteretur,tum adde sacch.℔.j coquantur in syrupum.

Syrupus de nuce moschata.

℞.nucis t.℥ij.
spic.roman.℥ij.conquassentur & infundantur in vin. maluatici.
alb.generos.an.℔ j.
in vase vitriato bene obturato,
deinde bulliant parum;
colatura adde saccharum albiss.℔.j.ß.
M.f.sec.art.syrupus.

Syrupus de piperibus.

℞. trium piper.
cardamom.
pyrethr.
sumach,
anis.
galang.
mastic.
rosar.
mac.
menth.
acori an.℥iij.
zinzib.℥.ß.
caryophyllor.℥j.
sampsuch.
balsamit an.M.ß.
acet ℥vj.
coriandr.℥ij.
mell.q.suffic.M.f.syrupus.

Syrupus cardiacus ad leipothimias.

℞.vini rhenan.generos.℔.ij.
aq.rosar.℥ij.ß.
cinnamomi ʒß.
zinziber.
caryophyllor.an.℈.ij.ligentur omnia in linteolo,
sacchar opt.℥iiij.ß.
coq.ad consistentiam iulepi,
postea adde ambr.gris.gr.iij.
mosch.gr.j.in syndone
infusi m.f.syrupus.

Syrupus de pœonia contra Epilepsiam in multis probatus.

℞. rad pœon. bene maceratar. Et in rotulas incisar. ℥ij. ß.
visci quercin. ℥.j. ß.
fol. hyssop. p iij.
lauri nr. xvij.
puleg.
fl. thymi.
Epithymi.
salviæ an p ij.
baccar. lauri ℥j.
Sem. anis.
fœnic. an. ℥ij.
fl. pœon. per tres dies in sole inter duas chartas macerator. p. vj.
infunde omnia in aqua beton. calida & ter renouentur, tertiaque vice f. Ebullitio, Coletur. Adde colaturæ sacch.
mell an. quant. sufficit
ad faciendum syrupum mediocriter coctum.

Syrupus magistralis laxativus D. Haustain, pro iis qui vsum purgantium ferre nequeunt.

℞. sem. cnici
anisi an. ℥ij.
fol. sen. ℥.ij. ß.
folliculor senæ ℥j. ß.
agaric. albiss. Et leuiss. ℥.ij. ß.
thymi.
Epithymi an. ℥.j. ß.
caryoph.
zinzib. an. ℥. ß.
prun Damascen.
iuiubar.
sebest. an. nr. Lx. decoquantur sec. art.
in decocto polypod.
in fine addantur syr. ros. sol. ℔.ij.
oxymel. simplic. ℥vij.
sacchar ℔.ij. Mi.
f. Syrupus secundum artem.

Syrupus è polypodio.

℞. rad polypod. querc. ℔. iiij. terantur grosso modo, bulliant in aqua comm. ℔. xx. vsque ad consumptionem medietatis, & in fine adde calam. arom. ℥ iiij.
Sem. fœnic. contriti ℥.j. ß. parum bulliant & maneant in infusione per 24. horas, postea calefiat & fiat fortis expressio, deinde
℞. myrobalanor. chebulor.
indor.
citrinor. m. ℥x.
succor. rosar.
borrag. an. ℔. v.
passular. ℥ij. Contundantur myrobalani grosso modo & cum passulis infundantur in supradictis succis per 24. horas: in fine addi fol. sem. orient. ℔. j. maneant per horas duas in vase bene obturato, deinde exprimantur. Et expressis adde sacch. opt. ℔. xij. Mi. f. syrupus pro vsu.

Syrupus holagogus Domini D. Io. Hartmanni Beyeri.

℞. rad. polyp. querc. rec.
cappar. an. ℥j.
fol. scolopendr. vulgar.
ceterach,
meliss.
beton.
ruta murar. an. Mj.
fl. trium cordial.
cuscut. an. Mß.
sem. limon.
fœnic.
anis. an. ℥ij.
carthamicontus. ℥j. Mi.
f. decoct. in suffic. quant. aqua ad remanentiam tantæ quantitatis, vt species infra scriptæ infundi queant. Decoctio hac ita stet per horas 12. vase clauso, tum fiat colatura, & in hac infun-

infundantur folior. sen. mundat. ℥iiij.
agar.albiss.ʒ.ij.
hermodact.albor.veror,ʒvj.
helleb.nigri veri Styriaci in acet.
prap ℥j.
Epithymi,
zinzib.alb.an.ʒij.
caryophyllor.℈.ij.
macis ℈.j.
bulliant parum & stent in infusione per horas 24.tumque exprimantur.
℞ expressionem integram(cuius pondus notetur;verbi gratia ℔.ij ℥.iij.)
succi rosar. incarnatar. tertiam expressionis partem, videlicet ℥viiij.adde sacchari albiss. par pondus expressioni simul è succo.nimirum ℔.iij.& coque ad syrupi perfecti consistentiam,nimirum ℔.iiij.℥.ij.

Syrupus Alarbazi, id est, de Stibio. D. Palmarii.

Iulianus Palmarius cruciatus colicos ad παρεσιν tendentes sustulit hoc syrupo.
℞.vini alb.℥.vj.
aq.rosac.℥.ij.
pulv. alarbazi ʒj.
cinnam.El.ʒj.ß.infunde per noctem, colentur per inclinationem, addi sacchar.albiss.℥viij.Mi. f.syrupus mediocriter coctus.
Dosis est ab ℥ß. ad ℥j. post haustum iuris pulli vel carnis vitulinæ.

Syrupus diareos D. Bechtholdi Rivii.

℞.rad.ireos nostr.virid.℔.ß.
ebul virid.
cortic.medianor.sambuc an.℥iij.
rad.valerian.℥ij.
pæon.℥j.
mechoac.
hermodactyl.veror.
turbeth an.ʒvj.
fol.card.ben.
prassij sicc.
chamædr.
absynth.pontic:
rorismar.an.M.j.
brassic.marin.M.ij.
fl.sambuc.
tiliæ an.M.ß.
Sem Ebuli ℥ij.
cartham.decortic.℥j.
fœnic.
anis.an.℥.ß.
zinzib.ʒij.fiat decoctio in suff.quant. aquæ ad ℔.iiij.
in colatura infunde per horas 24.
fol.sen.℥iiij.
agar.troc.℥ij.
rhab.sel.
schœnanth.
cinnam.an.ʒij.fiat colatura accurata cũ levi expressione, in qua dissolve succ.rad ireos nostr ℔.ij.
rosar.pallidar.℔.j.
sacchar.quant.suffic.
Coq. denuo sec. art. in syrupi formam.

Syrupus capillorum veneris D. Flock.

℞. fol.hyssop.
capillor.ven.
rad.ireos,
aristol. rotund.
sem.vrtic.
sangv.dracon.
myrrh.
thuris an.℥.ß
macer.
croci.
opii an.ʒ.ß.
sacchar.ros.vet. ℔.j.
bulliant in ℔.ij. aquæ ad medietatem coletur & fiat syrupus.

Syrupus de valeriana.

℞.rad.brusc.
asparagi,

cyperi,
asari.
liquiritiæ rasæ,
valerian. an. ℥j.
aristol. rotund.
longæ,
filicis. an. ʒ.ß.
fol. dentis leonis,
bugloss.
capillor. vener.
calamenth,
puleg.
meliss.
sabin.
cichor,
absynth. an. Mi.
sen. alex ℥ ij. ß.
vuar. passar. ʒ.vj.
fol.
zinzib. alb. ʒiij.
anthophyllor. ʒ. ij. Coq. in aq. suffic. ad cõsumpt. medietatis. Colaturæ adde sacchar. albiss. ℔. ij. f. sec. art. syrupus.

Syrupus de granis iuniperi Parisiensium.

℞. granor. iuniper. ℔. i.
bulliant in aquæ pintis iiij. per duas horas, seu ad consumpt. medietat. Colaturæ adde sacchar. ℔. j.
zinzib. ʒ. j.
calam. arom. ʒ.ß.
mac. ʒ. ij.
cubebar. ʒ. j. Exponantur
Soli per mensem integrum, vel alio loco calido reponantur & foueantur, donec spissescat materia in formam vappæ. Dosis dimidium cochleare, vel de spissa materia dimidiæ nucis quantitas.

Syrupus diachamædryos. D. Io. Stockii.

℞. fol. chamædr.
chamæpyth. veræ,
ceterach,
tamarisc.
cappar.
lingv. ceruin.
pentaphyll.
fl. genist. an. m. ij. coq. in suff. quant. aq. fontan. Et cum saccharo sufficienti f. syrupus.

Syrupus de fœno græco.

℞. fœnumgr. integri ʒ. j.
bulliant in aq. ℔. j. ß. ad consumptionem tertiæ partis, tum effunde aquã illam, & decoque iterum in aqua nova, qua rursus effusa, affundatur alia & coquatur ad consumptionem medietatis, quo facto colato adde sacchari clarificati ℔. j. fiat debito modo syrupus.

Syrupus ex iva arthritica.

℞. fol. ivæ arthet.
saluiæ,
calaminth.
polij,
origani,
centauri.
beton an. m. j.
rad. aristol. long. ʒ. j.
gentian.
bryon. an. ʒ. ß.
sem. leuistic.
anis.
ameos,
carui an. ʒ. ij. ß.
pyrethr. ʒ. ß.
passular. ℥. j. cum melle quant. suffic. fiat syrupus, qui aromatisetur cum cinnam. opt.
nuc. muscati
cubebar. an. ʒ. ij.
succi ivæ arthet. ℥. ix. M.
f. syrupus.

Syrupus pectoralis.

℞. rad. Glyzyrrh.

ameos.

ameos,
pyrethr.
peucedan.an.ʒ ß;
Enulæ,
serpentariæ an.ʒ vj;
aristol.longæ ʒ ij;
fol.hyssop.
marrub.
adianth.
scabios.
agrimon.
beton.
vrtic.
fl.melilot.
meliss.an.M.j;
sem.fœnic.
anis.
papaver.alb.
fœnugr.
lini,
ameos,
vrticæ an.ʒ j;
4.frigid.maior.
hord.ex cortic.
passular.
penid.an.℥ j.
tragaganth ʒ j.
mellis despumati lib.vj.Mi.f. Syrupus.

Syrupus de pede Cati Parisiensi Pharmacopœa secretus.

℞.dactylor.mundat.
iuiubar.
Sebest.
ficuum recent.
passular.enucl an.ʒ iiij;
vngul.cabal.cum toto
fol.Et fl.pulmonariæ an.M.ij.
pedis cati,
ceterach an.M j;
rad.glyzyrrh.ras.℥ j.fiat decoctio in suffic.quant. aquæ veronicæ, Et cum sacchari ℔.ij f.Syrupus perfecte coctus.

Syrupus de xylocaracta D.Io.Baptistæ Montani.

℞.capit.papau.alb.nr.xx;
siliquar.dulc.℥ iij;
rad.Glyzyrrh. ras.℥ ij. Coquantur in aq.fontanæ ℔.xij. Donec remaneant ℔.iij.Colentur & fortiter exprimantur:
adde penidior.
sacch.cand.
rosat.an.℔.ß. Coquantur ad mellis consistentiam,
f.syrupus.

Syrupus de Mastiche Lubeccensium.

℞.sachar.albi clari ℔.iij.
aq.rosac.℔.iiij.
mastic.Elect.Et in pecia ligata ℥ iij.
Mi.Coq.in Syrupum.

Syrupus ex hellenio Expectorans. D.Horatii Augenii.

℞.rad.hellenii,
polypod. querc. in vnio albo dulci 24.horis maceratac.℥ ij;
passul.corynthiac.ʒ ß.
sebest.nr.xij.
fol.farfar.
pulmonar.
satureiæ,
calamenth.an.m j,
folium vnum magnum tabaci,
rad.liquirit.ras.ʒ ij,
sem.bombac.
vrticæ an.ʒ j.ß.Coquãtur in mulsa dilutissima ad ℥ j.ß, Et cum totidem sacchari fini neciis f.syrupus perfecte coctus. vsurpatur ex cochleari in modum Ecclegmatis cum ol.De sulphure hac potissimum proportione.
℞.Syr.de Elleni.℥ iiij;

al. de sulphur. arte chymica extracti ʒ j. Mi. pro Ecclegm.
valet plurimum in asthmate.

Syrupus digerens Melancholiam D. Caspari Hoffmanni.

℞. fol. sen. ℥ j,
calamenth.
origan.
stœchad.
scolopendr.
eupator. an. M. ß;
fl. borrag.
bugloss.
violar.
capill. ven.
chamadr. an. p. j;
rad. apii,
asparag.
fœnic.
cortic. rad. capper. an. ʒ ij;
glyzyr. ras.
passular. an. ℥ ß.
rhab. El.
agar. albiss. an. ʒ j. Mi.
Cum aqua fontana decoque ad medietatem.
Colatura adde sacch. alb. quant. suffic. aromatisetur cũ ʒ j. cinnamomi.
Ex hoc bibendum ad sufficientiam.

Syrupus è Senna Rulandi.

℞. fol. sen. alex. mundat. à stipitib. Et sordib. ℥ j.
aq. fontan. ℥ viij. facta ebullitione vnica infundantur per noctem in loco calido, mane percolentur sine expressione, postea affunde iterum iisdẽ foliis senæ aq. ℥ xvj. bulliant simul ad lentum ignem ad tertias; deinde colentur. Colaturam admisce priori infusioni: postea tertio affunde super eandem sennam aq. ℥ xvj. Et iterum lento igne bulliant ad medium, deinceps colentur & exprimantur, colatura priori admisceatur, addantur q; sacchar. ℥ xiij.
aq. cinnam. ℥ ij; iterum lento igne coquatur simul ad consistẽtiam syrupi.

Syrupus qui reddit corpus mundum a superfluitatibus; Et per consequens, cor, cerebrum, hepar & omnia alia membra confortat.

℞. cortic. citri,
rad. cappar.
berber.
santal. vtriusq;
spodii an. ʒ ij;
garyophyll.
bugloss.
borrag.
melliss.
cichor. an. ℥ j,
acetos.
Epatic.
marrub. an. ℥ ß,
lactuc. sylvestr. ʒ ij.
sem. violar. ℥ j.
thymi
Epithym.
fol. sen.
rad. polypod. an. ʒ j,
succor. fumar.
absynth.
myrobalan. chebulor. an. ℥ j,
diagrid. ʒ ij;
sachar. albiss. ℔. ij. Mi.
f. sec. art. syrupus, qui fiat acidus cum aceto succi cydonior. quant. suffic. dosis ℥ j. ß.

Syrupus nephrocatarticus D. Ioannis Ringleri, Medici Argentinensis.

℞. rad. quinq; aperientium,
ononid.
liquirit. rasa an. ℥ j. ß,
raphani,
Eryngii,
rubia maior.
cyperi an. ʒ vj;
macerentur 24. horis in aceto albo, his exemptis adde cortic. cappar.
citri

citri sicc. an. ℥ ß,
fol. saxifrag.
parietar.
pimpinell. an. M. ij.
summitat. asparag.
lupuli
quinq. fol.
chrithmi marini
fragar.
capillor. vener.
grisson. an. m. j;
sem. milii solis,
linariæ,
vrticæ an. ℥ ß,
4. frig. mai. an. ʒ iij,
fl. ʒ. cordial.
genistæ,
hyperic. an. M. j. ß,
passular: ʒ x,
sebest.
iuiubar. an. nr. x.
Coquantur omnia in s. q. aquæ pluvialis.
Colaturæ adde succ. limon. depurat. ℔. j.
Sacchar. quant. suffic. Mi.
f. syrupus, qui aromatisetur cinnamomi ℥ j. Et seruetur pro vsu.

Syrupus diureticus Dn. D. Bechtholdi Riuii.

℞. succ. ononid. totius, cum floret aq. destillat. eiusdem.
succ. express. raphan. acerri pimpinel. nostr. totius an. ℔ j.
aquar. malvæ totius,
alth. totius,
vrtic an. ℔. ß.
Equiset.
parietar. an. ℥ iiij.
baccar. alkekeng. ℥ iiij,
iuniper. contusar. ℥ ij,
sem. petrosel. ℥ j,
4. frig. mai. contus. an. ʒ ij,
fl. chamom roman. M j,
genistæ M. ß,
croci ʒ j; bulliant leuiter & infundantur secundum artem: in colaturæ dissolue sacch. quant. suffic. Coquantur in formam syrupi.

Syrupus de chamomelo, compositus ad affectus nephriticos. D. Prunsleri.

℞ fl. chamom. italici ℥ j ß,
malv.
alth.
rad. saxifrag.
petrosel. an. ℥ ß,
glyzyr. ras.
malv.
alth. an. ʒ v.
sem. 4. frig. maior. an. ʒ j. ß,
malv.
alth. an. ʒ ij,
asparag.
granor. iuniper. an. ʒ j ß.
Coq. omnia in suffic. quant. aquæ, colaturæ adde sacch. opt. ℔. iij. Mi.
f. syrupus.

Syrupus Horatii Augenii ad fistulas ani.

℞. rad. Enul. camp.
polypod. querc.
alth.
sem. cartham. contusor. an. ℥ j,
fl. borrag.
bugloss.
violar.
melliss.
fol. mercurial. an. M. j,
sem. bombac.
malv.
althæ an. ʒ iiij,
fol. capillor. vener.
polytrich. an. M. ß. fiat decoctio ad ʒ xv, in qua infunde fol. sen. mundator.
agar. troc. an. ℥ iiij;
zinzib. alb. ʒ j,
rad. polypod. querc. ℥ ß. fiat leuis omnium ebullitio, & facta expressione additoq; sacch. fri. ℥ xv. f. sec. art. syrupus. Dequo sumentur ℥ ij. ß. vel ℥ iij. cum iure pulli, decoctione passular. & liquiritiæ.

Syrupus

Syrupus purgans. D. Io: Hartmanni Beyeri.

℞. *Sem. 4. frigid. mai. decortic. an. ℈ ij.*
Endiv.
acetos.
lactuc.
anis. an. ʒ ß.
cartham. contusi,
fol. sen.
rad. polypod. querc. an. ℥ ß.
agar. troc.
turbeth. El. an. ʒ ij;
aq. malu. vitreis organis diligenter destillat. ℔. j.
Coque in diplomate ab consumptionem medietatis. postea
℞. *fl. cassiæ cum præscripto decocto extract. ℥ j.*
mucilag. Sebest. Et sem. cydonior. crassæ & bene viscidæ extractæ cũ eodem decocto an. ℥ ß.
penidior. ʒ vj.
sacchar. taberzeth. ℥ j. Mi.
cum decocti suprascripti quant. suffic. instar. Syrupi.

SECTIO III.

DE SYRVPIS MELLITIS.

Supersunt adhuc aliquot syrupi, hac in sectione describendi, qui non sacharo, sed melle dulcorantur. Nec reliquorum more ex radicum foliorum florum, seminum, & fructuũ decocto, sed solis succis limpidis & aqueis parantur: Ad quos non in congrue refertur hydromel illud magis melleum, & coctum, vinosum nuncupatur. Sapore enim, viribus & consistentia est syrupis valde finitimum.

CAP. I.

Oxymel, seu acetum mulsum, Secaniabin Arabibus dictum.

℞. *Mellis optimi ℔ ij.*
aquæ fontanæ ℔ iiij.
aceti vini albi ℔ j.
Coquantur simul in vase fictili ad consistentiam syrupi liquidioris.

COMMENTARIVS.

Compositionis illustratio.

Mel primũ in aqua coquitur & despumatur, dein acetum paulatim admiscetur, tum omnia simul coquuntur, donec syrupi liquidioris consistentiam acquirant. Nõ videtur autẽ certo definita à veterib. aceti quantitas; nam cum *mel* calidum sit ex Galeno *cap.* 101. *lib.* 8 *de simpl. med.* & in calidis naturis cito bilescat, tantum aceti addendum est, Oribasii consilio *cap.* 24. *lib.* 5. *coll.* quantum satis sit, vt facultas in bilem conuertendi corrigatur: sicque fiet oxymeli, omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem vtilissimum. Est enim vt acidum, vt dulce, vt medium, debetq; fieri varie pro [*Gal. cap.* 12. *lib.* 4. *de sanit. tuend.*] gustu sumentis: Ita tamen, vt non noceat: nã quod valde acre est, intestina abradit, expectorationemq; impedit, [*com. ad part.* 31. 32. *lib.* 3. *acut.*] sed quod mediocriter est acre, pulmonis, thoracisq; affectionib. multo est vsui: Nam sputum educit, & facilem edit spirationem ex Hippocrate *lib.* 3. *de acut.* humores namq; crassos incidit & attenuat, visceraq; sine molestia expurgat, teste Oribasio *cap.* 24. *lib.* 3 *collect.* & ad victus attenuationem est accommodatissimum.

Varia igitur illius præparatio, variaq; apud authores mellis ad acetum, & aceti ad aquam proportio. Licet enim aquosum, vt melius [*cap.* 1. *lib.* 5. *coll. Orib.*] laudetur, nõ tamen omnibus æque conuenit, neque arridet.

Oribasius vult, *cap. vlt. lib. vltimi de loc. affect. curat.* 1. vt *aceti* vni parti duplũ *mellis*

lis addatur, & *aquæ* quadruplum, hæcque ad tertiam vel quartam partem decoquantur. Quæ descriptio eadem est, cum ea, quam tradit Mesue, *part.3. disp.6.* cui assentitur Serapio *tract. 7. de Antid.* qui alicubi oxymel parat ex æquis partibus *mellis & aceti*: verum hoc nimis est acetatum.

Inter vtrumq; mediũ est, quod ex parte vna & dimidia aceti ad duas mellis optimi fit, quod scilicet præter reliquas bonitatis notas, non multum aggerit spumę: nam mel omne, quod multum spumescit, debet diutius concoqui & despumari; Sicque maior illius portio coquendo dissipatur. Tamdiu autem coqui debet, donec spũmam ampliùs non efferat.

Augetur ergo vel minuitur aceti quãtitas secundum voluntatem vtentis, cui magis conuenit, inquit Serapio, si ab eo magis expetatur, & ita debet fieri secundum omnem dispositionem, ait Auicenna *tract.6.sect.1.lib.5* Quod tamen in officinis seruatur, secundum Mesuei descriptionem parari solet, sed vsus tempore, magis aut acetatum, aut mulsum redditur, prout rei exigentia demonstrat.

Vires. Oxymel crassos & viscidos humores incidit, attenuat, & ad expurgationem apparat, & promiscue calidis affectibus & frigidis confert, atque ad ea omnia valet, quę *supra* diximus

CAP. II.

Oxymel scilliticum.

℞. *Mellis despumati* ℔.iij
aceti scillitici ℔.ij.
Coquantur simul in vase figulino ad consistentiam syrupi liquidioris.

COMMENTARIVS.

Oxymel scilliticum Marcelli. Marcellus Medicus alio modo parat, aquam superaddendo: *Accipit* enim *scillæ* ℔.j *aquæ fontanæ* ℔.iiij. ℥. *coquit ad libram vnam & mediam: Sic diem integrum relinquit in olla rite obturata; dein exprimit: Expressioni admiscet aceti tantundem, mellis expumati* ℔. iij. *Rursus leuiter concoquit ad consistentiam syrupi.*

Manardus quoque & Bern. Dessennius putant, non posse fieri sine aqua, quorum opinioni quidam assentiuntur, aquæ duplum ad acetum miscentes, vt in simplici; verum ea non opus est, inquit Syluius, cum mel non nisi aqua despumatum & coctum sumatur, & acetum legitime cum scilia præparatum. Sic vero fit acetum illud scillites.

Acetum scilliticum vt fiat. *Segmentorum scillæ filo traiectorum, & in vmbra siccatorum libra vna sumitur; In aceti vini albi libris octo maceratur, mixtura caloribus æstiuis per quadraginta dies in vase vel vitreo, vel fictili & vitrato oris angusti insolatur; dein colatur: Tum abiectis scillæ segmentis, transfusum acetum seruatur; cuius olim, quam nunc frequentior vsus, ob saporis insuauitatem.*

Alii sunt multi ac varii eiusdem parandi modi, sed qui nunc à nobis traditur, vsitatior est, & descriptioni congruit, quam de illo tradidit Paulus Æginet. *lib. 7. de re medica, cap.11.*

Variæ adhuc oxymelitis scillitici dantur à variis authoribus descriptiones magis compositæ, cuiusmodi est *oxymel scilliticum* Democratis, Iuliani, & quod *de radicibus* cognominatur.

Hæ autem omnes oxymelitis scillitici magis compositi varietates negliguntur, nec vllibi paratæ reperiuntur: propterea neque à nobis describentur.

Oxymel scilliticum crassos humores incidit, obstructionem pulmonis ab humoribus valenter impactis tollit, epilepsiam, vertiginem, cephalalgiam & hemicraniam sanat. *Vires.*

CAP. III.

Oxymel compositum.

℞. *Radicum apij,*
fœniculi,
petroselini,
rusci,
asparagi an.℥.ij.

ſeminum apij, &
fœniculi an. ℥ j.
Coquantur omnia in ℔ xij aquæ ad eius medietatem.
In colatura clarificata adde mellis optimi ℔ iiij. vel quod ſufficit, aceti vini albi libr. j.
Ex arte fiat liquidior ſyrupus.

COMMENTARIVS.

Paratur vt oxymel ſcilliticum compoſitum, ſubſtituto aceto ſimplici ac vulgari pro ſcillitico. Nic. Præpoſitus quoddam oxymel compoſitum aromaticum parat, & aliud potenter diureticum: Illi aromata multa, huic *radices graminis, ireos & raphani* permiſcet: Sed ea vtendi tempore, ſi ſit opus, rectius potuerunt admiſceri, nec aliud compoſitius oxymel in officinis erit neceſſe ſeruare.

Quantitas autem mellis ab authoribus non definitur, quod modo dulcius, modo acrius deſideretur: ſi tamen iuxta illius quantitatem à nobis definitam paretur, medii erit inter dulcedinem & acredinem ſaporis.

Oxymel compoſitum humores viſcidos, lentos, & pituitoſos incidit, attenuat, & abſtergit: Obſtructionibus hepar, lienem, & viſcera liberat, renum & veſicæ ſaburram pellit, & vrinam mouet. *Virtu.*

CAP. IV.

Hydromel vinoſum ſimplex.

℞ *Mellis optimi* libr. *xij*
aquæ pluuiæ vel fluuiatilis libr. *lx.*
Coque ſimul, donec ouum crudũ iniectum innatet.
Tunc amoue, inſola, & ſerua.

COMMENTARIVS.

Sicui hæc deſcribendi & parandi forma diſplicuerit, liberum ſit illi aquam decoquere ad tertię partis conſumptionem, aut paulo plus, ſpumam accurate inter coquendum abiiciendo. Sic enim aquæ portione magis diſſipabili vaneſcente, quod remanebit, conſiſtentiam habebit ſyrupo liquidiori affinem, ſaporem guſtui ſuauem, coctionem conſeruationi idoneam.

Hydromel vinoſum D. Bechtholdi Riviij.

℞. *mell. opt partem* j.
aq. pluuial. in diebus canicular. collectæ partes iiij.
bulliant ſimul ad tertiæ partis conſumptionem, deſpumentur, colentur bis calide, colatura ponatur in dolio vinario ad ſolem.

Ex melle autem medicamenta multa baſim & appellationem mutuantur, *vt mulſa, hydromel tam aquoſum, quam vinoſum, oxymel,* aliaque multa mella medicata ex plantarum ſuccis, *vt Rhodomeli*, ſeu *mel roſatum, violatum, mercuriale, paſſulatum, anthoſatum, anacardinum.*

Mulſa conſtat tantum aqua & melle, diuerſa proportione inter ſe miſtis. Dilutiſſima vero quædam mulſa dicitur, quæ ex plurima aqua, & pauco melle paratur. *Fit enim mulſa,* inquit Oribaſius *cap. 14. lib. 5. collect. cum multum aquæ melli admiſcemus, deinde coquimus tantiſper quoad ſpumare deſinat. Tunc enim ſpumam tollere oportet*, pituitoſis tamen mellis quantitas, tum ad humoris peccantis alterationem, tum ad ſaporis gratiam, conueniens eſt. *Mulſa.*

Fallitur Oribaſius, qui *mulſam* putat fieri debere ex *vino & melle*: *Melicratum* vero ex *melle & aqua*. Nihil enim eſt inter vtrumq; diſcriminis, ex Galeno *part. 12. & 13. lib 3. de vict. acut.* Meſueo tamen Melicratum eſt *Oinomel*, cuius duas exhibet deſcriptiones: priorem, quæ fit ex vino & melle: alteram, cui præter hæc duo adiiciuntur aromata quædam, vt caryophylli, cinnamomum, ſpica aromatica, macis, & ſimilia: & à nonnullis, eodem referente & conſentiente, Conditum nominatur. *Mulſa quid? Oribaſio. Mulſa & Melicratũ idem.*

Illud autem potionis genus, quod ex melle & vino paratur, vocatur *Oinomeli*, quod *Oinomel.*

quod aliquando fit ex duabus partibus vini veteris & vna mellis; aliquando ex partibus quinque, aut sex musti, & vna mellis: & vbi deferbuit, in dolia diffunditur, teste Oribasio *cap.25. lib.5. collect.*

Hydromel simplex ac vulgare eodem modo paratur, vt Melicratum, adeo, vt nomine tantum, nõ re inter se dissideant. Placet tamen Galeno *cap.12. lib.4. de sanit.tuend.* vt mulsa ex aqua pluuia potius paretur, cum hydromel sæpius ex fluuiatili, & aliquando fontana.

Apomeli. Apomeli vero non multum dissimili modo paratur. *Fit enim ex aqua non pluuia tantum, sed qualibet,* inquit Galenus, *modo pura, & mello à fauis expresso, tamdiu simul coctis, quoad spuma amplius non exurgat:* Quæ cum primum emergit, eximenda: Sic enim acrimonia deponitur. Ab antiquioribus vocatur *syrupus de fauis mellis.*

Syrupus de fauis mellis.

Apomelitis optimis descriptio. Alia apomelitis præstantioris datur descriptio à Philagrio hoc modo: *Faui optimo melle pleni manibus fortiter exprimũtur, portioq; vna mellis expressi in quatuor partes aquæ purissimæ iniicitur, simulq; faui in aquam immersi lauantur, vt quicquid mellis inest, in eam deponant. Tum aqua colatur: dein igne luculento coquitur, & probe despumatur. Postea ab igne remouetur, & cum refrixerit, quicquid fluitat, abiicitur. Tum denuo coquitur & despumatur, idq; ter repetitur. Tandem frigefactum, & ab excrementis repurgatum hoc Apomeli, in vas fictile aut ligneum iniicitur.*

Hydromelitis vinosi vires. Aquosum autem hydromel vix vnquam in officinis seruatur, sed re exigente citissime paratur. Vinosum vero sæpe Medicorum consilio conficitur, & in multorum ciuium ædibus, tãquam nectar quoddam maluatico vino generosius asseruatur. Potenter enim frigidos humores coquit, expectoratum mouet, stomachum roborat, cruditatem impedit, coctionem iuuat, appetentiam excitat, flatus discutit, colicos dolores mitigat, vrinam mouet, & frigidis naturis mirum in modum conuenit.

Solent Angli vinosum quoddam hydromel magis compositum parare, Meteglin, & Metegla, illis dictum, quod minorem mellis quantitatem recipit, sed aromata multa & fermentum admittit. Sic vero solet parari. *Meteglin.*

℞. *mellis optimi* libr. *x. aquæ limpidissimæ* libr. *lx. bulliãt simul ad tertiæ partis cõsumptionem, spumam innatantem abiiciendo. Colatura refrigerata in doliũ, aut aliud vas idoneum immittatur: cui suspendantur vncias tres fermenti nodulo inclusi: Addantur cinnamomi, granorum paradisi, piperis, zinziberis, caryophyllorum crassius contusorum an ʒ.j. Reponitur vas dies quadraginta in loco soli exposito, vigentibus cœli squaloribus; deinde recondatur in cella vinaria ad vsus.*

Vires. Genus hoc potionis suauissimum est, quod biennium sæpe seruatur, & saporem ac virtutem vini maluatici æmulatur.

Oxymel helleboracum maius Iuliani.

℞. *ruta,*
thymi capitati,
diptamn. cretici,
comar. hyssop.
puleg.
marrub.
card. bened.
nard. celtica radicular. sine folia
cortic. sambuc. interior. an. M.j.
calamenth p ij;
sem. fœnic.
anisi,
ocymi,
vrtic. roman.
anethi an. ʒij;
rad. angel.
althea,
iri,
scyllæ præpar.
rad. aristol. triplicis; nempe rotundæ, longæ veræ & nostræ, quam clematidem putant,

turbith
irid. nostr.
costi qui violas olet, aut
zedoariæ,
polypod.
Cort. limon. an. ℥j;
Ellebor. nigri è montib collecti (niger præstantior, cuius flores lacteiaut purpurei sunt, accersi potest ex Italia, sin minus, de modo vulgari fibræ nigræ ponantur).
Esulæ an. ʒij;
ellebor. albi cortieum de fibris radicum è montibus vel locis siccis & perflatis collecti ℥ ß.
aliquando ʒij tantum vel iij. ponit *agarici* ℥ij; *quas sub finem coctionis iniicies. Omnia sicca trita infunde in aceti acerrimi* ℔. *vi Et quarta parte, vel quantum sufficit supæ,* ℥ii. *triduo in sole vel ad fornacem in vitreo vel figulino vase obturato: tum decoque in terreo aut lapideo tornato vase ad dimidium fere, cocta colato modice exprimendo, additoq; mellis despumati communis, aut rosacei potius, vel cui cortices citri fuerunt infusi,* ℔ j. (aliâs ℔. ij. ponit, aliâs mellis vnam & sacchari vnam) *ad consumptionem aceti decoque, vt fiat syrupus: qui sub finem aromatisetur cum caryophyllor.*
croci,
zinzib.
galang.
macis an. ʒj. *hæc non in sacculo includãtur sed permisceãtur. Seruetur in vase vitreo aut fictili vitreato.*

Oxymel Elleboratum minus Gesneri.

℞. *calaminth.*
puleg.
thymi,
card. bened.
ros. rubr.
menth. crispæ an. p. ij.
sem. fœnic.
anis.
urtic. roman. vel nostræ,
ocymi,
aneth. an. ʒj.
rad. angel.
fœnic.
alth.
irid. nostræ
scyllæ,
turbith an. ℥ß; (aliquando addit polypodii tantundem)
Elleb. albi è montibus vel locis siccis & perflatis collecti versus septentrionem potius, quam austrum, Esulæ prep. an. ʒij. (Elleborum alias duplicat & ponit Eusulæ ʒj ß).
rad. asari ʒj ß.
galang.
cinnam.
calam. aromat. an. ʒj.
infunde trita in aceti fortissimi ℔. *ij. ß. triduo in sole vel alio loco calido in vase vitreo aut figulino obturato, deinde bulliant in terreo aut lapideo vase ad dimidium fere, demum adde sacch.*
mell. communis despum. an. ℥v. *fiat syrupus, qui aromatisetur cum croc.*
cinnam.
mac.
zinzib. (addatur zinziber decocto potius) *an.* ℈ij, quæ suspendantur intus in sacculo.

Vires oxymelitis vtriusq;

Maiore raro vtitur Gesnerus & in maioribus causis tantum. vtrumque sane mirifice abstergit, incidit, aperit humores omnes, omnia excrementa è corpore protrudit, omnes meatus intus foris que reserat: à centro ad superficiem pellit manifeste, ita, vt cutim rubificet, sicut longiore in balneo mora fieri solet. Exanthemata aut pustulas aliquibus, aliosque tumores excitat, qui alioquin circa interiora forte colligerentur.

Præ-

Præcipua eius vis est in Epilepsia, asthmate & omnibus fere morbis à materia frigida, crassa, tenace, ex phlegmate aut melancholia dependentibus, in capite, ventriculo, thorace, iecore, renibus, liene, articulis, & vtero. Sanguinem pellit, quo abundat, per quosuis meatus, vt nares, hæmorrhoidis, vterum. Et hac ratione natura, quod redundat, euacuante, à venæ sectione abstinere possumus, in debilioribus præsertim & puerperis, cum pleuritide aut alio malo venæ sectionem requirente, laborant.

Minore vtitur ad omnia tutius & diutius continuando, si æger bene ferat, ad sex vel septem dies: tunc enim intermitti aliquod tempus potest, &, si opus sit, repeti.

Oxymel Elleboratum cõuenit etiã iis, quorum stomachus est exquisiti sensus, qui podagra affliguntur, nõ sæpe nec multum vsurpandum, sed bis aut ter, nisi morbus sit contumax. Duo cochlearia tantum sumpta egregie per superiora purgant; eo sumpto ægri momento fiunt alacriores: Ischiadicis prodest citato vomitu.

Oxymel Elleboratum Gesneri ad fragendum calculum.

E præmissa minoris descriptione sequentia subtrahenda erunt, nempe *carduus benedictus, rosa rubra, mentha crispa, turbith, esula præparata, & cinnamomum*: horumque loco substituenda *bacca lauri & iuniperi, saxifragia alba & hircina, enula, cyperus, flores sambuci, vitrum vstum, &c.* Et ex his potest componi oxymel hoc modo.

℞. *calamenth. montan.*
thymi cretici, vel maioris capitati,
dictamn. cretici vel puleg.
adianth. an p j.
baccar. iunip.
thuri an. ʒ ij;
fl. artemis.
fœnic.
beton.
tunici vrbani,
anth.
chamæpyth. interioris partis luteæ
melilat.
sambuc. an. p. j;
sem. anis.
fœnic.
aneth.
urtic. rom. seu masculæ
ocymi an. ʒ j;
cortic. citr.
myrrh. an. ℈ ij;
rad. zinzib.
angel.
petrosel.
nard. celtic. radicular.
sine foliis
scyll. interioris
althea
irid.
polyod. querc.
saxifrag. albæ vel alterius
cuiuspiam & hircinæ, quæ
similis est pimpinellæ;
inulæ.
cypari an. ʒ iij;
ellebor. albi in altis montibus
& locis perflatis ad septentrionem
collecti
esulæ aceto præpar. an. ʒ ij.
asari ʒ j ß.
granor. halicacab. ʒ ß.
calam. arom.
galang. an. ʒ j; infunde in aceti fortissimi ℔ ij
Vini maluat. ℔ j. in vitreo vase aut figulino obturato, ponantur ad solem vel alio loco calido quinq; dies: decoquantur in terreo aut lapideo vase ad consumptionem medietatis, colentur modice exprimendo & adde mell despumat.
sacchar. an. ʒ v. f. syrupus, qui aromatisetur cum croco & macere.

Huiusſumantur ʒij. pro doſi, quibus addatur nonnihil *ſyrupi de florib. perſicor.* preſertim ſi alius durior ſit: vel *de violis*, vel *de liquiritia* vel *de radicibus*, aliquando & ſæpe parum: mane lingatur tepidum bis vel ter in ſeptimana.

In curando calculo talis remediorum ordo ſeruari forte poterit. Hora ante cœnam deglutiatur pilula vna aut altera è *bdellio & terebinthina*, *liquiritiæ* pulvere aſperſo, ſumatur etiam cum cibo, vel proxime ante cibum, ſal medicatus è iure pingui: mane vero hora quarta *oxymel* tribus horis, inde balneum ex maluis ingrediatur, à balneo in lecto ſudet modice, dormiat, inungatur circa lumbos oleo iuniperino: vel vtatur clyſtere emolliente, interdum cum *terebinthina*: exerceatur fortiùs, quieſcat, prandeat & diæta conueniens præſcribatur. Hoc ordine procedat aliquot dieb. Geſnerus.

Oxymel Elleboratum Cratonis.

℞. *calamenthi,*
thymi cretici,
puleg.
card. bened.
roſar.
aneth.
mentha criſp. an. M.ß.
ſem. aniſ.
fœnic.
acymi,
vrticæ,
aneth. an. ʒj.
rad. angelic.
fœnic.
alth.
ſchœnanth.
turbith. an. ℥ß.
elleb. nigr. ʒiij ß.
eſul. præpar. ʒ.ij ℞.
irid.
aſari ʒj. ß.
agar. albiſſ.
galang.
cinnam.
calam. aromat. an. ʒj. *infunde trita omnia in aceti fortiſſimi* libr. ij *triduo in ſole vel loco calido vitreo vaſe obturato, deinde coquãtur in figulino ad tertias, fiat fortis expreſſio, cui adde*
mellis opt. deſpumati ℥x. *aromatiſet.*
croci
mac.
zinzib.
cinnam. an. ℈ij. *nodule ligato. Et fiat ſec. artem oxymel.*

Oxymel pectorale D. Bechtholdi Rivij.

℞. *rad enul.*
ireos.
eryng.
angel.
calam. arom. an. ℥ß.
fol. botryd Mjß.
calamenth. montan.
veron.
ſcabios.
hyſſop.
marrub. an. M.j
card. bened.
puleg.
origon.
thymi an. Mß.
agaris albiſſ. & leuiſſ. ʒvj.
infunde in aceti acerrimi libr. ij.
aq. veron.
card. ben. an. ℥viij.
ſtent in vitro obturato per triduum in loco calido; deinde in duplici vaſe coquantur ſec. artem & exprimantur: expreſſionis libr. ij. *adde*
mell. opt. ℥viij. *coquantur lento igne in fictili vitro incruſtato & deſpumentur in forma ſyrupo, aromatiſetur zinzib.* ʒij.
croci
cinnam.
macis an. ℈j. *in nodulo laxo & ſyndone albo infus. f.*
oxymel.

SECTIO

SECTIO IV.

DE SVCCIS MELLITIS.

Ex plantis vel infusis, vel earum succis & melle composita quædam mellita seruant officinæ, quæ à consistentia & melle, nonnulli syrupos melleos, nos à succis potius, qui confecturam ingrediuntur, & à melle, succos melleos, aut mellitos vocamus: Siue enim succus plantarum extractus melli adiungatur, siue ipsæ plantæ cum melle tabescant, earum semper succus melli admixtus manet; vnde tota mixtura rite succus mellitus nuncupatur.

CAP. I.

Mel rosatum, Latine: Rhodomeli, Græce: Galeniabin, Arabice.

℞. *Rosarum rubear. in vmbra parum siccatarum* libr. ij. *mellis boni, nimis nec recentis, nec veteris* libr. vj. *Misce, & coque clementer, ac lento igne: In vase vitreo, vel fictili vitrato reconde: Insola & serua. Et si volueris, percola, & sic serua.*

COMMENTARIVS.

Non est vnus apud omnes mellis rosati parandi modus: & multi cõficiendi modum à Mesue, & Nic. Præposito datum aspernati, nunc igne solo, nunc insolatu, nunc vtroque modo, nunc istorum nullo, sed sola maceratione contenti parant. Quidam rosas integras & solum exungatas in mel coniiciunt, alii non nisi tritas. Sunt, qui succum tantum: alii & succum eductum, & simul alias rosas. Vsitatior præparatio fit iuxta modum à nobis traditum, quo rosæ aliquantum siccatæ in melle macerantur, deinparum elixantur; postea soli exponuntur, & tertio quoque die mouentur, vt vndiquaque incalescant. Dum hoc modo paratum, non colatur, mel rosatum foliatum vocatur. Sic calfactum linteo percoletur, vt fere fit, saltem ante vsum, mel rosatum colatum nominant, & maxime, quod ex tritis rosis & melle fit. Quod ex duabus partibus succi rosarum exungatarum, & vna mellis simul coctis ad quartæ partis absumptionem paratur, amota sedulo inter coquendum spuma, id mel medicatum *Rhodostactum*, seu *mel rosatum colatum* dicitur, omni aliquo liquidius. *Mel rosatũ foliatum.* *Rhodostactum quid.*

Mel rosatum fluxiones calidos cohibet, stomacho benefacit, deterget, & roborat tam sumptum, quam adhibitum. *Vires.*

CAP. II.

Mel violatum.

℞. *Flor. violarum recentium* libr. j. *mellis optimi, mediæ ætatis* libr. iij. *Misce, & reconde in vase vitreo, aut fictili & vitrato, oris angusti. Insola, serua, & vsus tempore percola.*

COMMENTARIVS.

Ad huius mellis præparationem, nonnulli violas terunt, alii integras, quod paruulæ sint admodum, melli calidiusculo, olla figulina, vitrata excepto, permiscent: Tum quindecim dies ollam soli, & optime quidem, exponunt, alternis diebus rudicula mixturam agitando: deinde reponunt, & vtendi tempore parum aquæ permiscent, parum elixant, probe percolant; sicque violatum mel tunc habent optimum, alii alio modo. Verum Mesuei testimonio recte parari potest, vt rosatum. Debent autem violæ assumi parum perficcatæ, vel saltem omni acquisititia humiditate exhaustæ: Mel vero nec recens nimis, nec nimis antiquatum.

Mel violatum commendatur ad affectus thoracis, ad leniendum, abstergendum, refrigerandum, roborandum: ob id vtiliter & clysteribus multis, & garga- *Vires.*

gargarismatis permiscetur, & vlceribus detergendis adhibetur.

CAP. III.

Mel anthosatum.

℞. *Florum rorismarini* ℔ *j.*
mellis boni bene despumati ℔. iij.
Misce in olla vitrea, aut vitrata, oris non valde patuli: In sola & serua ad futuros vsus.

COMMENTARIVS.

Eodem modo paratur mel anthosatum, vt violatum, rosatumve. Nonnulli mel præferunt vetustissimum, ego ætate medium, quod nec dubium nimis est, nec nimis crassum. Dicitur hoc mel anthosatum à libanotidis, seu rorismarini flore, qui dignitate quadam præ cæteris anthos dicitur.

Cum rosmarinus bis in anno floreat, vere scilicet & autumno, bis quoque mel anthosatum optime confici poterit, dictis nempe temporibus, quando flos illius recens est, & suauissime fragrat: Siccus enim fere inodorus est, & vix vllius vsus.

Vires. Mel anthosatum cephalicam vim habet & nerualem, vtiliterque miscetur clysmis ad lethargum, apoplexiam, & comatosos affectus perscriptis. Frigidas intemperies partium calore suo corrigit, & flatus dissipat.

CAP. IV.

Mel Mercuriale.

℞. *Succi mercurialis* ℔. iij.
mellis optimi ℔ *iiij*
Misce, elixa, despuma, & fac veluti syrupum.

COMMENTARIVS.

Mel non omnes eadem quãtiate mensurant, alii plus succi, minus mellis adiicientes, alii contra plus mellis, minus succi, & multi par vtriusque pondus commiscentes.

Nos mel præpollere iudicamus, cum non ex foliis, aut floribus maceratis condiatur, sed succo commixto, à quo satis efficax redditur, etiamsi eius quantitas succum exuperet. Nonnunquam ex foliorum decocto tantum paratur, non tamen mihi satis probatur hic cõficiendi modus.

Æque vero parari potest ex succo mercurialis maris & fœminæ; vtraque enim vires habet affines, & huic melli conficiendo conuenientissimas.

Ad mercurialem marem refertur *cynocrambe*, seu *brassica canina*, cuius tamen succo non solet hoc mel confici. Debet vero à medio vere ad finem æstatis parari: tunc enim & plantæ sunt succulentiores, & earum qualitas vegetior & efficacior. *Quando debeat præparari.*

Vix autem aliis vsibus inseruit mel mercuriale, quam clysteribus parandis, vt eorum vis sit magis abstersoria, & purgatoria. *Vires.*

CAP. V.

Mel passulatum.

℞. *Passularũ ex acinis purgatarũ* libr. ij.
Infunde xxiiij. horas in libr. *vj. aquæ calentis:*
Deinde coquantur ad medietatem.
Colatura fortiter expressa denuo coquatur ad consistentiam mellis.

Vel:

℞. *Colaturæ prædictæ* libr. *iij.*
mellis despumati libr. *ij*
Misce, & coque ad crassitudinẽ syrupi.

COMMENTARIVS.

Duos parandi modos dedimus: vnum, *cum*; alterum, *sine* melle. Sic enim interdum paratur, licet Matthæus de gradibus illius author primum descripserit absque mellis interuentu. Quocunque ex istis modo conficiatur, admodum palato gratum est, vimq; bechicam habet: proinde eclegmatum quorundam apte compositionem ingreditur, vt eclegmatis de Pino apud Mesuem.

Alia quædam sunt mella medicata, vt *myrtinum, scillitium, macardinũ*, & quod ex *my-*

ex *myrobalanis emblicis* paratur: quæ cum in medicina nullius aut rarissimi sint vsus, raro parata repetiuntur.

Mellis Anacardini varia præparatio.

Anacardinum vero multas ob causas prætermissimus: Primo, quod *Anacardia* fructus sint exotici, qui rarissime ad nos aduehuntur. Secundo, quia deleteria quadam qualitate prædita notantur, vel saltem excessu multo intemperata. Tertio, propter multam in eo parando authorum ambiguitatem. Sunt enim, qui *anacardiorum* tantum decoctum cum melle feruefaciunt, donec mellis spissitudinem acquirat: alii eadem trita, in aceto dies septem macerant, deinde coquunt ad medias; postea cum melle coquunt adhuc in syrupum: alii tantum anacardia terunt & coquunt, donec aqua ex obscuro rubeat: spumam iunatantem colligunt, tanquam mellaginem, eamque seruant pro melle anacardino. Denique mel anacardinum parari nolo ob eius vires, si non noxias, certe parum vtiles, aut vix sanitati tuendæ vel restarciendæ conuenientes.

SECTIO V.

DE ROB, SEV SAPA, ET ALIIS ROBVB.

Plantarum succi ad futuros vsus conseruantur, vel admixtione rei alicuius, vt mellis aut sachari, quo modo confecti syrupi seruantur, vel artificio quodam immutati, cuiusmodi est Rob, id est, sapa, seu vinum coctum, vel Robub, hoc est, succus plantæ cuiusuis alius, solo vel ignis calore incrassatus. Rob vero simpliciter dictum antonomesia quadam de sapa, seu defruto coctione inspissato intelligendum, de aliis cum additione plantæ, ex cuius fit succo, vt Rob berberis, Rob cornorum, *& similium.*

CAP. I.

Rob, seu Sapa.

℞. Vini recenter ex vuis albis, generosis & maturis expressi ℔ *xij.*
Coque igne luculento, donec libræ tantum quatuor supersint; vel vt consistentiam mellis acquirant. Repone in vase idoneo & serua.

COMMENTARIVS.

Trifariam Sapa fieri consueuit. Nam mulierculæ suo modo conficiunt ex vuis quibuslibet, nigris & albis modo maturis, in lebete sine aqua coctis & expressis, & ad mellis consistentiam inspissatis; Solentque vocare *Resinatum*, quasi *racematum*, ex racemis scilicet conditum. *Resinatum plebeculæ.*

Pharmacopœi suo quoque modo, sed præstantiore conficiunt: Vinum namque recens ex vuis albis, maturis, selectis expressum assumunt: ad duarum eius partium absumptionem percoquunt: Tertia, quæ remanet, spissitudinem habet mellis, quæ Rob, seu sapa est officinarum, in quibus tamen nunc raro seruatur, cum fere illius desierit vsus.

Coci quoque suam sapam habent, ex musto recenti ad crassitudinem mellis cocto paratam, qua vtuntur ad embamata, seu intinctus. Vtuntur adhuc sæpe defruto, quod ex vino dulci fit, ad tertias tantum elixato & despumato, vt liquidum adhuc maneat. *Defrutum qui fiat.*

Sapa potissimum commendatur ad morbos oris. Non modo enim stypticitate quadam roborat, & materiæ fluentis motum inhibet, sed etiam iam fluxum humorem abstergit, & digerit. De sapis fusius egimus in Institutionibus nostris *c. 6. lib. 3.* *Sapæ vires.*

CAP. II.

Rob Ribes.

℞. Succi Ribes ℔ *ix.*
Coque igne lento ad partis tertiæ consumptionem: Deinde colo tratice: Colaturã subsidere permitte, donec clarescat;

rescat: qua pestea lento igni denuo coquatur, aut insoletur ad eam consistentiam, vt seruari possit.

COMMENTARIVS.

Vocatur hæc sapa, Ribes simplex, ad differentiam alterius magis compositæ, cui medium sachari pondus additur: Sed frequentius & melius iuxta præscriptum modum conficitur.

Tempus praparandi. Debet autem parari mense Iunio, quando scilicet ribesia omnino rubea sunt, matura, & succo multo prægnantia. Ex his enim tunc temporis tritis & expressis vbertas succi educitur.

Vires. Rob Ribes multiplicis est qualitatis: Refrigerat enim, astringit, roborat, & cor recreat: Proinde datur vtiliter calidæ intemperiei alterandæ, partium imbecillitati roborandæ, cordis morsibus propugnandis & vomiturientibus iuuandis. Sua enim clementi stypticitate & aciditate delectabili, quamcunque partem attingit, solatur.

Eodem modo fit Rob de Berberis. Vel sic.

CAP. III.

Rob Berberis.

℞. Succi berberis optime colati ℔. viij. Coquantur igne lento ad consistentiam mellis: Repone in vase vitreo aut fictili, & vitrato.

COMMENTARIVS.

Eo recte modo Rob berberis potest parari, quo Ribes: nam vt affines sunt fructus, colore, magnitudine, viribus, sic affinis, aut similis ex vtriusque succo, Rob conficiendi modus.

Vires. Datur ad refrigerandum & astringendum Sitim restinguit, tum à ventriculo calefacto, tum ab aliorum viscerum calida & sicca intemperie ortam. Conuenit & choleræ morbo, & hepatico fluxu laborantibus, dysentericis, & alui frequenti proritatione diuexatis.

CAP. IV.

Rob de cornis.

℞. Succi cornorum colati, & in Sole aut igne depurati ℔. ix. Coque igne clementi ad librarum sex dissipationem. Quod remanebit, repone in vase idoneo, & serua.

COMMENTARIVS.

Nonnulli portionem sachari permiscēt, efficiuntque Myuam, vulgo gelatinam, sed tanto inefficaciorem, quanto suauiorem, præstatque simplicem parare sapam, nec sacharo conditam, vt vires illius non refractæ, sed integræ maneant. Verum cum multos syrupos astringentes & refrigerantes habeamus, vt *syrupum rosarum siccatum, citoniorum, myrtinum, Alexandrinum*, vix vnquam ad Rob cornorum confugimus, quod virtute adstrictoria potissimum commendatur: ob id præscribi solet ad fluorem quemlibet sistendum, dysenteriam, cœliacum affectum, choleram morbum, & vomitum. *Vires.*

CAP. V.

Rob citoniorum.

℞. Succi citoniorum ex arte depurati ℔. ix. Coque ad duarū partium absumptionem, vel quousque mellis consistentiam acquirat, & repone in vase figulino vitrato, aut vitreo.

COMMENTARIVS.

Vt probe succus depuretur, debet prius calefieri, dein residere, vt clarescat: tum lento igne coquendus: Sic enim spissitudinem idoneam comparabit.

Rob citoniorum astrictoriam qualitatē habet & roborantem; vnde ventrem sistit liquidiorem compescit, stomachum roborat, choleræ morbo confert, hæmorrhagiam retinet, omnemque alui fluorem. *Vires.*

Ex aliis fructibus multis olim veteres Robub sua parabant, quib. frequenter vtebantur,

bantur, sed recentiores malunt ex iisdem syrupos, vel conserua parare.

SECTIO VI.

DE CONSERVIS.

Condiuntur plantarum partes ad conseruationem & vsum feliciorem, suauioremque, vnde Conseruæ vulgo officinis dicuntur, de quibus agere hac sectione, methodo breui ac facili instituimus. Qui enim planta alicuius flores aut fructus optime sacharo, aut melle, aut vtroque simul condire nouit, is eadem arte aliarum stirpium fructus & flores conficere valebit, paucis exceptis, quæ cocturam valentiorem aut imbecilliorem postulant. Sed hoc tyrunculi etiam agnoscunt, & pro rerum condiendarum natura vim ignis aut intendunt, aut remittunt, vel breuem dant, vel longiorem.

CAP. I.

Conserua violarum.

℞. Florum violarum recent. à parte herbosa purgatorum, & in mortario lapideo cum pistillo ligneo tritorũ ℔ j.
Sachari albissimi ℔ ij.
Terantur, ac subigantur simul, & fiat massa mollis, quæ vase fictili reposita, quindecim dies insoletur, & seruetur.

COMMENTARIVS.

Violas præcipit siccari Mesue, sed humiditatem earum natiuam retinere optimũ est: In ea enim potissimum virtus posita; quæ cum euanida fit, vix violæ à calicibus & herbosa purgari queunt, quin plurimum illa imminuatur. Ad conseruæ tamen confectionem flos tantum mundatus assumi solet, non tam vt vires habeat præstantiores, quam vt colorem sæpe nanciscatur magis violaceum.

Debent autem violæ diutissime teri, vt nulla asperitas in eis percipiatur: dein sacharum duplum miscetur: tum denuo simul contunduntur, vt massa quædam fiat mollis in vase idoneo seruanda. Mesue triplum sacharum commiscet, tuncque conserua palato quidem suauior redditur, sed inefficacior.

Conserua violarum bilis incendium mitigat, reliquorum humorum ardorem extinguit, sitim temperat, aluum subducit, fauces & asperam arteriam lenit & dilatat, & omnibus thoracis affectibus conuenit. *Vires.*

CAP. II.

Conserua Rosarum.

℞. Rosarum rubrar. recent. nondum perfecte explicatarum & exungatarum ℔. j.
Tere cum pistillo ligneo in pila marmorea, donec liuigentur: Adde sachari optimi ℔ iij.
Tere denuo, vt exacte misceantur: Repone in vase idoneo, & in sola.

COMMENTARIVS.

Sacharum rosarum vocat Mesue, quod nos aptius Conseruam rosarum appellamus: Et rosas sine discrimine tam rubras, quam albas in vmbra siccatas, cum triplo sacharo sumit, ex quibus suum *sacharum rosatum*, vt vocat, facit, quod postea tres menses soli exponit: nos rosas tantum prerubras, non siccatas, ac tritas cum triplo sachari pondere miscemus. Sunt, qui duplum tantum sacharum permiscent, sicque confecturam insuauiorem quidem efficiunt, sed efficaciorem.

Sacharum autem rosatum vocamus nos *sacharum aqua rosacea*, pari mensura solutum & coctum ad consistentiam electuarii solidi, de quo postea suo loco. *Sacharum rosatum quid.*

Est vero conserua nostra rosarum nõ vniusmodi, sed altera liquidior & mollior, quæ fit modo præscripto, ex floribus recẽtibus, & sacharo tritis & mistis: altera solidior, quæ fit ex puluere rosarum siccarum cum octuplo, aut decuplo sacharo, in aqua rosacea diluto, & ad electuarii solidi cõsistentiã cocto, cui parum succi *agrestæ*, aut *Conserua rosarum, sicca.*

limonum commiscetur. Sic enim pasta prerubra efficitur, ex qua formantur velut Cylindri, vulgo *morselli* dicti, oblongi, vtroque in extremo tenuiores, in medio crassi. Commendatur, quæ fit Agendici, quæ in Brya vrbs est insignis *Prouinsia* vulgo nominata.

Vires. Conserua rosarum cephalica & cardiaca est. Caput enim vt & reliqua viscera roborat, ipsorumque æstum mitigat, & fluxiones sistit.

CAP. III.

Conserua Bugloßi.

℞. *Florum bugloßi mundatorum* ℔ *j.*
Tere in mortario marmoreo cum pistillo ligneo.
Adde sachari ℔.*ij.*
Misce terendo, vt fiat massa molliuscula, quæ vase excepta idoneo insoletur.

COMMENTARIVS.

Vix probatur eorum sententia, qui flores bugloßi, quorum virtus superficialis est, & cito dissipabilis, parum exsiccari volunt ante trituram, & mixtionem: Recentes enim & suæ omnis natiuæ humiditatis participes meliores sunt: humiditatem enim amittendo simul vires amittũt; Nam ex se humidiores non sunt, quam vsus postulat; Adde, quod per insolatum magis aquea, & excrementitia conseruæ recenter factæ portio facile dissipatur. Si tamen rore cœli, aut imbribus aeris maduerint, tunc ante conseruæ confecturam debebunt parum in vmbra potius, quam in sole exsiccari.

Vires. Conserua Bugloßi partes vitales exhilarat, præsertimque cor recreat, melancholicis apprime conuenit, palmo laborantibus & tussiculosis.

CAP. IV.

Conserua Borraginis.

℞. *Florum borraginis recent. & mundator.* ℔.ß.
Sachari albissimi ℔.*j.*ß.
Terantur in mortario lapideo, cum pistillo buxeo, aut ex alio ligno, & fiat conserua.

COMMENTARIVS.

Terendi sunt primum flores seorsim, donec læuigentur, dein sacharum; Tum rursus terendo miscentur, & fit massa molliuscula, quæ vase idoneo excepta insolatur; postea seruatur. Arabibus dicitur zuccarum *alchilil*, hoc est, *sacharum borraginatum*, Medicis recentioribus *Conserua florum borraginis.*

Ad eosdem affectus datur, ad quos conserua bugloßi. Vtraque enim cor & spiritus vitales recreat, melancholicis passionibus succurrit, atque peculiari dote menses mulieribus creditur mouere, ex Holerio. *Vires.*

CAP. V.

Conserua Nenupharis.

℞. *Florum nymphea recentium, à parte herbosa purgatorum, & in vmbra diem vnum siccatorum* ℔.ß.
sachari ℔.j.
Tere, & fac conseruam quæ vase idoneo excepta insoletur & conseruetur.

COMMENTARIVS.

Flores nenupharis, quod crassiores sint & humidiores, parum debent arefieri, deinde ita contundi, vt læuigentur: postea *sacharum* admiscetur, & cum floribus iam tusis teritur, subigitur, & concorporatur; tum massa probe subacta in vase fictili reponitur. Seligendi vero sunt flores *nymphea albæ*, quæ multis lilium aquaticum dicitur, cuius non modo pars herbida ac virescens abiici debet, sed etiam flaua, quæ in me-

in medio flore continetur. Nymphea lutea negligitur, in hac conserua, & in syrupo *superius* descripto, quod alba sit præstantior, & vbique fere reperiatur: præferenda vero, quæ in aqua minime cœnosa, sed limpida viret.

Vires. Conserua nenupharis præcordiorum ęstum contemperat, sitim extinguit, cerebrum refrigerat, somnum conciliat, febricitantibus confert.

CAP. VI.
Conserua Anthos.

℞. Florum rorismarini recent. in mortario lapideo minutissime tritorum ℔.ß.
Sachari albissimi ℔.j. ß.
Probe terantur, subigantur, ac misceantur, & fiat conserua, vase idoneo reponenda, insolanda & seruanda.

COMMENTARIVS.

Anthos, seu flos rorismarini, quod ex se sit admodum siccus, non est ante trituram soli exponendus, nec exsiccandus, maioremq; sachari quantitatem postulat, vt omnes flores calidiores & sicciores, non tã ad conseruationem, quam ad suauitatem: minus quoque insolari postulant.

Vires. Est vero conserua anthos vsus in medicina plurimi, nam ob vim, qua pollet, cephalicam & neruosam, cerebro roborando, & illius simul affectibus propugnandis conducit. Feliciter vero datur epilepticis, apoplecticis, lethargicis, paralyticis, tremori & palmo obnoxiis.

CAP. VII.
Conserua betonicæ.

℞. Florum betonicæ recentium ac mundator. ℔.j.
sachari albissimi ℔.iij.
Contunde flores seorsim minutissime: adde postea sacharum, & fiat Conserua in vase idoneo reponenda, insolanda, seruanda.

COMMENTARIVS.

Vniusmodi non est huius conseruæ preparandæ ratio: Alii enim iuxta modũ præscriptum conficiunt: alii sacharum coquunt in aqua betonicæ ad consistentiam electuarii solidi; deinde flores tritos miscent; sicque conseruam efficiunt optimã, & sapore & viribus laudabilem, vtroq; autem modo confici potest.

Conserua betonicæ tam sumpta, quam admota capiti robur conciliat, ventriculo benefacit, venena obtundit, & ad omnes affectus cerebri propugnandos commendatur.

CAP. VIII.
Conserua saluiæ, melissæ, stœchados.

℞. Florum saluiæ, vel melissæ, vel stœchados. ℔.ß.
sachari albissimi ℔.j.ß.
Tere primum flores tenuissime; dein sacharum; Tum omnia denuo simul tere, ac permisce, vt fiat pasta mollis, quæ vase idoneo reposita insoletur.

COMMENTARIVS.

Florum medicatorum vbertas efficit, vt ex eis Conseruæ frequentius parentur: *Stœchas*, quod rarissima sit: *Melissa*, quod paruulos valde flores promat, ex eis vel raro, vel pauca conserua paratur. *Saluia* vero *Vires.* cum frequens sit, & eximiis prædita viribus, etiam Salernitano elogio, ex ea conserua fit ad vsus multos commendabilis. Speciali enim dote cerebrum, & neruos roborando, tremori, stupori, paralysi, & affectibus cerebri confert. Quæ ex *melissa* conficitur, memoriam iuuat; quæ ex stœchados flosculis, iecur obstructione liberat, & cerebrum recreat.

Quædam Officinæ plures forsan cõseruas habent ex floribus conditas, sed multę quoque pauciores. Si quis his non contentus, alias ex aliis floribus desiderarit, est illi liberum parare. vt conseruam *pœoniæ*, *tamarisci primulæ veris*, & *cichorii*.

Conserua florũ malua. Nonnulli conseruam *florum malua* parant, quam calculosis & vitiis renum mirũ in modum prodesse testantur: vim namq; habet leniendi, ardorem mitigandi, meatus diducendi, & saburram à partibus excernendo lotio dicatis expellendi.

ADDITIO.

Conserua Esulæ vel lathyridis D. Io. Hartmanni Beyeri.

℞ fol. & fl. Esulæ helioscopiæ, vel minoris, quæ cyparissias dicitur. ℥ iij, vel fol. lathyridis ℥ iij, fl. ros purpurear. viol. martiarum an. ℥ j. ß, sachari canarini ℔ j. Mi. f. sec. art. conserua.

Vsus huius conserua.

℞. conserv. esulæ ℈ ij. vel ʒ j, mastic. gr. viij. spec. diamosch. dulc gr. iiij, infundantur in vino albo tenui vel aqua conueniente per horas 12. colato adde succi cydonior. ℥ ß, aq. cinnam. ʒ j. Mi. f. haustus.

Quercetanus.

SECTIO VII.

DE FRVCTIBVS, ET ALIIS PLANTARVM partibus conditis.

Fructus condiendi non teruntur, vt flores, sed vel integri cum paruuli sunt, vt Ribes, & Berberis, vel etiam maiusculi, vt cerasa; vel in frusta secti, vt citonia condiuntur. Radices quoq; tantum concisæ & purgatæ conficiũtur præsertim tenellæ, & quæ coctura mollescunt. De his autem omnibus condituris in hac sectione breuiter differemus.

CAP. I.

Cerasa condita.

℞. Cerasorum maturorum, ac selectorũ, & à pediculis purgatorum ℔ ij. Sachari albissimi ℔ j. Coque igne primum luculento, dein clementiore, spumam innatantem abiiciendo, quousq; fiat ex illorum succo & sacharo syrupus optime coctus.

COMMENTARIVS.

Cerasorum multæ sunt varietates, quorum ea tantum seliguntur ad cõdituram, quæ rubra sunt, acido-dulcia, succo multo turgidula, breuiori pediculo inhærentia, vt & ea, quæ ex obscuro rubent, *agryota* vulgo dicta. Vt autẽ rite condiantur, aqua pauca debet commisceri; sic enim sacharũ liquatur facilius, & cerasa citius ac melius concoquuntur. Perfecte autem cocta iudicantur, cum syrupi gutta in marmor effusa non diffluit: Tunc siquidem ab igne remouenda, & vbi parum refrixerint, in vasis idoneis reponenda. *Quænam cerasa ad condituram eligenda.*

Cerasa condita propter suauitatem & salubritatem singulis ægrotis, morbo quouis laborantibus, & quouis tempore solent exhiberi.

CAP II.

Ribes & Berberis condita.

℞. Ribes, vel Berberis ℔ j. ß. sachari ℔ j. aquæ parum. Coquantur ex arte vt simul cum his coctis fiat syrupus cõsistentiæ legitimæ.

COM-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0044-6 DFG

COMMENTARIVS.

Ex horum fructuum succo calore Solis, vel ignis inspissato fit sapa; ex eodem sacharo simul; vt decet, coctis, syrupus. Vtriusq; autem vires eximiæ sunt, & medicatæ, & ægrotis sanitati restituendis perutiles, vt *supra* monuimus. Sed & pro bellariis iidem fructus non parum expetuntur: ob id integri condiuntur, vt etiam ad hyemē possint asseruari, & ægrotis quoque exhiberi; quibus non modo sæpe arrident, sed & conducunt. Ad illorum conditurā solet parum aquæ permisceri, sed melius eius loco succus alterutrius cōmiscebitur. Sic n. conditura acidior erit; vt & dulcior, si par sachari & fructuum pondus, vt multi faciunt, adiungatur.

CAP. III.

Pyra condita.

℞. Pyrorum moschatellinorum, decorticatorum, sachari albissimi an. ℔. ij. aquæ ℔ j.
Coque perfecte igne luculento, donec pyra fundant syrupum, consistentia legitimum.

COMMENTARIVS.

Eodem modo alia pyra condiuntur, vt rufula quædam suauissima, *Rousseletti* nomine notiora; vt & alia multa carne solidiore prædita. Nonnulli, vt palato reddant amiciora, *caryophyllis* configunt; sic namque cum dulcedine aromaticum quendam odorem, saporemque nanciscuntur delectabilem. *Poma*, quod carnem habeant molliorem, quæ coctura facile velut in pultem abit; integra non condiuntur, sed ex his in frusta sectis, & cum *sacharo* ex arte coctis fit pasta quædam, quæ in cylindros partita studiose exsiccatur & seruatur.

Pasta pomorum.

CAP. IV.

Nuces conditæ.

℞. Nuces virides, & adhuc teneras. n. l. A corticeexterno purga, Acu vel stylo vtrinq; perfora: infunde nouem aut decē dies in aqua tepida, ea quotidie mutata; dein coque, dum mollescant. Tum singulas terge linteo, & sicca: Caryophyllis, aut cinnamomo per bacillos secto confige: postea cum pari sachari pondere & aqua sufficienti quantitate coque perfecte: Repone in vase idoneo & seruato.

COMMENTARIVS.

Ægre ferunt multi, quod nuces conditæ nigrescant, quem ingratum colorem vt impediant, nuces primum coctas, dein aromatis confixas in vase recondunt, superfundunt syrupum exacte coctum, adhucque calentem. Diebus sequentibus, si syrupus recrudescat, denuo coquunt, & adhuc superfundunt; qui si rursus fluidior appareat, recoquunt, vt tandem in legitima remaneat consistentia. Sic enim conditæ nuces albidiores manent. Commendantur ad ventriculi imbecillitatem, flatuum dissipationem, colicum dolorem & coctionem iuuandam.

CAP. V.

Pruna condita.

℞. Prunorum nondum perfecte maturorum & depellatorum, Sachari optimi an. ℔ j.
aqua limpidissima ℔ ß.
Coquantur vt cerasa, eodemque modo seruentur.

COMMENTARIVS.

Mira est vbique prunorū vbertas & varietas inter quę multum expetūtur *damascena, alba, rubra, nigra, violacea*: magis ve-

ro *Brignolensia & Pardigonia*; sed omnium maxime imperialia dicta, quæ omnia matura esui gratissima sunt.

Vt autem seruentur fructuum reliquorum more condiuntur; atque primum exterior eorum cortex detrahitur: & vbi singula decorticata fuerunt, e vestigio in aquam proiiciuntur, ne flauescant, nigrescantve. Sic enim omnia bene mundata coquuntur, quousque syrupus ex eorum succo & *sacharo* commixto legitimæ conficiatur consistentiæ.

Eodem modo mala persica & præcocia condiuntur.

Cortices arantiorum, limonum & citriorum.

Cortices *arantiorum*, *limonum*, *citriorum*, partim ob duritiẽ, partim ob insuauitatem ante condituram semel atq; iterum macerantur in aqua tepida, in quam nonnulli prima vice nodulum cinerum iniiciunt; secunda, in aqua simplici, in qua tandem cum æquali ad cortices pondere *sachari* coquuntur, vt artis est, sicque probe conseruantur cum syrupo perfecte cocto.

Confecturæ siccæ qui fiant.

Quibus vero nonnisi confecturæ siccæ, vt vocant, arrident, sic illis parabuntur. Cortices dicti dicto modo conditi sumendi sunt; syrupus, quo exterius madent, vel linteo detergendus, vel aqua leuiter abluendus. Sic tersi & exsiccati cortices in aliud sacharum ad consistentiam electuarij solidi coctum immergendi, & adhuc parum coquendi; dein amouendi, & Soli, vel loco calido, vt hypocausto exsiccandi; tum asseruandi. Verum hæc nimis curiosa condiendorum fructuum ars ad aromatarios, quam pharmacopœos spectat magis.

Cerasum. Cidoniatum

CAP. VI.

Citonia condita.

℞. Citonia decorticata, in quatuor aut sexpartes diuisa, & à membranulis & seminibus purgata n.x. aut xij. Sachari pondus æquum: Coquantur cum aqua sufficienti, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Citonia propter soliditatem multam cocturam patiuntur: maiore propterea aquæ quantitate est opus. Tamdiu vero coqui debent, non modo vt mollescant, sed vt syrupus crassior euadat, in quo sunt asseruanda integra, non discerpta, aut in pultem redacta.

Alio modo citonia condiuntur, cocta nempe cum *sacharo*, & inter coquendum subinde agitata, vt formulam crassiusculę pultis acquirant; Tunc enim ab igne remouenda, & in pyxidibus ligneis, ac abietinis reponenda. Si par citoniorum & sachari pondus commisceatur. Cidoniatum hinc factum suauius est, sed minus astrictorium. Vocatur autem *crassum cidoniatum*.

Aliud adhuc & magis rubellum, & lucidum paratur, ex solo nempe decocto corticum, & seminis citoniorum, cui additur *sachari* æqualis portio, vel paulo minor, & coquitur supra consistentiam syrupi. Atq; in piceas pyxides infunditur, & seruatur. Si inter coquendum peluis coperiatur, Cidoniatum magis rubrum efficitur, quem colorem omni cidoniato expetitum, vt habeant multi, succum citoniorum adiiciunt, vulgus *Cidoniatum clarum* nominat: alii *Aurelianense*, quod Aureliæ sit frequentissimum.

Myua citoniorum.

Paratur & *Myua* ex citoniis, sed modo parum dissimili: nam succus ex his raspatis elicitur; magma coquitur, & colatur: Colaturæ miscetur *sacharum* duplum: coquitur ad consistentiam electuarii: Commiscetur succi pondus æquum ad *sacharum*, sicque fit *Gelatina citoniorum*, colore rubella, sapore grata, viribus commendata.

Gelatina citoniorum.

FOLIO-

FOLIORVM CONDITVRA.

CAP. VII.

Folia adianti condita.

℞. *Adianti albi, selecti, & à stipulis exilibus mundati* ℔. *j. Sachari boni* ℔. *ij.*

Tere seorsim foliola; tum sacharum: postea misce: denuo contunde, & habebis conseruam.

COMMENTARIVS.

Folia rarissime condiuntur, cum vel ex his siccatis decocta, & syrupi conficiantur illorum viribus dotata, vel etiam sicca seruentur, vix anno elapso priore exoleta: quædam tamen vires adeo habent euanidas, vt siccæ vix quicquam genuinæ qualitatis retineant: cuiusmodi est capillus veneris verus, seu Mompessulanus, qui propter eximias vires, ab his, quæ eo carent, regionibus expetitur, ad quas defertur forma conseruæ, modo præscripto paratæ, quo & alia quoque folia sicciora possunt condiri; humidiora vero sic:

CAP. VIII.

Folia tussilaginis condita.

℞. *Succi foliorum tussilaginis* ℔. *j. Sachari* ℔. *ij.*

Coque in consistentiam electuarii, cui adhuc calidissimo, adde tussilaginem intritam, & fiat conserua.

COMMENTARIVS.

In huius conseruæ confectura tritorum foliorum quantitas non definitur, quam alii maiorem, alii minorem adiiciunt. Sat vero est tertiam, aut ad summum mediam illorum ad sacharum pondus permiscere. Debent autem conseruæ sic paratæ diutius insolari, & subinde rudicula mouere, vt quoquo versum calefiant, & aquea humiditas, quę magis in istis exuperat, dissipetur. Simili modo aliæ foliorum condituræ parantur.

Folia tussilaginis condita multum conferunt tussiculosis, pulmonicis, & quibus fit frequens delapsus humoris è cerebro ad thoracem & partes vitales. *Vires.*

CAVLIVM CONDITVRA.

CAP. IX.

Caules lactucæ conditi.

℞. *Caulium lactucæ crispæ à pellicula exteriore purgatorum* ℔. *j.*

Coquantur in aqua, donec mollescant; deinde linteo exsiccentur. Postea sume par sachari pondus, & cum aqua sufficienti quoque, donec syrupus aliquanto crassior euadat, & repone in vase idoneo.

Si forma sicciore magis arrideant, exterius tergeantur & siccentur: deinde cum sacharo ad electuarii spissitudinem coctoparum seruefiant: tandem amoueantur, & loco calido exiccentur.

COMMENTARIVS.

Pauci admodum plantarum caules condiuntur, vel ob duritiem, vel insuauitatem, aut qualitates inutiles & negligendas. Qui crassitudine, dulcedine, teneritate, & virium præstantia commendantur, possunt recte condiri, vt caules *lactucæ* potissimum *crispæ*, vt caules *cinaræ*, seu *articaulis*, quem vulgus *artichocum* nominat. Ex vtriusque enim caulibus aromatarii solent confecturas siccas modo *supra* descripto facere.

Caules lactucæ conditi demulcendæ sitiſunt idonei, stomacho æstuanti prosunt, & hepatis feruori.

Cap. X.

Caules Cynaræ conditi.

℞. *Caulium Cynaræ à pellicula externa, & fibris durioribus purgatorum* ℔. j. *Coquantur in aqua, donec tenerescant: deinde linteo exiccentur. Tum cum sachari pari pondere, & aqua sufficienti denuo coquantur, donec syrupus fiat crassior. Repone confecturam in vase idoneo: quæ si forma sicciore magis expetatur, eodem modo paretur, quo lactucarum cauliculi.*

Commentarius.

Cynaræ caules sumi debent albidi, qui scilicet nondum extra terram eruperunt; plebecula *cardus* appellat, quæ tota hyeme frequenti sunt in vsu Lutetiæ, vbi Cynaræ vberrime luxuriant, quibus nulla ratione multi vtuntur ad stimulos veneris proritandos. Parum enim materiæ genitalis & flatulenti spiritus corpori præstant, succi vero melancholici plurimum, ex Galeno *lib. 2. de alim. facult.*

Seligendi autem sunt caules Cynaræ vulgaris, non Hispanicæ & spinosæ, quæ è genere carduorum est; imo vtraque ex eorum sobole deprompta, sed illa cultu & arte lætiorem faciem, & saporem magis gratiosum sibi comparauit.

Vires. Caules Cynaræ conditi pro sanorum bellariis & comessationibus magis, quam pro ægrorum dieta celebrantur.

RADICES CONDITÆ.

Cap. XI.

Radix pœoniæ condita.

℞. *Radicum pœoniæ lotarum & purgatarum* ℔ ij.
Bulliant in aqua, donec mollescant. Percoctæ super linteum extendantur in vmbra diem integrum, aut biduum, vt humorem aqueum refundant: dein coque par sachari pondus eum pauca portione huius decoctionis ad consistentiam electuarij; Adde radices prædictas: & denuo parumper coque. Tum aufer ab igne, & repone in vase idoneo.

Commentarius.

Radicum aliæ non nisi Vere condiri debent, antequam scilicet illarum succus in thyrsos, ramos & frondes fuerit absumptus; aliæ, cum primum plantæ suis foliis exuuntur, nempe Autumno, quo tempore vis multarum stirpium confugit ad radices; tunc enim magis est percoctus humor, quam alio tempore: Nonnullæ & Vere, & Æstate, & Autumno recte condiuntur, quæ scilicet perpetuo succulentæ sunt, licet caules nondum eruperint vel adoleuerint, vel aruerint. Colligendæ sunt igitur eo tempore, quo vis earum est melior, vt radix *Satyrij & Ireos* vere radix *pœoniæ* Augusto mēse, Syluii iudicio, vel potius Martio; *Enulæ, Bryoniæ & peucedani* Autumno, vt *cap. 13. lib. 1. Institut.* fusius docuimus. *Radices quando condiendæ.*

Earum autem nonnullæ amarę sunt, vel acres, & insuaues, quæ ante condituram pluries in aqua macerandæ: aliæ satis gratæ, quę vbi diem vnum in aqua tepida fuerint infusæ, in eadem, aut semel mutata concoquendæ, vt radices *pœoniæ*, quæ iuxta formulā præscriptā optime condiuntur; vel aliam parum dissimilem, cum scilicet super eas coctas affunditur *sacharum*, instar electuarii mollis coctum: quod vbi recruduerit, denuo coquendum: idq; toties repetendū, quoties crudescere videbitur.

Radices pœoniæ conditæ vires magnas habent ad arcendam & curandam epilepsiam, si mane ieiuno stomacho, & hora somni modicum sumatur. *Vires.*

Cap. XII.

Radices eryngiorum condita.

℞. *Radicum eryngiorum frustatim incisarum,*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0048-9 DFG

ſarum, & intus à parte ligno ſa purgatarum ℔.j.
Coquantur in aqua ad mollitudinem: exiccentur in vmbra ſuppoſitis linteis: tum miſceantur ſacharo earundem decoctione ſoluto, & ad electuarii ſpiſſitudinem cocto: atq; rurſus parum concoquantur, vt aquea quædam humiditas diſſipetur Tandem in olla conueniente reponantur, & ſeruentur. Sic radices bugloſſi condiuntur.

COMMENTARIVS.

Radices Eryngiorum quod dulces ſint, ante condituram ſemel tantum ſunt macerandæ & in eadem aqua coquendæ, donec molleſcant: deinde cum *ſacharo* condiendæ, vt dictum eſt. Addit Meſue aromata quædam, vt *cinnamomum, & zinziber*, quibus configi ſuadet, & coquit cum portione *mellis & ſachari*, vel *melle* ſolo, ſed triplo. Verum conſuetior & melior parandi modus is eſt, quem exhibemus.

Secacul. Paſſim autem occurrit in Arabum paginis *ſecacul*, quod hucuſque pro *eryngio* deſumptum eſt: illius tamen deſcriptio ab Auicenna, & Serapione tradita aliam plantam, ſi non viribus, ſaltem vultu diſſimilem oſtendit, quæ in India colitur & conditur; Ad res venereas cuſtoditur & datur, vt & noſtrum *Eryngium*, quod à nonnullis, ſed male, *ſecacul* nominatur, licet vires habeant affines: vtrunque enim calidum & humidum eſt in fine primi, vel initio ſecundi receſſus, & veneris ludibria mouet.

Recte igitur faciunt, qui Syluii conſilium ſecuti, *Secacul Indici* penuria, *eryngium* noſtras ſubſtituunt, vt poſthac amplius ſtomachari deſinant, qui ęgrius hanc ferunt ſubſtitutionem, donec ex Syria verum *Secacul* aduexerint.

Eryngium. Eſt autem *eryngium* ex aculeatarum ſtirpium genere; cuius tamen folia adhuc tenella, nec ſpinoſa, nec rigida ſunt, & in cibos recipiuntur. Lata vero ſunt, ait Dioſcorides *cap. 17. lib. 4.* & extremo ambitu aſpera, guſtui aromatica: & vbi adoleuerint, pluribus ſpinis horridis aculeantur; vt & capitula in faſtigio rotunda, acutiſſimarum ſpinarum ambitu circumuallata: radix longa, exterius nigricans, intus alba, tenera, guſtui dulcis ac grata. Eius autem hiſtoria fuſius deſcribitur *libr. 1. de materia Medica.*

Radix eryngii condita alit, ſemen auget, venerem ſtimulat, vrinam mouet, & ſaburram renum ac veſicæ pellit. *Vires.*

CAP. XIII.

Radices Symphiti conditæ.

℞. *Radicum ſymphiti maioris per taleolas conciſarum.* ℔.j.
Macera & coque ſufficienter in aqua, donec molleſcant: ſic percocta, & diem vnum in vmbra ſiccata iniciantur in ſacharum earundem decocto ſolutum, & ad craſſitiem electuarii coctum; atque rurſus parum coquantur, vſque dum aquea ſuperfluitas abſumatur tota. Sic apparatu ſacharato condita in vaſe ſeruentur idoneo.

COMMENTARIVS.

Recte quidem radices ſymphyti iuxta modum deſcriptum condiuntur, vt & aliæ multæ, quæ coctura facile molleſcunt. Maluit tamen multi eaſdem ſic præparare ac condire. Radices primum lotas & mundatas coquunt; deinde tundunt; poſtea cribro tranſmittunt; tum excipiunt duplo *ſacharo* ad electuarii conſiſtentiam cocto: tandem calefaciunt adhuc, & recondunt pyxidibus. Idem ſolet fieri de radicibus omnibus craſſioribus: ſic enim melius à ſuis fibris purgantur, & perfectius omni ex ſui parte conficiuntur.

Valent plurimum ad ſanguinem vndecunque fluentem, ad delapſum humorum cohibendum, & ad vulnera partium internarum agglutinanda.

CAP. XIV.

Radices Enulæ conditæ.

℞. *Radicum enulæ campanæ lotarum, purgatarum, & in frusta sectarum* ℔ ij.

Infunde in aqua tepida per quatriduum, aqua quotidie mutata, dein coquantur, quousque tenerescant. Sic coctæ linteo duplicato excipiantur: in vmbra exiccentur: postea sumatur æquale sachari pondus; cui ad consistentiam electuarii cocto addantur radices prædictæ, & simul denuo parum concoquantur: tum in vase reponantur.

COMMENTARIVS.

Radices Enulæ plus vel minus macerandæ, & aqua mutanda pro illarum infirmitate, quę si bina, trinave maceratione possit emendari, & amicior reddi, non diutius immergendæ, ne earum vis exoluatur, ac in aquam deponatur tota.

Heleniiseu enulæ radices conditæ stomachum roborant, cor recreant, flatus discutiunt, coctionem iuuant, aduersus venena prosunt, & morbos pestilentes ac virulentos.

CAP. XV.

Radices Satyrii conditæ.

℞. *Radicum Satyriorum lotorum & mundatorum* ℔ j.

Coquantur in aqua quousque tenerescant; dein in vmbra siccentur, suppositis linteis. Exsiccatæ misceantur cum pari portione sachari in earum decoctione clarificata ad electuarii consistentiam cocti, & postea adhuc parum coquantur, vt humiditas aquea tota dissipetur.

COMMENTARIVS.

Debent integræ Satyrionis radices condiri: earum enim moles non impedit, quominus totam sachari substantiam peruadat. Nulla aromata adiecimus, vt hecticis & febrientibus securius dentur. Vires habent Diasatyrio affines, sed imbecilliores, vt videbimus postea suo loco. *Vires.*

Aliæ radices multæ eo modo, quo superiores condiuntur, quas breuitatis gratia omitto. *Zinziber* recens non habemus, sed ex *Bengala* Indiæ regione, vbi copiosissimum & laudatissimum prouenit, ad nos conditum aduehitur.

ADDITIO.

Vffenbachij.

Acorus conditus.

℞. *radic. acor. recent.* ℔ *ij.*
decoquantur & incidantur: postea addatur zinzib. incis. ℔ j. *Coquantur simul vna aut altera ebullitione & incidantur: deinde*

℞. *moll. despumati* ℔ *viij.*
Iterum cum acoro & zinzibere coquantur ad iustam perfectionem, in fine adde sequentem pulverem.

℞. *piper. nigr.*
zinzib.
caryophyll.
galang. an. ℥ ß.
cardamomi
nucis t. an. ℥ ij. *pulverisentur omnia subtilissime & Mi pro vsu.*

SECTIO VIII.

DE ECLEGMATIS IN OFFICINA SERVANDIS.

Inter medicamenta præparantia Eclegmata merito locum habent, quod humores thorace contentos ad expulsionem per Anacatharsim præparent, vt eosdem alio impactos

pactos per secessum. Nam cum acidula sint, aut dulcia, illa incidunt lentos & viscidos succos tenacius inhærẽtes, vt facilius à partibus separentur, & externantur; hæc eosdẽ, atque alios concoquunt, & ad excludendum sputando reddunt aptiores. Si mixti saporis fuerint, vt dulcoacidi, simul & attenuant, & concoquunt. Eorum autem, quæ veteres in Officinis asseruari iusserunt, vsus fere exoleuit; atque nunc cum thoracis, aut asperæ arteriæ praua quædam affectio lohoch seu eclegma postulat, in rem præsentem ex rebus idoneis facile paratur, viribus præstans & sapore gratum, ita vt displicere nunc videantur veterum eclegmata, vt magis ingrata, nec magis vtilia. Ne quid tamen nostræ desit Officinæ, pauca quædam ac selectiora & paratu faciliora damus, quorum vsus ad effectus particulares magis commendantur, vt:

CAP. I.

Eclegma scilliticum. D. Mes.

℞. Succi scillæ.
Mellis despumati an. ℔. ij.
Coquantur simul secundum artem ad consistentiam mellis.

COMMENTARIVS.

Paratu facillimũ est istud eclegma, quia simplicissimum, hisq; solum constat, quibus & *mel scilliticum*, sed diuerso modo ac præparatione, & proportione mellis ad scillam confectum. Nam in melle scilliticо folia cum melle confusa in idoneo vase insolantur, & vsus tempore percolantur: in eclegmate succus tantum cum melle coquitur supra consistentiam syrupi.

Vires. Lohoch de scilla crassos & viscidos humores partibus respiratoriis impactos potenter incidit, & ad expulsionem apparat; Asthmaticis valde congruit, difficile spirantibus, & quibus pituitæ viscidæ copia in pulmonibus, vel thoracis spatio continetur.

CAP. II.

Eclegma de caulibus. D. Gord.

℞. succi caulium ℔. j.
bulliat parum, & despumetur. Dein adde croci ʒ. iij.
sachari,
mellis optimi an. ℔. ß.
Coquantur ex arte ad consistentiam linctus.

COMMENTARIVS.

Succus caulium hortensium primum educitur: eductus igne vel Sole depuratur: ei postea *mel & sacharum* adduntur; & perfecte coquuntur, tum *crocus* tenuissime pulueratus commiscetur, vel etiam ante perfectam eclegmatis coctura, quam Gordonius illius author ad electuarii spissitudinem ducit. Credibile tamen est, per electuarium, linctum intelligere, qui Asthmati curando, cui præscribitur, magis conuenit. Solent vero folia *caulium rubrorum* aliis præferri; cum de morbis thoracis sanandis, & de aluo mouenda res est.

Lohoch de caulibus valde confert asthmati, antiquæ tussi, sputo coquendo, mouendo, & excludendo. *Vires.*

CAP. III.

Eclegma de pulmone vulpis. D. Mes.

℞. Pulmonis vulpis, vt decet, præparati & siccati,
succi glycyrrhizæ,
adianti albi,
seminis fœniculi,
anisi an. partes æquales.
Confice cum syruporosato, vel myrtino.

COMMENTARIVS.

Conficiunt nonnulli cum *hydrosacharo* simplici, alii cum *sacharo* in aqua *pimpinellæ* so-

la soluto & cocto, & qui magis roboratiuũ postulãt, cum *Rob seu succo inspissato myrti*, vt suadet Mesue. Nos cum *syrupo rosato*, seu *Alexandrino* nunc dicto, conficimus: sic enim gratius est, quod cum *Rob myrtino* vel *hydrosacharo* paratur, & in qualitate roborante inter vtrumq; medium.

Recte quoq; parabitur cum *syrupo myrti*, cuius rob raro seruatur, imo nullo in pharmacopolio paratum reperitur.

Pulmonis vulpi praparatio.

Pulmo autem *vulpis* tantum sanę, iuuenis, ac venatu captæ, si fieri possit, sumendus, aqua abluendus, secundum vasa, quibus adhæret, ac suspenditur, incidendus: ab iisdem vasis separandus, sanguis exprimendus; deinde vino albo modice calido lauandus: tum ollæ imponendus, & in clibano parum calido exsiccandus, & seruandus.

Vsus tempore eius portio tenuissime læuigatur, & miscetur cum liquore idoneo, vt in hoc eclegmate, cum syrupo dicto, vna cum reliquis simplicib. pulueratis.

Vires.

Lohoch de pulmone vulpis pro phthisicis à Mesue describitur. Sunt tamen, qui malunt pulmonem tritum & *iulepo rosato* commixtum exhibere: alii aliorum animalium salubriorum, vt suis, arietis, vituli pulmones esitandos non sine ratione præferunt, quibus in pastu phthificus suauius & salubrius vti potest, ad vncias duas pluresve. Sic enim pulmonibus magis feliciusq; consulet, quam vnciam integram eclegmatis præscripti sumendo, in qua vix scriptulus pulmonis vulpini continetur. Hoc tamen in pharmacopolio haberi non nefas duco, cum multa bechica contineat, quibus feliciter tabidus vti potest.

CAP. IV.

Eclegma sanum & expertum.

D. Mes.

℞. Passular. mundatar.
caricarum,
dactylor pinguium an. ℥. ij.
iuiubarum,
sebesten, an. num. xxx.
seminis fœnigræci ʒ v.
seminum fœniculi, lini,
anisi,
hyssopi sicci,
calaminthæ,
radicis ireos,
glycyrrhizæ,
cinnamomi an. ℥ ß.
capilli Veneris m. j.
Coquantur omnia in ℔. iiij. aquæ ad medias: adde colaturæ penidorũ ℔. ij.
Coquantur denuo ad mellis crassitudinem. Tunc adde sequentia pulverata. nempe.
pineorum mundat. ʒ. v.
amygdalar. depellatar.
amyli an. ʒ. iij.
glycyrrhizæ mund.
gummi Arabici.
tragacanthæ, an. ʒ. ij. ß.
ireos ʒ. ij.
Exacte omnia misce, & fac eclegma.

COMMENTARIVS.

Vt hic probe conficiatur linctus, radix *ireos* in taleolas secta, primũ in aqua limpida bulliat per octauam horæ partẽ; deinde semina misceantur; tum fructus & folia; postremo *glycyrrhiza* & *cinnamomum*. In colatura, vt decet, cum penidiis cocta, pulueres seorsim primũ læuigati, dein cõfuse mixti cõiiciantur, vt ex his simul vnitis omnibus, & pistillo ligneo agitatis fiat eclegma, quod ab effectu *sanum & expertum* cognominatur. Continet n. fructus multos, semina, folia, & quædam gummi, quæ illius facultates eximias cõmonstrãt; quibus additur *amylum* ad lentorem maiorem medicamento conciliandum.

Amylum qui fiat.

Amylum autem ex multis cerealib. fieri potest, sed optimum, quod ex tritico quinquies aqua madefacto fit, quod vbi emolliri cœperit, inquit Dioscor. sensim aqua effundenda sine agitatione, ne quod vtile est, vna effluat. Vbi mollissimum fuerit, effusa aqua pedib. calcari ac cõstringi debet; dein

dein alia aqua superfusa denuo calcari: tũ enatantes ibi furfures cribro excipiendi; reliquumque quallosportisque siccatum è vestigio nouis tegulis torreatur in sole, & seruetur. Sic namque sine mola conteritur, vnde nomen *Amyli*. Partes exasperatas lenit, oculorum fluxiones & sanguinis reiectiones cohibet.

Vnde nomen habeat.

Amyli vires.

Eclegma sanum & expertum valet ad tussim, raucedinem ab intemperie frigida contractam: multum incidit, tenuat, tergetque, & humores præsertim frigidos concoquit.

CAP. V.

Eclegma de pineis. D. Mes.

℞. *Nucleorum pineorum mundatorum ʒ xxx.*
amygdalarum dulcium,
auellanarum assatarum,
gummi tragacanthi,
gummi Arabici,
glycyrrhizæ rasæ,
succi glycyrrhizæ,
amyli,
adianti albi,
radicis ireos an. ʒ. iiij.
carnis dactylorum cheiron, id est, fuluorum ʒ. xxxv.
amydalarum amararum ʒ. iij.
mellis passulati,
butyri recentis,
sachari albi an. ℥. iiij.
mellis optimi quod sufficit, ex arte fiat eclegma.

COMMENTARIVS.

Vt optime paretur id eclegma, radices siccæ primum sunt seorsim terendæ, postea *adiantum*, deinde fructus, tum *gummi* & *amylum*. Quæ autem aptius incidi postulant, vt *amygdalæ*, & *auellanæ*, minutim cultello incidantur. Omnibus probe læuigatis additur *rob passularum*, seu *mel passulatum*, dein *bytyrum*; tandem *mellis albissimi & optimi* quantitas idonea, vt legitimæ fiat eclegma consistentiæ.

Vires.

Eclegma de pineis tussi conuenit antiquæ, asthmati, sputo viscido, respirationis difficultati, vocis asperitati, humorum coctioni & expectorationi; atque pulmonis & thoracis affectus, qui ab humorum copia vel noxia qualitate proficiscuntur, curat.

ADDITIO.

Looch D. Io. Hartmanni Beyeri. De mucilaginibus.

℞. *mucilag. sem. lini,*
rad. malv.
bismalv. an. ℥ ij,
cytonior.
psyll. an. ℥ j.
tragac.
gumm. arabic. an. ℥ ß:
sacch. cand. ℥ xij. Mi.
f. looch sec. art.

Ecclegma Enulatum Baronis à Polheim.

℞. *rad. hellenii ℥ ß,*
sem. anis.
fœnic.
gumm. arabic.
tragac. an. ʒ ij,
sem. malv.
cydon. an. gr. xv.
papau. alb. ℈ j,
pinear;
passular.
dactylor. an. ʒ j;
zincib. alb. ℈ ij,
sem. 4. frig. maior. an. ℈ ß,
pulu. Glyzyrrh. ʒ j,
sacch. penid. ℥ j,
ol. fœnic.
anis. an gutt. v. Mi. & cum syr.
scabios. f Ecclegma.

Ex εὐπορίστοις D. Coboldi.

Eccle-

Ecclegma è paßulis Pontani. contra tußim puerorum.

℞. passul. corinthiacar. ℥ iij,
aq. fœnic. ℔. j. Coquantur ad tertias, deinde contundantur & terantur per cribrum, tum adde penidii ℥ iij. Coquantur ad perfectionē & f. looch.

Eclegma Pistorii.

℞. looch. de pulmon. vulp.
de pino. an. ℥ iij,
fl. sulph. leuissimor. & rite prep. ʒ j. ß,
croci,
benzoin an. ʒ j,
mosch. gr. v,
butyr. popul. ʒ j. Mi. & cum Syr. ex liquirit f. ecclegm.

Aliud eiusdem.

℞. looch sani & experti ʒ vj,
de pino ʒ iij,
sach. cand. albi ʒ ij. ß
pulu. rad. irid. ʒ j,
sem. vrtic. ʒ ß,
ol. anis. gritt. iiij,
benzoin ℈. ß,
margar. prepar. ℈ j. Mi. & cum Syr. viol. simpl. f. Eclegma.

Ecclegma ad asthma Horatii Augenii.

℞. spec. calidar. diaireos Nicolai ʒ iij.
pulmon. vulp prepar. ʒ j,
syr. de tabac. aut de hyssop. ℥ iij. Mi.

Aliud eiusdem ad idem.

℞. vini dulcis tenuis.
melicrati cocti an. ℔. ß,
puluer fol. tabac. in vmbra exiccator. ℥ j ß,
rad. polypod. querc. & minutissime concisæ ℥ iij,
hellenii, remoto meditullio incisæ ℥ iiij.
Macerentur horis 48. postea colentur per manicam Hippocratis, conseruentur in loco frigido. Huius dabat Ludouicus Augenius, Horatii parens ℥ vj. singulis diebus horis quinque ante prandium.
Horatius autem ℞ illius vini ℥ iiij, admiscet spec. diair. Nicol. ℥ ij. & efficit Ecclegma agitando leuiter apud ignem, ac vbi refrigeratum fuerit, addit olei de sulphure ʒ j. Et dicit, se semper obseruasse, quod pro viscidis & maxime crudis humoribus expectorandis summopere contulerit.

FINIS LIBRI PRIMI.

OFFI-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0054-1 DFG

OFFICINÆ

PHARMACOPOEORVM, SEV ANTIDOTARII

LIBER SECVNDVS;

A PETRO VFFENBACHIO MVLTARVM compositionum pulcherrimarum & vtilissimarum descriptionibus locupletatus.

De medicamentis purgantibus selectissimis, & vsu longo probatis.

PRÆFATIO.

COMPOSITORVM catharticorum innumera pene est multitudo, multiplex forma, multusque parandi modus. Ex his selectiora damus, præstantiora & probatiora; atque ea vel forma electuarii liquidi aut solidi, cuiusmodi sunt opiatæ ac hieræ, vel forma pilularum & trochiscorum. Raro enim sub forma pulueris aut potionis medicamenta purgantia in officinis seruantur. Addimus conficiendi modum & rationem, nec non confectionis qualitatem. Relinquimus autem multa à veteribus tradita, quorum nempe vsus nec salutaris est, nec debita ratio compositionis obseruatur, vt quæ multa inutilia contineant, aliquando noxia & sæpe incogniia. Despicimus adhuc alia multa à recentioribus inuenta & iactata, qui vt quandam nominis gloriam captarent, ea ipsa varie cognominarunt, non solum authorum titulo, sed effectu sæpe fictitio. Ea, inquam, despicimus, vel saltem relinquimus & selectiora, probatiora ac vtiliora damus, atque in sectiones quatuor partimur: in quarum priore de electuariis liquidis; in tertia de solidis, in quarta de pilulis agimus; secunda de his confectionibus amaris agit, quas Medici hieras nominant.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0055-7 DFG

CAP. I.

Diacassia D.N. Præpos.

℞. *Foliorum & florum violarum,*
malua,
beta,
parietaria,
absynthij Romani an. m. ß.
Coque in aqua ℔. *iiij ad medias. In colatura adde mellis* ℔. *j.*
Coque denuo ad consistentiam electuarij liquidi. Tum misce cassia mundata ℔. *j.*
fiat electuarium in vase idoneo reponendum & seruandum.

COMMENTARIVS.

Compositionis illustratio.

Diacassia non ab omnibus pari parari modo solet: alii enim succos plantarum cum *melle* coquunt ad crassitudinem idoneam, deinde, *cassiam* permiscent: alii plantas ipsas elixant, & colaturæ diluunt *cassiam* & *mel*: tum rursus totam mixturam feruefaciunt ad consistentiam electuarii mollis. Verum improba est ea conficiendi ratio, in qua tamdiu *cassia* percoquitur. Optima est hæc, per quam factæ cannæ, ex quibus educta est medulla, lauantur in decocto colato; dein *mellis* integra libra (non quidem dimidia, parcior enim est, vt dupla, nimia) additur. Postea coquuntur ad spissitudinem legitimam, vt tandem adiecta *cassia* libra fiat electuarium.

Nonnulli loco mellis *sacharum* permiscent; alii vtrumque: quidam *mannam*; alii *sennam*, alii alia: sicque varia ex *medulla cassia* electuaria conficiunt, quibus minime assentior. Sat enim est, *diacassiam* iuxta præscriptum modum paratam pro enematis habere, & si quando per os *cassiæ* medulla sumenda sit, recens extrahenda, & simplex sumenda, aut ei commiscenda, quæ conuenient, & Medici scopo respondebunt.

Cassia optima qua.

Debet autem seligi *cassia* Ægyptia seu orientalis, quæ extrinsecus ex subrufo nigricat, intus pinguis est ac medullosa & nigra, cuius vis commendatur ad calorem contemperandum, aluum eluendam, & corpus blande purgandum: ob ib secure datur pueris, senibus, & grauidis: Sine enim molestia ventrem subducit: creditur tamen flatus concitare: ob id multi illius medullam educunt ad vaporem decocti *anisi* vel *fœniculi*: alii parum *cinnamomi* permiscent, & quibus intestina sunt debilia, aliquid *granorum berberis* addit Gorræus.

Cassia Brasiliana.

Audio nouum genus *cassiæ* ex Brasilia nunc aduehi, cuius mella vncia dimidia magis aluum turbat, ac validius copiosiusque humores educit, quam vncia integra vulgaris ac orientalis.

Diacassiæ vires.

Diacassia medicamentum est benignum, ac clementer purgans, mesenterii æstum mitigat, aluum blande mouet, illius siccitatem humectat, & lubricando ac detergendo per secessum excrementa deponit.

CAP. II.

Electuarium lenitiuum.

℞. *Polypodij querni,*
senna mundata,
passularum mundatarum an. ℥. ij.
mercurialis m. j. ß.
hordei,
adianti,
violarum an. m. ß.
iuiubarum,
sebesten an. num. xx.
prunorum enucleatorum,
tamarindorum pinguium an. ʒ. vj.
glycyrrhizæ rasæ ʒ. ß.
Coquantur in aqua sufficienti quantitate ad tertia partis dissipationem.
Colaturæ adde,
pulpæ cassiæ fistularis,
tamarindorum, &
prunorum,
sachari albissimi, &
violati an. ℥. vj.
sennæ puluerata ℥. iij. ß. fiat electuarium.

COM-

COMMENTARIVS.

Ad huius electuarii confectionem *passulæ* debent ab acinis repurgari: Si *adiantum album*, seu *capillus Veneris* verus non suppetat, eius loco *polytrichum* substituatur: *Conserua violarum*, vel *sacharum violatum* commiscetur pro arbitrio; conserua tamen electuariis minus idonea *Anisum* vel *fœniculum* dulce, vel *cinnamomi* parum poterit adiicere, qui voluerit; huiusque tamen fine istorum vllo paratum est hoc electuarium: quo qui sunt vsi, nullam à flatibus molestiam perpessi sunt.

In parte decoctionis paratæ fructus, ex quibus est educenda pulpa, erunt humectandi: in alia cum *sacharo* syrupus conficiendus, cui adhuc calenti pulpæ commiscebuntur & *sacharum violatum*: tandem *senna* tenuissime læuigata, cuius vncia vna cum dimidia, vel tantum cum dragmis tribus, vt vult Nicol. Præpositus, ponitur pro quaque libra compositionis, cuius Rhasis esse perhibetur author.

Facultates. Electuarium lenitiuum sic ab effectu dictum, vim habet lenendi, molliendi, & aluum subducendi. Humores obuios sine molestia ducit, præsertim pituitosos & melancholicos. Conuenit pleuritidi & aliis thoracis affectibus.

Aliud quoddam à Medicis Florentinis describitur sub nomine *electuarii magistralis*, quod *turpethum*, *zinziber*, & *scammonium* recipit: quo recte pharmacopolium nostrum carebit.

CAP. III.

Electuarium Catholicum.

℞. Polypodij querni contusi ℔.j.
aquæ purissimæ ℔.ix.
Bulliant simul ad tertia partis aquæ dissipationem.
In duabus partibus colaturæ coquantur sachari ℔ *viij. in syrupum: cui adde pulpæ cassiæ, & tamarindorum alteræ decocti parte madefactorum,*
foliorum sennæ bene mundatæ an. ℥.viij.
rhabarbari optimi,
polypodij quercini,
fœniculi dulcis.
violarum an. ℥.iiij.
seminum quatuor frigid. maior an. ℥.j.
glycyrrhizæ rasæ.
penidiorum,
sachari candi an. ℥. ß. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Compositionis illustratio. Vt antidotus hęc vniuersalis optime cõficiatur, multa sunt seorsim terenda & apparanda, ac primum quidem *polypodium*, quod cum bis ponatur, bifariam præparatur. Prima vice tantum contunditur crassiuscule; secunda, tenuissime læuigatur. Quod contusum est, diutissime coquitur in aquæ quantitate dicta, vel sufficienti, & ex duabus partibus colaturæ & *sacharo* fit syrupus.

Ex altera humectantur *tamarindi*, vt eorum pulpa facilius cernatur, nec non *cassiæ orientalis medullæ*.

Rhabarbarum per se teritur: *senna*, *glycyrrhiza*, *fœniculum*, *viola*, & per se, & simul teruntur commode. Loco *violarum* duplum conseruæ illarum optime misceri potest. Quatuor semina frigida maiora, excorticata, scalpello minutim concidunturdein pulueranturpenidia & sacharum: tum miscentur omnia ligneo pistillo, aut rudicula probe agitando, vt fiat electuarium consistentiæ legitimæ.

Catholici author incertus. Non modo autẽ varia est huius medicamenti solennis cõpositio, sed varia de huius authore opinio: Syluius enim videtur illius inuentionẽ adscribere Galeno; Ioubertus Nicolao Myrepsico; Bauderonius Nicolao Salernitano; Adolphus Occon Nicol. Præposito; Valer Cordus Nic. Alexandrino, apud quem extat illius descriptio, vsitatæ tamen valde dissimilis.

Qui autem certo non sciunt, cuinam istorum iuste debeatur illius inuentio, Catholicum Nicolai, sine expressa cognominis designatione vocitant. Manet ergo nomen authoribus incertum & anceps.

Catholicum cur dictum. Appellatur autem medicamentum hoc, *Catholicum*, & *diacatholicon*, hoc est, *vniuersale*, vel quia humores vniuersos expurget, vel quia eosdem ex corporis vniuersitate trahat & educat.

Iuxta vero formulam à nobis datam paratum, vocatur *Catholicum simplex*, ad differentiam alterius magis compositi, quod duplum pondus *rhabarbari* & *sennæ* recipit: neutrum tamen in hoc ponitur in substantia, seu pulueratum, vt in præcedenti, quod Catholicum simplex vocatur, sed *folia orientalia* incoquuntur, & *rheum* infunditur, eiusque expressio miscetur: mixtura autem sic in formam electuarii dicta vocatur *Catholicum duplicatum*.

Catholicum simplex.

Multi *polypodio* decoquendo *anisum* aut *fœniculum*, alii *coriandrum* ad discutiẽdos flatus adiiciunt. Ad huius tamen effectus consecutionem *fœniculi* satis additur, nec est opus, tot medicamenta similia simul in massam congerere. Loco *anisi*, quod multi auersantur, *fœniculũ* dulce substitui. Si quis malit *coriandrum*, vel vtriusque pondus æquum permiscere, non refragabor. Libenter adhuc ad gratiam maiorem, *cinnamomum* adiicerem; nec eos pigebit, qui commiscebũt. Cætera secundum veterem descriptionem relinquenda, quã cum primæ notę Medici non modo probarint, sed aliis purgantibus multis prętulerint, illam peruertere, vt fecit Rõdeletius, credidi nefas.

Catholicum pro clysteribus. Nonnulli Catholicum quoddam in officinis seruant pro clysteribus, à communi tantum diuersum, quod *rhabarbarum* minus electum, & antiquatum recipiat, & cum *melle sachari* loco paretur.

Catholicum valde purgatorium. Improbandum est illud valde purgatorium, cui pharmacopœorum nonnulli *turpethum*, *colocynthida*, & *hermodactylos* adiiciunt.

Audio, quosdam liquidiusculum catholiconem ex syrupo & pulparum puluerumque infuso tantum paratum in officinis seruare; sed cum illius vis sit multum imbecilla, nec authoris, quisquis ille fuerit, scopo respondeat, rarissime paratur, nec parandum arbitror.

Catholicones Fernelij. Aliæ *Catholici* descriptiones traduntur à Fernelio, quarum prior inter cætera recipit calida quędam, vt *helenium*, *hyssopum*, *zinziber*, *cinnamomum*, *nucem moschatam*, & *mel*: altera inter purgantia *turpethum* admittit, *agaricum* & *diacridium*. Quæ sane compositiones, cum non nisi à perito veniant artifice, non improbantur, sed tanquam minus probatæ, nunquam aut raro in officinis paratæ reperiuntur.

Pro vero igitur electuario Catholico stet in pharmacopoliis perpetuo, quod iuxta veterum Doctorum placita descripsimus.

Catholici vires. Catholicum blande ac clementer omnes humores purgat: conuenit febribus & aliis morbis acutis, maxime his, qui à lienis & iecoris praua quadam diathesi oriuntur.

CAP. IV.

Diaprunum, seu diadamascenum simplex, D. Nicol. Myr.

℞. *Pruna damascena recentia & matura n.* 100.
Coquantur in aqua sufficienti, donec tabescant: Pulpa per cribrum traijciatur, relictis corticibus & nucleis.
In percolato iure incoque parum.
florum violarum ℥. j.
In colatura dissolue sachari ℔. ij.
Coque in syrupum: cui adde
pulpæ prunorum prædictæ, & per se inspissatæ ℔. j.
medullæ cassiæ & tamarindorum an. ℥. j.
Tum permisce pulueres sequentes, nempe
santalorum alborum,

santa-

santalorum rubeorum,
rhabarbari an. ʒ iij.
rosarum,
violarum,
seminum portulacæ,
scariolæ,
berberis,
succi glycyrrhizæ,
tragacanti an. ʒ ij.
quatuor seminum frigid. maiorum an. ʒ j.
Ex arte fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Huius electuarii descripta formula præ se fert suum conficiendi modũ, eumque optimum, licet paulo aliter conficiant nõnulli, pulpam non modo *prunorum* & *tamarindorum*, sed etiam *cassiæ* diluentes & elixantes cum syrupo ad consistentiam mellis, vel electuarii liquidiusculi, cui postea pulueres addunt, vt simul cum expetita qualitate crassiorem & legitimam consistentiam sortiatur.

De *violarum* autem quantitate non inter omnes conuenit, alii enim vnciam tãtum dimidiam ponunt, ex Nicol. Myrepsi decreto; alii sesquiunciam, seu vnciam vnã cum dimidia: nos medium inter vtrumq; pondus, nempe vnciam ponimus, in decocto *prunorum* colato parum coquendam. Nonnulli præter intentionem authoris *cinnamomum* adiiciunt, sed auferendum putamus lenienti & refrigeranti medicamento descripto minus idoneum.

De *semine berberis* possum idem iudicium ferre, non quod me lateat, vires habere roborantes, sed quibus facile *diaprunũ* carere possit; cum *rheum* & *rosas* admittat multo magis roborantes: adde, quod virtus illius lenitiua potius, quam roboratiua desideratur.

Maxime autem *spodium*, vt vocant, expungendum duxi, tum quia Græcum noxium est, & Arabicum non datur, aut datũ non conuenit, nec eius *antispodium*, *ebur* scilicet *vstum*. quod nullam cum radicib. *cannæ* vitis, quæ sunt spodium Auicennæ, affinitatem habet, vt abunde docuimus *lib. 2. de materia Medica, cap. 11. sect. 3.* vbi eius historiam accurate descripsimus.

Diaprunum simplex commendatur nõ modo ad febres continuas & alias intermittentes vehementiores, sed etiam ad morbos omnes calidos, & ad vitia pulmonum, thoracis, renum, vesicæ, & quouis tempore febrium acutarum tuto potest exhiberi: feruorem enim contemperando aluum blande subducit. *Vires.*

CAP. V.

Diaprunum compositum seu laxatiuum, D. Nicol. *Myr.*

℞ Diapruni simplicis præscripti ℔ j.
scammonii præparati ℥ ß.
Misce, & fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Vtrumque diaprunum compositum est atque laxatiuum, sed quod *diacridium* nõ recipit, aluum pigre subducendo, vix primam corporis regionẽ expurgat, dicitur-que *simplex* ad differentiam alterius *diagrediati*, quod potenter ventrem turbat, & ex vniuerso corpore humores deducit.

Singulis autem libris simplicis additur vncia dimidia tantum *diacridii*, vt eiusdẽ scrupulus in electuarii vncia contineatur. Male vero Nic. Salernitanus *diacridii* põdus auget, cuius dragmas septem singulis electuarii libris permiscet: sic enim magis effera vis illius purgatoria redditur, nec tãtutus est illius vsus. Debet autem tenuissime *diacridium* læuigari, & electuario adhuc calenti commisceri.

Diaprunũ laxatiuum præter eas vires, quas cum simplici communes habet, potenter ac sine molestia purgat, vtiliterque datur morbis renum & vesicæ, febribus, & aliis affectibus calidis. *Facultates.*

CAP. VI.

Diaphœnicum seu confectio de dactylis. D.Mes.

℞. Dactylorum nondum perfecte maturorum tribus diebus in aceto maceratorum ʒ.C.
penidiorum ʒ l.
turbith optimi ʒ xxxv.
amygdalarum dulc. mundatarum ʒ. xxx.
diacridii ʒ.xij.
zinziberis,
piperis longi,
foliorum rutæ sicorum,
cinnamomi,
macis,
ligni aloes,
seminum anisi,
fœniculi,
dauci,
galangæ an. ʒ.ij. ß.
mellis despumati ℔.ß. seu quantitatem sufficientem, fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Compositionis illustratio.

Cum *dactyli* perfectam magnitudinẽ adepti, necdum maturi, fiunt aliquantum flaui, non est opus in formula præscripta *kirron* addere, vt pharmacopœorum vulgus solet; quæ vox, si à Græcis detorqueatur, colorem flauum, si à Barbaris, qui *kheyron* scribunt, immaturum signat, vel potius, vt credibile est, Chayrum oppidum, seu agrum, vnde *dactyli* optimi aduehuntur. Quod innuere videtur Saladinus, nescio quis triobolaris scriptor, qui *Keiron* esse credit, prouinciam Sarracenorum. Non siquidẽ est opus *dactylos* immaturos propter adstrictionem quærere ad huius electuarii præparationem, cum etiã maturi valde conueniant, & satis habeant adstrictionis ad *scammonii* castigationem, ob quam immaturi desiderantur. Ego autem nec immaturos, nec maturos prorsus, sed velut medios expostulo.

Præparatio.

Debent vero, antequam veniant in cõpositionem, externa cute & nucleis osseis repurgari, in frustra concidi, & in aceti parua quantitate diem tantum, si molles sint, aut biduum vel triduum; si duriores, in fictili vase macerari; deinde in pila marmorea teri; tum cerniculo trahici, & postea cum *melle* despumato parum elixari ad aceti dissipationem.

Sunt, qui *dactylos* in *hydromelite*, alii in *vino albo* macerant, sed ad aromatũ temperationem & pituitæ viscidæ attenuationem melius in aceto macerantur.

Penidia expetũtur *hordeata* dicta, quod fiat ex *sacharo*, & *aqua hordei* ad crassitudinem ideneam coctis.

Tenuissime autem pulueranda *turpethum, lignum aloes, galanga, zinziber*, & alia simplicia, sed *amygdalæ* minutim cultello idoneo incidendæ, dein cum *penidiis* læuigandæ. Tum simul misti puluerem præter *scammonium*, quod seorsim terendum, & postremo miscendum, non *melli* triplo, vt voluit Cordus, sed eius tantum libræ dimidiæ probe commisceantur.

De mellis quantitate opiniones varia.

Hæc enim *mellis* quantitas sufficit; cuius vicem quoque subeunt *dactyli, penidia* & *amygdalæ*, quorum omnium pondus est ℔ *j.ʒ.ix. & ʒ.iij.* Reliquorum puluerum pondus est ʒ *viij & ʒ.vj.* Quæ omnia simul iuncta efficiunt ℔ *ij.ß.* Quibus, si libra dimidia *mellis despumati* addatur, tota compositio erit ℔ *iij.* seu ʒ. *xxxvj.* ita vt singulæ compositionis vnciæ excipiant *diagridii* scriptulum vnum.

Hæc *mellis* quantitas forsan multis non videbitur iusta, nec puluerib̃us excipiendis satis copiosa, nec electuario ad iustam consistentiam perducendo legitima cum Bauderonius artis pharmacariæ peritissimus, *mellis* ʒ *xiij.* ß. apponat; Bern. Dessennius ℔ *ij.* lo. Costæ ℔ *ij* & ʒ *viij.* Rondeletius ℔ *vj.* Verum cum *dactyli, penidia, & amygdalæ mellis* suppleant vicem, vt dictum est, quantitas eius à nobis definita, aut paulo vberior sat esse potest; Quæ quo magis augebitur, eo compositi virtus erit imbecillior.

Sunt,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0060-4 DFG

Sunt, qui *dactylos* tantum *aceto* maceratos ponderant, alii melius eosdem ante macerationem pondere à Mesue definito assumunt; deinde infundunt, postea terunt, & apparant eo, quo diximus, modo. Ab illis tanquam à basi totum medicamẽtum nomen habet, quod nonnulli quoq; *Diaturbith* nominant, quod inter purgãtia, quæ ipsius compositionem ingrediũtur, *turbith* maxime præpolleat, eiusq; ratione medicamentum hoc phlegmagogum est.

Diaturbith.

Vires.

Diaphœnicum, siue *Confectio de Dactylis*, vt à multis vocatur, clementer & tuto pituitam & bilem ducit, dolori ventriculi, colico affectui, & omnib. malis, ab humore crudo & pituitoso natis succurrit. Item & febrib. cõplexis, diuturnis & pituitosis

Qui hoc electuarium habebit, facile vtroque Indo carere poterit.

CAP. VII.

Electuarium de psyllio, D. M.

℞. Succorum depuratorum buglossi,
borraginis,
endiuiæ &
apii an. ℔ ij.
succi fumariæ defæcati ℥ iij,
Misce, & per diem in hu macera
foliorum sennæ ℥ j.
anisi,
cuscutæ,
asari an. ℥ ß.
dianti m. j.
spicæ nardi ʒ ij.
Semel & simul seruefiant omnia; quibus adde
violarum ℥ iij.
epithymi ℥ ij.
Parum d. nuo bulliant; postea colentur:
Colaturæ infunde xxiiij horis.
Seminis psyllii integri ℥ iij.
Agitetur subinde mixtura; deinde colentur.
Huic adhuc colaturæ ad ℔ iiij. adde sachari ℔ ij. ß.
Coque paulo supra consistentiam syrupi, in cuius adhuc calentis ℔. v. & ℥. v permisce
diacridii triti ℥ iij.
trochiscorum diarrhod.
de antispodio &
de rhabarbaro an. ℥ j.
trochiscorum de berberis,
conserua violarum an. ℥ ß. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

A multis quidem commendatur huius medicamenti materia simul congesta, sed à paucis laudatur simplicium, quibus constat, descripta proportio, & vix à duobus idem probatur conficiendi modus: Alii enim quidpiam augent, alii detrahunt, alii tantum pondus immutant. Nos a. in huius medicamenti examine & apparatu, nullius magistri verba pro certissima lege & oraculo habentes, fatemur quidem, mentẽ authoris, quantum fieri potuit, secutos esse; quædam tamen suadente rationis dictamine immutauisse. Nam pro succo *buglossi syluestris*, succum *buglossi hortensis*, vel potius *borraginis*, vt præstantioris, substituimus. Pro vncia dimidia *sennæ*, quę vix quicquam notabile pollicetur, integram posuimus. Pro tribus vnciis cum dimidia *scammonii præparati*, vncias solum tres admisimus, vt tantum admittantur eius singuli scriptuli in singulis vnciis compositionis. Sic n. satis validum & purgatorium iudicamus, nec *diacridium* in *malo citonio* iam coctum recoquendum putamus, ne vis eius aliquantum hebescat.

Adiecimus *conseruam violarum*, vt vim quandam magis lenientem adipiscatur. *Asari* tantum vnciã dimidiam, seu dragmas quatuor, sic ℥. ß. depictas posuimus; Mesue vncias quatuor. Sed credibile est, illius pondus bibliopolarum errore immutatum, qui pro ʒ iiij. sic ℥. iiij depinxerunt. *Adianti veri* penuria *polytrichum* substituendum est. Parandi modus ex formula descripta satis patet.

Si

Si quis autem miretur, cur Mesue venenatam qualitatem *psyllio* dederit, quod tamen multa quantitate medicamentum hoc ingreditur, eique nomen tribuit: Respondeo, id illi forsan accidisse, atque aliis authoribus multis, iisque grauissimis, quibus nonnunquam aliquid præcipitanter effluit, quod postea sapiẽtiores ac doctiores facti castigant immutantque. Vtut sit, in *psyllio* nulla deleteria qualitas agnoscitur, proinde recte ad hoc electuarium accedit, quod ad multos vsus cõmendatur.

Nihil deleterii esse in psyllio.

Facultates.

Electuarium de psyllio bilem non modo temperat, sed purgat, febribus acutis, vt & morbis omnibus calidis, & curatu difficilibus conuenit: vertigini & his capitis doloribus, qui à calidorum humorum vel ascensu, vel congestione nascuntur, confert, vt etiam iecori æstuanti, vel obstructo, & aliis affectibus ex eadem origine natis.

CAP. VIII.

Benedicta laxatiua D.N. Salern.

℞. Turpethi,
rad. esulæ præparatæ an. ʒ. x.
diacridii,
hermodactylorum,
rosarum an. ʒ. v.
zinziberis,
galangæ,
caryophyllorum,
cardamomi,
amomi, vel eius defectu, acori,
piperis longi,
macis,
spicæ nardi,
croci,
seminum apii,
carui,
fœniculi,
saxifragæ,
milii solis,
asparagorum,
rusci,
salis gemmei an. ʒ j.
mellis despumati lb. j. & ℥. vij. ß. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Antequam *Esulæ* radix teratur, & in vsum veniat, est, vt decet, præparanda: Maceranda nempe viginti quatuor horas in aceto; dein exsiccanda & pulueranda cum *turpetho, nardo* minutim secta, *zinzibere, galanga minore & hermodactylis.* His ex dimidio tritis aromata miscenda, & simul læuiganda. Seorsim vero *sal, crocus, sacharum, & scammonium* præparatum.

Esulæ præparatio.

Puluerum autem pondus est ʒ. *lij.* Nam inter pulueres nec *sal*, nec *sacharum* numerandum, atque isti ponderi triplum mellis despumati, seu quantitas definita, aut quod sufficit, commiscetur, vt consistentiæ legitimæ fiat confectio, quæ quod benigne aluum subducat, *Benedicta* nominatur.

Vnde habeat nomen.

Eorum autem recte neglecta fuit opinio, qui *Diagridium* minuendum vel subtrahendum iudicarunt, ne nimis cholagogum esset medicamentum. Nam cum tria in mixtione concurrant pituitam purgãtia, *scammonii* definita quantitas apposite commixta est, tum vt lentam *turpethi* vim excitet, tum vt simul medicamentum cũ pituita, nonnihil quoq; biliosi succi ducat.

Non modo autẽ dictos humores à prima regione corporis, sed à renibus & partibus remotioribus expurgat, obstructiones soluit, & quosuis humores viscidos expellit, & pituitam ab articulis deturbat.

Facultates.

CAP. IX.

Electuarium, seu confectio Hamech. Des. Fernel.

℞. Cortic. myrob. Indorum, citr. ℥. ij.
Chebulorum,
violarum,
colocynthidis,
polipodii querni an. ℥. j. ß.
absynthii,

thymi

thymi an. ʒ.ß.
sem. anisi,
fœniculi,
rosarum rubr. an. ʒ.*ij.*

Tusa omnia macerentur per diem in ℔.ij. seri lactis; Deinde coquantur ad ℔. j. Fricentur manibus & exprimantur. Colaturæ adde

Succi fumariæ,
pulpæ prunorum &
vuarum passar. an. ℔.ß.
sachari albi,
mellis despum. an. ℔.*j.*

Coquantur ad consistentiam mellis, inspergendo sub finem,

Agarici &
sennæ pulueratorum an. ʒ.*ij.*
Rhabarbari triti ʒ.j.ß.
Epithymi ʒ.*j.*
Diagridii ʒ.*vj.*
cinnamomi ʒ.ß.
zinziberis ʒ.*ij.*
sem. fumariæ,
anisi,
spicæ nardi an. ʒ.*j. fiat electuarium.*

COMMENTARIVS.

Recte Fernelius electuarium hoc immutauit, castigauit, & seruata ipsius virtute, vel etiam in melius mutata, formam parandi faciliorem dedit. Nam, vt ait Plautius, frustra *myrobalani* geminantur in decocto primum: deinde rursum triti, & impositi: & præterea *Rhabarbari* cocti vis perit: *Cassia* & *manna* cum *tamar-Indi* coctæ corrumpuntur: *Diagridij* quoque cocti vis exolescit, nec aliis facile commiscetur. Sic autem in veteri descriptione à Mesue tradita, iubentur dicta medicamẽta simplicia parari, & contra artis præcepta indebite & confuse misceri. Quapropter huius electuarii descriptionem ex Fernelio exhibemus multo meliorem, paratu faciliorem, & vsu feliciorem, quam prudentes Pharmacopolæ parari curabunt, & seruabunt in Officinis. Et licet hoc versificatoris cuiusdam rythmico monitu,

Non eris illusus, tenens si quod tenet vsus.

Cum tamen vsus prauus est, immutandus: *Optima namque est, quæ ad melius fit mutatio.*

Porro ad huius electuarii confectionem Mesue requirit *serum lactis caprilli*, nec illius quantitatem definit. Verum eius loco serum *lactis asinini* poterit assumi: quod etiam si defuerit, *vaccinum* commode substituetur, in cuius libris duabus simplicia macerabuntur, & coquentur, in eisque vim suam deponent. In colatura dissoluẽtur *pulpæ passularum*, & *prunorum*, *mel* & *sacharum*, quibus addetur *fumariæ succus*, omniaque lento igne coquentur supra consistentiam syrupi, addenturque reliqua iuxta formulam descriptam, paratu satis facilem.

Confectio hamech purgat bilem vtramque & pituitam sallam: propterea morbis ab iisdem natis confert, cancro, elephantiasi, maniæ, melancholiæ, impetigini, psoræ, scabiei, & similibus affectibus cutis. *Facultates.*

Barbitonsores solent omnes hoc electuarium expostulare, ad purgandos quosvis venerea lue infectos, perinde acsi vna omnium esset temperies, & in omnibus vnus noxius humor. Inter illos vero, qui gloriose magis exultant, Medicorum eloquio prudentiores & doctiores facti, materiam in hoc morbo peccantem, pro varia singulorum natura variam agnoscunt. *Barbitonsorũ stultitia.*

CAP. X.

Tryphera solutiua.

℞. *Diagridii Antiocheni* ʒ.*x.*
turpethi optimi ʒ.*j* ß.
cardamomi minoris,
caryophyllorum,
cinnamomi,
macis an. ʒ.*ij.*
santali citrini,
glycyrrhizæ rasæ,
sem fœniculi dulcis an. ʒ.ß.
acori,
schœnanthi an. ʒ.*j.*

corticis citri conditi,
rosarum an. ʒ.iij.
violarum ʒ.ij.
penidiorum ℥.iiij.
sachari tabarzet ℔.ß.
mellis albissimi in succo pomorũ bene despumati ℔.j. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Trypherę acceptio dicta videtur cõtrario, quam se habęat compositio apud Mesuem, sensu, cuius omnes Trypherę minime sunt delicatæ, vt nominis intellectio portendit, sed & gustu, & colore ingratæ, nec viribus commendabiles. Nos exhibemus vnicam his omnibus dotibus insignẽ: Gratus enim admodũ est illius sapor, nec color displicet: Vires autem eximiæ, & toleratu, quibus conueniunt, faciles.

Porro *zinziber Turpetho* addi solitum relinquimus, quia simul aromata multa suauiora, & magis cardiaca ad illius stimulum & castigationem congessimus, quę & *diagridii* feritatẽ simul mitigant, præsertim *rosa, viola*, necnon *santala*, quę & aromatum calorem contemperant. *Penidia* potius ad leniendum, *sacharum* ad suauitatem, & *mel* ad conseruationẽ adduntur.

Iuxta formulam descriptã fideliter, vt solet, parauit Anton. Landæus Pharmac. Parisiensis dignissimus, multisq; meo consilio, ægrotis exhibuit, qui sine oris insuauitate, stomachi subuersione, ventris torsione feliciter fuerunt purgati, & secure à morbis, quibus detinebantur, liberati.

Vires. Tryphera solutiua his potissimum, accommoda, qui multis excremẽtis biliosis, pituitosisq; scatent & qui vix medicamẽta purgãtia, nisi grata, sumunt. Hęc enim cõfectio parũ insuauis est, & potenter aluum subducit, obstructiones tollit, crassos humores, lentos, & viscidos incidendo & attenuando purgat, febribus compositis cõgruit, & his omnibus morbis, qui à pituita & bile proficiscuntur, vigentibus tamen æstatis ardoribus minus cõuenit, nisi cum decocto quodam, aut alio liquore multum refrigerante propinetur.

CAP. XI.

Diabalzemer, seu electuarium Sennatum.

℞. Rad. Cichorii,
buglossi,
polypodii querni,
cortic radicis capparis,
graminis,
glycyrrhizæ an. ℥.ß.
passular. Corynthicar
adianti,
hemionitidis,
Ceterach,
cuscutæ,
artemisiæ,
fumariæ,
agrimonii,
betonicæ,
melissæ,
florum genestæ,
violarum an. m. ß.

Coquantur in aqua sufficienti. In colatura ad ℔.iij. Infunde & coque

Folior. sennæ ℥.iiij.
sem. dauci,
coriandri an. ʒ.j.ß.
ellebori nigri,
turpethi an. ℥.j.ß.
caryophyllorum ʒ.ij.

Bulliant ad consumptionem tertiæ partis: colatur adde sachari ℔.j.ß. Coquantur supra consistentiam syrupi: cui permisce expressionem *rhei electi in aqua chalybeata infusi ℥.ß.*

Sennæ puluerutæ ℥.ij.
lapidis lazuli præparati,
cinnamomi an. ℥.ß.
sassafras ℥.j.
Radic. pœoniæ,
tamarisci,
epithymi,
cortic. mediæ fraxini an. ʒ.ij.

semina

semin. nigellæ Romanæ,
agni casti,
spicæ Indicæ an. ʒ.ij.
anthos, stœchados an. ʒ.j. fiat electuarium,

COMMENTARIVS.

Singulis morbis singula debentur præsidia, quæ quod ex dispensatoriis vulgaribus non suppetant, nunc suppeditamus, & multis affectibus, quibus sanandis deerant auxilia, felicius auxiliamur, vt Hypochondriacę affectioni hoc medicamento, ex hypochondriacis, histericis, melanagogis, & quibusdam Indicæ lui curandæ idoneis, concinnato, quod *Diabalzemer*, seu *electuarium sennatum* nominare libuit, vt cuius *Senna* Arabibus *Albazemer* dicta, non modo copia, sed viribus sit basis. *Nullum* enim *familiarius melancholico humori ducendo medicamentũ ipsa senna aptius, nullum toleratu facilius.* Hanc vero partim pulueratam & mixtam, partim infusam & coctam permiscemus, cum his, quæ flatus discutiunt, humores attenuant, infarctus tollunt, lienem, iecur & viscera roborant, facultates recreant, vterum respiciunt, qualitatem quandam malignam obtundunt, & humores iamdiu congestos secure propellunt, non modo melancholicos & contumaces, sed & quosdam lentos, pituitosos, qui melancholicorum naturam interdum induunt, & quosdam assatos biliosos. Proinde *turpethũ* & *Rheum* addidimus, vt simul cum humore melancholico, pituitosus, qui sępius adest, & nõnihil ex bilioso, qui raro abest, educatur.

Et quia medicamentũ hoc melancholico humori ducendo destinatur, *eleborum nigrum* selegimus, neglecto albo, pituitoso humori ducendo conuenientiore.

Modus parandi facilis est, cum & formula descriptionis illum satis demonstret. Antequam tamen omnia simul coeant in electuarii molem, *lapis lazuli* sic præparari debebit.

Lapidis lazuli præparatio.

Quantitas eius sumatur idonea, teratur in mortario metallico, abluatur aqua cõmuni, siccetur in Sole; vel cineribus calidiusculis: denuo abluatur, & siccetur: rursusque lauetur, vt ante, donec aqua limpida remaneat, & postea exsiccetur: idque non modo decies, sed vigesies iteretur, si fuerit opus: tandem abluatur in aquis cardiacis quater, quinquies aut pluries: tum exsiccatus seruetur ad vsum. Sic namque inimica quędam huius lapidis qualitas perit, & retinetur purgatoria. In *confectione Alkermes* vritur, vt pereat purgatoria, remanente cardiaca, qua tunc est opus.

Diabalzemer mirum in modum conuenit lienosis, melancholicis, hypochondriacis, maniacis, epilepticis, siue febre delirantibus, passionibus hystericis, fœdis viduarum coloribus, elephanticis, & Indica lue inueterata laborantibus. *Facultates.*

CAP. XII.

Hydragogum eximium.

℞. radicum ireos nostratis,
obuli,
graminis,
cortic radic. capparis,
asari,
carui an. ʒ.vj.
pimpinellæ,
polytrichi,
agrimonii,
ceterach,
artemisiæ an. m.j.
florum Persicæ m. ß.

Coquantur in aqua sufficienti. In colatura infunde & coque parum

foliorum sennæ ℥ ij.
seminis dauci ʒ ij.

In colatura ad ℔.j. adde

succi rosarum pallidarum ℔.ß.
sachari ℔.ß.
mellis in decocto ℥.ij. radicis ireos cœlestis despum. ℥.x.

Coquantur in syrupum. Cui permisce

mannæ Calabriensis ℥.ij.
turbith,

radicis esulæ præparatæ, an. ℥.j. ß.
zinziberis
acori,
calami aromatici an. ʒ.j.
mechoacanæ ℥.ij.
sem. ebuli ℥.ß.
seminis brassicæ marinæ ʒ.iij.
cinnamomi ʒ.ij. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Vt multæ medicamentorum compositiones sine arte à multis authoribus descriptæ traduntur, sic & quamplurimę effectibus plane consimiles. Proinde multa electuaria liquida, vt indebite composita, vel parum ad affectus curandos accommodata despeximus. Alia vero arte & ratione melius descripta, & morbis quibusdam frequentissimis recte curandis idonea adiunximus; vt præter duo superiora, Hydragogum hoc electuarium, quod ab agendi præstantia eximium nuncupauimus, in pharmacopoliis seruandum cupimus, vt presto sit semper his auxilium, quibus venter aquis plenus est, aut alia corporis pars immersa sero. Sæpe enim accidit, vt hydropicus sine præsidio deseratur, optimi medicamēti aquas ducentis penuria. Quia vero hepatis, & interdum lienis errore hydropes fiunt, multa, quæ viscus vtrumque roborant, intemperiem emendant, & obstructiones tollunt, adiunximus; Nonnulla, quæ flatus discutiunt, & calorem nativum excitant sopitum. Præterque multa hydragoga, vt decet, castigata & apparata. Ordo descriptionis formulæ modum parandi docet.

Vires. Hydragogum eximium hydropicis tuto datur: aquas enim ac serosos humores sine violentia ducit, & ad morbos omnes ab eisdem ortos accommodatissimum est medicamentum purgatorium.

Medicamenti similis inopia plebecula Parisiensis confugere solet ad quendam pseudopharmacopolam, virgini-mulierum interpolatorem, qui puluerem quendam laxatiuum ad hydropem curandum exhibet, quo vix vnus è multis millibus conualescit.

SECTIO II.

DE HIERIS.

Compositiones quædam purgatoriæ ab antiquis Græcis Hieræ, hoc est, sacræ & propter insignes effectus, magnæ dicuntur: Magnis enim viribus pollent, & magnis in morbis sæpe feliciter dantur. Sunt autem, sic denominatæ confectiones vulgatissimæ, & ad medicos vsus commendatissimæ, præsertim quæ à commendatissimo authore inuentæ sunt, ac celebratæ, vt:

CAP. I.

Hiera Picra, seu Dialoe Galeni.

℞. Cinnamomi,
macis,
asari,
spicæ nardi,
croci,
mastiches,
iunci odorati an. ʒ.vj,
aloes non lotæ ʒ.C. siue ℔.j. & ℥.ß.
mellis optimi despumati triplum, seu ℔.iiij.
Misceantur simul in Electuarium.

COMMENTARIVS.

Hæc Hiera à Galeno eius authore, *Picra*, hoc est, *amara* dicitur, propter *Aloen*, à qua basim & purgatricem vim habet. Vetus autem compositio retinetur præter *xylobalsamum*, quod vix reperitur, cuius loco *Macim*, consilio Fernelii substituimus, & pro *floribus iunci odorati*, qui nobis non suppetunt, *iuncum ipsum*: Sicque quantitas à Galeno *cap. 2. lib. 8. comp. med. loc.* expetita habetur eorum, quæ cum *aloe* misceri iussit ipse, vel potius Andromachus, qui *aloem* etiam *lotam* expetiuit: illota tamen nunc & recte ponitur.

Hæc

Hæc fuit Hiera picra vſitatiſſima Romæ, præter alias duas, quibus interdum Galenus vtebatur *cap.14.libr.6.de san.tuend.* ſed quarum exoleuit vſus, & quibus pro re exigente aliquid detrahebat, vel adiiciebat, vel immutabat.

Remanſit autem hęc hucuſque integra, præter *lignum balſami*, quod multi auferunt, nihil ſubſtituentes; Alii ſurculos lẽtiſci, alii *carpobalſamum*, quod æque rarũ eſt, ſubſtituũt. *Macis* optime ſuccedit illi, vel *calamus aromaticus*, atq; alterutro parata *Hiera xylobalſami* loco, nihilo erit inefficacior. Eius autem Galenus perhibetur author, quod eam potius celebrarit, quam inuenerit. Parandi modus facilis eſt. Seorſim primum terenda *maſtiche*, *aloe*, *crocus*: deinde reliqua. Tunc mixta, miſceantur denuo exſpumato *melli*, vt omnia coeant in electuarii ſpiſſitudinem.

Qualitates. Hiera picra à Galeno celebrata facultatibus multis inſignibus efficax eſt: Calefacit enim, incidit, attenuat, ſiccat, terget, obſtructiones tollit, humores bilioſos, pituitoſoſque, craſſos, & lentos expurgat: Affectibus ventriculi, meſenterii, hepatis, capitis & iuncturarum mire cõfert. In qualibet vncia compoſitionis ponuntur aloes ℈.ij. & gran j. ß. Et pulueris reliquorum ſimplicium grana quindecim.

CAP. II.

Hiera Picra cum Agarico:

℞. Puluer. hiera ſimplicis ſine aloe,
agarici trochiſcati an. ℥.ß.
aloes non lotæ ℥ j.
mellis deſpumati triplum, ſeu ℥.vj.
Ex arte fiat Electuarium.

COMMENTARIVS.

Duobus conſtat hæc hiera medicamentis purgantibus benignis, altero cholagogo, nempe *aloe*, altero phlegmagogo, videlicet *agarico*. Satn. nõ eſt, vnicũ humorẽ noxium foras propellere, cũ duo obſunt, & morbum quendam committunt, vel fouent: Tunc enim ad intemperiem mixtam medicamento mixto, ſeu qualitatibus multis compoſito eſt opus. Quia vero ſæpius *Hiera picra* Galeni datur affectib. ventriculi & cerebri, in quibus partibus raro ſolitaria bilis aggeritur, ſed ſimul pituitæ plurimum vel craſſæ, vel tenuioris; Proinde cum ex illis humorem vtrumque trahere conſilium erit, optime *hiera cum agarico* imperabitur, à quo cognomẽ habet. Paratur vero vt præcedens, cuius ſæpe puluis ſeruatur in Pharmacopoliis, eique opportuno tempore, vel *aloe* tantum cum *melle* additur, vel ſimul *agaricus*, prout hanc, vel illam parare conſilium erit.

Quæ autem cum *agarico* paratur, ad multa vtilis eſt: pituitam enim quamlibet educit, ſed præſertim craſſam ac viſcidam, & bilem putrem: humores adhuc incidit, infarctus tollit, meſenterium exonerat, ventriculum purgat, appetitum reſarcit, coctionem iuuat, è cerebro noxios humores educit, & confert epilepſiæ, vertigini, & ſopori vigilanti. Vires.

CAP. III.

Hiera Pacchii. D. Scribon.

℞. Stœchados,
marrubii,
chamædrios,
agarici,
colocynthidis an. ʒ.x.
opoponacis,
ſagapeni,
ſem. petroſelini,
ariſtolochiæ rotundæ,
piperis alb. an. ʒ.v.
cinnamomi,
ſpicæ nardi,
myrrhæ,
folij,
croci an. ʒ.iiij.
mellis deſpumati triplum, ſeu ℔.iij.
Miſce vt artis eſt, & fac electuarium.

COMMENTARIVS.

Hieram hanc Oribasius *lib.3.Synops.* tribuit Ruffo, Paulus *cap.7.lib.7.de re medic.* Archigeni, Scribonius Largus Pacchio. Is tamen non fuit primus author, sed prudēs celebrator, qui cum ex ea plurimum lucri faceret, tanquam secretum quoddam nō reuelandum, eam apud se vsque ad interitum seruauit. Eo mortuo delata est iuxta formulam descriptam ad Tiberium Cæsarem, è quo Scribonius habuit, quam ante nulla arte extorquere potuerat. Aetius *cap.114.tet.1.ser.3.* modo *hieram Archigenii*, modo *Antiochi* nominat. Nos vero à præcipuo illius comprobatore *Hieram Pacchii* nominamus. Sic autem paratur.

Præparatio. *Sagapenum, opoponax, & myrrha* integra nocte macerantur *in hydromelite*, aut *vino* potius, quam *aceto*: Die colo forti traiciuntur, vt sordes omnis, & pars impurior secernatur: Postea *melli* despumato cōmiscentur, vna cum reliquis simplicibus pulueratis. Seorsim vero teritur *crocus*, vt & *agaricus*, & *colocynthis*, cui inter pulueraudum gutta quædam olei permiscenda, ne vis eius exhalet, & facilius teratur. Eius autem pulpa tantum sumenda, & *prassium* seu *marrubium album* potius, quam *nigrum*. Sunt, qui polium, non folium sumunt; folium tamen apud Scribonium legitur, non polium, quod sane illius defectu recte substitueretur.

Qualitates. Hiera Pacchii ad plura vitia efficaciter datur, inquit Scribonius *c.23.ar.92.li.de comp.med.* Sanat n. epilepticos, furiosos, vertiginosos, cephalalgicos, suspiriosos, anhelosos, comatosos, incubo, & aliis diuersis oculorum, aurium & capitis affectibus obnoxios. Stomachum quoq; optime purgat, affectiones hepatis emendat, lienis saburram tollit, illiusq; duritiem minuit, intestinorum morbis auxiliatur, futuras autem iam factas in illis partibus vomicas aut discutit, aut celerius aperit, & mēstrua his mulieribus mouet, quæ difficillime purgantur.

CAP. IV.

Hiera Diacolocynthidos magistralis.

℞. Pulpæ colocynt. ℥.j.
agarici,
ellebori nigri an. ℥.ß.
aloes ʒ.x.
diagridii,
polypodii,
mastiches,
opoponacis,
bdellii,
sagapeni an. ʒ.ii.
radic. enulæ campanæ,
cyperi,
angelicæ,
caryophillorum,
cinnamomi,
macis,
baccarum lauri,
granorum iuniperi,
cardamomi,
maioranæ,
stœchados,
croci,
spicæ Indicæ an. ʒ.j.
rosarum ʒ.iij.
mellis despum. ℔.j.ß.
misce, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Nihil æque confusum est in Pharmacopœorum Dispensatoriis atque Hierarum descriptio, quas quisque ad libitum varie & nominat, & immutat. Eandem n. sæpe triplici nomenclatura designatum videmus, vt illā, quæ modo *Hiera Pacchii*, modo *Archigenis*, modo *Ruffi*, modo etiam *Diacolocynthidos* nominatur: Et aliquando tres multum inter se differentes, eadē voce designatas comperimus, vt *Hieram Diacolocynthidos*, quæ alio modo à Mesue; alio à Nicol. Myrepsio, alio à Fernelio describitur. His vero omnibus *Hieram Pacchii* præferimus, vt meliorem, quā magistralem nuncupamus. Sic enim ab illius basi, & virium præstantia optima ratione nom-

nominatur. Et qui hanc habebit aliis omnibus, quæ *colocynthida* capiunt, à veteribus descriptis carere facile poterit. Quæ tamen à Pacchio describitur, cum benignior sit, poterit quoque haberi. Parandi modus sic esto.

Opoponax, bdellium & sagapenum per noctem, aut diem integrum macerentur in aceto potius, quam vino, propter simplicium, quæ ad compositionem accedũt, calorem; Dein optime colentur, & super cineres calidos acetum resoluatur. Purgãtia seorsim puluerentur, & olei amygdalini parum *colocynthidi* adhibendum, ne latescat inter terendum. Tum reliqua simplicia, primum duriora; postea aromata; Tandem omnia melli despumato permisceantur in legitimam, ac hieris debitam spissitudinem.

Hieræ magistralis facultates.

Hiera Diacolocynthidos magistralis eximiam habet vim, ad capitis, ventriculi, & abdominis morborum curationem, quos humor crudus, pituitosus, crassus, aut melancholicus committit. Maxime autem apoplexiæ, comati, lethargo, paralysi, epilepsiæ, incubo, asthmati, colico dolori, & melancholiæ hypochondriacæ conuenit, atque omnibus ventris affectibus, qui à pituita vitrea, aut gypsea proficiscuntur, vel qui modo quocunq; hebetem habent simul motum & sensum; vel alterutrum tantum.

SECTIO III.

DE ELECTVARIIS SOLIDIS ET TROCHISCIS PVRGANTIBVS.

Qui Antidotaria seu Dispensatoria vulgo dicta componunt, vel verius transscribũt, multum sibi laudis deberi putant, si medicamentorum etiam nulla arte & ratione descriptorum farraginem, à quibusuis authorib. depromptam congerant. Nos vero non modo selectiora, sed ex selectissimis, quæ optima sunt, & vsu longo comprobata damus. Quibus nonnihil, prout suasit ratio, vel addidimus, vel etiã detraximus, vt nimis rara, aut inutilia, aut incognita, non modo recentioribus, sed etiam authoribus primis. Raro enim non contigit, vt viri grauissimi ex aliorum tantum relatu multa dicant & scribant. Et quæ male audierunt, vel nõ norunt, pro veris vt habeantur, in lucem edũt & defendunt. Pauciora autem medicamẽta ideo hac in Officina describo, quod legitimã illorum compositionem, compositionis modum, illustrationem & facultates ostendam.

CAP. I.

Electuarium Diacarthami, seu Diacnicu. Des. Arnaldi Villanouani.

℞. Medul. sem. carthami,
hermodactylorum,
pulu. diatragacanthi frig. an. ℥. ß.
turbith. ʒ. vj.
zinziberis,
mannæ granatæ an. ʒ ij.
Diagridii ʒ. iij.
sachari candi,
carnis citoniorum conditorum,
mellis rosati an. ℥. j.
sachari albiss. ℥. viij. ß. fiat ex arte electuarium solidum tabulatum.

COMMENTARIVS.

Æque vt vsualis, sic controuersia Diacarthami descriptio, quam vix eandem apud duos authores inuenias, cum & trifariam à Iouberto descriptã habeas. Vnica tamẽ aliis melior, & certior, & tutior, quã scilicet ratione & vsu longo plures comprobarunt, cuiusmodi est, quam à N. Præposito mutuati sumus, licet paulo aliter ab Arnaldo Villanouano, primo illius authore descripta, comperiatur.

Nomen autem assumit à *Carthamo*, quod basis locum tenet, licet *turpethum* exuperet

exuperet copia & viribus, imbecillior nãque vis *carthami* purgatoria, quam *turpethi*. Vtriusque qualitas intenditur *zinziberis* adiectione. *Diagridium* & *hermodactyli* simul in compositione non tantum pituitam, sed & bilem ab articulis detrahũt. Castigatur illorum effera qualitas *carne citoniorum* condita. *Manna, diatragacanthum* & *sacharum* ponuntur ad leniendũ, contemperandum, pituitam detergendam & mouendam: *mel* ad conseruandũ.

Sic vero paratur *Diacarthamum*. A cortice primum purgatur *semen carthami*, deinde teritur; postea puluerantur *zinziber, turbith*, & *hermodactyli*: tum *diagridium* & *sacharum candum*: deinde *citoniatum*. Tandem *sacharo* ad electuarii solidi consistentiam cocto, & adhuc calenti, *mel, mãna*, & *cydoniatum* permiscebuntur, & postea pulueres; vt fiat electuarium solidum, in tabellas, lozẽgias vulgo dictas, discissum.

Facultates. Electuariũ diacarthami frequenti est in vsu, & fere in omnib. pharmacopoliis præparatum seruatur. Humores pituitosos valenter purgat, non solum à ventriculo & mesenterio, sed etiam è partibus remotioribus, si copia paulo maiore sumatur. Nonnihil quoq; ex humoribus biliosis detrahit. Proinde non tantum febribus quotidianis, & mere pituitosis prodest, sed etiam complicatis, & quæ ab humorum diuersorum mixtura exoriuntur.

CAP. II.

Electuarium de succo rosarum.

℞. *Succi depurati rosar. rubr.* ℔.j.
sachari ℔.j. ß.
Percoque in electuarium solidum, cui adde
trium santalorum an. ℥. ß.
masticbes ʒ.ij. & ℈.ij.
corticis citri sicci ʒ j.
caphuræ ℈.j.
Diagridii triti ʒ xj.
Ex arte fiat electuarium, in tabellas concinnatum, quarum singulæ pendeant ʒ.j. ß, *aut* ʒ.ij. *tantum.*

COMMENTARIVS.

Non sum is, qui ad ostentationem immutare vetera, aut noua promulgare desiderem, sed si quæ præter rationem acta recensentur, aut scripta leguntur. Is sum ego, qui meam de his libere sententiam feram: cuiq; enim philosophari concessũ est, & de rebus cognitis sententiam ferre.

Cum autem electuarium de succo rosarum, à Nic. Myrepsio descriptum, à Nic. Salernitano discerptum, à recentioribus varie consutum, & male concinnatum cõpererim, quæ pondere maiore ponuntur, minuere, quæ minori, augere, & quæ inepte, immutare non verebor. Omnium a. pondus consulto immmutaui: Succi enim rosarum quantitas cum nulla ratione debeat esse par *sacharo*, recte quidem est imminuta, auctum vero *sacharum*; libra nãque sachari citius & facilius coquetur in syrupum, vel electuarium, cum *succi rosarum* libra dimidia, quam cum integra, nec tamen vires habebit multo inefficaciores, aut minus roborantes.

De *santalorum* quoq; pondere aliquid detractum est, & exigua *corticis citri sicci* portio substituta, partim ad odoris & saporis maiorem suauitatem, partim ad putredinẽ arcendã, & membra vitalia recreãda. Caphuram nonnulli relinquunt propter grauem odorem: ego multũ probo, quod suo halitu & electuario gratiam conciliet, & qualitate permeante efficaciã maiorẽ.

Loco vero *Spodii*, quod non habetur, vel *Antispodii* vulgaris, seu *eboris vsti*, quod male substituitur, *mastichem* substitui ad ventriculi robur & *Scammonii* castigationem.

Spodium Arabum fictitium est.

Male vero *Ebur vstum Spodiũ* vocatur, & inepte profictitio Arabum spodio succẽturiatur: quicquid n. pharmacopœorum familia credat, vnicum tantum est spodiũ, nempe *pompholix*, seu *spodium Græcorum*, quod neutiquam intra corpus sumitur: imperite siquidem Arabum interpretes pro *Tabaxir spodium*, pro *spodio ebur vstum*

Ebur vstum non esse spodium.

Spodium esse saltem vnũ, & quodnam sit.

Tabaxir quid.

vstum dederunt. Nam Tabaxir est *succus, liquorve concretus arborum quarundã, siue arundinum crassissimarum & prægrandium, quæ aliquando flantibus ventis ex mutuo collisu conflagrant*: Ex istoq; incendio suum mendicauit spodium Auicenna, vel potius ex Tabaxir, infidus illius interpres Clusius spodium fecit suum. Verum nec *Tabaxir* ad nos ex India defertur, nec cannarum vstarum cineres ex Arabia: nec si adueherentur, magni essent in medicina vsus. Nec præterea ebur prudenter substituitur crematum. Proinde vel relinquendum, vel medicamentum aliud substituendum, quod parãdo medicamento sit congruum.

In vulgari autem descriptione maior *diagridij* quantitas ponitur, vt ℈. xxxvi. aut paulo plus, pro singulis vnciis compositionis. In nostra vero emendatiore dragma tantum dimidia ad vncias quasque accedit, adhucque medicamentum satis validum ac potens remanet, vt solito more calcar purgantium queat nominari, quod scilicet parua mole vires habet efficacissimas.

Parandi modus idem est cum *diacarthamo*; atque is ex descriptionis formula satis innotescit. Sunt, qui *succum rosariũ* tantummodo *distillatum* assumunt, in quo *gummi tragacanthum* maceant mucaginemque extrahunt ad puluerum cõprehensionem, & electuarii solidi concinnationem. Ego mallẽ in balneo Mar. succum inspissare in Rob spissitudinem, quo pulueres non male queunt concorporari. Si qui velint pro *diagridio scammonium* non præparatum ponere, quantitatem succi rosarum solitam poterunt ratione quadam relinquere.

Vires.

Electuarium de succo rosarum mere cholagogon est, atque potenter flauam bilem educendo, his affectibus cõgruit, & vtiliter datur, qui ab eadem materia proficiscuntur.

CAP. III.

Electuarium de citro solutiuum.

℞. Corticis citri conditi.
conserua florum violarum,
conserua buglossi,
pul. diatragacanthi frigidi,
diagridij an. ʒ. ß.
turbith ʒ. v.
zinziberis ʒ. ß.
foliorum sennæ ʒ. vj.
Sem. fœniculi dulcis. ʒ. j.
sachari albissimi in aqua rosarum soluti, & ex arte cocti. ℥. x. fiat electuarium solidum.

Si cui minus arriserit hæc à nobis sic restituta descriptio, & antiquior à magistro Stephano Arnaldo primum inuenta, & à Guidone Cauliaco celebrata magis probetur, sic iuxta eorum mentem parabitur.

Antiqua descriptio.

℞. Conserua violarum,
florum borraginis, an. ʒ. ij.
radicis buglossi,
corticis citri conditi an. ʒ. j.
zinziberis ʒ. ß.
pul. diatragacanthi frigid. ʒ. ij.
diagridij. ʒ. iij.
turbith. ʒ. iiij.
sennæ ʒ. v.
panis sachari ℥. x. fiat electuarium in tabulis, ponderis ℥. ß. quæ est iusta dosis.

COMMENTARIVS.

Electuarium de citro laxatiuum, catholicum, seu vniuersale catharticum est: Bilem enim vtrumque & pituitam satis potenter, ac sine molestia trahit, præsertim quod secundum priorem descriptionem à nobis emendatam paratur, in qua singula purgantia suum habent castigatorium: *senna fœniculum; turpethum zinziber; diagridium corticem citri conditum*, conseruas, & aquam rosaceam,

in qua coquitur *sacharum*. Quæ omnia cor & facultates roborant, & simul dicta purgantia mitigant. Puluis *diatraganthi* ponitur ad leniendum, *sacharum* ad detergendum, leniendum & conseruandum.

Porro quantitatem *corticis citri* quadruplo pondere posuimus, tum quia compositionis basis est, tum quia partes corporis principatum tenentes recreat. *Diagridii* quoque copiam augere fuit æquum ad reliquorum proportionē alioquin vis purgatoria, quæ iam erat imbecilla, aut non satis potens, conseruarum incremento, & impotentior multo, & imbecillior remansisset. Recte ergo medicamenti basis, roborantia, purgantia & castigatoria, ea, qua sunt à nobis descripta, proportione, permiscētur huic electuario, cuius, vt vsus facilis, sic tutissimus & probatissimus.

Debet autem coqui *sacharum* paulo infra cōsistentiam electuarii solidi, propter nimiam puluerum quantitatem.

Vires. Electuarium de citro solutiuum ob multiplicem illius vim purgatoriam, multi est vsus. Febribus enim tertianis & hemitritæis valde confert, stomachū optime purgat, prauam colluuiem in vtroque hypochondrio stabulantem expellit, cibi fastidium tollit, & malū corporis habitum emendat, cor & ventriculum roborat, & viscerum excrementitiam humiditatem absumit.

Additio.

Electuarium suauiter purgans. pro salubribus.

℞. passul. enucleatar. ℔. ß.
Glyzyrrh. mund. & crassiore modo contusa ℥ij;
macera in aqua fontana, colentur & exprimantur.
adde cortic. myrobalanor. luteor. & nigror. contusor. an. ℥ß;
Emblicor.
belliricor. an. ℥ß
fl. borrag.
bugloss.
violar.
anth. an. ℈j,
fol. sen. alex. mund ℥ß.
Coquantur & exprimantur
Expressis adde sacchar. candidiss. ℥iij. ß;
Iterum coquantur ad Syrupi consistentiam: auferantur ab igne, semirefrigerato adde
cinnam. ʒjß;
semin. fœnic.
anis. an. ʒij Mi.
fiat Electuarium: cuius dosis ℥i. ventriculo ieiuno.

Electuarium solutiuum D. Prechtelii.

℞. *mam. calabrin.*
sacch. violar.
cass. fistula an. ℥iß;
tamarindor.
sacch. ros. an. ʒiij. *dissoluantur in sequenti decoctione.*
℞. *capiller. vener.*
scolopendr.
hepatic. aureæ,
endiuiæ veræ,
fl. bugloss.
borrag.
violar. an. Mß,
sem. comm. frig. mai. an. ʒijß;
minor. an. ʒß;
prunor. nr. vij. decoquantur ad spissitudinem cum ℔. jß *sacchari, in fine adde rhab. opt.* ℥ß; *in substantia;*
fol. sen.
sem. anis. an. ʒiijß;

pulu-

pulv.diagrid.ʒß.Mi.
f.Elect. sec. artem.

Electuarium Alexandrinum Alexandri Petronii, Medici Romani.

℞.rad.polyp,querc.rec.
fol.sen.mundat:an.℥.iij,
sem.anis.ʒ ij,
coriandr.præpar.℈ij,
fiat decoctio sec.art. in aqua communi ad ℔,j,plus minus;
Colentur cum leui expressione,colato adde pulpæ cubebar.in vino maluatico prius coctar.&per setaceum transmissar,℔.ß,
sacchar.alb.℥ ij,postea coquantur ad consistentiam conuenientem.

Pueris & grauidis est tutum. Educit humores biliosos & adustos in febribus.

Diacydoniatum purgans pituitam.

℞.Agar.troc.rec.℥ iij,
medull:sem.cartham.℥ iiij.
contunde crasso modo: ferueant in ℔. iiij.aquæ,donec ℔.duæ supersint, colentur,iterum ferueat colatum; dum feruet, adiiciantur pulpæ cydonior. ℔.iiij,
mel.despum.℔.ij.
baculo agitentur bene omnia,fiat diacydonites purgans pituitam: Si aliis eges pharmacis,alia adiice.
Dosis ad ℥.ij.

Electuarium cum passulis.

℞.fol.sen.mundat. ℥ j. ß, Coquantur in vino maluatico, & cum hac decoctione misceantur carnis passular. per setaceum transmissarum ℥ iij ß.
conserv.ros.rec.℥ j,
rhab.elect.ʒ v,
cinnam.interior.ʒ iij,
zinziber.condit.ʒ ß.Mi.f.elect.

Electuarium de iuiubis.

Christophori Heinrici Eyreri, Medici Culmbacensis.

℞.rad.polyp.querc.rec.mund.℥ ij.
alth.
fol.sen.mund.an.℥ j.
sem.anis.ʒ j.
fiat decoctio in aqua fontana ad ℔. ß.deinde colentur cum leui expressione:in colato macerentur pulp. iuiubar. in vino albo veteri lotar. ℥ iij. transmissis per setaceum adde sacch. albiss.℥ j,bulliant ad iustam consistentiam.
Dosis ʒ ij.ante cibum.

Electuarium diaprunis magistrale D. Othonis Flösseri.

℞. prunor. mundat. ℔.ß. Coq. in suffic.quart.aq. fontanæ ad casum medietatis; deinde colentur, & pruna decocta per cribrum diligenter exprimantur, vt in cribro remaneant tantum ossa & cutis.expressa prunorum pulpa seorsim seruetur:
℞.colaturæ prædictæ prunor.℥ xij.
fol.sen.alex.mund.℥ j.ß,
turb.alb & gumm.ʒ ij,
caricar.pingu.nr.vj,
cinnam.ʒ ij.ß,
incisa bulliant ad casum medietatis, deinde iterum colantur & fortiter exprimantur:
℞.istius colati ℥ vj,
pulp.prunor.expressæ ℥ iij,
mann. opt. in prædicto colat. dissol. ℥ ii,
bulliant simul lento igne ad inspissationem Ecclegmatis. Ante inspissationem vero adde penid.

sacchar.caud.an.℥j.
gumm.arabic.ʒij.
diagrid.℥j.permiscendo diligentissime
f.sec. art.Ecclegma seu Electuarium.

Electuarium Caryo costinum Horatii Augenii contra podagram & omnes dolores articulares præstantissimum.

℞. hermodact.j.albor.à superiore cortice mundator.
diagrid.an.ʒij.
Caryoph.
costi.
cymini.
Zinzib.an.ʒj.

Trita & cribellata conficiantur cum Syrupo facto ex vino albo & melle simul coctis, donec Syrupi optimam consistentiam acquirant, f. Elect. Cuius dosis à ʒij. vsque ad ℥ß. Viris robustis, precedente humorum præparatione vsque ad ʒv. dari potest. *datur gratia præseruationis bis ac ter in anno adeo felici successu, vt ego (* inquit Augenius *) quam plures sanasse confitear solo huius vsu.*

Electuarium purgans Pistorii, in thermis vsurpandum.

℞. mann.Calabrin.℥iij.
fl.cass.rec.extr.℥ij.
succ.rosar.℥ij ß.
decoct.folior.sen. & sebest.℥iij.
Sacch. penidij ℥iiij. Coquantur ad mellis consistentiam & cum diagrid.
præp. ʒj.
medull. sem.cartham. ℥ß; f. Elect.
quod cum ol.sem.anis.℈ß
nuc.mosc.gutt.iiij.aromatisetur.

Electuarium Donum Dei vocatum Horatii Augenii.

℞. rad.polypod.querc.℔.j;
fol.sen.
fl. violar.
sebest.
tamarind.
passular.an ℥iij;
aq.fontanæ ℔.x;
macerentur per diem naturalem, mox decoquantur ad consumptionem medietatis, deinde colentur exprimanturque solenniter, decoctioni calidæ addatur sem. psyll.lib.j. ibidem premantur vsque quo mucilago conueniente extrahi possit, tunc colentur & exprimantur fortiter, colatoque iuri addantur sacchari secundæ decoctionis ℔.iiij;
pulp.tamarindor. & cassia cum prædicta decoctione extractar.an.℔.ß.iterum lento igne coquantur vsque ad inspissationē conuenientē, & cū infrigidari cœperint addātur infra script species;
℞. spodij
rhab.sel.
santal.rubr.albor.
rosar.
violar.
sem.papav.alb.
portuc.
endiv.
lactuc.
Scariol.
fœnicul.
anis.
Tragac.
amyli
rasur.Eber.
gumm.arabic.
berber.
fol.fumar.
rad.liquirit.an.ʒiij.
diagrid.ʒv.
myrobal.indor.
Emblicor.an.ʒvj;
Omnia per se subtiliter pulueri sata addantur, & in mortario diutissime conterantur ac in bonam Electuarij formam redigantur.

Exhibetur singulis dieb. decem aut duodecim ad ʒvj, cum aqua decocti artemisiæ ad affectus hystericos.

Diacydonium laxatiuum in nostris officinis vsuale.

℞. decoct.

℞. decoct. cydon. ℥xxxvj;
Sacchar. canar. ℥xij;
diagrid. ℥ijß.

Infunde diagridium cum ℥vj; spiritus vini optime rectificati, pone per triduũ in locum calidum, sæpius mouendo, transmitte per chartam emporeticam, reitera cum ℥ij noui spiritus vini, procede vt antea, donec reliquiarum diagridii nihil extet, fiatque secundum artem electuarium lucidum. Dosis. Adultis supra ʒij non exhibeatur; mediæ ætatis ʒjß: iunioribus pro ratione circumstantiarum ʒj vel ℈ij.

Extractum seu Electuarium passularum.

℞. hord. crudi Mj;
rad. liquirit. ras. ℥ß;
prunor. damascen.
sebest. an. nr. x.
fol. adianth.
cuscut. an. Mj.

Coque igne lento in lib. ij vini rhetici ad tertiæ partis consumptionem.

Hinc ℞. fol. sen. mundat. ℥jß.
rad. polypod. non corrosar.
myrobal. chebulor
Emblicor an. ℥ß
rad. mechoac. ℥jß;
fl. Epithymi,
thymi an. Mß.

Tusa infunde per noctem in priori decocto; post sacchari ℥iij dissolue & ad syrupi consistentiam coque addẽdo passul. minor. mundatar. per cribrum & setaceũ traiectar. ℔. j; Omnibus mistis asperge pollinis cinnam.
caryophyllor.
macis an. ʒß Mj.
f. Electuarium
cuius dosis ℥ij.

Vel

℞. fol. sen. alex. mund. ℥ijß.
zinzib. ℥jß.
galang.
cinnam an. ʒß,
Vini falerni ℔. j ciuilem.
infunde 24. horis, factaque leni ebullitione, colentur.
Cum colatura extrahantur per setaceum passular. minor. ℥vj,
Adde mann. ℥jß,
pulp. prunor. damasc. aut vngaricor ℥j.
sacchar. cand. ʒvj Mj.
f. Electuarium

Electuarium aureum regale Medici Principis Alberti Saxonicæ.

℞. rosar. rubr.
santal. albi.
rubri,
citrini an. gr. viij.
cortic. citri.
Sem. citri,
been albi,
rubri,
aloes;
menth. an. ℈j;
cinnam. el. ʒj;
mastic.
mac.
galang.
piper. nigri,
longi,
doronic.
nucistæ
caryophyllor. an. gr. xij;
cardamomi,
asari,
zinzib.
spicæ nard, an. gr. xv;
zedoar.
croci,
cubeb. an. gr. xij;
corall. rubr.
Sapphyri,
hyacynth,
smaragd.
granat.
ossis de cord. cerui,
rasur. Ebor.
limatur. argenti,

auri.an.ʒß;
myrobalan.citrin.
chebulor.
indor.
Epithym.
lapid.lazuli,
rhab.an.gr.viij.
sacchar.in succ borrag.
bugloss.
meliss.
vel aq. rosar. dissol. ℔. j. M. f. Electuarium.

Electuarium de cinerib. ad calculum. Horatij Augenij.

℞ ciner. vitri
scorpion
rad. caulium
leporis
lapid. spongiar.
sangu. hir. prep.
ciner. cortic. ouor. ex quibus pulli iam egressi sunt
gumm. nuc.
acori an. part. æqual.
petrosel.
dauci
pulegij
gumm. arab.
sem. alth.
piper. an. part. jß. Mi. & cum melle f. Elect.
Cuius dosis ʒ ij. ß. cum decoctione cicerum nigrorum.

Electuarium ex fructibus ebuli ad morbum Gallicum. Herculis Saxoniæ.

℞. fructuum ebuli maturor. ℔. ij. agaric. ʒjß.
vini maluatici cyathos ij manibus conterantur grana ebuli, misceantur vino & agarico, ponantur in olla vitreata per horas 24. coquantur ad consumptionem vini, residuum transmittatur per setaceum & pro quauis vncia addatur syr. acetos. citri, & sacch. fini an. ʒj. deinde pro singula libra addantur lapid. armenij
ellebor. nigr. an. ʒ ij, Mi. f. elect. cuius dosis ʒj. vel ʒjß.

Electuarium ex ligno guaiaco D. Prechtelii. ad morbum gallicum.

℞. vuar. passul. ℥iij. abluantur primo in aqua simplici, deinde in aqua fumaria & contundantur.
pulpæ sebest. cum aq. borrag. extract. ʒjß,
succi helenij depurati ℥ iij.
conserv. fumar.
borrag.
beton. an. ℥jß,
lign. indic. select. subtilissime pulverisati & cribrati ʒvj.
Theriac. vet. opt. ʒijß,
rob. granor. ebul. ℥ij,
sambuc. ℥j, Mi. cum syr. de stœchad. f. elect.

Electuarium antepilepticum Herculis Saxoniæ.

℞. cranij human. ʒij.
sem. pœon. ʒjß,
visci quercini,
cerebr. mustel. an. ʒj.
coagul. lepor. aut hœdini ʒß,
cardamomi,
piperis an. ʒj,
mellis quant. suffic. Mi. f. Electuar.

Electuarium contra vertiginem præstans eiusdem.

℞. Epithym. ʒviij,
myrobalanor. citrinor. ℥ij.
pulp. tamarind. ℥j;
fol. endiv.
cichor.
portulac. an. Mj.
fumar. Mij.
passular. pingu. ʒvj.
bulliant in suffic. quant. aquæ, & facta expressione diligenti
℞. succ. cydon.
granator. agrest. an. ℥iij.
pulp. prunor. damasc. ante in prædicto deco-

decocto coctor.extracta & per setac.
transmiss. ℔.j:
bulliant simul vsque ad mediocrem
consistentiã,tum adde fl.cass. rec. ℥vj,
pulp.tamarind. ℥ij,
spec.diatr. santal. ℥ß,
sacch.fini quant.
suffic.Mi.f.Electuarium.

Electuarium ad ophthalmiam Eiusdem.

℞. Euphrag.
fœnic.
beton.
chelidon.
siler.montani,
rutæ.an.ʒj,
cardamom.
zinzib.
petrosel.
piperis an.℥j,
sacch.in aq.euphrag.dissol.quant.suf-
fic.Mi.f.Elect. de quo post cœnam
quotidie sumatur.

Electuarium Eiusdem ad melancholiam hypochondriacam cum palpitatione cordis.

℞. fol.meliss.
ocym.
agrimon.
betonicæ,
pulegij.
fl. bugloss.
borrag.an.M.j.
cortic.citr.p.ß.
sem.citr. ℥j,
caryophyllor.
cinnam.
lign.aloes,
maceris.an.ʒj,
fol.sem.mund.℥vj.
Epithym.
rad.polypod.an.℥iij.
myrobalanor.chebul.
citrinor.an.℥j.
passul.pingv.enucleatar.℔,j,
Aromata illa ligentur in syndone &
omnia bulliant in suff. quant.aqua ad
consumptionem medietatis: facta ex-
pressione adde pulpa prunorum dul-
cium, quæ bullierint in prædicto de-
cocto, ℔.j. iterum bulliat hæc pulpa
ad mediocrem consistentiam. Adden-
do cinnamomi selecti ℥ß; & in fine
sacchari albi quantum sufficit Mi.f.
Electuarium, Cuius ego præbeo
ʒvj vel ℥j singulis vel alternis
diebus, si aluus sit lubrica.

Electuarium Eiusdem ad fluxum Epaticum.

℞. succor.menth.
absynth.an.℥ß.
passular.℥j.
myrrh.
croci aa.℥ß;
caryophyllor.
cyperi,
calami aromat.
olibani an.ʒj,
hepat.lupi ʒij,
mellis aut sacchari, quantum sufficit,
Mi.f.Electuarium: Cuius dosis ℥ß.
cum vino aromatico.

Aliud Eiusdem ad imbecillitatem epatis.

℞. cinnam.
piperis,
pyrethri,
caryophyllor.
macis.an.ʒß,
myrrhæ,
olibani,
mastic.an ʒj,
spic.
schœnanth.an.ʒjß,
succor.absynth.
menth.an.℥j,
sacchari quant.sufficit Mi.f.Electua-
rium: Cuius dosis ʒiij.quibus sum-
ptis statim hauriatur vinum ge-
nerosum.

Electua-

Electuarium de chalybe Herculis Saxoniæ ad Scirrhos lienis.

℞. rad.irid.℥ß;
ſam.erucæ,
vrticæ,
tamariſc.
ceterach.
cortic.capparum,
gentian.
rubiæ tinctor.an.℥ij;
ammoniac.
bdellij
opoponac. an.℥j;
piperis,
coſti,
caſſiæ lignea
Cinnam.an.ʒß;

Diſſoluantur gummi in aceto forti, Cætera vero terantur in puluerem tenuiſſimũ: deinde adde chalybis in acet.præpar.℥ij; mellis quantum ſufficit Mj.f.Electuarium, cuius detur ℥ß.vel ʒvj ad ſummum.

Aliud Eiuſdem de chalybe, quo frequentiſſime fuit vſus.

℞. fol.ſen.℥iij;
Epithymi,
rad.polypod.
pulp.caſſ.an.℥ij;
tamarind.℥jß;
myrobalanor.omn.℥j;
bulliant in aquar.borrag.
agrimon.
Endiv.an.℔.jß;

Vel ℔.ij vſque ab conſumptionem medietatis: Colentur & colaturæ adde ſacch.fini ℔.ij: bulliant in prædicto decocto vſque quo incipiant craſſeſcere: poſtea adde ſequentia, nempe maſtic.
rubiæ tinctor.
raſur.Ebor.
liquirit.
ſem.fœnugræc.
Siler.montan.
nigell.
apij,
erucæ,
vrtic.
lactuc.
petroſel.
endiv.an.ʒij.
portulac.
lini
ſchoenanth.
eupator.
tamariſc.
nuciſtæ.
macis.
cinnam.
caryophyllor.
ſpicæ nardi an.ʒj;
fol.agrimon.
beton.an.℥ß.
croci ʒß;
limatur.chalyb.℥ijß; Mj.

f. Electuarium. Cuius doſis ſit â ʒvj ad ʒj. Hocego, inquit Saxonia, ſæpe vſus ſum, cum maxima fœlicitate in ſcirrhis lienis, febrib. quartanis & aliis affectib. melancholicis.

Aliud Electuarium de chalybe.

℞. limatur.chalyb. ℥ij.ſteratur bene ſuper marmore duriſſimo cum aceto in ſubtiliſſimum puluerem, exiccetur loco calido, idque ſepties repetatur,
℞. huius limaturæ ℥ij;
cinnam.opt.
nuciſtæ an.ʒj;
rhab.opt.ℊij;
ſpec.arom.roſat.ʒjß;
mell.opt.deſpumat.
ſacchar.clarificati an. ℥iij, lento igne fiat Electuarium. de quo detur virginibus cachecticis, quibus menſes non rite fluunt, & in hepatis obſtructionibus.

Aliud Electuarium de chalybe. Horatii Augenii in intemperie frigida mulierum maxime vtile.

℞. piper

℞. piper.
zinzib. an. ℥ß.
cardamomi,
caryophyllor.
doronici. aut angelic.
croci an. ʒij.
zamarisc. ℥ß.
sem. basilici
anisi an. ʒß.
limatur. chalyb. præp. libr. ß.
mellis despumati libr. iij. Mj.
f. Electuarium.

El. ctuarium de soldanella.

℞. cinnamom.
sem. fœnic.
anis.
squinanth. an. ℥ß.
coquantur in aqua pura ad consumptionem medietatis, colentur in colatura dissolue sacchar ℥. iiij.
coq. iterum ad spissitudinem; postea adde pulueris soldanellæ rec. ℥jß.
misceantur, donec omnia coeant: & fiat electuarium.

Electuarium de macere.

℞. maceris horis 24. in aceto vini infusæ, exiccatæ & pulueris. ℥vj.
Theriac. Andr sen vet. opt. ℥jß.
conserv. fl borrag.
bugloss.
rosar. an ℥vj.
xyloaloes boni ℥ß.
bol. armen. præp. ℥iiij. Mi.
cum syr. conseruationis citri fiat electuarium.

Electuarium Diasatyrium correctum.

℞. rad. satyrionis in vino maluatic.
infusar. ℥jß.
carn. dactylor.
amygd. dulc.
pinear. mundat.
pistacior.
nuc. indic.
zinzib conditor. an. ℥ß.
cinnamomi
croci an. ʒij.
zinzib. alb. ʒijß,
caryophyllor.
galgan.
piper. longi
nigri an. ʒjß
nucist.
maceris,
granor. paradysi,
zedoariæ an. ʒj,
linguæ auis,
caudar. stincor.
boraci. alb.
assæ dulcis an. ʒjß,
lign. aloes,
cardamom. an. ʒj,
cubebar.
been albi,
rubri an. ʒß,
menth siccæ ʒij,
sem. anisi,
raphani,
nasturtii,
eruc.
vrtic.
asparagi,
cœparum an. ʒj,
ambræ ℈ß,
mosch. ℈j,
penid. quart. ß. Mi. f. electuarium cum syrupo appropriato.

Diacydonium optimum Simonij.

℞. succ. cotoneor. depurati ℥xxiiij,
mell. opt. despumati,
sacch. alb. in aq. melissæ depurati an. ℥xij,
Coctis ad ignem lentum pro iusta spissitudine, igniq; ablatis atq; adhuc tepentibus insperge cinnam. sel.
nucistæ an. ʒjß.
coriand. in acet. præp. ʒii,
lign. aloes ℈j,
caryophyllor. gr. xvi.

ocymi odoratiss.
meliss.
mentha an. ʒß.
spec. diarrh. abbat. ℈ij.
sacch. ros. tabellat. ℥iij.
mosch gr. xij.
omnib. tenuissimo tritis cretisque f. diacydonium secundum artem.

Electuarium confortatiuum nobile. Physici regis Ferdinandi.

℞. *pulp. capon. vel perdicis cocti* ℔.ß,
cardamom.
cinnam.
caryophyllor.
cubebar.
zinzib.
tragag.
gumm. arab.
galang.
nucistæ,
maceris,
croci, an. ℈ß.
amyli,
glyzyrrh.
amygd. dulc.
pistaceor.
auellanar. omnium mundator.
passular.
sem cucumer.
melon.
cucurb.
papau. alb.
lactuc.
portulac. an. ℈ij,
penidior. ℥ij *misceantur omnia cum carnibus incisis & cum saccharo in iusculo caponis dissoluti* ℥xij.
fiat electuarium.

Electuarium mirabile, quo insignis quidam Medicus vsus ad finem vitæ.

℞. *sem. siler montan.*
chamædr. an. ʒij,
rad. chelidon.
cumin.
petrosel.
apii an. ʒj,
cinnamom.
piper.
zinzib. an ʒij.
fol. puleg.
hyssop.
aneth.
saxifrag.
fl. aneth.
granor. iuniper. an. ʒij,
pulueri sentur omnia, misceantur simul & cum mell. albi despumati ℔. jß. *f. Electuarium.* Cuius dosis mane & vesperi ad quantitatem nucis. Lumen debile restaurat, stomachum confortat, humores superfluos purgat, renes mundificat, omnes ventositates expellit & ad multa alia probatissimum est.

De Trochiscis libro sequenti disserere proposuimus, vt qui roborantes fere sint, vel alliotici, seu alterantes, paucis quibusdam exceptis, iisque purgantibus, de quibus hac in sectione & serie breuiter nunc agere nostra methodi ratio suadet.

CAP. IV.

Trochisci de Rhabarbaro.

℞. *Rhabarbari boni* ʒ.x.
succi eupatorii,
amygdalar. amararum an. ℥.ß.
rosarum ʒ.iij.
spicæ Indicæ,
anisi,
rubiæ tinctorum,
absynthii,
asari,
sem. apii an. ʒ.j.
formentur ex arte trochisci ʒ.j. *pondere.*

COMMENTARIVS.

Raro parati reperiuntur in officinis eiusmodi

iusmodi pastilli, quibus dum opus est, solent Medici *rheum* assumere, & aliis simplicibus proposito scopo idoneis permiscere. Prudentes tamẽ pharmacopœi, nec auaritiæ nimium dediti illis nõ carebunt, quorum scilicet optima est descriptio, & salutaris vsus.

Parandi modus. Vt autem rectissime parentur, *rheum* & *asarum* tenuissime læuiganda sunt, vt facilius hepatis sinus, mesenterii anfractus, & vteri renumque vias peruadere queant, reliqua quoque tenuiter pulueranda: deinde cum *eupatorii succi* quantitate sufficienti fiat massa molliuscula, de qua formentur trochisci cuiusuis figurę. Si succus *Eupaterii* definita quantitate pulueribus excipiendis non sufficiat, augendus, vt omnia simul facilius subigantur. Concinnati trochisci exsiccandi, & seruandi ad futuros vsus.

Vires. Trochisci rhei valent ad frigidos, biliososque iecoris affectus, ad eius obstructionem, dolorem, tumorem, & deprauatam actionem. Hydropi quoque vel præsenti, vel imminenti prosunt, & morbo regio, seu ictero.

CAP. V.

Trochisci de agarico D. Galeni.

℞. *Agarici albiss. scalpro tenuiter comminuti ℥. ij. aut quantum voles; macera in vini albi, in quo fuerit zinziber infusum. quantitate sufficienti & fac massam mollem; & ex ea trochiscos: qui exsiccati denuo pulverentur: eodem vino subigantur in pastam: ex qua rursus trochisci formentur, siccentur, seruentur.*

COMMENTARIVS.

Vario modo apud Mesuem præparatur *agaricus*, *libro de simplicibus*, cum *mulsa*, cum *oxymelite scillitico*, cum *sale gemmeo*, cum *sero lactis*, cum *dauco*, & aliis simplicibus.

Galenus minori, faciliori, & commodiori apparatu in trochiscos effingit, in arte pharmacaria vsitatissimos, quos hic describimus, & tanquam præstantiores magis probamus. Nonnulli *salem* gemmeum permiscent, vt suo, inquiunt, pondere, *agaricum* ad fundum ventriculi delabi cogat, vt sua abstersoria facultate purgationem iuuet, & vim illius tardam excitet; *zinziber* tamen sufficit cum *vino*, non modo ad vomitoriam qualitatem arcendam, sed ad pigram vim purgatricem excitandam, lentos & crassos humores attenuandos & incidendos, atque è partibus remotioribus attrahendos. *Zinziber* autem & sua partium tenuitate per structa viscera *agaricum* defert, & suo calore vim purgatoriam iuuat, & aromaticitate ventriculum, cor, & partes nobiles recreat, quemadmodum & vinum, quod sua adhuc ponderosa substantia *agarici* cohibet leuitatem; cuius ratione ad fundum ventriculi pigre delabitur, atque supernatans per vomitum aliquando solus, interdum cum humoribus excluditur.

Trochisci de agarico pituitosum humorem non tantum è prima regione corporis purgant, sed etiam è partibus longius dissitis, si maiore copia sumantur. *Vires.*

CAP. VI.

Trochisci Alhandal. D. Mes.

℞. *Pulpæ colocynthidos à seminibus mũdatæ ℥. x.*
incidantur & fricentur manibus
cum olei rosati ℥. j.
gummi Arabici,
tragacanthi,
bdellii an. vj.
macerentur tres aut quatuor dies in aqua rosarum, vt perfecte liquescãt: deinde cum pulpa dicta, & parte istius mucaginis fiant trochisci, qui in vmbra siccati, denuo terantur, & cũ reliqua mucagine rursus fiant trochisci, iterum siccandi & seruandi.

COMMENTARIVS.

Trochisci colocynthidos, seu Alhandal, vt loquuntur Arabes, vtiliter iniici possunt in omnes compositiones, quæ *colocynthidem* recipiunt: Eam enim simplicem, aut non castigatam sumere molestum est, præparatam & trochiscorum forma, vel alia concinnatam, vt consuetum, sic tutum. Sic enim præparata medicamentorum aliorum compositiones ingreditur, quorum virtutem acuit; vndevalidius pituitam, aut alios humores crassos, lentos, & viscidos educunt.

Vt autem recte prædicti trochisci fiant, eligenda primum pulpa *colocynthidos* albissima & leuis, quæ non modo forficibus incidenda, sed etiam tenuissime pulueranda: nam crassius trita & intro sumpta dysenteriam sæpe mouet, abrasis intestinis ab illius portiuncula ilei gyris & anfractibus stabulante. In veteri Mesues codice *pulpæ colocynthidis* ʒ.x. tantum ponuntur. Verum locus erroris suspectus est, & pro ʒ.x.℥.x ponendæ, alioquin *olei rosati* quãtitas minuenda, nec non *bdellii*, & aliorum gummi, quorum singulorum ʒ.ij. tantum sufficiunt ad mucaginem, decem vnciis *colocynthidos* semel atque iterum excipiendis destinatam.

Facultates. Trochisci Alhandal potenter viscidam pituitam, & succos omnes glutinosos purgant: Proinde multum conferunt colico dolori à pituita vitrea & lenta nato, apoplexiæ, vertigini, epilepsiæ, asthmati, morbis frigidis, & arthriticis, qui vix medicamentis communibus cedunt.

ADDITIO.

Trochisci de agarico Viennensium.

℞. *agaric. albiss. ℥ ii.*
zinzib. pulueris at. ʒij.
sal. gemm.
mastic. an. ʒij. misceantur omnia simul, fiant trochisci cum infusione zinziberis in vino albo.

De aliis trochiscis alterantibus & roborantibus *libro sequenti*; superest, vt alia purgantia solida, nempe catapotia describamus.

SECTIO IV.

DE PILVLIS.

Superioribus sectionibus electuaria tam liquida, quam solida omni & morbo & causæ morbificæ accommodata dedimus. Nunc vt idem præstemus in describendis catapotiis, seu pilulis, quas plerique medicamentis, quibuslibet præponunt, methodi nostræ suadet ratio. Ab his autem auspicabor, quæ inter purgantia solam aloem recipiunt, deinquæ aloem & agaricum; tum quæ cum vtroque rheum, postea quæ sennam; tandem quæ turpethum, aut diagridium, aut colocynthidem, aut violentius aliquod catharticum admittunt, describam. Ab aloe vero ducitur initium, quod sit non solum basis fere omnium catapotiorum, sed quod viscera partesque nobiles recreet, & vix alio modo sumi possit: quæ enim valde amara sunt, vt aloe, & ingrata, cum difficillime forma liquida & potulenta hauriri queant, pilularum forma dari solent, vt facilius deuorentur, vt cap. 14. lib. 3. Institut. demonstrauimus.

CAP. I.

Pilulæ stomachicæ, vulgo ante cibum. D. Mes.

℞. *Aloes optimæ ʒ.vj.*
mastiches,
rosarum, an. ʒ. ij.
Cum syrupo rosato, vel absynthii, fiat massa molliuscula.

COMMENTARIVS.

Omnes pilulæ, quæ *aloem*, vel *rheum* tantum, aut vtrumque simul inter purgantia admittunt, & clementer purgant, quæque humores tantum è prima regione tra-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0082-7 DFG

ne trahentes, stomacho prosunt, *Stomachicæ* vocantur, vel *pilulæ ante cibũ*, quod quauis diei parte, paulo ante pastus, tuto sumi possint: cuiusmodi sunt pilulæ *de aloe rosata*, quæ fiunt ex eadem in succo rosarum nutritæ, & cum vino in massam coacta. Vt etiam *pilulæ Scaligeri, Ruffi & de hiera*. Vsitatissimæ tamen cum sint, quas dedimus, & quouis tempore paratu facillimæ, hæ tanquam regula omnium stomachicarum debent in omnibus pharmacopoliis asseruari. Verum parua quantitate tantum parandæ sunt, vt recentes semper habeantur. Diutius enim asseruatæ nimium exsiccantur, earumque virtus hebescit. Debet vero Massa aluta quadam, oleo pauco delibuta, inuolui; deinde in vase stanneo optime clauso reponi.

Pilulæ omnes, & reliqua purgantia, dari minime debent, nisi ventre exinanito; præsertim vero, quæ ex partibus remotioribus humores noxios trahere debent. Quæ longe ante, & post pastum, vt post primum somnum commodius & vtilius sumuntur. Stomachicæ non item; sat enim est, si sumantur hora vna ante ientaculum, vel alium pastum, vt blande subducatur aluus, & pituita quædam, aut alia parua colluuies in ventriculo & vicinis partibus contenta expurgetur; quam quidem omnes stomachicæ blande educunt, stomachum roborant, & appetitum resarciunt, vel sopitum excitant. *Vires.*

CAP. II.

Pilulæ Ruffi, vulgo pestilentiales, seu communes.

℞. *Aloes optimæ* ℥.ij.
myrrhæ ℥.j.
croci ʒ.ß.
cum oinomelite optimo, fiat massa mollis.

COMMENTARIVS.

Vix quoddam datur medicamentum à quodam præter authoris primi mentem non mutatum. Hæ pilulæ ex paucis componuntur, à multis varie mutantur. Sunt, qui *myrrhæ* tertiam partem adiiciunt, alii tantum quartam; quidam octauam, nonnulli *crocum* & *myrrham* æquali pondere commiscent; alii mediam tantum partem *croci* ad *myrrham* adiiciunt, vt *myrrhæ* ad *aloem*, vt nos in hac descriptione, Medicorum celebriorum sententiam secuti, fecimus.

Horum autem catapotiorum inuentionem Rondeletius Ruffo denegat, quod potionem, inquit, quam pilulas potius tradiderit, vt ex Paulo Ægin. *cap. 36. lib. 2. de morb. pop.* liquet. Hic sane medicamentum quoddam ex *aloe, myrrha, & ammoniaco thymiamate in vino odorato tritis*, describit, potumque nominat, fabæ tamen magnitudine exhibet, quæ rerum potulentarum mensuræ repugnat, solidarum conuenit: ideoque Ruffum posterior ætas illarum esse primum authorem non sine ratione credit. Pro *vino aromatico oinomel* generosum substituimus, pulueribus excipiendis maxime idoneum. Si enim solo vino recipiantur, massa hinc subacta, breui duritiem pene lapideam nanciscetur. Syrupus quoque de *absynthio* illis admittendis multum aptus erit.

Pilulæ Ruffi pestilentiales dicuntur, quod pesti conueniant, sed potius arcendæ & præcauendæ, quam curandæ. Ratione enim *aloes* corpus ab excrementis liberatur, per *myrrham* à putredine vindicatur, à *croco* cor & facultates vitales recreãtur. Pesti tamen factę parum prosunt, vt quæ medicamenta magis cardiaca, valentiora, & alexipharmaca ad sui curationem postulet. *Qualitates.*

CAP. III.

Pilulæ mastichinæ.

℞. *Masticbes* ℥.ß.
aloes ʒ x.
agarici ʒ iij.

Confice cum hydromelite vinoso, & fiat massa mollis.

COMMENTARIVS.

Pilulas omnes, quæ mastichem excipiunt, Mesue stomachicas appellat, quarum non ipse solum varias descriptiones exhibet, sed etiam qui post illum ea de re scripserunt, & Antidotaria promulgarunt, modo *aloes*, modo *agarici*, modo *mastiches* pondus augentes, vel minuentes, aut alia adiicientes.

Pilulæ de aloe lota.

Vsitatior & tutior est descriptio, quam hic damus, cui *diamoschi* parum addatur, erunt pilulæ de *aloe lota* iuxta vulgarem editionem. Parandi modus facilis est. Debet vero *agaricus trochiscatus* sumi, postea teri, vt & reliqua, nempe *aloe* & *mastiche*, atque cum *hydromelite* aptius, quam cum vino subigi, tum ad efficaciam, tum ad conseruationem.

Petrus de Abano perhibetur earum author, quibus ab exuperante medicamento, nempe *aloe* nomen non dedit, ne simul eiusdem nominis catapotia multa ac diuersa describerentur.

Vires.

Pilulæ mastichinæ stomachum blande purgant, optime roborant, totius abdominis excrementitios humores sine molestia detrahunt & expellunt, doloribus capitis prosunt, & vteri affectibus multis.

CAP. IV.

Pilulæ de tribus solutiuis.

℞. *Rhabarbari,*
aloes,
agarici an. ʒ. iij.
Trita excipiantur syrupo rosarũ pallidarum, & cogantur in massam.

COMMENTARIVS.

Vocantur hæc catapotia *de tribus solutiuis*, quod tria tantum simplicia purgantia admittant: Syrupus rosarum pallidarum, quo illa excipiuntur, purgatorius quidem est, sed simplex medicamentum non dicitur. Stomachicæ quoque sunt hæ pilulæ, licet paulo validiores superioribus, propter *agaricum*; qui si trochiscatus ponatur, vt certe debet, vim incidendi & attenuandi maiorem habebunt, & minus vomitoriam. Parandi modus facilior est, quam vt nos moretur.

Vires.

Humores biliosos & pituitosos, crassos & lentos à ventriculo, cauis hepatis & lienis, & à mesenterio perbelle purgant, stomachum roborant, & appetitum reuocant. Sic paucis, quæ de his dicenda, complector.

CAP. V.

Pilulæ Imperiales D. Fernelij, seu Catholicæ.

℞. *Aloes optimæ ℥ ij.*
rhabarb. electi ʒ j. ß.
agarici trochiscati,
fol. sennæ mundator. an. ʒ j.
cinnamomi ʒ iij.
zinziberis ʒ ij.
nucis moschatæ,
caryophyllorum,
spicæ nardi,
mastiches an. ʒ j.
Cum syrupo violato subactæ cogantur in massam.

COMMENTARIVS.

Egregiam his catapotiis non iniuste denominationem dedit author, vt quæ agendi benignitate & multiplici dote, præ cæteris egregium titulum mereantur. Possunt quoque dici pilulæ *Catholicæ*, vt quæ & vniuersos humores, & ab vniuersis partibus expurgent, ab hepate, liene, ventriculo, cerebro, & cum dosi paulo vberiore, à partibus quoque longius dissitis.

Quædam eiusdem nominis describuntur à Nic. Præposito, quæ quod pluribus constent, & efficaciæ sint minoris, raro parantur.

Pilulæ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0084-9 DFG

Vires. Pilulæ Imperiales Fernelii omnia viscera infarctu liberant, purgant, roborant, & humores quosuis noxios & obuios educunt, omniumque partium nutritiarum œconomiam iuuant.

Cap. VI.

Pilulæ de eupatorio maiores D. Mes.

℞. *Myrobalanorum citrinorum,*
succor. eupatorii,
absynthii an. ʒ.iij.
rhabarbari ʒ.iij.ß.
masticbes ʒ.j.
croci ʒ.ß.
aloes ʒ.v.
Succi, vel potius syrupi endiuiæ quãtum sufficit, ex arte fiat massa.

Commentarius.

Catapotiorum ex *eupatorio* duas Mesue formulas describit; priora, *maiora* nominat, quæ hic inseruimus; alia *minora*, quæ raro, imo rarissime ambo parari solent. Illa tamen cum valde commendentur ad icterum, & omnem iecoris obstructionem, ægrorum felicius res ibunt, si in pharmacopoliis habeantur. Deberent autem à *rhabarbaro* potius denominari, quod in compositione cæteris præpolleat. Verum solent authores medicamentis à se compositis nonnunquã imponere nomina ad placitum magis, quam rationem validissimam.

Porro ad harum pilularum præparationem succi *eupatorii veri*, vel eius loco *agrimonii*, & *absynthii* per euaporationem inspissandi, exsiccandi, & postea puluerandi, deinde aliis simplicibus seorsim tritis commiscendi, tum omnia *syrupo de endiuia*, vel *cichorio* comprehendenda in massam idoneam. Perperam faciunt, qui Mesuei consilium secuti pulueres excipiunt *aqua endiuiæ*, & cogunt massam.

Vires. Pilulæ de eupatorio minores non solum ictero conducunt curando, sed etiam febribus periodicis ac circuitu repentib.

Cap. VII.

Pilulæ sine quibus esse nolo D. N. Præpos.

℞. *Aloes optimæ* ʒ.xiiij.
quinque generum myrobalanorum,
rhabarbari,
sennæ,
agarici trochiscati,
masticbes,
absynthii,
cuscutæ,
rosarum,
violarum an. ʒ.j.
diagridii ʒ.vj.ß.
mellis succo fœniculi exspumati q.s.
fiat massa, vt artis est.

Commentarius.

Vniuersales sunt hæ pilulæ, vt Imperiales, sed magis cholagogæ, & valentiores propter *diagridium*. Earum nomenclatio quadam circumlocutione designata efficaciam & vsus necessitatem notat, vt quibus vel paterfamilias, vel alius, qui optime suæ sanitati prospectum voluerit, minime carere debeat, quandoquidem ad earum compositionem accedunt, quæ à cunctis partibus præcipuis humores deducunt, & easdem roborant. *Rheubarbarum* basis erit, si à parte earum præstantiore sumi debeat, vt *scammonium*, si à valentiore & magis exuperante, vel *myrobalani*, si à fructuum pondere.

Vt recte parentur, *scammonium*, *aloë*, *agaricus*, & *mastiche* seorsim pulueranda Reliqua partim seorsim, partim simul. Non sunt vero subigenda cum aqua, aut succo *fœniculi*, vt placuit authori, sed cum *melle* eodem succo depurato, ad syrupi consistentiam, aut paulo infra cocto, ne citius siccescant, aut marcescant.

Pilulæ, sine quibus pituitam & bilem vtram- Vires.

tramque vndique rrahunt, sed precipue ex capite, oculis, & sensibus. Proinde oculorum suffusiones minuunt, visum conseruant, aurium dolores tinnitusque soluunt.

CAP. VIII.

Pilulæ aureæ. D. N. Myr.

℞. Aloes optimæ.
diagridii an. ʒ.v.
rosarum rubr.
sem. apii an. ʒ.ij. ß.
sem. anisi,
fœniculi an. ʒ.j ß.
pulpæ colocynthid.
croci,
mastiches an. ʒ.j.
Cum gummi tragacanthæ in aqua rosarum solutæ, vel potius cum melle rosato concinnetur pasta, consistentiæ legitimæ.

COMMENTARIVS.

Non abs re insultat Nicol. Præpositus in Nic. Myrepsum harum pilularum authorem, quod *diagridium* quantitate maiore posuerit, nec locum mendo carere suspicatur, dum ait, *& credo, quod debuit dicere, diagridii ℈. v. non ʒ. v. quod sane colligi potest ex eiusdem Myrepsi verbis qui in fine c. 107. dosim harum pilularum definiens sic habet; Informentur ad modum ciceris cum aqua infusionis tragacanthæ, & dentur de eis vesperi nouem aut vndecim cum mulsa aut vino.* Hæc enim quantitas saltem ʒ.j. ß. est, aut ʒ. ij. quæ fere diagridii ʒ. ß. admittit. Vtut sit, nunc is inualuit vsus, vt iuxta modum descriptum parentur; ea tamen lege, vt iusto ac idoneo pondere exhibeantur, pro Medici prudentia & ægrotantis viribus; cui purgando, si *diagridii* gr. iiij. aut v. sufficiant, ea tantum mole catapotia dentur, quæ istam solum diagridii dosim receperit.

Optime vero *mastichem* adiecit Nicol. Præpositus ad ventriculi robur, ne tam violentorum purgantium attactu lędatur. Recte quoque *tragacanthum* permiscebitur ad *scammonii* fertitatem mitigandam. Tutius vero *Trochisci Alhandal* ponentur, quam *colocynthis* ipsa non castigata: omnia tenuissime puluerata cum melle rosato cogentur in pastam consistentiæ legitimæ; sic enim diutius molliuscula remanebit, quam *gummi tragacanthæ* dissoluto subacta & comprehensa.

Dicuntur autem pilulæ aureæ magis ab aureo colore, ratione *croci*, quam ab effectu aureo, hoc est, præstanti, ac insigni: *Non enim omnia medicamenta, quæ aluum potentissime ducunt, & affatim humores purgant, aurea seu præstantissima sunt, sed quæ sine molestia tantum noxios, & cum facilitate extrahunt.* *Vnde dicantur aureæ.*

Pilulæ aureæ plurimum cholagogæ sunt: Bilem enim valenter attrahunt, pariterque pituitam, non modo ex ventre inferiore, sed etiam superiore, videlicet capite: propterea sensus oculosque expurgant, iisque aciem restituunt. *Vires.*

CAP. IX.

Pilulæ de agarico D. Auic.

℞. Agarici ʒ. iij.
radic. ireos,
prassii an. ʒ j.
turbith ʒ.v.
hieræ picræ ʒ. iiij.
colocynthidos,
sarcocollæ an. ʒ ij.
myrrhæ ʒ.j.
Misce cum sapa, & fiat massa, vt artis est.

COMMENTARIVS.

His catapotiis Nicol. Præpositus *mastichem* addidit, damnant reuerendi patres censores Mesuei; probat Fernelius, quod similiter ex Præposito transscripserit; improbat Ioubertus, suæ tamen opinionis rationem subticens. Ego nec nocituram, nec valde profuturam puto; si enim defuerit, non deerunt ventriculo, quæ ipsum robo-

roborare queunt, nempe *hiera*, *myrrha*, *sapa*, *iris*; si adfuerit, neque aliorum vim obtundet, neq; multo meliorem reddet.

Harum author primus est Auicenna, qui eas descripsit cum *myrrha*, quam Mesue non addidit, vt putat Bauderonius, vt ex illius *lib.3.c.40.tract.1.fen.10.* liquet, vbi *agaricum* & *colocynthida* sine vlla præparatione expressa describit. Melius est tamen vtrumq; trochiscatum sumere, terere, & permiscere. Præterea puluis *hiera picra* Galeni tantum *melle* non solutus sumendus est; *prassium album* seligendum, & *radix ireos* nostratis flore cæruleo, quã Auicenna *lilium cœleste* vocat. Purgantia seorsim pulueranda; reliqua partim sic, partim simul; tum omnia miscenda cum sapa.

Vires. Pilulæ de agarico cum pituitam vndiq; potenter educant, conferunt plurimum capiti & thoraci: proinde comati, catarrho, vertigini, & similibus affectibus ab humore frigido ortis, maximeq; asthmati, ad cuius sanationem ab Auicenna fuerunt inuentæ & descriptæ, *c.40.lib.3.*

CAP. X.

Pilulæ cochiæ, D. Rhasis.

℞. Pul. hiera simplicis ʒ.x.
colocynthidos ʒ.iij. & ℥.j.
diagridii ʒ.ij. ß.
turpethi,
stœchados an. ʒ.v.
Cum syrupo de stœchade fiat massa.

COMMENTARIVS.

Vnde habeat nomen. Pilulæ cochiæ non simpliciter à grano, quod κόκκος dicitur Græcis, nuncupantur, sed quod rotundę sint & paruę, veluti granum quoddam ciceris aut erui, cuiusmodi fieri solebant olim omnes pilulæ. Et licet nunc fere maiores concinnẽtur, vt propriã tamen ab authore datam descriptionem, sic appellationẽ retinemus, qui *c.1.libr.9. ad Almansor.* iuxta formulam præscriptã tradidit. Nonnulli supra modum purgantes iudicarunt; ratione *diagridij* maiore pondere commixti: Optimum tamen sit, in pharmacopoliis haberi blanda medicamenta pro delicatulis, validiora pro robustis & agrestibus viris, iuxta Rhasis placitũ parandas censeo. Adde, quod tam exigua quantitate dari possunt, quib. conueniũt, vt citra hypercatharsim aluum subducere, & humores noxios educere valeant.

De admiscendis autem in cõpositione nonnulli dubitant, an *hiera picra* Galeni sumenda sit, an alia parãda, vt voluit Cordus: Nos ob multas rationes, quas breuitatis causa relinquo, nullam validiorem, conuenientiorem, aut meliorem hierã dictã puto. *Trochiscos* vero *Alhandal* melius erit permiscere, quã *colocynthida* non preparatam. Quod si *syrupus de stœchade* defuerit, vt re vera paucis in officinis habetur, nec haberi multum est necesse, pulueres subigi recte poterunt *melle* cum decocto *stœchados* despumato, & ad consumptionem aqueæ humiditatis cocto. Parandi modus idem atque præcedentium.

Vires. Stœchas magis hepatica quàm cephalica. Pilulæ cochiæ humores partim biliosos, partim pituitosos expurgant, non solum à capite propter *stœchadem*, quæ minus cephalica, quam hepatica est, sed etiam ab aliis partibus, in quibus dicti succi continentur: Eos enim à quacunque parte potenter deducunt.

CAP. XI.

Pilulæ de hermodactylis maiores, D. Mes.

℞. Hermodactylorum,
aloes,
myrobalanorum citrinor.
turbith,
colocynthidos,
bdellii,
sagapeni an. ʒ vj.
castorei,
sarcocollæ,
euphorbii,
opoponacis,
Sem. rutæ agrestis, vel hortensis,
seminis apii an. ʒ.iij.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0087-6 DFG

croci ʒ.j.ß.
Cum succo caulium fiat massa.

COMMENTARIVS.

Multum sunt vsuales istæ pilulæ, quę ab *hermodactylis* nomen habent, solæque sufficiunt inueteratis articulorum doloribus, ad idque sunt efficaciores his, quæ artheticæ vocantur, & securius, quam quæ de *sagapeno*, aut *opoponace*, aut *sarcocolla* nuncupantur, vt ideo harum descriptionibus non sit opus.

Ad pręparationem in caulium succo *sagapenum* & *opoponax* liquanda, idoneo linteo transmittenda, deinde parum coquenda. Tum pulueres reliquorum simplicium succo cum *melle* cocto permiscendi: atque omnia simul in mortario terenda, subigēda & manibus oleo delibutis contrectanda, vt consistentiam nanciscantur idoneam. Possent & eclegmate de caulibus recte subigi.

Vires. Pilulæ de Hermodactylis crassos humores, simulque serosos potenter ab extremis partibus, præsertim ab articulis evellunt, conducuntque morbis frigidis capitis, neruorum & iuncturarum.

CAP. XII.

Pilulæ Agregatiuæ, seu polychrestæ, D. Mes.

℞. Aloes,
turbith an. ʒvj.
diagridij ʒv.
Rhabarbari,
myrobalanor. flauarum an. ʒiiij.
agarici albissimi,
trochiscor. alhandal,
polypodij,
myrobalanor. Chebularum,
myrobal. Indarum an. ʒij.
mastiches,
rosarum,
epithymi,
sem. anisi,
zinziberis,
salis gemmei an. ʒj.
succorum eupatorii,
absynthii an. ʒij.
Cum syrupo rosarum pallidarum fiat massa, ad vsus seruanda.

COMMENTARIVS.

Veterem Mesuei descriptionem retinemus, ordinemque simplicium tantum mutauimus, & pro electuario rosato syrupum rosarum substituimus ad puluerum comprehensionem.

Sunt autem tres apud Mesuem pilularum huiusce nominis descriptiones, quarum prior solum est vsualis, & in pharmacopoliis fere cunctis parata reperitur, relictis aliis duabus, *agregatiuis maioribus & minoribus* nuncupatis. Dicuntur vero *Agregatiuæ*, propter aggregationem dotum multarum, vt etiam *Polychrestæ*, & à multis *Catholicæ*, quod sint vsus multi, & vniuersos expurgent humores. *Cur dicantur aggregatiuæ, cur polychrestæ.*

Compositionis ratio manifesta est, vt & mixtionis modus. Radices primum terendæ, dein fructus, ac semina: seorsim vero *rheum* & *agaricus*, qui trochiscatus simplici præferendus. His addendi succi *eupatorij* & *absynthii* prius exsiccati, & postea triti. Tum omnia, vt decet, puluerata, syrupo rosarum pallidarū excipienda, vt fiat massa, quæ inuoluenda corio *oleo amygdalino* delibuto. Non vero sine ratione pulueres syrupo *rosarum pallidarum* excipiendos arbitror, partim vt magis accedant ad mentem authoris, nam rosis nihil similius, quam ipsæ rosæ, partim quod *electuarium rosatum* Mesuei, quo ipse vult pulueres comprehendi, paratum non reperitur, nec parandum censeo, cum eius vt inepta est compositio, sic fere nullus vsus.

Catapotia agregatiua ad multos affectus non modo capitis vtiles sunt, sed etiā ventriculi & hepatis. Ex his enim partibus & sensoriis pituitam, bilem, & melancholicum succum detrahunt, purgantque: propterea febribus complexis, inueteratis, & morbis complicatis conducunt. *Facultates.*

Pilulis

Pilulis de octo rebus, & de quinq; myrobalanorum generibus carere poterit, qui agregatiuas habet.

CAP. XIII.

Pilulæ de Fumaria D. Auic.

℞. Myrobalanor. citrearum,
chebularum,
Indarum,
diagridii an. ʒv.
aloes Socotorinæ ʒvij.
Cum succo fumariæ fiat massa, quæ exsiccata teratur, & rursus eodem succo subigatur: tertio cum syrupo de fumaria fiat massa, vsui reponenda.

COMMENTARIVS.

Hæc catapotia denominationem à *fumaria* sumũt, cuius succo pulueres ter, aut saltem bis imbuuntur, & toties siccantur, vt iussit illorum author Auicen. *cap.7.tr.3. fen.7.lib.4.* Tandem excipiuntur, non eodem succo, vt multi ignorãter faciunt, sed *melle*, cui succus hic longiore coctione dissipatus fuerit, vel potius *syrupo de fumaria*, vt præstantiore & authoris menti conuenientiore. Nisi enim alterutro subigantur, aut simili liquore pulueres, massa hinc subacta & asseruata rancescet, & in soliditatem fere lapideam indurescet. Parandi modus facilis est, atq; ex describendi formula satis notus.

Vires. Pilulæ de fumaria biliosos humores, acres pituitam salsam, & alios succos adustos & melancholicos, à quibus vitia cutis plurima suboriuntur, vt scabies, pruritus, lichen, impetigo, purgant.

CAP. XIV.

Pilulæ de lapide lazuli D. Mes.

℞. Lapid. lazuli præparati ʒvj.
polypodii,
epithymi,
agarici an. ʒviij.
hellebori nigri,
scammonii,
caryophyll. sem. anisi an. ʒiiij.
hieræ picræ ℥xv.
Cum syrupo regis Saboris fiat massa.

COMMENTARIVS.

Vt cuique humori noxio suum tribuatur peculiare catharticuum, has pilulas ex Mesue descriptas ad melancholicum humorem ducendum exhibemus. Nomen autem à lapide lazuli, qui pro basi ponitur, assumunt, sed quia inimicæ ac vomitoriæ cuiusdam qualitatis est particeps, præparatione quadam eget, vt *cap.12. sect.1. huius libri* monuimus. Non vero vritur, vt in confectione Alkermes, ne pereat illius purgatoria qualitas, sed tenuissime tantum pulueratur, & decies, aut duodecies, vel etiam pluries lauatur, in aqua primum communi, dein alia medicamenta, vt *buglossi*, aut simili: semel lotus, ex siccatur; dein abluitur, vt ante, & rursus siccatur, idque adhuciteratur, vt dictum est. Sic enim qualitas vomitoria deperditur, remanente deiectoria ac roborante, qua opus est. *Lapidi lazuli præparatio.*

Parandi modus idem cum superioribus. *Salem gemmeum* pro *Indo*, quo caremus, substituimus, *& syrupum regis Saboris* pro *aqua intybi.* Sic namque pulueres commodius & excipientur, & subigentur; atq; massa hinc concinnata tutius seruabitur, consistentiamque meliorem habebit, & vires præstantiores, ac humori melancholico, cui ducendo destinantur, aptiores.

Catapotia de lapide lazuli Elephantiasi, Cancro, quartanæ febri, & omnibus morbis ex melancholico humore, & bile vsta conferunt, easdemque vires habent, sed præstantiores, atque *pilulæ Indæ*, quibus carere poterit, qui illas habebit. *Vires.*

CAP. XV.

Pilulæ Asaieret. D. Auic.

℞. Mastiches,
myrobalanor. citrearum an. ℥ß.
hieræ picræ ℥j.
aloes optimæ ℥ij.
Cum syrupo ex stœchade fiat massa.

COMMENTARIVS.

Desumptæ sunt & hæ pilulę ex Auicenna *cap. 29. tr. 1. fen. 1. lib. 3.* qui aliquando *Asahiaiaret*, aliquando *Seiar* vocat, easque describit partim ad caput, partim ad vẽtriculũ: parum tamen ex partibus longe dissitis detrahunt, cum nihil excipiant ex his, quę potenter humores frigidos deducunt.

Ad earum confectionem *puluis hierę picrę* Galeni sumendus, non Hiera forma electuarii composita. *Myrobalani à* nucleis purgandæ, & seorsim terendæ. Tum *mastiche Chia*, vt præstantior, dein *aloe*. Omnia autem *syrupo de stœchade* excipienda, & in massam vnienda.

Vires. Pilulæ Seiar, seu Asaieret cholagogæ quidem sunt, plurimumque ventriculo prosunt impuro & languido, & consecutione quadam capiti quoque benefaciunt, atq; eius sanandis affectibus, qui per sympatheiam à stomacho & imo ventre proficiscuntur, congruunt.

Pilula de Hiera. Pilulæ de *Hiera* cũ similes fere habeant facultates, & facile ex *Hiera* puluere, qui omnib. in pharmacopoliis asseruat̃, queãt parari, addito *mellis rosati*, aut alius sufficienti pondere particularem descriptionem non exigunt. Vt neq; quæ à Benedicta nomen & materiam habent. *Benedicta* propterea pilulæ dictæ, quarum nullus aut rarus est vsus: Sunt enim nomine tenus tantũ insignes; cuiusmodi sunt apud Chymicos multæ cõfectiones, vt *Aqua benedicta* Rulãdi, *Spiritus aureus*, & *Elixir vitæ*, &c.

Pilula Benedicta.

CAP. XVI.

Pilulæ de aromatibus, seu Alephanginæ.

℞. Cinnamomi,
Caryophyllorum,
cardamomi.
nucis moschatæ,
macis,
calami aromatici,
galanga,
santali citrini,
schœnanti,
rosarum, an. ℥. ß.

Hæc crassiuscule tria macerẽtur per duodecim horas in aquæ libr. iiij. Deinde igne lento bulliant ad tertiæ partis absumptionem: In colatura nutriatur *aloes* ℔. j. Tum absumpta aquea humiditate, super cineres calidos, aut in sole vel hypocausto, adde

myrrhæ,
mastiches an ℥ ß.
croci ʒ. ij.
Syrupi de absynthio quod sufficit, fiat massa.

COMMENTARIVS.

Magnam materialium partem pilularũ Alephanginarũ Mesuei in his à nobis descriptis retinuimus, sed *galangam* adiunximus, vt conuenientissimam; Rarissima, & carissima detraximus, vt *carpo-balsamum*, *xyloaloen*, *cubebas*, & inutilia, vt *asarum*. *Aloes* in aqua pluuia lotionem, quod vim illius reddat imbecilliorẽ, damnamus; & aromatum, & aquæ, in qua ipsa decoquenda sunt, quantitatem à Mesue definitã non probamus. Nam cum aromata sine viriũ iactura coctionem longam sustinere non valeant, quid opus est ea cum aquę lib. xij. incoquere ad duarum partium, hoc est, ad lib. viij. consumptionem? Hic enim labor non modo non vtilis, sed detrimẽtosus & noxius. Quod si parũ coquenda, quorsum aquæ tantum pondus? Si præterea triplum aquæ tantum sufficit, aromatum quoque triplum, vel etiam minus sat esse potest.

Hac autẽ nostra descriptione, & parandi modo, vires aromatũ habemus præstantiores ex tertia tantũ eorum parte, quam ex tota à Mesue definita, & cõficiendi ritu ab eodem instituto, qui vna cum aquæ resolutione vires aromatum resoluit. *Absynthium* omisimus, cuius loco syrupum ex eo paratum subiunximus, ad coalitũ masłę subactæ, ne siccitate nimis solidescat, vel interhiet, aut marcorem contrahat, sed intus probe conclusa fermentetur.

Sic Mesuei pilulas Alephãginas castigauimus, vel potius nostras exhibemus minore sumptu, & paratu faciliores, præstantioresque;

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0090-4 DFG

tioresque; Quibus si parum *Opobalsami*, seu *liquoris Balsami* quis voluerit permiscere, nunquam pilulas roborando stomacho inueniet pares.

Facultates. Catapotia de aromatibus omnium maxime eustomachica sunt, & partium neruosarum roboratiua. Nam simul & humores crassos, putres, pituitosos, bilososque è ventriculo & partibus vicinis purgant, & easdem recreant, calorem natiuum tuentur, coctionem iuuant, flatus discutiunt, cruditates tollunt, appetitum resarciunt, acido ructui & colico dolori conferunt. Senibus autem & frigidis omni tempore conueniunt, iuuenibus & biliosis raro, atque tantum hyeme.

CAP. XVII.

Pilula de Nitro D. Alex. Tral.

℞. Aloes,
colocynthidos,
diagridii,
hellebori nigri,
bdellii,
gummi Arabici an. ʒ ij.
euphorbii,
nitri an. ʒ j.
Cum succo brassicæ, vel potius cum Rhodomeli, hoc est, melle rosato, ex arte fiat massa.

COMMENTARIVS.

Recentiores veterem Alexand. Traliani descriptionem retinuerunt, sed nō nomen. Hic n. *pilulas de Colocynthide*, illi de *Nitro* vocarunt; verum hic plus *nitri*, minus *colocynthidis*, illi plus *colocynthidis*, minus *nitri* posuerunt. Quia tamen simplicium pondus iuxta nouam descriptionē ratione & vsu magis inualuit, veteris authoris in materialibus, recentiorū, in materialium proportione mentē sequimur.

Ad illarum autem confectionem *colocynthis* præparata, hoc est, *trochisci Alhandal* sumendi. *Bdellium* succo *brassicæ*, calefacto dissoluendum, colandum, & ad succi consumptionem coquendum; Dein cætera misceantur, addita *mellis rosati* sufficienti quantitate. *Euphorbium* autem multorum iudicio non debet apponi, nisi prius hoc apparatum modo.

Euphorbii quantitas quælibet primum sumitur, tenuiter pulueratur, cum pauco *oleo amygdalino* super lapide fricatur, collyriorum multorum ritu postea colligitur & includitur *pomo cotoneo*, excauato, & pasta obuoluto. Tum in furno coquitur, *scāmonii* modo. Sic decoctum, & apparatum seruari solet in Pharmacopoliis multis. *Euphorbii præparatio.*

Catapotia de Nitro frigidos humores, crassos, lentos & viscidos ex partibus etiā longe dissitis deturbant: vnde neruorum affectibus succurrunt, & capitis contumacibus morbis, epilepsiæ, paralysi, vertigini, & articulorum affectibus. Vtramq; bilem quod educant, lui Indicæ conferre creduntur, vnde quidam pilulas Indicas, sed nimis licentiose nominant. *Vires.*

CAP. XVIII.

Pilula Mechoacana.

℞. Mechoacanæ ℥ ß.
turbith. ʒ iij.
foliorum thymelæa aceto maceratorum & siccatorum,
seminis ebuli,
agarici trochiscati an. ʒ ij.
radic. esulæ præparata,
masticbes an. ʒ j. ß.
macis,
cinnamomi,
salis gemmei an. ℈ ij.

Fiat omnium puluis, qui cū vino albo subigatur in massam, ea siccata teratur, & cū *succo ireos cœlestis* denuo coagmentetur. Arida rursus teratur, & cum *syrupo rosarum pallidarum* fiat pasta, vsui reponenda.

COMMENTARIVS.

Ex singulis Antidotariis (vulgus Dispē-

ſatoria vocat) tanquam ex horto fœcundiſſimo remediorum omne genus, ad morbos quoſuis delendos practici Medici quæritant: maxima tamen illorũ pars medicamenta ſunt nulla arte, & ratione deſcripta, quæ paucis morbis conueniunt; Et ſæpe decem medicamenta iiſdem viribus prædita, & diuerſis nominibus deſignata traduntur. Nos vero pro morborum & humorum diuerſitate diuerſa medicamẽta damus, non modo ex Diſpẽſatoriis vulgaribus, ſed ex probatiſſimorum virorum lectione deſumpta: præter quæ & alia exhibemus nonnulla, quæ & optima cõpoſitionis ratio, experientia, & felix euentus ſalutaria eſſe confirmarunt. Cuiuſmodi ſunt pilulæ deſcriptæ ad hydropem, quæ à *Mechoacana* illarum baſi cognominãtur, Hæc n. ſingulis aliis ſimplicib. præpollet, & efficaciter aquas per ſeceſſum educit. Huic adita ſunt alia quinque hydragoga, quæ ſimul vnita cum aliquot cardiacis & ſtomachicis, ſine ventriculi læſione potẽter ſeroſos, & aqueos humores non modo ex aluo, ſed toto corpore ducunt. *Semen Keruæ*, ſeu *ricini*, nec *Soldanellæ* nõ libuit permiſcere, cum illa ſufficiant, nec parãdi modum ſubiungere, cũ hic ſit perfacilis.

Vires. Pilulæ de Mechoacana quod aqueos & ſeroſos humores efficaciter educant, hydropi, & omnibus his affectibus ſanandis conueniunt, qui à pituita tenui originem ſortiuntur.

CAP. XIX.

Pilulæ Fœtidæ D. Meſ.

℞. Sagapeni
ammoniaci,
opoponacis,
bdellii,
colocynthidis,
ſem. rutæ agreſtis
aloes,
epithymi an. ʒ v.
turpethi ʒ iiij.
ſcammonii ʒ iij.
eſulæ præparatæ,
hermodactylorum an. ʒ ii.
zinziberis ʒ j. ß.
cinnamomi,
ſpicæ Indicæ,
croci,
caſtorei an. ʒ i.
euphorbii ℈ ij.
Dilue gummi ſucco porri, & finge maſſam.

COMMENTARIVS.

Fœtidæ pilulæ dicuntur, non quod fœtidos humores educant, vt quidam opinãtur, ſed quod medicamentis ſimplicibus fœtidis conſtent, vt *caſtoreo, ruta ſylueſtri, ſagapeno, opoponace*, & aliis multis. Earum plures deſcriptiones traduntur à Rhaſi, & aliis Arabibus, hanc tamen ſolam, vt præſtantiorem retinemus, quam Meſue maiorem nominat, ad differentiam alterius minoris deſcriptionis, quam vt inefficaciorem prætermiſimus.

Nullos autẽ dubitaſſe credo, vt innuere videtur Rondeletius, an potius *ſemen rutæ ſylueſtris*, quam *cicutæ*, aut contra, pilularũ fœtidarum confectionem ingrediatur: Abſurdum enim eſt *ſemen cicutæ* venenatum admittere, & improbatur Conſtantinus quidam, qui pro *harmeli*, aut *harmelæ ſemen cicutæ* vertit, cũ his vocibus omnes Arabici ſermonis interpretes, *pygamum*, ſeu *rutam ſylueſtrem* ſemper intellexerũt: quæ ſi defuerit, in eius locum optime *ruta vulgaris* ſubſtitui poteſt.

Debet vero ſumi *hermodactylus* Officinarum & exoticus, cuius radices tuberoſæ ſunt, craſſæ, nec rugoſæ, & quæ leui contuſione in farinaceum puluerem reducuntur.

Perperam faciunt, qui *Ephemerium*, ſeu *Colchicum*, ſeu noſtras ſumunt: Hoc enim gerit radices vietas & flaccidas, nec qualitates vllas habet commendabiles, imo noxias: Illud, quod breui ſuffocatu interimat, vnde ſtrangulatorium nominatur, vt

libr.

libr. 1. de mat. Med. notauimus. Optimus autem *hermodactylus* è Syria aduehitur, vnde *Syriacus* nominatur.

Alfebram, seu Esula præparari debet, antequam admittatur in vsum, eo quo dictum est ante, modo. Gummi in succo porri liquanda, colanda, coquenda. His pulueres adiiciendi, commiscendi, subigendi. Omnia tandem in massam cogenda, quæ manibus oleo delibutis amygdalino contrectetur, corio inuoluatur, in vase stanneo reponatur, & vsui seruetur.

Vires. Pilulæ fœtidæ ad multa sunt vtiles: vacuant enim humorem frigidum, ac pituitosum & crudum, nec non biliosum: Ob id affectib. conueniunt sanandis, qui ab illis originem sortiuntur, vt iuncturarum morbis, podagræ, gonagræ, vertebrarum dolori, elephantiasi, alphis, psoræ, cutis infectionibus, & affectionibus cholicis.

CAP. XX.

Pilulæ de Hydrargyro.

℞. Hydrarg. in succo limonum primum extincti, & postea
in succo saluiæ nutriti ʒ vj.
aloes optimæ ʒ v.
rhabarbari ʒ iij.
diagridii ʒ ij.
agarici ʒ j.
storacis calamitæ,
cinnamomi,
macis,
santali citrini,
sarsaparillæ,
sassafras,
moschi an. ʒ ß.
mellis in decocto guaiaci despumati, & ad aquæ humiditatis exolutionem cocti, quan. suff. fiat massa digitis pauco oleo terebinthinæ delibutis contrectanda, ac ducenda; Tum vsui reponenda.

COMMENTARIVS.

Antidotario nostro quicquam deesse nolumus, & medicamenta non solum ex veterum monumentis omnia depromimus, sed etiam ex neotericorum tabernis nonnulla ratione inuenta, & euentu felici probata probamus & admittimus: Cuiusmodi sunt *pilulæ de hydrargyro*, quas recentiores ad recentis morbi expugnationem vsurpant. Æquum enim est, nouo morbo noua dare remedia, ex ratione inuenta, & debita arte parata, cum inutilia ea esse multa euentus indicet, quæ ab antiquis in lucem edita sunt.

Lues Indica ab Italis aduecta.

Nouum autem morbum luem venereã esse, itinficias nullus: Ante siquidem annũ 1493. in Europa nunquam visa est; sed primum à Christophoro Columbo, eiusque sociis, vel seruis Italis ex India redeuntib. aduecta, & Italis cõmunicata mulieribus; Quæ cum in obsidione Neapolitana militibus Gallis copiam sui fecissent, sua simul & pudenda, & pudendum morbum communicarunt; Quem postea ipsi Galli ex exercitu vrbe scilicet capta, redeuntes, aliis mulieribus Italis, quas subierant innumeras, dedere: Ad quas postea mariti accedentes, ac debitum matrimonii persoluentes, à propriis vxoribus acceperunt, quæ ipsæ à Gallis, vt Galli ab aliis mulieribus Italis, & hæ à commilitonibus Christophori Columbi.

Cur Itali luem Indicam Gallicã vocant.

Hinc Itali in Gallos turgidi, & irati, suũ morbum, in vindictam, Gallicum vocant; Atque ridiculam eorum libri præ se ferunt vltionem, cum maritos ignorantiæ, & vxores meretricii notent: Illos, quod venereæ luis originẽ nescierint: has, quod à Gallis iniri cupierint.

Ridiculus Brasauoli liber.

Forsan huius iniuriæ in parentes illatæ memor Brasauolus, libellum quendam de suo morbo, quem Gallicum vocat, conscripsit, in quo eiusdẽ 234. differentias assignauit. Certe si eo loci ineptire non visus est bonus vir, credo tot eius affines aut vicinas, primo Italici morbi aduentu à militib. Gallis compressas: Atq; vt harum nuptiarum signum aliquod in æternam memoriam relinqueret, eiusmodi hieroglyphica.

phica posteritati reliquit. Sed hæc obiter dicta sunto, & citra nationis, quę viros percelebres alit, iniuriam. Nunc ad propositum redeo, & dico, varias esse pilularum de hydrargyro præparationes. Singuli n. fere Aromatarii, & Chirurgi peculiares habent descriptiones, quas velut arcana non reuelanda apud se seruant: Quarum nonnullæ bistantum iteratæ saliuationē mouent. Aliæ tantum aluum subducunt, quæ frequentius vsurpatur: Cuiusmodi sunt vulgares de *Barbarossa* vocatæ. Omnes tamen sæpius iteratæ sputationem creduntur mouere, neruos lædere, & strāgulationem interdum adferre. Propterea non tutus est illarum frequens vsus, nisi hydrargyrus optime præparetur, & aliorū medicamentorum admixtione castigetur, vt oleo terebinthinæ vel his, quæ in hac nostra descriptione continentur. Cuius parandi modus ex formula satis patet. Aliæ vero sunt hydrargyri præparationes, de quibus postea.

Vires. Pilulæ de hydrargyro, seu Mercurio Pāchymagogæ sunt, seu Catholicæ, & simul alexiteriæ: Vniuersos siquidem humores vnà purgant, & qualitatem luis Indicæ malignam euincunt, illiusque vestigium partibus impressum radicitus euellunt.

ADDITIO.

Pilulæ Benedictæ Io. Hartmanni Beyeri.

℞. aloes rosatæ ℔ ß,
ammoniac. in guttis seu purissimi ℥ ij,
succ. card. ben. ad duritiem inspissati ℥ j; Mi. & cum vino albo vel aq. card. ben. bis destillata fiat massa.

Aloe succotrina purissima subtilissime teritur; succus rosarum incarnatarum ad pultis consistentiam permiscetur, siccatur, tertiatur. Ad partes sex duæ ammoniaci in guttis vnaque succi carduibenedicti inspissati, adiiciuntur. Vsus ante & post pastum imo eius initio, medio, fine. Dosis drachmæ quadrans, triens, horumque duplum, quarto, quinto septimoue die.

Pilulæ purgantes per superna & inferna.

℞. cortic. rad. esulæ ℥ ß.
aloes succorrin. ℥ j,
mastic. ℈ j.
quodlibet seorsim pulueriſetur. postea inuicem misceantur & cum aqua fœniculi fiat massa, quæ postquam per duas noctes ita steterit, iterum contundantur, misceantur & fiat massa; Cuius dosis pro imbecillioribus ʒ ß. pro robustiorib. ʒ j.

Pilulæ laudani Paracelsi.

℞. gummi laudani ℥ j,
spec. diaturb.
rad. bryon. an ʒ j,
ol. caryophyllor.
Theriac. opt. an. ʒ ß,
diaphœnicon. ʒ j. ß,
diagrid. ℈ j. Mi. & cum aq. bugloss. f. pilul. instar. pisorum.
In alia descriptione habetur. *diaturb & diaphœnic. an. ʒ. ij. Theriac. ʒ j; rad. bryon. ʒ ij; croci ℈ ij.*

Pilulæ Prechtelii, quas in frequenti vsu habuit.

℞. Ellebor. nigri ℥ ß,
turbeth. alb. & gummosi ʒ iiij. ß,
Theriac. Elect. ℥ j.
rad. gentian.
tormentill.
dictamn. alb.
bistort. an. ℈ j.
Pulueriſandapulueriſentur & cum prædicta theriaca incorperentur: deinde adde diagrid. ʒ ß,
massæ pilul. assaiareth.
cochiar.
de agaric. an. ʒ ß,
Ex his omnibus cum melle rosato quant. suffic. fiant pilulæ ad quantitatem nucis auellanæ.

Pilulæ

Pilulæ solutivæ de elleboro.

℞. Spec. hier. picr. simpl ʒvj.
ellebor. nigr.
rad. polypod. an. ʒij ℥ß.
epithym.
stœchad arab. an. ʒiij ℥ß.
agaric.
lapid. lazuli abluti,
salis indi
colocynthid an ʒj ℥ß.
diagrid. ʒiij ℥ß. Mi. & cum syr. de epithymo f. massa.

Pilulæ de bryonia.

℞. rad. bryon. in vmbra siccatæ,
pulpæ cydonior.
asari,
ros rubr.
troc. de agaric.
rhabarb. opt.
mastic. an. ʒj.
diagrid. ʒß.
aloes epatic. ʒiij incorporentur cum succo absynth. & fiat massa vnde formentur pilulæ cum melle rosato vel aqua endiviæ. Dosis à ʒj ad ʒj ℥ß. vesperi.

Pilulæ pestilentiales D. Pontani.

℞. aloes opt. ʒvj.
myrrhæ ʒiij.
rhab. selectiss. ʒij.
agar. troc.
croc. oriental.
cortic. citri an. ʒj.
rad tormentill. ʒß.
santal. odoriferi ʒj ℥ß.
bol. armeni synceri ʒiij.
caryophyllor.
spicæ an ʒß.
camphor. gr. ij. Mi. & cum syr. acetos. citri fiat massa.

Pilulæ Imperatoris Maximiliani.

℞. aloes lotæ ʒj.
agar. troc. ℈ij ℥ß.
rhab. sel. pulverisat. & aqua cinnam. aspersi ℈iiij.
pulver mastic ℈ß.
Agaricus dissoluatur cum oxymelite & omnia cum melle rosato & syrupo conseruationis zinziberis quant. suffic. commisceantur & f. massa.

Pilulæ de sagapeno validiores.

℞. sagapeni in aceto dissoluti, deinde colati & lento igne iterum inspissati ℥ß.
trocisc. alhand. ʒj ℥ß.
diagrid. ʒß.
sal gemm. ℈j Mi. f. massa, quæ vngatur cum oleo cinnamomi.

Validæ sint & cum iudicio adhibendæ: Cæteris tamen frustra vsurpatis in cachexia & hydrope non contemnendæ.

Pilulæ de pseudo elleboro Helidæi.

℞. folior. elleb. nigr. vel helleborinæ mense Septembri collector. Exiccata pulueriſentur.
℞. huius pulueris ℥j.
aloes pulueriſatæ ℥ß.
syr. ros. solut. ℥ iij. quo irrorentur & nutriantur pulueres Mi.
f. pilulæ pondere ℈j. sumatur vna summo mane aut sub lecti introitu.

Quidam folia præparant in pane cocto in furno.

Pilulæ Paracelsi ad conseruandam sanitatem.

℞. aloes succotr. opt. ʒij.
myrrh.
Ther. Andr. sen. vet. opt.
croci an. ʒj. Mi & cum vino fiant pilulæ instar pisorum: si addantur

ol. caryophyllor. & iuniperi an. gutt. j. valent contra luem veneream. Sumantur duæ pilulæ diebus tribus vel quatuor continuatis.

Pilulæ Ducis Brunsvicensis contra dolores capitis veteres & recentes, purgantes cerebrum, clarificantes oculos, augentes memoriam, &c.

℞. aloes purgatæ siue lotæ ʒj,
rad. cucum. sylvestr. id est, colocyntid. (præstat è succo aut pulpa colocynth. accipere.)
myrobalanor. omn.
diagrid.
mastic.
bacca r. lauri,
ros. rubr. quæ prius ad ignem sunt siccatæ. an. ʒj,
croci ad ignem siccati ℈j,
myrrh. ℈ß. contunde omnia optime simul vel seorsim & confice pilulas cum iure carnis & earum tres vel quatuor sumantur in decubitu lecti, idque per tres vel quatuor dies.

Pilulæ secretæ ad memoriam.

℞. cubebar.
calamenth.
nucistæ an. ʒj,
ambr. oriental. ʒß,
mosch. gr. vj. Mi.
f. pilulæ cum succo maioranæ ex qualibet drachma nr. vij.

Pilulæ ad destillationes capitis.

℞. aloes rosat. ʒijß.
mastic. el.
succin. alb. an. ʒj.
agaric. troc. ℈ij,
rad. aristol. rotund. ver. ℈j.
Omnia subtilissime pulverisentur & cum syr. de beton. f. pilulæ, addendo, dum miscentur
ambra grisea,
mosch. an. gr. iiij. formentur pilulæ ex qualibet drachma xxx.

Pilulæ D. Bernardi Rorbachii ad dyscrasiam frigidam & humidam cerebri ac ventriculi.

℞. myrrhæ elect.
croc.
oss. de corde cervi.
sem. basilici,
spodij,
camphor. an. ʒß.
lign. aloes gr. xxv,
bol. armen. cum aq. ros. prepar. gr. iij.
been alb ℈ß,
flor. bugloss. ʒj,
caryophyllor.
cortic. citri,
sem. citri,
zinzib. el. an. ℈j,
ambra grisea gr. v,
hyacynth.
granator an. ℈ß.
agar. leviss. & albiss.
rhab. select. an. ʒj,
spic. nard. ℈ß,
aloes optimæ in aq. rosar. loiæ ad pondus omnium Mi. f. massa, quæ in vmbra exiccetur & in pyxide reseretur. Hæc est descriptio pilularum secretarum.
quarum ℞. ʒj,
diagrid. gr. v. Mi.
Et cum aq. menthæ f. pil. xij, sumantur vna vice: & sunt sine cura & discrimine.

Pilulæ

Pilulæ Ruffi cum rhabarbaro D. Vlrici Chelii Medici Argentinensis.

℞. aloes rosatæ ℥ij,
agaric. troc.
myrrh. elect.
rhabarb. elect. ℥ß. ℈iiij,
zedoar.
croc. an. ʒij. ℈ij,
maceris ℈iiij. Mi. & cum syr. card. ben. f. massa.

Pilulæ de argento viuo Horatii Augenii.

℞. argent. vivi ℥ß, cum medulla panis adhuc calentis manibus diu subige, vt in eam plumbaginem deponat, purgatum deinde hydrargyrum in succi limonum momento & olei è myrrha destillari ℥ß exacte misceto, adiecta terebinthinæ Venetæ aq. rosat. lotæ ʒj, tum adde auri purissimi arte chymica in tenuissimũ pollinem redacti, vel, si desit, folior. auri ℥j,
ambaris ℈j,
spec diamarg. frig.
diatron. santal. an. ʒij. fingito massam, cui sequentis magmatis ℥jß admisceto

℞. fol. sem. el. ℔. j,
rhab. in frustula dissecti ℥iiij,
rad. elleb. nigr. arefactar. ℥j,
Diem vnum in œnostagmate macera, deinde exime ac sepone, & aliud affunde, idque rursum transactis 12. horis expressum cum priore misceto & vitreo vase exceptum in diplomate exhalare sinito atque relictum magma ad vsum seruato.

Huius compositionis ʒß dabitur quindecim alternis diluculis tribus horis ante cibum, idque alternis mensibus interiecto balneorum & aliorum præsidiorum vsu. Inseruiunt contra Elephantiasin.

Pilulæ Mercuriales Herculis Saxoniæ.

℞. pulv. rhab. select. ℥ijß,
scammon. ℈ijß, pulverisentur & cum succo limon. Misceantur, deinde adde argent. vivi per pannum transmissi & per eundem succum mortificati ℥ß,
moschi gr. x,
farina parum Misce, fiat massa pilularum, quarum datur ʒj per spacium triginta dierum.

CAP. XXI.

Quibus Pilulis Officina Pharmacentica carere possit.

VT in Iurisprudentia multæ veterum leges quasi deletæ silent, & nullius apud magistratum sunt vsus & vigoris: sic in Medicina multa antiquorum medicamenta, vel parum probantur, vel plane improbantur, tanquam nocitura, aut non satis profutura. Quædam ideo relinquuntur, quod eiusdem efficaciæ, & virtutis plura simul descripta sint, ex quibus vnicum, idque præstantissimum seligi sat est. Imprudentis enim hominis esset parare, & in pharmacopolio seruare cuncta, quæ describit Nic. Myrepsus medicamina, qui cum opus suum mille & centum capitulis absoluerit, in singulis non tantum singula medicamenta, sed aliquando duo aut tria simul descripta coniunxit.

Aëtii quoque, Actuarii, Nic. Præpositi, aliorumque multorum singula medicamenta parare, & parata seruare Medici non imperant, nec morbi postulant, nec pharmacopolæ valent, sed tantum selectiora, securiora, probatiora.

Sic in hoc Antidotario tantum eximia damus; Quæ si ex authoribus non suppetant, vt certe multa multis morbis desunt, nostro labore & industria compensamus, & probatissima suggerimus.

Pilularum multarum suppressio.

Ex pilularum autem numero eas expũximus, quas pilulas *lucis maiores & minores* vocant, quod nimium multa, & parum apta simpliciũ farragine constent. Quodque ad oculorum affectus satis efficaces sunt *pilulæ sine quibus. Imperiales* iuxta veterem descriptionem, *De quinque generibus Myrobalanorum, De octo rebus*, & *Arabicas* prætermisimus, quod *Aggregatiuæ* præstantiores sint, & ad omnia vtiles, quibus prædictæ imperantur.

Pilulas Indas & de *lapide Armeno* reliquimus, quod illis affines sint, & efficaciores, quæ de *lapide lazuli* cognominantur.

Pilulas de *Rhabarbaro* parui facimus, vt ignauas: De *Eupatorio* damus, vt efficaciores & affines.

Pilulæ de *Hermodactylis* Artheticas excludunt; *Fœtidæ* eas, quæ à *Sagapeno*, *Euphorbio*, & *Sarcocolla* nomen habent.

Pilulæ de *Mechoacana* eas reddunt inutiles, quæ *de Mezereo* & *Esula* vocantur.

Benedictæ & *de Hiera* pauculo tempore possunt confici, cum pulueres semper præsto sint, aut esse debeant in officinis, ex quibus vel Electuaria, vel Catapotia ad arbitrium queant dispensari.

Pilulæ de *Bdellio* omnes negliguntur, quod parum sint purgatoriæ, pro quibus alia medicamenta præstantiora ac magis roborantia, & in rem præsentem paratu faciliora dari possunt.

Alias adhuc multas prætermitto, tanquam indignas nomine & vsu. Multa sane medicamenta multi authores describunt, non tam vt hominum saniati consulant, quam vt sua Antidotaria in molem maiorem accrescant.

Pulueres cathartici, quod ingrati fere sint, solent in Electuarii mollis, aut solidi, vel pilularum formulam coagmentari: Empirici tamen *Stibii* puluerem sæpe exhibent cum pauco vino, aut alio liquore, vt etiam puluerem *Mercurii*, quo solo Lutetiæ circulator quidam veneficus omnium morborum sanationem pollicitus est, se palam prophetam naturæ prædicans. Miserrimus tamen aufugit, & vrbes circumit multas, quærens, quem deuoret. Indignus est, quem nominem.

Puluis Mercurii.

Pulueris autem *Mercurii* præparatio non apud omnes vniusmodi est; Alii enim *hydrargyrum* in matratio cum aqua forti includunt, & sublimatione aquam exhalant; quod remanet in fundo vasis, puluis Mercurii dicitur; Vulgus non inepte *præcipitatum* vocitat, cuius color ex rufo rubet, habetque vim potius causticam, quam catharticam.

Præcipitatũ.

Alii alio meliore modo sic parant; Hydrargyrum in aquam fortem immergũt, in quem dilutum iniiciunt muriam, seu salem aquæ liquatum: tum residere finitur *hydrargyrus*, & per inclinationem aqua eiicitur; quod crassamentorum remanet, subalbum est, & *puluis Mercurii* nominatur. Qua autem proportione inter se misceantur, quomodo puluis perfecte dealbetur, & qua virtute dotetur, minime opus est recensere, ne Empirici & Pseudopharmacopœi abutantur. Si ea vero arte paretur, quam nouit P. Piiardus Medic. Paris. doctissimus, vires habet eximias, & curandis quibusdam morbis, qui vulgaribus remediis non cedunt, efficacissimas.

APPENDIX.

De Pilulis aliquot non solutiuis.

MIRA ingenii solertia & dexteritate in ægrotantium fauorem, quoduis medicamentum, quauis forma solet effingi

effingi & formari. Datur enim medicamentum purgans solidum, liquidum, medium. Dantur & singula, quæ vel tantum purgant, vel tantum roborant, vel alterãt, & aliquando, quæ simul omnia præstant. Pilulæ autem purgatorię fere sunt; omnes siquidem paucis exceptis aluum ducunt, sæpiusque exhibentur, dum à parte remotiore superuacaneos succos educere consilium est. Tali enim forma, consistentiaque diutius stabulantur in ventriculo, faciliusque earum vis defertur ad partes morbidas, & excrementitiis humoribus oppressas. Proinde cum medicamentum diutius in ventriculo cupimus immorari, forma solidiore paramus, vt pilulas non solum descriptas ac purgantes, sed & quasdam hypnoticas & Arteriacas, cuiusmodi sunt, quæ sequuntur.

CAP. XXII.

Pilulæ de Cynoglosso.

℞. Myrrhæ optimæ, ʒ vj.
thuris masculi ʒ v.
radic. Cynoglossi,
sem. hyoscyami,
opij an. ʒ iiij.
croci,
castorij, an. ʒ j ß.
cum syrupo de stœchade fiat massa, vsui reponenda.

COMMENTARIVS.

Recentiores harum pilularum descriptionem, sed non nomen retinuerunt; Nam Mesue illarum author ab effectu pilulas ad omnes morbos catarrhi vocat. Illi vero *de Cynoglosso*, quod tamen nec qualitate, nec quantitate in ipsarum confectione præpollet, nominant. Forsan pro *Cynoglosso Arnoglossum* melius poneretur, ab eoque nomen sumerent magis proprium. Nam cum ad sistendas fluxiones Mesue descripserit, *Arnoglossum* ob qualitatem astringentem huic scopo magis conuenit. Verum cum Fernelio nouum nomen admittimus, & *castorium* addimus ad *opij* castigationem; Sed *rhodostagma*, seu *aquam rosaceam* pulueribus excipiendis minime conuenire putamus, si massam consistentiæ legitimæ, & diu seruare cupimus. *Syrupũ de Stœchade* substituimus, cuius & qualitate caput aduersus *opij* nocumenta roborabitur, & lentore pulueres simul vniti in pastam cogentur idoneam; Ad cuius confectionem *radix Cynoglossi* sicca primum terenda, vna cum *semine hyoscyami*, tum reliqua simplicia seorsim. *Opium* tritum primo subigatur cum syrupo; Postea pulueres alii commisceantur, & cogantur in massam.

Pilulæ de Cynoglosso valent ad somnum conciliandum, ad catarrhum sistendum, coryzam, tussim, aliosq; his succedentes affectus: Cohibent enim omnes destillationes, siue in thoracem & pulmones, siue in dentes, aut aliò procumbant. *Vires.*

CAP. XXIII.

De Laudano.

A Paucis annis quædam pseudomedicorum cohors coorta est, qui pro *pilulis de Cynoglosso* vsitatissimis, confectionem quandam Opiatam, *Laudanum* illis dictam exhibent, quæ non tantum somnum conciliare, sed morbos quosuis abigere pollicentur. Agyrtam vidi, qui fere exanimes & semimortuos suo laudano reuocare iactabat. Huius pharmaci nunc apud circulatores adeo inualuit encomium, vt nullus sit Empiricus, nullus tam hebes medicaster, nullus vel plebeius tonsor, qui se *Laudanistam* non profiteatur.

A multis autem pretio, à quibusdam precibus, quid esset hoc medicamentum (arcanum nominant) resciui. Verum inter viginti eius descriptiones, ne quidem duas similes comperi; omniumque meliorem is se habere sæpe fatetur; omnium qui maxime ignarus est.

Nonnullos vero circumforaneos audiui

Catapotia de *Cynoglosso* pro *Laudano* exhibere, & pro singulis pilulis dimidii scriptuli pondere aureum extorquere. Sic n. credula nimis plebecula nouorum medicamentorum auida, verborum inusitatorum subdola subtilitate pellecta à vafris circulatoribus facile decipitur.

Quæ porro Laudani descriptiones à peritioribus dantur Spagyricis, raro, difficileque parantur, quod magisteriis constent *gemmarum, hyacinthorum*, & *corallorum, essentia croci & opii, oleo cinnamomi* vel *caryophyllorum*, *margaritarum liquore, puluere monocerotis, lapidis Bezar, ambra grisea*, & aliis medicamentis pretiosis. Non est autem dubium, confectionem quandam hisce materialibus compositam vires eximias habere: nec inficior, doctos diuites spagyricos interdum parare, seruare, & ægrotis exhibere. Sed, proh dolor, improbi tam frequenter imponunt, vt probis nunc bene & agentibus, & dicentibus vix fides adhibeatur. Felicissimos effectus præstitisse, vidi quoddam à viro docto Medico regio exhibitum.

Quod sequitur, viribus est eximium, & paratu facile satis.

Laudanum. ℞. *Extracti Catapotiorum de Cynoglosso ʒ ij. extracti Philonii Romani & theriacæ an. ʒ j. ambræ, moschi an. ℈ ß. lapidis bezoardici, cornu monocerotis an. gr. vj. croci ℈ ß. cum oleo caryophillorum fiat Laudanum.*

Possunt eius innumeræ descriptiones dari: quisq; enim vel mediocriter eruditus aut addit, aut detrahit pro arbitrio, seu ad famam, seu ad imitationem aliorum medicaminum opiatorum, vt *Philonii*, cuius nomenclatione Crato Laudanum designabat, quod nil aliud esse tenebat, quam Philonium quoddam, quod multi, chymiatri pro basi *laudani* sumunt, & magisteria, essentias & tincturas adiicientes, vt loquuntur, hypnoticum medicamentum efficiunt, Philonio vulgari magis commendatum. Sed mirum est, vnumquemq; formulam huius medicamenti immutare, nec dum inter illos constare, quænam sit genuina, vera, ac retinenda laudani descriptio, quam alii ex Paracelso, alii ex Keckio, nonnulli ex Andernaco, quidam ex Brunerio, alii ex aliis mutuantur, sed aliquid perpetuo immutant, vt authores primi credantur. Multas descriptiones potuissem huc adducere, sed pigeret laboris, vt inutilis. Non omittendum chymicos laudanum sic vocare, quasi medicamentum laudatissimum, quod & illis sæpe *Nepenthe* nuncupatur. *Laudanum vnde habeat nomen.*

De Pilulis Bechicis.

Cap. XXIV.

Pilulæ bechicæ nigræ, D. Mes.

℞. Succi glycyrrhizæ,
sachari an. ʒ vj.
amyli,
tragacanthi,
amygdalar. dulcium mundat. an. ʒ iiij.
cum mucagine seminis citoniorum in aqua rosarum extracta fac massam.

Commentarius.

Non seruatur hæc massa integra reliquarum pilularum more, sed in minimas diuiditur particulas scriptuli dimidii, aut integri pondere, quæ postea finguntur ad arbitrium, nunc in trochiscos triangulos aut polyformes, nunc in formam rotundam, seu in pilulas: Vnde à quibusdam in *pastillorum*, ab aliis in *catapotiorum* ordinem referuntur. Cum tamen sub lingua debeant contineri, forma sphærica conuenientior est, vt facilius voluẽdo lingua, huc illuc deferantur, & in diuersis partib. oris liquescant; vnde ὑπογλωττίδες pilulæ, vulgo *sublingua* vocantur. Possunt quoq; ad eundem vsum alii trochisci parari, vt in nostris *Hypoglottides pilulæ.*

nostris Institutionibus *cap.* 20. *sect.* 1. *lib.* 5. docuimus. Parandi modus facilis est. *Amygdalæ* primum à cortice purgatæ cultello minutim incidendæ, deinde super marmore læuigandæ; Tum *amylum* & *saccharum*: Postea in alio mortario metallico parum calido *succus glycyrrhizæ* terẽdus, dein tragacanthum: Tandem cum mucagine commiscebuntur in pastam idoneam, ex qua pilulæ planæ formabuntur, exsiccandæ & seruandæ.

Vires. Pilulæ bechicæ nigræ plurimum valent ad tussim siccam ex materia acri, & calida, & ad vocis asperitatem, & raucedinem, difficilesque pectoris excreationes, vt docet Mesue *cap. de tussi. in sua praxi.*

CAP XXV.

Pilulæ bechicæ albæ.

℞. Pul. iridis Florentinæ,
amyli an. ℥ j ß.
sacchari candi,
penidiorum an. ℥ iiij.
sacchari albiss. ℔. j.
Cum mucagine gummi tragacanthi in aqua rosarum extracta, fiat massa, ex qua formentur pilulæ Hypoglottides.

COMMENTARIVS.

Cum incertus sit harum pilularum author, quisque pro animi voto earum descriptionem immutat, nunc quidpiam addendo, nunc detrahendo. Vsitatior tamen formula ea est, quam exhibemus, per quam pilulæ paratæ & albæ sunt, iuxta cognomen, & gratæ & bechicæ iuxta mixtionem & compositionis rationem. Cuique autem notus est, etiam tyrunculo, parandi modus.

Bechicarum albarum vsus plurimum commendatur ad faucium asperitatem leniendam, ac tussim & raucedinem, atque sputum mouendum.

Sic igitur videor non tantum formulas omnes medicamentorum purgantium, sed & cuncta purgantia Officinæ necessaria descripsisse. Superest nunc, vt roborantia, alterantiaque sequenti libro describamus. Vires.

ADDITIO.

Pilulæ Epileptica Horatii Augenii.

℞. sem. pœon. maris rite collect. ʒ ij,
cranii human. pro sexu patientis
visci quercin. an. ʒ j.
spin. piscis,
rad. tormentill.
dictamn. an. ʒ ß. Mi.
& cum oxymel. scyllitic. f. pilulæ ponderis ℈ j. dentur duæ aut tres.

Pilulæ contra tussim Herculis Saxoniæ.

℞. styrac. calam.
myrrh.
oliban. an. ʒ j,
sem. cymini,
seseleos,
anisi an. ʒ ß. Contundantur omnia & cum syrupo de absynth. vel de prassio f. pilulæ, quarum dentur ℈ ij. aut ʒ j. post cœnam, & summo mane 4. horis ante cibum.

Pilulæ ad immodicum fluorem menstruorum.

Eiusdem.

℞. mastic.
thuris an. ʒ j,
trocisc. de rhabarb. ʒ ij,
succi polygon. quant. suffic. Mi. f. pil. xij. quarum exhibeantur duæ singulo mane cum ʒ iij. aqua myrth. aut portulacæ.

Pilulæ

Pilulæ contra obstructionem menstruorum.

Eiusdem.

℞. troc. de myrrha ʒ ij,
sagapeni,
opoponac. an. ʒ j. Mi. Et cum syr. de capillis vener. aut de artemis. f. pil. xij. deaurentur.

Pilulæ ad pestem. Leonardi Fiorauanti.

℞. bol. armen.
terr. sigillat.
rad. zedoar.
diptamn. alb.
aloes epatic.
camphor. an. ʒ ß,
diagrid.
croci an. ℈ j. Mi. subtilissime pulverisentur & cum melle cocto & despumato f. massa.

Aliæ Eiusdem ad idem.

℞. thuris,
myrrhæ,
sal. commun. vsti,
zinzib. an. ʒ j.
ol. sulphur.
vitriol.
balsam. nostri artificiat.
an. gr. x. Mi.
Et cum sacchari modico f. pilulæ quarum dosis ʒ j.

FINIS LIBRI SECVNDI.

OFFI-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0102-6 DFG

OFFICINÆ

PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII

LIBER TERTIVS;

De medicamentis roborantibus, in tres ſectiones diſtinctus, & à PETRO UFFENBACHIO REIP. MOENO FRANCOFVRTENSIS MEDICO ordinario vbique auctus: quarum prior de pulueribus cardiacis ſelectioribus agit.

PRÆFATIO.

VIx vllum medicamentum datur ſolitariæ facultatis, ſed quod vel purgat, vel roborat, ſimul alterat: A præpollente tamen facultate denominatio ſumitur. Et quod roborat magis, & minus alterat, *Roboratiuum*, quod magis alterat, & minus roborat, *Alteratiuum* dicitur. De vtroque vero non tantum ſimul in eadem confectione, quæ ambabus qualitatibus conſtat, ſed ſeorſim, ac diuerſis capitibus, hoc tertio libro diſſerimus, quia inter vtrumque magna cognatio aut per qualitates, aut conſiſtentiam, aut parandi modum, *Philonium Romanum* & *Confectio de hyacintho* vix diſſimilem apparatum & conſiſtentiam habent, ſimulque cum roborantibus deſcribuntur, illud tamen Alterans, hæc tantum Roborans perhibetur. Vt autem ordine iuſtiſſimo ſingula, præſertim roborãtia deſcribamus, à pulueribus cardiacis ſelectioribus ordiemur, partim à Medicis celebrioribus deſcriptis, partim noſtra inuentione firmis & experientia longa probatis. Quanti vero ſint vſus in medicina pulueres,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0103-2 DFG

non tantum Aromatici, de quibus nunc disserimus, sed & alii, vel exterius admouendi, vel assumendi, vel in aliorum compositionem adducendi, in nostris Institutionibus *cap.9.sect.1.lib.3.* abunde demonstrauimus.

CAP. I.

Diamargaritum frigidum D. Platearii.

℞. *Margaritarum splendidarum ʒiij.*
quatuor sem. frigid. maiorum mundatorum.
seminum portulacæ &
papaueris albi,
santali albi,
santali citrini,
ligni aloes,
zinziberis,
rosarum rub.
florum borraginis,
nymphea,
myrtillorum an. ʒj.
Coralli albi,
coralli rubri an. ʒß. Mi.
fiat omnium puluis, in vase angustiore reponendus, & seruandus.

COMMENTARIVS.

Pulueres aromatici, seu cordiales, vel per se seruantur in vase idoneo rite operculato, ne eorum vis expiret, vel cum *melle* soluuntur in Electuarium liquidum, aut cum *sacharo* perfecte cocto in Electuarium solidum, seu tabulatum coguntur. Per se vero solent in Officinis seruari, vt eorum portio vel epithematis dissoluatur adhibendis, vel aliis medicamentis permisceatur intro sumendis.

Huius autem puluieris, qui à *margaritis* nomen sumit, tam varia est descriptio, vt vix de ipsius authore constet. Quisque enim ad animi votum eam varie immutat: hanc tamen, quam exhibemus ex Plateario, genuinam esse, doctorum scripta testantur.

Dicitur vero *Diamargaritum frigidum* ad differentiam alterius calidi, quod à paucis, imo nullis paratur Dicitur & compositum ad Manus Christi perlatæ discrimen, quę *Diamargaritum* quoque est, ex *sacharo* tantum *rosato* & *margaritis* constās. Verum aliud adhuc vulgari compositius est, quod pretiosos lapides multos, *ambram & moschum* recipit: Sed cum parum distet ab Electuario de gemmis, nisi quod magis refrigeret, vix paratum reperitur. *Manus Christi perlata.*

Præparatio Diamargariti penes solam triturationem est, de qua, & eius differentiis egimus *supra in nostris Institut.* Margaritæ seligendæ sunt Orientales & pellucidæ, quæ probantur candore, rotunditate, læuore, pondere & magnitudine; Verum quæ ponderosæ ac crassæ sunt, *Vniones* dictæ, raro propter raritatem & valorem medicas compositiones ingrediuntur. Debent autem, vt & *corallia*, super lapidem porphirium duci & læuigari. Semina quatuor frigida minutim incidenda, & tenuissime pulueranda. Deinde reliqua solito more. Tandem omnia confuse miscenda. *Margaritarum selectarum nota.*

Diamargaritum efficacissimum est ad virium robur resarciendum, syncopem tollendam, asthmaticos iuuandos, tussim coquendam, tabidos reficiendos, imbecillitate languentes recreandos, & ad statum priorem recuperandum. *Vires.*

CAP. II.

Electuarium de gemmis D. Mesue.

℞ *Margaritar. pellucidarum ʒij.*
fragmentorum smaragdi.
sapphiri,
hyacinthi,
Sardini,
granatorum, an. ʒj. ß.
zedoariæ,
doronici,
corticis citri,
macis,

sem. Q.

sem. Ozymi an. ℥ij.
coralli rubri,
Electri,
limaturæ eboris an. ℈ij.
Been albi,
Been rubri,
caryophyllorum,
zinziberis,
piperis longi,
spicæ nardi,
folii,
croci,
cardamomi an. ℈j.
trochiscorum diarrhodon,
ligni aloes an. ʒv.
cinnamomi,
galangæ,
zurumbet an. ʒjß.
foliorum auri &
argenti an. ℈ij.
moschi ʒß.
fiat omniũ puluis cõfuse miscendus.

COMMENTARIVS.

Hæc compositio vel forma pulueris seruatur, vel Electuarii, seu mollis, exceptis nempe pulueribus æquis partibus *mellis rosati & emblicati*, vel iisdem commistis *sacharo rosato*, si Electuarium solidum magis expetatur. Commodius tamen puluis eius vase idoneo conclusus ad vsus futuros in Officinis custoditur.

A gemmis autem seu lapillis pretiosis, quos admittit multos, nomẽ assumit, quibus accedunt & alia multa cardiaca vulgaria & quędam adeo rara & incognita, vt ex veterũ & recentiorũ lectione vix constet, quænam ea ipsa sint, & quibus facultatibus polleãt, vt ex *Been* examine patet, in cuius locum aptissime *Elenium*, quasi *bennium* substitui potest, cum vtriusque radix *pastinacæ* sit æmula, cardiaca, & calidior, quam *buglossum & borrago*, quæ à nonnullis pro vtroque *been* subrogantur, *c. 8. sect. 3. lib. 1. de mat. Med.* Recte quoque radix *tormentillæ* in vtriusque *been* locum succenturiari valebit; nec eos recte facturos puto, qui ad solemnis huius Electuarii compositionem radices illas exoticas *been* nomine notatas vsurpant, meliusque aut *tormentilla* sola, aut *Elenium* solum, aut potius vtriusque par pondus pro vtroque *been* assumi potest. Et si quis malit *Angelicæ* radicem pro *Eleni* radice sumere, non refragabor.

Præparatio pulueris huius in tritura idonea consistit. *Gemmæ, & corallia* super porphirium lapidem mola versatili læuigantur; radices, ligna, fructus in mortario metallico teruntur. Postremo simul omnia commiscentur. *Præparatio.*

Electuarium de Gemmis ad frigidos affectus cerebri, cordis, ventriculi, hepatis & vteri efficacissimum, inquit Mesue, nam melancholicos, tristes, solitarios, & timidos iuuat, cordis palmo medetur, lipothymiæ succurrit, ventriculum languidum roborat, & interanea omnia recreat. Sed rarissime parant illud pharmacopœi, tum propter caritatem, tum raritatem simplicium, quæ compositionem ingrediuntur. *Vires.*

CAP. III.

Diambra D. Mes.

℞. Cinnamomi,
doronici,
caryophyllorum,
macis,
nucis moschatæ,
folii,
galangæ an. ʒiij.
piperis longi,
santali citrini,
ligni aloes an. ʒij.
zinziberis ʒjß.
cardamomi vtriusque
spicæ nardi,
ambræ an ʒj.
moschi ʒß.
fiat omnium puluis, vsui reponendus.

COMMENTARIVS.

Hęc compositio multum aromatica est & suauis, tũ ratione *ambræ*, à qua denominatur, tum *moschi* & cæterorũ aromatum. Seruatur sub triplici forma vel pulueris, vel

electuarii solidi, vel mellis. Si eius consistentia requiritur dura, qualis est tabellarum, pulueres excipiuntur *saccharo rosato* perfecte cocto, si molliuscula, qualis opiatarum iidem admittuntur *iulepo rosato*, seu *syrupo Alexandrino*.

Præparatio pulueratio tantum est, quæ ea arte suscipienda, efficiendaque, quam *c. 9. & 10. lib. 2. Institut.* demonstrauimus.

Vires. Diambra visceribus omnibus roborandis efficacissima est, præsertim si à causa frigida sint imbecilla, nam calefaciendo spiritus reficit, natiuum calorem fouet, affectibus vteri prodest, & valde senibus & mulieribus conuenit.

Cap. IV.

Puluis diamoschi.

℞. *Moschi* ʒß.
Ossis de corde cerui,
margarit. pellucidar.
Scobis eboris,
coralli albi,
coralli rubei,
santali citrini,
santali albi,
ligni aloes,
cinnamomi,
macis,
caryophyllorum an. ʒj.
rosarum,
nenupharis an. ʒjß.
corticis citri,
florum buglossi,
spicæ Indicæ an. ʒß.
caphuræ gr. ij.
fiat omnium puluis ex arte.

Commentarius.

Vulgata pharmacopœorum Dispensaria quam plurimis pulueribus cardiacis scatent, iisque impense calefacientibus, paucis vero refrigerantibus, vt qui ex omnibus aromatum calidorum generibus promiscue cõfusis, ac fere nullo congestis delectu constent; Cuiusmodi sunt, tum duæ postremæ confectiones iuxta descriptionẽ à veteribus traditam, tum & aliæ multæ, quæ passim occurrunt in Antidotariis singulis Nam *Diacyminum, Dianisum, Diazinziber, Diatrium pipereon, Diamargaritũ calidum, Diamoschum dulce & amarum* non nisi eosdem effectus proferunt, cum easdem facultates habeant, omnia nempe cum sint ex calidis composita. Quocirca veterem *Diamoschi* descriptionem non tantũ castigaui, sed neglexi, & aliam substitui, quæ & nominis rationem apprime refert, & compositionis rationem profert, & virium imbecillitati à causa calida confert. Superfluum enim videtur antiquam *Diamoschi* præscriptionem retinere, cum *Diambra*, & *Electuarium de gemmis* pares sortiantur vires. Proinde aliud Diamoschũ exhibemus & fragrantissimum, & viribus effœtis à causa calida securissimum & paratu facillimum.

Diamoschũ dulce, multis quod constet cardiacis, partes nobiles exhilarat; maxime vero cor & vitales facultates à causa qualibet, sed præsertim calida languentes & imbecillas. Confert quoque multis vteri affectionibus. *Vires.*

Cap. V.

Puluis Electuarii triasantali.

℞. *Trium santalorum,*
rosarum.
sem. psyllij an. ʒij.
rhabarbari,
Scobis eboris,
succi glycyrrhizæ,
sem. portulacæ an. ʒj. ß.
amyli,
gummi Arabici,
tragacanthi,
sem. quatuor frigidor. maiorum.
sem. scariolæ an. ʒj.
caphuræ ℈ß.
fiat ex arte omnium puluis.

Commentarius.

Inter viginti cõpositionis huius descriptiones, vix duas similes cõperi: Alii enim pro zuccaria *semen cicutæ* ponunt, vt Ioubertus; alii *semen psyllii*, vt Fœsius; alij vtrumque

trumque omittunt, vt Val. Cordus; alii *saccharum candum* volunt, vt Rondeletius; alii violas, vt Fuchsius.

Eadem est varietas in *Rheo, amylo* & *caphura*, quorum singula à singulis modo auferuntur, modo adduntur. Ego formulam *supra* descriptam, doctorum consensu meliorem inchoaui, & psyllium apponendum duxi, scopo conuenientissimum: *Amylum* vero expunxi, vt minus aptum; suo n. lentore obstruit. *Caphuram* quidem reliqui ad crassa medicamenta sua tenuitate intro deducenda, sed de eius quantitate detraxi, ne suo odore graui aliorum aromatum, quæ pauca sunt, suauitatem, aut obtunderet, aut prorsus deleret.

Tragacanthum & *ammoniacum* relicta sunt; quæ si ante commixtionem paululũ assentur, vel lentorem deponãt, authoris intentioni magis conuenient, qui qualiscunque fuerit, siue N. Alexand. siue alius, (de eo enim non satis constat,) medicamentum hoc partim ad roborandum, partim ad obstructa soluenda imperauit.

Præparatio eius vt præcedentium fit, & à tritura debita pendet.

Vires. Diatrion-santalon mirifice confert iecoris obstructionib. liberandis, Ictericis, tabidis & immoderato viscerum calori: ventriculi quoque æstum contemperat, primam corporis regionem infarctu expedit, & humores à putredine vindicat.

CAP. VI.

Aromaticum rosatum D. Gabrielis.

℞. Rosarum ʒ xv.
glycyrrhizæ rasæ ʒ vij.
cinnamomi electi ʒ v.
ligni aloes,
santali macbazari, id est, citrini an. ʒ iij.
gummi Arabici,
tragacanthi an. ʒ ij & ℈ ij.
caryophyllorum,
macis an. ʒ ij. ß.
spicæ Indicæ ʒ ij.
nucis moschatæ,
cardamomi maioris,
galangæ minoris an. ʒ j.
ambræ ℈ ij.
moschi ℈ j.
fiat ex arte omnium puluis.

COMMENTARIVS.

Electuaria multa tradũtur à Mesue cardiaca & suaueolentia, sed speciatim describuntur sex; quæ ipse aromatica appellat, ex quibus vnicum selegi, quod, qui habebit, reliquis facile poterit carere.

Aromaticum autem dicitur ab aromatum, quibus constat, fragrantia, *Rosatum* à rosis quantitate & qualitate præpollentibus. Cognominatur vero à Gabriele, nescio quo; forsan illius authore, aut Mesues amico: vtut sit, optima est eius descriptio, & eius salutaris vsus. *Vnde dicatur Aromaticum vnde Rosatum.*

Seruatur vel forma pulueris, qui facile parari potest; vel consistentia Electuarii mollis, vt vult Mesue, si partibus æquis *syrupi rosati & corticis citri* excipiatur. Frequentior tamen est eius vsus ab electuarii tabulati forma, pulueribus nempe *sacharo* solutis & ex arte coctis.

Aromaticum rosatum ad multa efficacissimum est, nam cerebrum, cor, ventriculum, atque adeo totum ventrem inferiorem roborat, & earum partium excrementitiam humiditatem dissipat, putredinem omnem corrigit, appetitum excitat, coctionem iuuat, nauseam & vomitũ sedat; proinde imbecillis & ex morbo conualescentibus subuenit. *Vires.*

CAP. VII.

Diarrhodon Abbatis D. N. Saler.

℞. Rosarum,
sacchari candi an. ʒ iij.
santali albi,
santali rubri an. ʒ ij. ß.
gummi tragacanthi,
gummi Arabici,
scobis eboris an. ℈ ij.
macis,

spica,
mastiches,
cardamomi,
croci,
ligni aloes.
caryophyllorum,
gallia moschata,
cinnamomi,
rhabarbari,
succi glycyrrhizæ.
sem. anisi,
fœniculi
Ozymi,
berberis,
scariolæ,
portulacæ,
papaueris albi,
Seminum iij. frigidor, maior. mund. an. ℈ j.
Ossis de corde cerui,
margaritarum pellucidarũ an. ℈ ß.
moschi gr. iiij.
caphuræ gr. ij.
fiat omnium ex arte puluis.

COMMENTARIVS.

Nec suis caruit ista solemnis compositio castigatoribus: A prima siquidem descriptione à Nicol. Myrepso tradita Nicos. Salernitanus corallium, *semen lactucæ & mandragoræ* detraxit. Nicol. Præpositus castigationẽ Salernitani secutus, nec correctoris, nec authoris mentionem fecit. Candidus eius inuentionem collegii alicuius præsidi, quem Abbatem vocat, Nicol. Myrepsius tribuit. Et quia vix vllũ datur medicamentum, diuersis in locis celebratum, in quo nonnihil non mutetur; Ob id non mirum, si apud omnes *Diarrhodũ Abbatis* prorsus idem non sit, ad cuius cõpositionem, nec Syluius *moschum* probat, nec Rondeletius *rhabarbarum*, nec ego *asarum*, quia vomitorium & stomacho inimicum, cuius loco *macim* posui. Item nonnulli granulatantum *seminis Berberis* admittunt, alii semen integrum, & melius. Semina quatuor frigida, quod breui tẽpore rancescant, aptius vtendi tempore commiscebuntur. Si forma Electuarii solidi seruare consilium est, excipiendi puluere erunt *sacharo rosato* perfecte cocto.

Diarthodon ventriculũ & hepar roborat, coctionem iuuat appetitũ excitat, flatus discutit, ructus compescit, halitum oris suauem reddit, calorem viscerum contemperat, & omnem corporis noxam à calore proficiscentem emendat. *Vires.*

CAP. VIII.

Puluis latificans authoris incerti.

℞. Sem. ozymi,
croci.
zedoariæ,
santali citrini,
caryophyllorum,
corticis citri,
galangæ,
macis,
nucis moschatæ,
Styracis calamitæ an. ʒ ij. ß.
rasuræ eboris,
sem. anisi,
Epithymi,
thymi an. ʒ j.
ambræ,
moschi,
margaritarum,
ossis de corde cerui an. ʒ ß.
foliorum auri,
foliorum argenti an. ℈ ß.
fiat omnium puluis, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Duæ sunt huius nominis Confectiones, vna Rhasis, quæ raro paratur, altera incerti authoris, quam ex Nicol. Proposito damus, vt præstantiorem. Falluntur, qui Galeno eius inuentionem tribuunt, cum in eius operibus nec contineatur, nec multa norit ipse, vt *moschum*, *caphuram*, *ambarum*, & *margaritas*, quæ in illius descriptione continentur.

Ab insigni effectu dicitur *Latificans*, seu puluis

puluis lætitiæ, quia spiritus & cor lætificat. *Lignum* autem *balsami*, quod rarissimum sit, & pretiosissimum, expunximus, in cuius locum optime *santalum citrinum* substituimus. Nec male quoque substituetur *lentiscus* & *xyloaloe*, vt etiam pro osse *cordis cerui, cornu eius*. Cætera, vt quotidie sunt ad manus, sic antiballomenis non egent. Præparatio vt præcedentium.

Vires. Electuarium Lætificans suas ex nomine vires designat. Cor enim, partes vitales & facultates omnes lætificat, viscera recreat, humores excrementitios absumit, flatus dissipat, & ventriculum roborat.

CAP. IX.

Puluis dianthos D.N. Myr.

℞. Florum rorismarini ℥ j.
rosarum,
violarum,
glycyrrhiz. an. ʒ vj.
caryophyllorum,
spicæ,
nucis moschatæ,
galangæ,
cinnamomi,
zinziberis,
zedoariæ,
macis,
xyloaloes,
cardamomi,
anisi,
anethi, an. ℈ iiij.
fiat puluis secundum artem.

COMMENTARIVS.

Desumpta est pulueris huius descriptio ex Nicolai Myrepsi *cap. 64. sect. 1. Antidot.* apud quem tamen singula simplicia præter *rorem marinum* minore quãtitate ponuntur, quæ non modo ab Actuario aucta est, sed insuper *zedoaria* addita. Nomẽ vero sumit à sua basi, nempe à *rorismarini coronarii* flore, qui per antonomasiã *anthos* dicitur: vnde *Electuarium Dianthos*; in quo parando nihil est difficultatis, soletq; forma pulueris in pharmacopoliis seruari. Si quis voluerit forma Electuarii mollis habere, pulueres melle comprehendat; si solidi, eodem *saccharo rosato* perfecte cocto excipiat, & in tabellas reducat.

Electuarium Dianthos cardiacis succurrit, epilepticis, animi defectionibus; atque in vniuersum omni imbecillitati corporis auxiliatur: Maxime vero capitis affectibus prodest. *Vires.*

CAP. X.

Puluis Dianisi D. Mes.

℞. Sem. anisi ʒ x.
glycyrrhizæ rasæ,
masticbes an. ʒ ß.
sem. carui,
fœniculi,
macis,
galangæ,
zinziberis,
cinnamomi an. ʒ ij. ß.
trium piperum,
cassiæ lignea,
sem. libistici,
calaminthes montanæ an. ʒ ji.
cardamomi maioris,
caryophyllorum,
cubebarum,
spicæ Indicæ,
croci an. ℈ ij & gr. v.
sacchari candi ʒ ij.
fiat ex omnibus puluis, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Hic puluis maxime vsualis est & ad multa vtilis, cuius descriptionem à Mesue traditam retinemus, *pyrethro* tantum delecto, in cuius locũ *semen libistici* substituimus, & pro *saccharo* communi *candum* admisimus: *Pyrethrum* siquidẽ, quod acrius sit, nec aromaticum, omittere visũ est, & *saccharum candum* asseruando pulueri magis idoneum vulgari præferre. Est a. *cubebe fructus paruus, rotundus, longis pediculis adhærescens & racematim cõgestus,* *Cubebæ quid.*

quem.

quem nonnulli *carpesium* Galeni, alii *myrtum sylvestrem* Dioscoridis, quidam *viticis granum* putarunt: Nihil tamen istorum est, eique minime conuenit singulorum prædictorum descriptio.

Cumuc. In *Iaon* fructus hic *Cumuc* dicitur, ibiq; tanta est in existimatione, vt decoquatur ab incolis, antequam deuehatur, ne forsan alibi satus germinet, & stirpis perfectã magnitudinem assequatur, vt *cap.* 14. *sect.* 3. *lib.* 1. *de Mat. Med.* ostendimus.

Vires. Dianison intemperiem ventriculi frigidam à pituita cruda, vel etiam à flatibus sanat, tussi diuturnæ ab humoribus frigidis natæ auxiliatur, & obstructione visceribus expediendis.

CAP. XI.

Diacinnamomum D. Mes.

℞. *Cinnamomi tenuis ʒ xv.*
cassiæ lignea, seu canellæ crassioris,
rad. ennulæ campanæ an. ʒ iiij.
galangæ ʒ vij.
caryophyllorum,
piperis longi,
cardamomi vtriusque,
zinziberis,
macis,
nucis moschatæ,
ligni aloes an. ʒ iij.
croci ʒ j.
sacchari ʒ v.
moschi ℈ ij.
Ex omnibus fiat puluis secundum artem.

COMMENTARIVS.

Inter aromata, quæ multa recipit hic puluis, *cinnamomum*, à quo denominatur, valde præpollet, quod duplici agnoscitur discrimine, vnum tenuius est & plurimum fragrans, quod Arabes *Darcheni* nominant: alterum crassius, quasi ligneum & minus odoratum, quod *Cassiam ligneam*, seu vulgarem officinæ vocitant. Vtriusque historiã *cap.* 9. *sect.* 3. *libr.* 1. *de Mat. Med.* depinximus. Recentiores ad suauitatem maiorem & virium efficaciam, raro *Diacinnamomum* parant absque *moscho*, quod & tempore Mesuei fieri solitum iple testatur. Præparatio sola pulueratio est, & puluerum confusa vnio.

Darcheni.

Cassia lignea.

Diacinnamomum quod calidis, aromaticisque omnibus constet, viribus reficiendis, spiritibus exhilarandis, & affectibus omnibus, qui à causa frigida proficiscuntur, optime confert. *Vires.*

CAP. XII.

Lithontripticon.

℞. *Sanguinis hirci præparati ʒ j.*
Sanguinis leporis vsti ʒ ß.
radicis ireos Florentinæ,
œnones,
cyclaminis,
eryngii,
rubiæ tinctorum.
cyperi,
sem. milii solis,
saxifragæ,
alkekengi an. ʒ ij.
lapidis spongiæ,
putaminis oui vsti,
tunicæ interioris ventriculi gallinæ,
baccarum iuniperi,
cardamomi,
cinnamomi,
macis an. ʒ j. ß.
sem. apii,
petroselini,
ammeos,
asparagi,
carui,
dauci,
seseleos,
coriandri,
citrii,
malua sylvestris,
melonum,
peponum,
pimpinellæ an. ʒ j.

gum-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0110-0 DFG

gummi cerasi ʒij,
Omnia terantur ex arte, & fiat puluis.

COMMENTARIVS.

Veterem puluerishuius, quem pharmacopœorum vulgus lithontribon nominat, descriptionem negleximus, quod multa tum astringentia recipiat, atque nonnulla, quæ atterendo calculo & arenulis extrahendis obsunt, tum & alia quædam, quæ vel nimis rara sunt, & pretiosiora, vel nusquam syncera possunt haberi. Illius loco aliud vere lithontripticon damus, aptissime compositum ad confringendos calculos, saburram pellendam, atque ad cæteros renum & vesicæ affectus accommodatum, qui titulo designantur.

Sanguinum hirci præparatio.

Antequam vero sanguis hirci compositionem illius ingrediatur, debet sic præparari. Hircus primum quadrimus, aut paulo senior, vel iunior seligendus & iugulandus; sanguis medius effluens olla fictili excipiendus, nam qui primus fluit, tenuior, qui vltimus, crassior esse solet: Tū linteo raro tectus Soli exponēdus, vt coaguletur, & quod ichorosum est, abiiciatur. Sic crassior sanguis concretus siccatur, teritur, in vase vitreo seruatur. Nimis est superstitiosa illorum consuetudo, qui non nisi Sole Cancrum ingrediente, hircum longo ante tempore *saxifragis*, *pimpinella*, *apio*, & similibus alitum mactant, & solum sanguinem arteriosum colligunt. Hæc enim præparatio licet non inutilis, non tamen necessaria est, vixque dari potest dictarum stirpium vbertas hirco, quæ longum tempus alendo satisfaciat; & præterea sanguis eius, qui consueto pabulo nutritur, vires habet ad atterendum & expellendum calculum nihilo inefficaciores.

Sanguinis leporis apparatus.

Sanguis vero leporis recens iugulati & concreti ita assandus, vt non in cinerem prorsus, sed puluerem abeat. Quæ ad reliquam pulueris huius præparationem spectant, nihil habent difficilis, nec multum operosi.

Pului hic cum pauco vino albo, aut *aqua parietaria*, vel *raphani*, aut alia conueniente sumptus calculos & arenulas à renibus, vreteribus & vesica expellit, & vrinam potenter mouet. *Vires.*

CAP. XIII.

Puluis diacalaminthes D.N. Myr.

℞. Calaminthes montanæ,
pulegij,
piperis nigri,
sem. seseleos massiliensis,
petroselini an. ʒiij. & ℈ ij.
libistici ʒij. & ℈j.
ameos,
anethi,
summitatum thymi,
cinnamomi,
zinziberis an. ℈ij.
seminis apij ℈ j.
Ex omnibus fiat puluis secundum artem.

COMMENTARIVS.

Diacalamenti variæ sunt à variis authoribus traditæ descriptiones, sed quā ex Myrepso damus, vt meliorem & gratiorem omnes practici magis probant. Similem fere descriptionem tradit Galenus, sed calidiorem & acriorem, ob *zinziberis & piperis* maius pondus. *Anethum* pro *aniso* posuimus, ea tamen conditione, vt cuique fas sit altetum pro altero sine discrimine & compositionis iactura substituere: huius vt præcedentium idem est parandi modus.

Diacalamintbe crassos humores & lentos extenuat, flatus discutit, vrinam & menses mouet, tussi à frigidis humoribus natæ confert, alimenti ad hepar distributionem iuuat, ventriculum roborat, & appetitum auget. Datur sub forma *Vires.*

Nnn Electua-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0111-6 DFG

Electuarii mollis, si cum melle; vel solidi, si cum saccharo coalescat.

Cap. XIV.

Puluis contra pestem, seu Bezoardicus.

℞. *Radicum tormentillæ,*
angelicæ,
enulæ campanæ,
gentianæ,
paoniæ an. ʒij.
ligni aloes,
santali citrini,
cornu cerui,
eboris,
ossis de corde cerui,
granorum iuniperi,
cardamomi,
seminum acetosæ,
cardui benedicti,
caryophyllorum,
macis,
cinnamomi an. ʒjß.
corticis citri,
arantiorum,
dictamni,
scordij,
schœnanthi,
calami aromatici,
rosarum,
croci an. ʒj.
boli Armenæ in aqua rosarum lotæ,
terræ Lemniæ an. ʒ ij
caphuræ grisea.
foliorum auri an. ℈ j.
fiat omnium puluis in vase idoneo reponendus.

Commentarius.

Medicamenta, quæ pestem oppugnant, venena expugnant, ab iisdem noxam tollunt, & vitam tuentur, *Antidota* Græcis, *Bezaardica* Arabibus nominantur, cuiusmodi sunt quædam simplicia, vt *lapis Bezaar*, *Zerumbet*, *Zedoaria*, *lapilli pretiosi*, & compositiones quædam cardiacæ & Theriacales, quæ scilicet multis constant, cor, spiritus & partes vitales roborantibus, & virus, seu qualitatem venenatam extinguentibus: Mediam propterea dicuntur sortiri conditionem inter venena & nostram naturam, vt *Theriaca*, & *Mithridatium*; quorum tamen non tutus est vsus frequens, vbi nulla venenatæ qualitatis suspicio est. Si namque obiectum non inueniant, in quod agant, inimicæ qualitatis impressum in partibus relinquunt vestigium, humores accendunt, & calori natiuo ac spiritibus vim inferunt. *Theriacam & Mithridatium sanis non esse tuta.*

Quæ vero composita medicamenta solis cardiacis, roborantibus, & speciali dote venenis aduersantibus constant, omnibus temperaturis, & morbis, ac omni tempore conueniunt, vt puluis à nobis descriptus, cuius vires sunt insignes ad pestis & malignorum affectuum expugnationem & partium nobilium tutelam.

Datur vero vel cum aqua, vel cum decocto cordiali, aut conserua idonea: vel est excipiendus *syrupo Kermes*, vel *limonum*, vt in formam Opiatæ concinnentur. Poterit & cum *melle* in aquis cardiacis despumato, in Electuarii liquidi formam coagmentari, & in Officinis reliquarum confectionum more seruari. Vires habebit excellentiores, si lapides pretiosi, *cornu monoceroris*, & *lapis Bezar* addantur. Facile puluis hic parari potest, & simplicia, quibus constat, haberi.

Mirum in modum confert morbis venenatis contagiosis, & pestilentibus expugnandis, & principibus partibus recreandis, & tuendis. *Vires.*

Cap. XV.

Puluis antilyssos, seu contra rabiem Des. Iul. Palmarij.

℞. *Fol. ruta,*

verbenæ.

verbenæ,
saluiæ minoris,
plantaginis,
polypodii,
absynthii vulgaris,
mentæ,
artemisiæ,
melissophylli,
betonicæ,
hyperici,
centaurii minoris, an. m. j.
Omnia ex arte siccentur, & in tenuissimum puluerem reducantur.

COMMENTARIVS.

Alexiterium hunc puluerem desumpsi ex clarissimi viri Iul. Palmarii Med. Paris. *c. 3. lib. de mors. canis rab.* qui septem libros de morbis contagiosis edidit, cuius eximias dotes, & mirandos effectus non modo ipse feliciter, ac multoties in multis expertus est, sed etiam Dominus de Pyron, à quo priorem illius fatetur habuisse descriptionem. Quotquot enim à rabidis canibus demorsi hoc puluere vsi sunt, ab hydrophobia imminenti, vel iam incepta fuerunt immunes & omnino liberati, modo nulla capitis pars dentibus superior, vt nec alia frigida abluta; Tunc enim in remediis exigua salutis expectatio.

Præparatio. *Antilyssum* autem puluerem hunc nominauimus, quod insigni virtute & nulli secunda rabiem arceat, vulnera à cane rabioso inflicta sanet, & terrificum illud symptoma, quo miselli reformidant aquas, impediat.

Præparatio tam celebris antidoti perfacilis est, in qua hæc tria maxime obseruanda, vt simplicia colligantur, quo tempore viribus pollent maximis, *medio* scilicet *aut fine veris*, vt nec in sole æstuante, nec in vdo loco siccanda reponantur, vt siccata seruentur, sed ea lege, vt quotannis renouentur. *Quando hæc simplicia colligenda.*

Porro minime datur opus magnam huius eximii pulueris quantitatem in pharmacopoliis seruare: Sat enim est in rem præsentem, si libra dimidia in vasis idoneis recondatur: Materialia vero seu simplicia, quibus constat, copiosa esse debent: Et artificiose siccata, chartaceis sacculis excipienda, ac loco idoneo reponenda, ne à muscis & sordibus conspurcentur, vel à muribus erodantur. Vtendi autem tempore atque exigente necessitate, singulorum æquum pondus in tenuissimum puluerem læuigabitur, cuius ʒß. aut ʒj. quotidie mane tribus horis ante cibum dabitur ex cochleari cum duplo saccharo, vel ex iusculo, aut alio liquore idoneo, vt vino, pomaceo, vel etiam ex *melle* in formam Opiatæ. *Dosis.*

Et licet ʒ integra aut ij. satis sint pro dosi etiam homini robusto, poterunt tamen aliquando tres, vel etiam maior quantitas exhiberi, ei maxime, qui iam diu fuit à cane demorsus, vel iam hydrophobia corruptus.

Eximius quidem est hic puluis, sed efficaciorem multo ducerem, si *pimpinellæ* & *cancerorum fluuiatilium vstorum* puluis commisceatur. Alyssum quoque cæteris omnibus præferri illius nomenclatio portendit: Sic enim à Dioscoride & Gal. vocatur, quod rabiei medeatur, ipsiusque venenum deleat & extinguat. *Cancerorum puluis.* *Alyssum.*

Verum hæc planta non multum vulgaris est, & à paucis cognita, præsertim quæ hoc nomine à Galeno donatur, aspectu *Marrubio* valde similis, sed in singulis geniculis, è quibus folia emergunt, bina admodum crispa, incana & fere inodora, calices spinosi caulicos verticillatim ambiunt. Hanc sæpe vidi in horto scholæ Parisiensis.

Aliud quoddam Germanicum *Echioides* dicitur facie Molluginis, *Apparine* Plinio putatum, cui Galenicum præculerim. Qui altero caret, alterum solet substituere.

ADDITIO.

Species cordiales albæ siue cum margaritis. contra Epilepsiam.

℞. corall.rubr.præpar.
corn.cerv. vsti,
sem.acetos.
terr.sigill.albæ. an.℥ß;
rasur.Ebor. ʒvj;
quinq; lapid.precios. præpar.an. ʒjß.
margar.præpar.ʒij;
ossis de cord.cerui ʒj,
rasur.vngul.alcis,
visci querc.
rad.pœon.an.℈ij;
fol.auri,
argenti an.nr.x.
saech.albiß.ad pondus omnium Mi.f.
puluis.

Species diachamædryos.

℞. Chamædr.
chamæpyth.an.ʒiiij ß,
centaur.minor.℥ß;
hyperic.ʒijß;
rad.aristol.rotund.ʒiijß;
rhapontic.
gentian.an.ʒiij;
petroselini,
mei an.ʒjß
phu pontic.
agar.troc.an.ʒiij.Mi.
f.puluis.

Species diacytonii.

℞. ros.rubr.
santal.omn.an.ʒij;
sem.acetos.
portulac.
berber.
sumach.
cortic. granator.
gumm.arabic.
tragac.an.ʒß;
sangv.dracon.
carab.alb.
mastic.
spodij an.gr.xv.
sem.coriandr.præpar.ʒj;
camph.gr.v.Mi.f.puluis.

Puluis purgans cerebrum Trithemii notabilis, ad varios morbos, imprimis vero cerebri.

℞. calam. aromat.
rad gentian.
sem.cymin.
siler.montan.
anis.
carui,
ameos,
petrosel.
spic.nard.an.℥ß,
corall.rubr.
margarit.non perforatar.
zinzib.alb.
chamæpith.
fol.sen select.
tartar.adusti an.ʒvj.
cubebar.
macis.an.ʒij;
caryophyllor.ʒvij Mi.f. omnium puluis sec.art.

Dosis est ʒj, quæ sumatur mane & vesperi in brodio vel vino per mensem integrum: secundo mense mane tantũ; tertio mense ter in hebdomade: quarto bis in hebdomade, & sic deinceps continuetur ad vitam.

Hic puluis est valde efficax, confortat stomachum, purgatque cerebrum, oculos & visum conseruat, memoriam acuit, humores malos totius corporis consumit, lenit & aperit obstructiones in pectore, nimiam pinguedinem prohibet, ab apoplexia & epilepsia præseruat, materiam calculi sine dolore dissoluit & in lapidem durescere non permittit, cheiragram & podagram sciaticamque præualere non sinit. Multi hoc puluere ad centum annos solidam ætatem perduxerũt. Estque pro secreto maximo habendus.

Tragea

Tragra ad dolores capitis.

℞. Sem. coriand. præpar.
nucistæ an. ℥ß;
xylobalsami ʒvij;
caryophyllor.
cubebar.
zinzib.
piper. long.
saluiæ,
beton. an. ʒiß;
galang.
tormentill.
thuris alb.
salami aromat.
zedoar. an. ʒi;
corall. iubr.
ros. rubr.
seric. crudi tosti an. ℈ ij
gallæ moschat. nobilioris ℈ ij;
fl. anth. ℥ß; Tritis commistisque omnibus addito succhar. ad pondus omnium fiatque tragea. Cuius vsus inter prandium vel à prandio.

Puluis contra venenæ, dolores colicos & ad promouendum sudorem.

℞. rad. gentian.
nuc. vomic. an. ℥ß,
rad. pimpinel.
chamædr. an. ʒi,
rad. bistort. ʒß,
tormentill.
diptamn. alb. an. ʒii,
rhab sel. ʒß,
f. puluis, cui addi potest cæphora. ʒß

Puluis cuiusdam rustici contra venenæ celeberrimus.

℞. rad. valerian. ℥ß,
hirundinariæ ℥i
polypod. querc. ʒiß
alth.
cort. rad. Elleb. nigr. an. ℥iß.
rad. angel. rec. ℥iiii,
cortic. rad. coccognidii ℥iß;
vrtic. maior. ℥j,

Hæc omnia iniiciantur in ollam nouam vitreatam, affusaque aceti acerrimi mensura tanta, vt dictæ species sufficienter contegantur, olla optime obturetur, ne quid expiret, postea per horæ dimidiæ spacium ebullire tandemque ab igne semota & ita occlusa refrigerari permittantur. quibus peractis, acetum omneque effundatur, quæ in illo cocta sunt, in hypocausto vel loco alio extra solem exiccentur, pulueri sentur & cribrentur. Dosis est. ʒi.

Puluis bezoarticus sine prætiosis D. Io. Hartmanni Beyeri.

℞. bol. armen. veri præp. cum aq. scabior.
terr sigill. Silesiac.
rad. diptamn. alb.
tormentill. an. ʒvi,
gentian.
angelic an. ʒi,
petasites,
zedoar.
corn cerui. præp.
succin. alb. præp.
hyacynth. præp. an. ʒii,
rasur. ebor.
oss de cord. cerv.
corall. rubr.
cortic. citri. an. ʒß, Mi. f. puluis subtilissimus.

Puluis bezoarticus cum præciosis. Eiusdem.

℞. pulv. modo præscripti ℥i,
marg. præp. gr. xvi,
smaragd.
hyacynth.
saphyr
rubin,
granat.
bezoar. oriental. veri omnium selectissimor. & præparator. an. gr. viij,

vnicorn. verigr. iiij,
fol. argenti,
auri an. dimidium Mi. f. puluis subtilissimus.

Quia verò nimis carò venditur *vnicornu.* Et *smaragdus* ac *sapphyrus* in pharmacopoliis adulterini plerumque inueniuntur, hanc mixturam ita mutaui, (inquit Beyerus) vt illa tria plane omittantur, & pro his pondus hyacynthi ad ʒ ß. augeatur.

Puluis ferri præparati Constantini Imperatoris, quo etiam est vsus Fridericus, Elector Saxonicus.

Rubigo ferri noui in mortario ita calida teratur, lauetur vino quam optime, siccetur, pulueri setur, cribretur, sacculo denso, vt fiat instar alcohol.

℞. ferri ita præparati ℥ j ß,
sacchar. fini ℔. ß,
limaturam aurei vngarici vnius.
rad. liquir. ras. ℥ j,
pæon. ℥ ß,
fol: hyssop. ʒ ij,
spic. nard.
visci querc. an. ℥ ß.
sem. anis. ℥ ij,
fœnic. ℥ j,
carui ʒ vj,
pæon. decortic. ʒ ß.
petrosel.
heder. arbor.
basilicon. an. ʒ ij,
cinnam.
nucist.
cardamomi,
zinzib. an. ℥ j,
cubebar.
croci an. ʒ ß.
caryophyllor.
lign. aloes an. ʒ ij,
zedoar.
marg. præpar. an. ʒ ß,
corall. rubr. præp. ʒ j,
myrrhæ,
castor. an. ʒ ij,
rasur. ebor.
oculor. lucii. an. ℥ j.
lapid carpion.
spodii lepor: an. ℥ ß Mi. f. puluis subtilissimus. Dosis quantitas castaneæ, quæ per se lambendo assumatur quotidie initio prandii, quam diu puluis durat.

Calefacit ventriculum, intestina, matricem, roborat calorem natiuum, flatus discutit, sanguinem purificat, corpus reddit coloratum, prouocat vrinam, viscerũ obstructiones soluit, hydropemq; & melancholiam sanat.

Puluis è Serpentibus.

Serpens supine vel in tergum in tabula secundum longitudinem extendatur, per caput & quinque digitis supra caudam clauis affigatur, humiditas omnis externa à capite vsque ad caudam manu vel baculo abstergatur. cutis circa collum & prope clauum super cauda circum circa dissecetur, & à cute per totum corpus abstrahatur, quo facto venter aperiatur, cor, pulmo & hepar eximantur, caput & cauda abscindantur, caro tota reliqua in frusta ad longitudinem vnius digiti diuidatur; cor, pulmo & epar vt & frusta carnis filis ex orichalco infigantur, in ollam ad hinc inde perforatum operculum ita appendantur, vt vbiq; sint libera, ne ollam aut seipsa vllo modo attingant: his ita præparatis olla cum operculo optime perlutetur, furno calido, ex quo panes exempti sunt imponatur, vt quæ inclusa sunt, exiccari & pulueri sari possint: olla postea extracta, quæ sufficienter exiccata fuerint, subtilissime pulueri sentur, reliqua filo iterum infixa ollæque immissa vlterius & ad perfectionem vsque exiccentur, postea vt & priora subtilissime pulueri sentur.

℞. huius

℞. huius pulueris ʒ iij,
bezoar. oriental. ℈ j,
pellicul. interior stomach. Cicon.
corn. ceru. iunior. an. ℈ ij, Mi.
f. puluis subtiliss.

Huius dosis est ℈ j. sumiturque ante nouilunium sole in Leone persistente cum cochlearib. iiij. aq. Scorzoneræ contra omnia venena, morsusque serpentum.

Puluis contra dolorem dentium.

℞. sandarac.
mastic.
sarcocoll.
hypocyst.
bol. armen.
acacia,
thuris an. ʒ j,
thutia præpar. ʒ j ß,
vitriol. alb. ℈ iij ß,
cinnam.
spec. diambr. an. ʒ j.
ambr. gr. ij. Mi.
f. pulu. subtilis.

Puluis pro fumo. Pistorij.

℞. mastic. ʒ ij,
thuris masculi ʒ j,
styrac. calamit. ʒ j ß,
succin. alb. ʒ iij,
caryophyllor. ʒ ß,
xyloaloes ℈ ij,
gallia mosch. ʒ j ß Mi. f.
puluis grossus.

Puluis contra calculum.

℞. sem. violar.
fruct. lapp. maior. an. ʒ j.
saxifrag. ʒ ß,
baccar. lauri,
fol. querc. an. ℈ j,
siner. lepor. ʒ ij. Mi. f. puluis.

Alius ad idem.

℞. spodii leporini ʒ ij,
lapid. iudaici calcinati,
spongiæ an. ʒ j,
sacch. albiss. ℥ iij. Mi. f. puluis.

Puluis D. Io. Hartmanni Beyeri ad Epilepsiam.

℞. cranii human. præpar. ʒ ij,
sem. pœon. decortic.
rad. pœon.
vngul. alcis an. ʒ j. Mi.
f. puluis subtiliss.
detur cum aq. cephalic.

Puluis pro botio. D. VVolffgangi Gabelchoueri.

℞. spongiar. vstar.
lapid. calaminar. an. ℥ ij,
pumicis,
spongiæ an. ℥ iiij,
sacchar. fini ℥ iij Mi. f. puluis.

Puluis D. Vlrici Chelii pro suffitu, tempore pestis.

℞. rad. veter. iuniper. exiccat. & in tenuissimas partes incisar. ℔ ß.
baccar. iuniper. ʒ iij,
thymiamat.
thuris alb. an. ℥ j ß,
coriandr. in acet. macerati & denuo exiccati
sem. nigell.
rad. irid. florent.
laudani
cer. alb. in tenues partes
concisa,
sandarac. an. ℥ j,
cortic. citri,
pomor. aurant. an. ʒ vj,
mastic. ℥ ß,
caryophyllor. concisor. ʒ ij,
fl. lauendul.
summit. absynth. cum sem. M j ß,
fol. spic. nard.

salviæ

salviæ
meliss.an.Mi.
rorismar.
maioran.
origan.an.p ij.
Herbæ omnes concidantur: coriandrũ vero & semen ingestæ integræ sumantur & misceantur.

Puluis Leonardi Fiorareanti ad idem.

℞. colophon.pellucid.
picis græc.sicc.
thuris mascul.an.ʒvj;
granor.styrac.
myrrh.
benzoin.an.ʒij,
lign.aloes ʒij; Mi. optime & f.puluis.

Puluis bezoarticus sine preciosis Medicor. Francofurt.de aun. 1597.

℞. bol. arm. ver.cum aq.scabios.præp.
terr.sigillat.Silesiac.
rad.diptamn.alb.
tormentill.an ʒvj;
angelic.
gentian.
petasit.
zedoar.
corn.cerv.præp.
succin.alb.præp.an.ʒij;
oss.de cord.cerv.
rasur.Ebor.
cortic.citr.
coral præp.an ʒß Mi.f. pulv. subtilissimus.

Puluis bezoarticus cum pratiosis. Eorundem.

℞. pulu.modo præscripti ʒj;
marg.præp.gr.xvj;
hyacynth.ʒß.
rubin.
granat.
bezoar,orient.veri omnium selectissimor. & præp. an.gr.viij fol.argent. auri an. fol.dimidium Mi. f. puluis subtilissimus.

Puluis pro vestimentis.

℞. rad.ireos ʒß;
cyperi longi ʒij.
fl. lavendul.
ros.an.p ij.
caryophyllor.
santal.citrini,
calam.aromat.
sem.coriandr.an.ʒij,
Styrac.calam.
assæ dulc.an.ʒß;
maioran.
ocymi an.Mi.
cortic. aurantior. ʒij Mi. f. puluis grossus.

Puluis Epilepticus Horatii Augenii.

℞. oss.capit. human.mascul. anterioris partis combusti,
sem.paon.mascul.excortic. an.ʒß;
rad.tormentill.
visci quercin.an.ʒij;
rasur.vngul.alc.℈j;
pulueri sentur omnia per se. deinde misceantur. dosis ʒjß horis duab. ante cœnam atque addito saccharo fiat tragea, de qua sumat cochlear 1. magnum cubitum iturus.

Alius eiusdem ad idem præstantissimus.

℞. testiculor.apri aut saltem verris, id est, suis domesticæ venere vtentis ʒij; testicul.galli simul in furno exiccator ʒi; Mi.f.puluis subtilissimus, cui adde sacchari fini duplum. De hoc puluere sumat puer epilepticus continuo in omnibus ferculis. Experieris pharmacum absolutissimũ.

Puluis dentifricius. Pistorii.

℞. ciner.rorismar.
hyssop.
menth.an;ʒj,
tartar.ʒj,
corall.rubr.præp.
corn.cerv.vst.
mastic.an.ʒj,

testar.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0118-7 DFG

testar.oui combustar.
cristall.præpar.
nucistæ
cinnam.an ʒß.
caryophyllor. ℈j, Mi.
f.pulu subtilissimus. cui addatur
ol vitrioli gutulæ xij.

Puluis ad gingiuas.Eiusdem.

℞. nucistæ ʒj,
sandarac.
hypocyst.
mastic.
acaciæ an. ℈j,
thutiæ præpar.ʒj.
vitriol.alb. ℈ iiij Mi.
f.puluis subtilissimus.

Puluis pro suffumigio ad destillationes capitis.

℞. mastic.ʒv.
gumm iunip.
succin flav.
xyloaloes,
thuris an.ʒß,
styrac.calamit.ʒj,ß Mi.
f.puluis grossus.

Puluis Tribuli ad calculum.Horatij Augenij.

℞. fol tribuli,
piper.
sem.petrosel.macedon.an.ʒij,
folii sertulam vel coronam siue sphæram vnam: Hæc omnia separatim tusa & in tenuissimum puluerem redacta cum sanguine hircino misceantur & detur infirmo cochl.j. in meri aut cuiuscumque liquoris dulci potione.

Puluis mirabilis ad calculum, Eiusdem.

℞. fol. tribul.
piper nigr.
thymi an ʒij,
spic.nard.Italic.ʒß,
sangu.hircioptime præpar.ʒiij.
singula pulueri sentur per se, mox misceantur, atq; vitreo vase in loco sicco asseruentur: sit autem tribulus terrestris. Dosis huius pulueris ℈iiij

Experimentum Eiusdem contra calculum vesicæ.

℞. pulu.milliped.præpar.ʒj. ad summũ ℈iiij.
aq.vitæ ℥ß,
iuris cicerum rubeor. ℥jx. vel ℥x.
sumatur calidum horis quinque ante prandium.

Asellorum seu millipedum præparatio ex Augenio.

℞. asellorum quantum vis, abluito diligenter vino albo generoso, mox in ollam nouam vitro obductam inicito,luto aliquopiam incrustato, ac postea in furno exicca ita, vt possint subtilissime pulueri sari, tum vero affundo vini generosi quantum poterunt imbibere, rursus exicca, tertio imbibito & exiccato vt suprà; quarto vero pulueren aquæ fragarum & al.ex chalcanth. an.℥j, irrorato, vicissim Misce inuicem, rursus exicca, in tenuissimum puluerem redige & in vase vitreo, aureo vel argenteo reserua.

Puluis nephriticus Herculis Saxoniæ.

℞. pulu.cortic.auellanar.ʒj,
lapid spong.
iudaici,
milii solis an. ʒj,
baccar.heder.ʒß.
mandibular lucii ʒjß Mi.
f.puluis subtilissimus.

Alius Eiusdem ad idem.

℞. cinnam.
mandibul. lucii,
cardamomi,

cortic. auellar. an. ʒjß.
cortic. ouorum, ex quibus pulli nuper sunt egressi. ʒj. Mi. *f. puluis* huius detur ʒj. statim post haustam aquam meam nephriticam.

Puluis contra vermes. Eiusdem.

℞. *aloes in aq. gramin. lot. & exiccat.*
sem. santi
corallin.
rad. rhab.
bistort.
zedoar.
medull. ossis persicor.
fol. scord. cretici,
agar troc. an.
sacch. fini. ad pondus omnium Mi. f. puluis. pro augmento ætatis dantur ʒiij.

Puluis ad quascunque fluxiones.

℞. *salis vsti,*
granor. iuniper.
baccar. lauri,
sem. cumin.
aquileiæ,
anis.
cinnam. an. ʒij,
tartari aqua dissoluti & coagulati ℥ß,
zedoar.
zinzib.
succini,
macis an. ʒj,
croci ℈j,
rad. tormentill. ℥j,
sacchari ad pondus omnium Mi. f. puluis, vsurpandus in cibo ad quantitatem auellanæ quotidie. Cohibet fluxiones totius corporis, absumit, valetudinem cõseruat, morbosq; omnes arcet.

Puluis ad ardorem stomachi à me multoties probatus.

℞. *cristall. calcinat. & præpar.* ʒjß.
margar. præpar. ℈j,
corallor. albor. præpar.
cretæ an. ʒj,
sacch. cand. alb. ʒij. *Mi f.*
puluis subtilissimus, cum vino aut quomodo libet sumendus.

Puluis contra vermes.

℞. *sem. sanct. seu sementinæ præpar.* ℥ß,
margar. præpar. ʒj,
rhab. opt. ʒij,
corn. ceru. vsti ʒj. *Mi.*
f. puluis subtilissimus: datur ad ʒj. cum aqua scordii.

Alius ad idem.

℞. *fol. scord.*
sementinæ an. ℥j,
corallin. præpar. ʒv,
rad. rhapontic.
rhabarb. an. ʒj,
corn. ceru. vsti,
marg. præpar. an. ʒj. *Mi.*
f. pulv. subtiliss.

CAP. XVI.

Crocus Martis.

CROCVS Martis sic dicitur partim à materia, seu scobe chalybis, vel ferri, quod Marti tribuitur, partim à colore, qui croceum ementitur. Eius præparationem multiplicem agnoui; singuli enim suo modo parant, ac fere omnes in eare dissentiunt; vnde multi eiusmodi apparatum tanquam inutilem vel neglexerunt, vel improbarunt; Et re vera pro *Croco Martis* solam *ferri limaturam*, nulla vstione & ablutione alteratam Riuierius exhibebat, hancque illo efficaciorem, tutiorem & fœdis virginum coloribus sanandis conuenientiorem asserebat. Eius tamen tanquam temerarii periclitatoris, qui de corio humano sæpe lusit, methodum medendi, qui sequeretur, morbis ipsis esset formidolosior. *Vnde habeat nomen.*

Duas autem præ ceteris vsitatas Croci *Martis* præparationes comperi: Prior *Vulgaris chalybis*

satis

praparatio. satis vulgaris est, & pharmacopolis familiaris, qui limaturam *chalybis* semel atque iterum, vel etiam pluries in crucibulo vrunt, & toties abluũt, partim in *aceto*, partim in *aqua rosacea*, aut alio liquore idoneo: Postea exsiccant, efficiuntque puluerem subruffum & ponderosum, quem *praparatum chalybem* nuncupant.

Spagyrica chalybis praparatio. Secunda est Spagyricorum, qui puluerem ipsum ex se grauissimum arte sua volatilem efficiunt. Ad eius autem apparatũ hoc procedunt modo; Ac primum quidem limaturam *chalybis*, & aliquando *ferri*; (vtriusq; enim qualitas vix dissimilis,) assumunt; in igne reuerberii diem vnum, aut alterum adurunt; Deinde vbi amouerint, in aquam coniiciunt; quod supernatat, assumunt & seruant: Tum abiecta aqua; quod in fundo remansit denuo ad ignem reuerberatorium iniiciunt, aduruntque *vt prius*, & postea in aquam demittunt, vt ante, cui quod supernatat, seruant. Etsi quid eius fundum petierit, rursus cremant, donec aquæ demissum non subsidat, sed in ipsius superficie maneat, quod tandem colligendum, siccandum & seruandum pro Croco Martis optimo, & Chymiatris vsitatissimo.

Alius parandi modus. Hoc quoque modo nonnulli parant. Limaturam ferri catino exceptam igne validissime excandescere permittunt: vbi refrixerit, in mortario ferreo laboriose terunt; Deinde abluunt, vt cum aqua pars subtilior separetur. Crassior iterum igne reuerberii vrgetur & calcinatur; Atque postea teritur prius. Idque iteratur septies, vel etiam amplius, donec tota limatura abierit in croceum lænorem.

Vatii modi praparandi Crocum Martis. Nonnulli scobem ferri ante calcinationem *muria* pluries lauant, postea *acetum* affundunt; Alii *vrina* abluunt & macerant, quidam *salem* adiiciunt; Alii *tartarum*; Multi cum *sulphure* adurunt; Sunt & qui scobem in rubiginem conuertunt: sed vt curiosæ nimis sunt illæ præparationes, sic & fere inutiles; Præstatque in optima quadam consistere, quam inter tot ancipites vagari.

Notandum vero est, *scobem ferri non nisi tenuissime elimatam sumendam esse*, quæ vbi igne reuerberii optime calcinata fuerit, deinde trita, post in aquam demersa & fortiter agitata, eius portio, quæ supernatabit, colligetur, calore moderato siccabitur, nec rursus calcinabitur, sed talis seruabitur; Portio vero crassior ad ignem reuerberii denuo immittetur, quod tota volatilis fiat. Sic enim rite *Crocus Martis* paratur. *Recta & optima praparatio.*

Ex aliis adhuc metallis Chymiatri *Crocum* parant, vt *crocum stanni*, & *crocum veneris*, sed magis vt artifices periti videantur, quam vt felicius medeantur.

Crocus Martis creditur iecur & lienem roborare, & viscerum obstructiones tollere, proinde *fœdis virginum coloribus* conducere. *Virtus.*

Ex eo & aliis quibusdam pulueribus cardiacis pro Medici prudentia prescriptis paratur Confectio quædam forma Electuarii mollis, aut tabulati, *Diastomoma* dicta obstructionibus expediendis efficacissima, cui puluerem *lumbricorum* permiscent. Ego mallem absque puluere isto conficere, vt hoc modo. *Diastomoma.*

℞. Chalybis optime praparati ʒ ij. cinnamomi ʒ ß. specierum Electuarii tria sant, & de gemmis an ℈ j. pulu. dictamni ℈ ß. cum sacchari in aqua melissæ soluti ℥ iiij. aut v. fiunt tabellæ pondere ʒ iij. aut ℥ ß. quæ dentur mane ieiuno stomacho. Solet tabellis cardiacis maior sacchari quantitas adhiberi, sed tunc illarum virtus est inefficacior. *Tabellæ ad fœdos colores.*

PARS ALTERA PVLVERVM OFFICINÆ necessariorum.

PRIORE Sectionis huius parte selectissimos pulueres cardiacos dedimus, eosque solum omisimus, qui vel iisdem vel de

de sunt affines aut prorsus similes, vel quorum descriptio nulla ratione fulcitur, & vsus non probatur aut damnatur. Hæc vero secunda parte de his agere consilium est, qui, quod frigidiores sint & dulciores, non quidem vt superiores, aromatici, sed bechici, aut thoracici solent vocari: Conueniunt enim tussi, pulmonum & totius thoracis affectibus.

CAP. XVII.

Puluis Diaireos simplex.

℞. Ireos florentinæ ℥ß.
sacchari candi,
puluer. diatragacãthi frigid. an. ℥ ij.
Fiat omnium puluis confuse miscendus & seruandus.

COMMENTARIVS.

Author huius pulueris incertissimus est, vsitatissimus tamen vsus. Solet autem conuenientissime excipi *saccharo*, *albumine oui in aqua tussilaginis*, aut *rosarũ*, vel *scabiosæ*, aut alius similis clarificato, vt decet, cocto, & ad tabellarum seu lozengiarum, vt vocant, formam concinnato. Libra vero *sacchari* pro quaque vncia pulueris ponenda est: Aliquando tamen vnciæ duæ sacchari singulis pulueris dragmis ponuntur: Sicque paratum Electuarium gratius quidem est, sed inefficacius, vt contra dum pro singulis pulueris dragmis sacchari tãtum vnciam recipit.

Modus parandi ita facilis est, vt etiam ipsis tyronibus satis innotescat, nec opus est pluribus describere.

Vires. Diairis plurimum valet ad faucium destillationem, ad humorum crassorum attenuationẽ, coctionem, & expectorationem.

Est alia compositio *Diaireos Solomonis* nomine insignita, quæ quod paratu sit difficilior, insuauior, nec efficacior, rarissime paratur.

CAP. XVIII.

Puluis Diatragacanthi frigidi D. N. Myrepsi.

℞. Penidiorum ℥ iij.
gummi tragacanthi ℥ ij.
gummi Arabici ʒ x.
amyli ℥ ß.
sem. papauer albi ʒ iij.
quatuor sem. frig. maior. mund.
glycyrrhizæ ras. an ʒ ij.
caphuræ ℈ ß.
Fiat omnium puluis.

COMMENTARIVS.

Puluis hic à *tragacantho* nomen & basim habet, quod cæteris præpollet in compositione. Multa autem recipit bechica, lenta, refrigerantia & lenientia, quibus N. Myrepsus primus illius author, *semen vrticæ* attenuandis & expurgandis humoribus crassis valde accommodatum adiecit, quia tamen compositionem, & colore, & sapore multum efficit ingratam, à recentioribus recte omittitur, hanc ipsam alia multa reddunt satis commendabilem.

Seruatur sub forma vel pulueris reliquorum more, vel Electuarii tabulati, addita ad singulas pulueris vncias sacchari libra.

Omnibus pulmonum & thoracis affectibus calidis confert, maxime tabe confectis ac macilentis, pleuritidi, linguæ & faucium asperitati, tussi, & sputo coquendo & expectorando. *Vires.*

CAP. XIX.

Puluis Diapenidii sine speciebus, D. N. Myrep.

℞. Penidiorum ℥ ij.
nucleorum pineorum,
amygdal. dulc. mund.
sem. papauer. alb. an. ʒ iij.
succi glycyrrhizæ,
gummi tragacanthi,
gum. Arabici.
sem. iiij frigid. maior. mund.
amyli an ʒ j. ß.
caphuræ gr. viij.
Fiat omnium puluis.

COMMENTARIVS.

Diapenidion vel paratur sine specie- *Diapenibus.*

dion sine speciebus.

bus, vt formula descripta, vel cum specieb. additis *cinnamomo, caryophyllis & zinzibere*, quo modo describitur à Myrepso primo eius authore. Sicque paratum *Diapenidion cum speciebus* nominatur. Æquali vero pondere dictę species, *amygdalæ, semen papaueris, & glycyrrhizæ succus* ponuntur.

Electuariũ de speciebus diapenidii.

Seruatur vel forma pulueris, vel Electuarii solidi, quod authoris decreto sic conficietur. *In aquæ libra, violarum* vnciæ tres macerandæ & coquendæ, donec violaceum aqua colorem nanciscatur; In colatura coquenda *sacchari* libra vna ad cõsistentiam Electuarii solidi, cui adhuc calenti, *penidia* & reliqua simplicia læuigata, ita permiscenda & subigenda, vt formam solidam ac idoneam acquirant, ex qua tesseræ, seu tabellæ quadratæ, vel rhomboides concinnentur, & vsui reponantur. Sic omnes vno fere consensu *Diapenidion* cõficiunt, pauci tamen in simplicium proportione conueniunt: Singuli enim singulorum pondus immutant, vsitatissima tamen hæc est formula quam exhibemus.

Diapenidii cum & sine speciebus vires.

Valet tussiculosis, pleuriticis, peripneumonicis, asperitati faucium, & asperæ arteriæ, raucedini, & vitiis pulmonum multis. Si cum speciebus paretur, præter enumeratos effectus, incidit, attenuat, & humores lentos, crassos, frigidos coquit, & ad expectorationem apparat.

CAP. XX.

Confectio de Rebecha.

℞. *Puluer. Diaireos.*
diatragacanth. frigid. an. ʒij.
pul liquiritiæ ℥ ß.
sacchari candi ʒiij.
sacchari albiss. ℔ j. ß.
Cum gummi tragacãtho in aqua rosarum soluto fiat pasta, ex qua formentur bacilli vsui reponendi.

COMMENTARIVS.

Hæc licet confectio sit authoris incerti, vsitatissima tamen est, sapore gratissima, & effectu commendatissima. Pulueres, quibus constat, seorsim quidem seruantur, sed vbi miscentur simul, vel *tragacantho aqua rosarum*, vel alia conueniente soluto, vel *saccharo* humore quodam idoneo liquato & cocto coguntur in massam, ex qua vel tesseræ, vel pastilli, vel bacilli formantur, Inter autem pulueres bechicos annumerauimus, quod ex iisdem constet, & ad eadem vsurpetur. Quidam putant, hanc Confectionem dici *Rebechã*, quasi *bechicam*; Est enim Bechicum insigne, quod cum olim imperarent Medici, sicque præscriberent: ℞. *bechi*: Ignari cõiunctim dixerunt *Rebechi*, dein *Rebecha*, vnde Confectionis huius nomen.

Vnde habeat nomen.

Vires.

Optime medetur tussientibus, asthmaticis, Empyicis, pleuriticis, linguæ & faucium asperitati, raucedini, & difficulter spirantibus.

CAP. XXI.

De Penidiis.

INTER Bechica & Atteriaca multum commendantur *Penidia*, quæ medicamentum sunt ex paucioribus compositum. Constat enim tantum *saccharo*, & *aqua hordei* ea proportione & arte coctis, vt massa quædam exurgat admodum solida, & ita tractabilis, vt digitis nõ adhæreat, & facile in fila ducatur tenuiora, crassiora, breuiora, aut longiora: Quod vt probefiat, adhuc calens massa vnco ferreo trabeculę affixo adducitur, reducitur, trahiturque denuo, quousque dealbetur, & ex filis dictis variæ figuræ ducantur.

Bulcasis eius compositionis author ex *aqua pura, saccharo & melle* parabat, cum tantillo *olei amygdalarum amararum* cõmisto. Nunc vero *aqua hordei* sumitur, *mel* relinquitur, & marmor tantum, super quod medicamentum adhuc calens proiicitur, & manus, quæ id ipsum contrectant ac subigunt, oleo liniuntur, vt minus adhærescat.

Alphenicũ.

Ab albedine, quam medicamẽtum hoc inter subigendum, & ducendum, acquirit, *Alphenicum* in Officinis nominatur.

Vires.

Plurimum cõfert tussi, raucedini, arteriæ asperitati, sputo mouendo, coquendo, excludendo, & omnibus affectibus pulmonum & thoracis.

SECTIO II.

DE ANTIDOTIS HVMIDIS.

Ex pulueribus descriptis, vel aliis cardiacis & venenis resistentibus, aliquo liquore idoneo dilutis Confectiones quædam fiunt molles, quæ nunc Antidota humida, nunc Opiata, nunc Confectiones cardiales vocantur. Earum vero aliæ cardiacæ sunt tantum, quæ spiritus & partes vitales recreant, aliæ alliotica & hypnotica, quæ simul alterant, & somnum conciliant. Aliæ vere thericales, quæ dictos quidem effectus præstant, & virus, si quod sit, oppugnant & expugnant. A veris autem cordialibus auspicari docuimus, cuiusmodi est.

Confectio Alkermes. D.M.

CAP. I.

℞. *Succi pomorum fragrantium, aquæ rosar. odoratis. an.* ℔. j. ß.
Infunde per diem integrum
serici crudi ℔. j.
In expressione forti adde
succi granorum kermes ℔. j.
sacchari ℔ ij.
Coque ad consistẽtiam mellis, aut paulo minus: Mixturæ ab igne sepositæ, & adhuc calenti addito
ambræ crudæ minutim incisæ ʒ ij.
quibus optime liquatis iniicito.
puluerum cinnamomi,
ligni aloes an. ʒ. vj.
lapidis lazuli, vsti & loti,
margaritarum pellucidarum an. ʒ. ij.
foliorum auri ʒ j.
moschi ℈ j
Fiat Electuarium molle, vase vitreo obturato seruandum.

COMMENTARIVS.

Pharmacopolarum maior numerus *sericum, succo granorum infectoriorum,* seu *Kermes* recens tinctum in *aqua rosacea* pomorum infundunt: Mauult tamen Ioubertus, in cuius sententiam descendo, crudum sericum in dictis liquoribus ante infundere: Dein expressioni factæ succum *Kermes* adiicere. Sic enim minor fit iactura, & facilius setæ virtus, si quæ sit, seorsim, ac ante tincturam, per infusionem elicitur. Et licet Mesue primus eius author aliter statuerit, ab eo tamen, vt alio quouis authore discedere fas est, dum nihil peccatur, aut susceptæ rei executio melius, vtiliusque perficitur. Magis igitur his assentior, qui *sericum crudum,* nec infectum in *aqua rosarum,* & *succo pomorum* macerant, & expressioni postea *Kermes* succum adiiciunt.

Prudenter vero in Antidotario Romano vnciæ tantum quatuor *setæ* macerantur, cum & ipsa nullo compositionis dispendio possit omitti. Vt enim refractarii, sic nimium creduli nomen odi; nec quicquid dicitur aut scribitur, menti præcipitanter adhuc inhæsit: Nam vt libere fatear; *sericum* cum sit excrementum sordidi cuiusdam insecti, vix eo adduci possum, vt credam, tot ipsum pollere dotibus, quot illi antiquior ætas tribuit. Scio quidem nec lutum viribus destitutum; nec cymices & animalium pilos, vngues, stercora à pharmacopoliis ableganda, sed quibus cardiaca virtus iners est, acris & molesta qualitas efficacissima sæpe. Sed de *Serico* postea fusius & aptius suo loco. Redeo nunc ad nostram Confectionem, in qua *lapis Lazuli* ponitur, sed non eo modo, quo in pilulis, quæ ab ipso nomen habent. Illic enim crudus ponitur, vt remaneat purgatoria

Sericum nõ tot pollere virtutibus, quot illi adscribuntur.

gatoria facultas; Hic vstus, vt ipsa pereat: in vtroque pulueratus, pluriesque lotus, vt vomitoria vanescat, remaneat cardiaca ac roborans.

Lapidis lazuli præparatio. Vritur autem in Crusibulo, seu olla parua fictili, dein teritur, & multoties in aqua primum communi, dein cardiaca, vt *rosacea*, vel alia conuenienti abluitur, totiesque siccatur, atque rursus ablutio iteratur, donec aqua limpida post lotionem remaneat.

Pretiosa quidem est hæc compositio, sed non ita operosa, vt pharmacopœa Augustana testatur, illiusque vt reliquarum, idem est, aut parum dissimilis parandi modus. Solumque dissentiunt nonnulli in *serici* tinctura, vt dictum est, & in *moschi* pondere, quod quidam augent, alii minuunt. Si desit *lignum aloes*, *santalum citrinum* substituendum.

Confectionis alkermes virtus. Ad multa autem efficacissima est. Medetur enim cordis palpitationi, animi deliquio, delirio & mœrori sine causa manifesta, multumque prodest languidis, morbo longo defessis, & ab eo reualescentibus.

CAP. II.

Confectio de Hyacintho.

℞. *Hyacinthorum,*
corallii rubri,
terræ lemniæ,
boli Armen. an. ℥ß.
granorum kermes,
rad. tormentillæ,
dictamni,
sem. citri mund.
croci,
myrrhæ,
rosar. rub.
santal. omnium,
ossis de corde cerui,
cornu cerui vsti,
rasuræ eboris,
sem. acetosæ,
portulacæ an. ʒj.
sapphirorum,
smaragdorum,
lapid. Topasii,
margaritarum,
serici crudi,
bacteolarum auri &
argenti an. ℈ ij.
caphuræ,
moschi,
ambræ griseæ an. gr. v.
cum syrupo limonum fiat confectio.

COMMENTARIVS.

Posterior ætas Confectionem hanc adinuenit, quam clarissimi Scholæ Mompeliensis Medici, à quibus primum videtur vsurpata & celebrata, frequentissimo habent in vsu. Ei autem solum nominetenus conuenit, quæ *sect.* 1. *luminaris maioris*, de *hyacintho* vocatur, sub authoritate principis Auicennæ, cum ambæ nulla alia in re inter se conueniant. Quisquis vero fuerit huius author primus, optima medicamenta selegit, & optima methodo ac compositionis ratione simul congessit in vnum: Proinde nihil immutandum censui, nisi forsan *ebur*, quod ego malim crudum, quam vstum, & *sericum*, quod libenter detraherem, aut tinctum *succo Kermes* ponerem.

Sunt, qui pondus quorundam maius requirunt, quibus per me liceat, parum vel augere, vel minuere, cum mixturæ virtus nihilo sit inefficacior: Quod enim parum differt, non differre videtur.

Plurimum valet ad affectus cordis & partium nobilium: Syncopem sanet, cor exhilarat, palmum emendat, oris halitum commendat, melancholiam, & ei connatam tristitiam sine causa manifesta tollit, morbis contagiosis & venenatis medetur, atque eosdem effectus, quos *cocci baphicæ Confectio*, præstat. *Vires.*

CAP. III.

Rosata nouella D. N. Myr.

℞. *Rosarum,*
sacchari,

glycyrrhizæ an.ʒ ix.
cinnamomi ʒij.
caryophillorum,
spicæ indicæ,
zinziberis,
galangæ,
nucis moschatæ,
zedoariæ,
styraeis calamit.
cardamomi,
apii an.℈ j.

Fiat omnium puluis, cui addatur *mellis despumati* quantum sufficit, ad Opiatæ, seu Electuarii consistentiam.

COMMENTARIVS.

Paraphrasis.

Hæc confectio rosas admittit pro basi & nomenclatura, & aromata multa, tum ad crassos & frigidos humores tenuandos & concoquendos, cum ad spiritus recreandos, & calorem roborandum. Bechica quoque nonnulla ad sputum monendum, & promouendum Seruatur aliquando sub forma pulueris, sed frequentius Electuarii mollis seu Opiatæ. Omisimus aliquot & scrupulos, & grana ponderibus maioribus vix probabili ratione addita, quæ si quis voluerit superaddere, nihil vt compositioni adferret detrimenti, sic nec vtilitatis.

Rosatæ nouellæ vires.

Rosata nouella imbecillum ventriculum roborat, nauseam sedat, flatus discutit, appetentiam excitat, coctionem iuuat, humores lentos incidit, colico dolori medetur, vomitum compescit, stomachi & cordis imbecillitati succurrit, inquit Myrepsus *cap 214. sect. 1.*

CAP. IV.

Confectio de Baccis Lauri.

℞. *Fol. rutæ siccorum ʒ. x.*
sagapeni ʒ iiij.
opoponacis ʒ iij.
baccarum lauri,
sem. ammeos,
cumini,
ligustici,
nigellæ Romanæ,
dauci,
carui,
piperis longi,
piper nigri,
acori,
amygdalar. amar.
origani.
mentastri,
castorii ʒ ij.
mellis despumati q. s. fiat Opiatæ.

COMMENTARIVS.

In hac confectione ponuntur *baccæ lauri*, à quibus denominatur, *folia rutæ, origani & mentastri* ad basim constituendam: Semina calida multa & incidentia ad lentos humores attenuandos, frigidiores calefaciendos, & ad flatus dissipandos: *gũmi* ad detersionem & discussionem: *mel* ad puluerum exceptionem, cõseruationem, actionem compositionis efficaciorem & suauiorem.

Gummi nullo liquore soluenda, quod pauca sint, ac exigua quantitate præscripta, sed minutim incidenda, & cum reliquis pulueranda: dein omnia *melle despumato*, & adhuc calente excipienda, atque in opiatæ spissitudinem cogenda.

Vires.

Conuenit colico dolori ab humoribus crudis, & à flatibus orto, tympaniti, borborygmo, acidum ructantibus, & frigidis naturis.

CAP. V.

Antidotus Diasatyriõn.

℞. *Radicum Satyrii recentium & succulentorum ℥ ij.*
radic. pastinacæ satiuæ,
eryngii,
nucis Indicæ an. ℥ j.
pinearum,
pistachiorum an. ℥ j. ß.
caryophyllorum,
zinziberis,
anisi,
seminis erucæ,
lingua auis, i. seminis fraxini an. ʒ. v.
cinna-

cinnamomi,
lumborum Scincorum,
seminis bulbi, aut vrticæ an. ʒ ij. ß.
moschi gr. vij.
mellis in decocto radicum præscriptar. despum. ℔ iij.
Fiat ex arte conditura, Opiata consistentia.

COMMENTARIVS.

Multæ *Diasatyrii* traduntur descriptiones, quarum hæc vt præstantissima, sic vsitatissima est, & ad effectus, quos pollicetur, vtilissima. Cum autem *Satyrii* multa sint genera, *Monorchis*, seu quod vnicum habet testiculum, debet seligi, atque primo Vere, dum multo succo turget.

Siseris, quam Eryngii potius radicem nonnulli ponunt, sed parum refert, an hæc, vel illa ponatur, cum affines habeant vires, quas sane non tanti facio, quanti practicantium vulgus: Rustici enim diebus fere singulis vtramque esitant, etiam ad saturitatem, nec propterea salaciores fiunt. *Eruca* pluris ducitur, quæ etiam valde pigros ad Venerem excitat maritos. *Scinci* tamen omnium potentissime œstrum Veneris accendunt, sed lumborum carnem caudæ prætulerim. De bulbi vero semine dubitatio est, cum nondum quispiam Medicus explicite docuerit, cuiusnam bulbi semen inter tot ipsius varietates sumendum sit. Proinde *semen vrticæ*, quod proposito apprime congruit, in illius locum substituo.

Vires scincorum.

Paratur vero sic: Coquantur primum radices in aqua sufficienti, donec tabescant; deinde pistentur, & per seraceum transmittantur: Tum melli despumato ac cocto permisceantur, atque denuo parum feruefiant igne lentissimo, ad aqueæ humiditatis absumptionem: Postea addantur *strobili* & *pistachia* primum minutim incisa, dein vt cætera læuigata, ita tamen, vt *moschus* seorsim teratur, & vltimo vel confuse cum *cinnamomo* misceatur. Vetus descriptio inique pondus æquum radicis *pastinacæ* & *Satyrionis* habet: Illa enim cum sit insuauior, & scopo minus apta, minore quoque copia sumenda.

Diasatyrion semen auget, Venerem stimulat, veretri tentiginem excitat, ac libidinis motus sopitos & languidiores mouet: Contra vesicæ & renum imbecillitatem valet, & vires reficit. *Diasatyrii vires.*

CAP. VI.

Antidotus Analeptica D. Fernel.

℞ *Rosarum,*
glycyrrhizæ, an. ʒ ij. gr. v.
gummi Arabici,
tragacanthi an. ʒ ij. & ℈ ij.
santali albi,
santali rub. an. ℈ iiij.
succi glycyrrhizæ,
amyli,
sem. paueris albi,
portulacæ,
lactucæ,
scariolæ an. ʒ iij.
quatuor seminum frigid. maior.
sem. citoniorum,
malua
bombacis
violarum,
pistaciorum,
strobilorum,
Amygdalarum dulcium,
pulpæ sebesten,
storacis calamitæ,
caryophillorum,
cinnamomi,
scobis eboris an. ʒ ij.
croci gr. v.
penidiorum ℥ ß.
Trita, vt decet, omnia excipiantur triplo Syrupi violati.

COMMENTARIVS.

Antidotus hæc analeptica, seu Electuarium restauratiuum, vt vocat Nic. Præpositus, à Fernelio celebratur, in eius-

que descriptione nihil immutandum censuit, præter simplicium ordinem, & *berberis grana*, quorum loco pistacea reposuit, Omisit tamen *styracem calamitam*, viribus commendatissimum & huic confectioni vtilissimum; Cuius parandi modus facilior est, quam vt pluribus in eo declarando sit opus.

Vires. Antidotus analeptica vires exolutas restaurat, inquit Fernelius, animi deliquium & syncopem impedit, optimum corporis habitum longo sanguinis fluxu, aut alia quauis immoderata vacuatione extenuatum resarcit, macilentis & consumptis succurrit; humectando nempe, nutriendo & corroborando.

CAP. VII.

Antidotum Asyncritum D. Actuar.

℞. *Myrrhæ* ʒ ij. & ℈ ij.
opii ʒ vj.
piperis nigri,
sem. petroselini an. ʒ v.
apii,
sinapeos an. ℥ ß.
iunci odorati ʒ iij.
amomi,
styracis calamit. an. ʒ ij.
hedychroi magmatis ʒ j. & ℈ ij.
cassiæ ligneæ, seu canellæ,
piperis albi,
seseleos an. ʒ j. & ℈ j.
mellis despumati q. s. fiat opiata.

COMMENTARIVS.

Vocatur hoc Antidotum ab Actuario *cap. 6. lib. 5. method. med. Asyncritum*, hoc est, incomparabile, quod virium præstantia nulli cedat; aut postponendum veniat. Vt ex mente authoris rite paretur, *Opium in sapa dulci* macerandum, donec mellis consistentiam habuerit: *Styrax* melle diducendus: dein reliqua arida puluerata commiscenda. Pro *cassia Ægyptia*, quam ponit author, *cassiam ligneam* seu *canellam* vulgarem optima ratione, & Doctorum consensu posuimus, non fistulam ac purgatoriam, quam passim Actuarius nigram appellat, nulla in re Antidoto præscripto conuenientem & accommodatam.

Antidot. Asyncriti miræ vires. Hoc Antidotum veteres capitis dolores sedat, inquit Actuarius, vertiginosos & comitiales affectus mitigat, peruigilias sopit, & furorem ac desipientiam cõstringit, magnum oculorum dolorem mulcet, defluxioni, dentium dolori, difficultati respirationis, & omni causæ suspirii auxiliatur; Veterem tussim sedat, pulmonis laterisque inflammationi, & siccæ & humidæ medetur, omnem pulmonis humiditatem exhaurit, sputa tenuia densat, excretuque faciliora reddit.

Stomacho præsenti est auxilio, huius siquidem humidam laxitatem astringit, cibi fastidia leuat, singultum tollit, non retentos cibos ob vomitionum impetus sistit, omnem stomachi & ventris inflationem & ructus soluit, ictero prodest, melancholiæ morbo conuenit, & eius tristia ærumnosaque symptomata leuat, lienis grauitatem submouet, faciei colorem reddit, obstructiones tollit, vrinam mouet, arenulas deturbat, vteri calamitatibus & colico dolori medetur atque aliis pluribus affectionibus, si modo verum sit, quod clarissimus vir Actuarius, literis de hac Opiata, mandauit.

CAP. VIII.

Philonium magnum, seu Romanum.

℞. *Piperis albi,*
cassiæ ligneæ,
cinnamomi an. ʒ ij.
croci,
euphorbii,
pyrethri an. ʒ ß.
zedoariæ,
spicæ nardi an. ℈ ij.
sem. hyoscyami ℥ ß.
opii ʒ ij. ß.
castorii,
myrrhæ an. ʒ j. ß.
sem. apii,

fœni-

fœniculi,
dauci,
petroselini an. ʒj.
mellis optimi despumati quantum suffic. fiat Opiata.

COMMENTARIVS.

Nil tam anceps ac varium in medicamentorum familia atque Philonii Philosophi Antidotum, cui simile accidit atque vino, quod è vase in vas transfusum, non paruam prioris conditionis iacturam facit. Quotquot enim extiterunt pharmacariæ artis authores, nomen quidem *Philonii* retinuerunt, sed nihil fere præterea. Vnus Gal. *cap 4. lib. 9. compos. Medic. loc.* probauit quidem, sed alia multo celebriora & præstantiora, vt ipse loquitur, subscripsit. Myrepsius quatuor eiusdem nominis antidota dedit, quorum alia *opium* admittunt, alia dimittunt; De cæteris vix inter se similia, & parum Philonii Tarsensis medicamento conuenientia. Nicolaus Præpositus pauca quædam ex priore descriptione detraxit, alia multa adiecit, & simplicium ordinem, & pondus immutauit. Nonnulli *costum*, alii *castorium*, quidam *semen papaueris* addiderunt. Nos vero Præpositi descriptionem magis probamus, sed pro *Costo*, *Castorium*, *opii* verum castigatorium ponimus, simplicium ordinem aliter disponimus, & *piperis*, *euphorbii* & *pyrethri* quantitatem minuimus. Sic enim tutius & felicius dari poterit, absque inflammationis metu. Nonnullos enim aliquando vidimus, conqueri de ingenti ardore ad imum ventrem, & intestinum rectum, ex iniecto clystere, in cuius sesquidrachma tantum Philonii vulgaris fuerat dissoluta. Quod minime mirum videtur, cum xvij. constet simplicibus, calidis omnibus, præter *Opium*, quod à multis calidum perhibetur, & *hyoscyamum*: proinde vix potest deglutiri, quin fauces ardore & acrimonia plurimum afficiantur & lædantur. Sic vero à nobis emendatum tuto per os sumi potest, absque ventriculi, œsophagi & faucium oblæsione. Vocatur *Romanum*, quod multum fuerit Romæ celebratum.

Datur pleuriticis, Colicis, vnde & *Antidotus Colica* à nonnullis dicta, & in omni dolore interno: Somnum conciliat, sanguinem ab internis fluentem sistit, nauseabundis mirifice prodest; dolores ventris, lienis, hepatis & renum, ab intemperie frigida, flatibus & crudis humoribus obortos sedat, & singultum tollit. *Philonii Romani vires.*

Per os autem datus quantitate exigua, vt ciceris magnitudine, aut paulo maiore, pro sumentis ætate & viribus atque pro scopis variis varie dissoluitur, aliquando in *Oxymelite*, aliquando in plantarum decocto, nonnunquam in *vino*. Actuarius dabat stomachicis cum *hypocistidis succo & vino pauco.*

Sæpius vero per anum iniicitur in aluum, dilutum in decoctione enematum, quæ ad sæuissimos colici doloris cruciatus sopiendos ac pacandos præscribuntur, quibus peculiari virtute mirum in modũ confert.

CAP. IX.

Opiata Salomonis D. Iouberti.

℞. *Cortic. citri conditi* ℔ ß.
conserua rosarum veteris,
acetosæ an ℥j. ß.
helenii.
buglos.
mithridatii an ʒ vj.
conserua anthos ℥ ß.
sem contra vermes,
sem citri mund. an. ʒ iij.
cinnamomi ʒ ij.
caryophyllorum ʒ j.
radic dictamni albi,
cardui benedicti,
cortic. citri sicci an. ʒ j. & gr. xv.
ligni aloes optimi ʒ j.
cardamomi,

macis an. ℈ ij. & *gr. xv.*
radic. gentianæ ʒ ß.
essa è corde ceruorum n. iiij.
grana iuniperi in aceto scillitico per noctem infusa n. xxv.
sacchari solidi ℔. ß.
Syrupi acetositatis citri quantum est satis. fiat Opiatæ.

COMMENTARIVS.

Hanc Opiatam sub nomine cuiusdam Salomonis, nullius in Medicina notæ describit & ad multa commendat Ioubertus. Illius tamen authorem ἀδέσποτον, seu incertum dicit. Cum illa velut per manus à mulierculis tradita ad eum peruenerit, sed non parum deprauata, vt solet in his fieri, quæ calamo non typis exarantur. Potius ergo Ioubertum, quam mulierculas aut Salomonem, nescio quem, authorem voco, qui eam castigarit & ad meliorem formam reduxerit. Si quis tamen voluerit ad ostentatiorem, & maius opiatæ encomium, magni illius regis, qui Dei populo imperauit, nomine designare, non refragabor, cum & alia nomina sæpe fictitia, & vix ratione probabili inuenta medicamentis pluribus imponatur. Parādi modus facilis est. *Xyloaloes* penuria *santalum citrinum* sumi poterit, & pro radicibus *cardui* & *dictamni*, huius folia & illius semina. Reliqua, nec rara, nec inuenta difficilia.

Opiatæ Salomon. vires.

Morbis medetur pestilentibus & contagiosis, partes, quæ principatum tenent, roborat, putredinem arcet, vermes enecat, vomiturientibus confert, & quauis ex causa languidis & imbecillis auxiliatur.

CAP. X.

Electuarium de Ovo.

℞. *Croci* ʒ j. ß. *aut* ʒ ij.

Includantur cum vitello in oui putamine altera tantum parte, per quam eductum est albumen, aperto, & postea alio putamine aut pasta occluso: Deinde assentur in clibano.

Ablata è testa materia tenuissime pulueretur; cui adde

Dictamni,
Tormentillæ an. ʒ ij.
cornu cerui
nucis vomicæ an. ʒ j.
angelicæ,
zedoariæ,
granorum iuniperi,
helenii an. ʒ ij. ß.
cinnamomi,
macis an. ʒ j. ß.
caphuræ ʒ. j.
theriacæ ℥ iij,

Misce omnia; contunde fortiter, & adde syrupi limonum, quod satis erit, fiat Electuarium.

COMMENTARIVS.

Non minus est incerta huius Electuarii descriptio, quam authoris primi nomen: Nullibi enim satis constat de vtroque. Nec adeo rudis est Seplasiarius, qui non glorietur, optimam illius descriptionem tenere. Multas quidem vidi, nusquam tamen duas consimiles. Omnium maxime probanda, quæ à Medicis Augustanis euulgatur: Nonnulla tamen vix toleranda. Nam cum ingredientia, vt loquitur vulgus, pauca sint, & pauca quantitate præscripta, illis tamen *caphuræ* vncia dimidia commiscetur, & *sinapi* ad podus *croci* & *vitelli oui*, simul vstorum ponitur. Neutrum autem ea proportione tolerandum, cum hoc calidissimum sit, & neutiquam cardiacum: illa cardiaca quidem, sed odoris grauis, nec nisi parua quantitate suauis. Præterea, iubent illi clarissimi viri puluerés, & *theriacam* simul permisceri sine intermedio *melle*, aut syrupo: sicque non opiatam, sed pastam quauis catapotiorum massa solidiorem. Ex ea autem *sinapi* vt noxium, & *pimpinellam* vt inutilem detraximus, *helenium*, *macim* & *cinnamomum*, vt cardiaca & bezoardica adiecimus, caphuræ dosim legitimam posuimus.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0130-2 DFG

mus, *theriacæ* quantitatem idonam, & syrupum omnibus excipiendis, & subigendis aptissimum docuimus. Debet vero sumi gallinæ ouum recens, magnitudinis mediocris, per cuius apicem alterum perforatum educatur albumen, intus remanente vitello. Quod vacuum erit, *croco* orientali non pulueriſato impleatur, dein superposito alio putamine, aut pasta, vt fere fit, occludatur, ne quid transpiret: tum vel in furno vel in fornace igne lento asletur ad testæ nigredinem, vt quæ intus conclusa sunt, abiectis putaminibus, facile queant pulverari.

Nonnulli *nucem vomicam* reformidant & improbant, quod felibus & canibus deleteria sit, ac præsens venenum, hominibus ventriculum subuertat. Sed huic dubitationi multoties satisfecimus, nam brutorum natura longe distat ab hominis conditione, cui sæpe venenum est, quod illis pabulum familiare, & contra: Coturnices vescuntur *Elleboro*, & Sturni *cicuta*, à quibus homo enecatur: *aloe* & *amygdala amara* enecant vulpes, homo illis vtitur ad salutem. Præterea *nux vomica*, cum vim habeat alexiteriam, & vomitum prouocantem, magis confert, nam morbis contagiosis vomitus mirifice prodest, maxime vero his, quibus prima regio corporis prauis humoribus scatet; Sic enim partibus præcipuis maligna colluuie liberatis, facultates sunt vegetiores, & ad virus oppugnandum alacriores.

Rarus autem hucusque fuit in Gallia huius Electuarii vsus; sed posthac frequentiorem spero, si nostræ emendationis ratio agnoscatur, & iuxta descriptionem à nobis traditam conficiatur, quæ sic efficacissimas vires habet, & ad pestis curationem commendatissimas. Est enim quædam velut parua *Theriaca*, quam recentiorum inuenit sedulitas.

Vires. Electuarium de ouo plurimum laudatur ad præcautionem & curationem pestis, & morborum pestilentium. Datur vel per se, vel cum aliqua conserua, aut aqua vel decocto cordiali.

CAP. XII.

Mithridatium Damocratis ex Galeno.

℞. *Myrrhæ optimæ,*
croci,
agarici,
zinziberis,
cinnamomi,
spicæ nardi Ind.
thuris masculi,
sem. thlaspeos an. ʒ x.
seseleos Massilienſ.
opobalsami, vel olei nunc moschat.
schœnanthi,
stœchad. Arabicæ,
costi candidi,
galbani,
terebinthinæ,
piperis longi,
castorii,
succi hypocistidis,
styracis calamitæ,
opoponacis,
folii an. ℥ j.
cassiæ lignea,
polii montani,
piperis albi,
scordii,
sem. dauci Cret.
carpobalsami, aut
eius loco cubebarum,
trochiscorum Cypheos,
bdellii an. ʒ vij.
nardi Celticæ,
sem. petroselini Maced.
gummi Arabici,
Opii.
cardamomi minoris,
sem. fœniculi,
radicis gentianæ,
rosarum,
dictamni Cret. an. ʒ v.
anisi,
aristolochiæ rotundæ,
acori,
ireos Florentinæ,
thu,

ſagapeni an. ʒ iij.
meu Athamantici,
acaciæ,
ſem. Hyperici,
ventris ſcinci an. ʒ ij ß.
Vini maluatici, vel alterius generoſi ℔.j.ß. *vel. q ſ. gummis, liquoribus & ſuccis diluendis. mellis optimi deſpumati triplum ſeu* ℔. *ix. & ʒ. viij. fiat Opiata in vaſe idoneo reponenda.*

COMMENTARIVS.

Solemnis hæc Antidotus à Mithridate rege Ponti & Bithyniæ, eius inuentore cognominatur: hic enim ſimul & generoſiſſimus erat monarcha & doctiſſimus, qui duarum & riginti nationum idiomata varia intelligeret & exprimeret, & medicamentariæ materiæ cognitionem haberet, ex qua nobiliſſimam confecit Antidotum aduerſus venena, à quibus maxime ſibi metuebat. Eius autem longo vſu, ab omni virulenta & deleteria qualitate vixit immunis: Nam ſuperatus à Pompeio, & veritus, ne ab eo viuus Romam duceretur in triumphum, venenum ſumpſit, à quo, cum ne quidem minimum moleſtiæ ſenſum ſenſiſſet, ac vitæ pertæſus diuturnioris, quendam vocauit militem nomine Bituitum, rogauitque, vt ipſum interficeret. Atque cum id ægre & ſegniter peragere tentaret, eius trepidantem manum in ſuam cædem adiuuit ſicque ſeipſum traieciſſe dicitur, *teſte Appiano:* Porro inter illius theſauros & ſpolia, ſcrinium erat commentationum medicarum, quas ipſe rex, arcanorum curioſiſſimus, accurate ſeruabat. Eas autem Pompeius Romam detulit, deditq; Medicis Romanis, vt Damocrati & Andromacho, qui ſingula remedia probarunt, maxime vero Mithridatium, quod verſib. Latinis reddidit Damocrates, ne immutaretur, ab eoque nunc cognomen habet, vocaturque Mithridatium Damocratis, licet eius non fuerit author, ſed tranſcriptor aut celebrator. Aliud non multum diſſimile ſub nomine Andromachi à Gal. *cap. 1. lib. 2. de Antidot.* traditur, ſed minus eleganti ordine diſpoſitum, & nonnihil deprauatum. Incertam namque doſim habet *folii gentianæ, meu & cardamomi*: atque bis repetit *nardum* ſub duabus appellationibus, quæ idem ſignificant. Præterea omittuntur alia quædam ſimplicia huic Antidoto conuenientiſſima, vt *carpobalſamum*, aut ſuccedaneum eius idoneum, *dictamnus, piper album & longum*, & *bdellium*. Veriſimile eſt, Andromachum ad nominis gloriam, priorum deſcriptionem immutaſſe, vel ſibi vendicaſſe, vel ſimilem inter Mithridatis ſecreta inueniſſe, aut à Pompeio habuiſſe. Vtut ſit, potius celebratur, & paratur ea, quam exhibuit Damocrates.

Mithridatium Andromachi quale.

Nec minus gloriæ cupidus fuit Nic. Præpoſitus, qui pſeudomithridatium ex ſimplicium farragine congeſtum, à Nic. tamen Myrepſo mutuatum, deſcripſit *cap. 412.* quæ magna ex parte, & idiomate barbaro enuntiauit, confuſe miſcuit, & indebita proportione & ratione diſpoſuit. In ſumma, multum difficultatis in præparatione, parum vtilitatis in vſu Antidotus illa pollicetur. Proinde illis relinquenda, qui in Nicol. Præpoſiti verba iurarunt, illumque non raro cæcutientem, tanquam cæci perpetuo ſequuntur.

Mithridatium Nic. Præpoſiti quale.

Præcipua parandi difficultas ex perueſtigatione, & electione ſimplicium pendet, quibus ſæpe caremus, præſertim exoticis, raris & pretioſis, quorum loco plerumque ſuccedanea cogimur ſubrogare, vt pro *opobalſamo, oleum caryophyllorum*, aut *nucis moſchatæ*, pro *carpobalſamo cubebas aut ſemen lentiſci*, pro vino ſalerno, aliud generoſum, pro melle Attico, noſtras. Ex Antidoto Romano *radicem ireos Florentinæ* addidimus, & pro *Aro*, quod nonnulli ponunt, alii omittunt, *ariſtolochiam rotundam* poſui-

posuimus. Succi, lacrymæ, gummi præter Arabicum, & *thus*, quæ teri debent, in vino maceranda sunt: Interea radices terendæ, dein reliqua eo ordine, quem centies docuimus. Gummi inacerata parum feruefient, vt vinum absumatur. Tum & hæc, & pulueres læuigati, & per incerniculum transmissi despumato melli commiscebuntur. Sicque fiet Opiata, in vase idoneo reponenda quotidie semel primo mense rudicula mouenda: secundo mense, bis in hebdomada: tertio semel: quarto ter tantum in mense: Sicque relinquenda, nisi sexto mense, quo denuo semel agitanda.

Vires. Mithridatium aduersus venena & morbos contagiosos tutissimum ac securissimum est præsidium. Alię sunt eiusdem pene innumeræ vires, quæ cum sint lippis & tonsoribus notæ, in his recensendis non diutius immorabor.

CAP. XII.

Theriaca Androm. Iunioris, ex Gal. à quo γαλῆνη dicitur.

℞. *Trochisc. scillit. ʒ. xlviij.*
trochiscor. de viperis,
magmatis hedychroi,
piperis longi,
opii an. ʒ xxiiij.
rosarum siccarum,
iridis Illyricæ,
succi glycyrrhizæ,
sem. buniados dulcis,
scordii,
opobalsami,
cinnamomi,
agarici an. ʒ. xij.
myrrhæ,
tosti odorati,
croci Corycii,
cassiæ lignea,
nardi Indicæ,
schœnanthi,
thuris masculi,
aglia i. piperis albi,
piperis nigri,
foliorum dictamni,
marrubii virentis,
Rhabarbari, vel Rhei pontici,
stœchados,
semen petrosel. Maced.
calaminthes montanæ,
terebinthinæ Chiæ,
radic. pentaphyli,
zinziberis an. ʒ. vj.
polii Cretens.
chamepithyos,
styracis calaminthæ,
meu Athamantici,
nardi Celticæ,
amomi,
phu pontici
sem. chamedryos Cretic.
foliorum malabathri,
chalcitidis vstæ,
terræ Lemniæ,
radicis gentianæ,
sem. anisi,
succi hypocistidis,
carpobalsami,
gummi Arabici,
seminum fœniculi,
cardamomi Idæi,
seseleos, thlaspi,
ammeos,
comarum hyperici,
acaciæ,
Sagapeni an. ʒ. iiij.
castorei,
radicis Aristoloc. tenuis,
sem. dauci Cretici,
bituminis Iudaici,
comæ centaurii minoris,
opoponacis,
galbani optimi, an. ʒ ij.
vini generosi, q. s. succis liquorib. & gum. diluen. mellis Narbon. aut alius optimi triplum, seu ℔. xiiij. ß. vel q. s. fiat Opiata ex arte in vase idoneo reponenda & seruatur ad futuros vsus.

COMMENTARIVS.

Non inepte quidam *Mithridatium medica-*

dicamentorum patrem, & Theriacam matrem appellant, quæ scilicet dignitate & efficacia reliquis medicamentis antecellāt, & vires omnium complectantur: Vix enim affectio præter naturam datur aliqua, cui alterutrum, vt decet paratum, exhibitum non conferat.

Mithridatē & theriaca & mithridatii esse authorem.

Vtriusque nō immerito perhibetur author Mithridates, quod materiā inuenerit & congesserit, ex qua conficiuntur ambo. Andromachus & Damocrates eandem solum in meliorem ordinem disposuerunt, & pauca quædam adieceerunt, sicque vt ex Adamo Eua, ex Mithridatio Theriaca habuit originem. Sic vero primum à Critone nominata est, à vipera, quam Græci θηλεν vocāt, cuius carnem ex arte præparatam, quā postea docebimus, Andromachus imperatoris Neronis archiatros Mithridatio addidit, vt eius virtutem, quæ ante hanc commixtionem ad ferarum & serpentum morsus venenatos erat iners & imbecilla, redderet efficacissimam, sicque ex Mithridatio Theriaca facta est, præsentissima venenis medicina, à qua medicamina, quæ virus quoddam extinguunt, seu venenis obsistunt, *theriaca*, seu theriacalia nominantur. Laudanda autem plurimum Andromachi sedulitas, qui hæc duo Antidota quasi informia exornarit, in optimā formam digesserit & celebrarit. Ad cuius imitationem posterior ætas multas eiusdem nominis compositiones seu *theriacas* descripsit, quibus officinæ pharmacopœorum quorundam non ornantur, sed onerantur ipsi.

Andromachus quis fuerit & illius laus.

Omnes autem Theriacæ à Rhasi, Auicenna, Mesue, Serapione, Paulo, Oribasio, Aetio, Myrepso & à posterioribus descriptæ, non modo inter se, sed antiquæ & verę ab Andromacho traditæ sunt dissimiles, proinde raro parantur, & tanquam inutiles negliguntur.

Licet autem Theriaca Andromachi senioris minus peruerti potuerit, quod versibus conscripta sit, minus tamen celebratur ea, quæ ab Andromacho eius filio oratione soluta describitur, quam hic damus: parum tamen est inter vtramque discriminis, & fere nullius momenti.

Porro ad eius confectionem accedunt nonnulla, quæ semper & omnibus non suppetunt, quorum loco succedanea, si nō genere, saltem qualitatibus primis, aut secundis consimilia ponuntur, vt cum herba pro herba, semen pro semine, metallū pro metallo subrogatur. Optimorum tamen substitutorū inopia fere vsurpamus, quæ desiderata qualitate prædita sunt: Sic Galenus pro *amygdalis amaris*, *absynthium*: pro *Euphorbio Stercus columbæ*, pro *pipere zinziber* substituit. Nunc autem Parisienses Pharmacopœi nullis sumptibus parcunt, ad simplicia quæuis pretiosissima conquirenda; Atque ex eorum ordine multi, etiam qui vix secundas tenent, omnia aromatum, lapillorum pretiosorum, & simplicium rarissimorum genera in suis pharmacopoliis habent, nullumque simplex ipsis ignotum est, quod medicamentorum compositionem ingreditur.

Si quis tamen nulla arte, labore aut pretio, nonnulla Theriacæ cōficiendæ necessaria, præsertim ratione assequi potuerit, vt accidit plerunque, pro *opobalsamo*, *oleum è caryophyllis*, vel *nuce moschata* expressum subrogabit: pro *Costo*, *zedoariam*, *pro schœnanto*, *calamum aromaticum*, pro *dictamno Cretico*, *nostras*, *pro Amomo*, *acorum*, *pro carpobalsamo*, *cubebas*, aut *semen lentisci*, pro *vino Falerno*, *muscatellinum*, aut aliud generosum. Nihil vero substituendum pro pastillis, qui iuxta modum sectione sequenti descriptū parabuntur. Defectu autem *aristolochiæ tenuis*, *longa* sumenda, *iridis Illyricæ*, *Florentina*, *calcithidis*, *calcanthum seu vitriolum*: Illam tamen multi sentiunt omittendam, cum nihil faciat, inquiūt, ad Theriacæ virtutem, sed solum ad colorem nigrū illi impertiendum, qua tinctura suam qui non infecerit *Theriacam*, à multis irridetur. Alii contra, non præter rationem *calcithidem* admitti debere tenent, quod

sua

sua stypticitate interanea roboret, & siccitate putredinem arceat, adde, quod parua quantitate permiscetur, atq; semiusta, vel eius loco, *calcanthum* perfecte vstum, vt acrimoniæ minoris sit particeps. Antiquitus vero aliter, quam nunc, parabatur, sed verus conficiendi modus is est, quem de Mithridatio parando dedimus.

Θηρίον *animalia omnia venenata signat.* ἔκις, ἐκιδνα γαλῆνη. *Theriaca vires.*

Vt autem θηρίον de feris & venenatis animalibus dicitur, & peculiari significato de vipera, in cuius genere, mas ἔκις, fœmina ἔκιδνα vocatur, sic *Theriaca* Antidotos omnes complectitur; Quæ quod sumpta, vel admota morbis tranquillitatem adferat, à Galeno γαλῆνη dicitur. Nam aduersus maxima mala securissimum & expertissimum est alexiterium. Non solum autem morbis venenatis feliciter medetur, sed aliis quoque communibus: nam capitis dolores diuturnos, vertigines, graues auditus, hebetudines oculorum, comitiales & orthopnoicos cum mulsa data sanat. Stomachi vitia, difficilē coctionem, & ventriculi imbecillitatem emendat. Ventriculi & intestinorum inflationibus & doloribus medetur, nec non colicis & ileosis: Lumbricorum genus omne mirifice interficit: animi deliquio & virium imbecillitati succurrit. Cum *aqua raphani*, aut *parietariæ* exhibita deterit calculos renum, & vesicæ, & difficilem mixtionem sanat. Vtiliter præbetur in febrium, maxime quartanarum rigoribus & incipientibus, & inclinantibus. Flatus dissipat, humores in ventriculo, & aliis visceribus putres absumit, obstructionem tollit, colorem commendat, cordis palpitationi multum opitulatur. Mulieribus menstrua mouet, fœtus mortuos eiicit, hydrophobiam & canis rabidi morsum opportune data sanat.

CAP. XIII.

Opiata Neapolitana.

℞. Foliorum sennæ Orient. ℥ j. ß.
hermodactylorum,
turpethi an. ʒ vj.
scobis ligni sancti,
sarsaparillæ,
sassafras, an. ℥ ß.
mellis optimi in decocto radicis Chynæ despumati & ad aquæ humiditatis absumptionem cocti ℔ j.
fiat opiata.

COMMENTARIVS.

Nullus est tam nouellus pharmacopœolus etiam in suburbiorum quodam angulo degens, qui vel ad gonorrhœam virulentam, vel venereum aliquod vlcus non glorietur quoddam habere secretum remedium. De hoc autem affectu, eiusque medicatione Empirici omnium maxime mira promittunt, ad quos sæpe Parisiorum vulgus suo damno confugit. Hæc enim gens nouitatis semper auida, credulaque nimis, errores quosuis etiam capite damnatos, modo Medicos simulent, colit & amplectitur, & ab his intrepide deleteria quæque pharmaca sumit. Miserum hoc quidem est, quod nolentibus perire, imo sic volentibus tam liberum pateat ad necem iter. In tam nefarios homines, vos hortor, pharmacopœi dignissimi, bellum vt commoueatis, indicatis, vtiliter inferatis, atque optima tantum, & à probatis authoribus tradita remedia accipiatis.

Opiata cur Neapolitana dicta.

In gratiam autem iuuenum, quos Venus momordit, hanc Opiatam damus, optima & ratione inuentam, & arte descriptam, & effectu probatissimam; data enim quando, & quibus conuenit, feliciter indicæ lui, quam Neapolitanum morbum appellant, medetur; vnde *Opiatam Neapolitanam* cognominare minime nefas putauimus. Aliam eiusdem nominis sæpe inter multorum Chirurgorum manus Lutetiæ vidimus, sed quæ male primum descripta, à singulis tyronibus quotidie immutatur & deprauatur. Alii enim tantum ponunt *guaiacum, sennam, mel & aquam vitæ*: alii *baccas lauri* adiiciunt: sunt, qui auferunt *guaiacum,*

cum, & *sarsapatillam* substituunt. Quidam *hermodactylos* probant; alii *turphetum*; alii vtrumque; nonnulli neutrum. Nos iuxta formam descriptam lege & ratione stabilitam & probatam exhibemus. Adiiciunt nonnulli *aquam vitæ* paucam, sed *aquam cinnamomi* libentius & vtilius prætulerim. In calidioribus naturis neutram; in frigidioribus alterutram addere nihil vetat.

Vires. Valet plurimum ad luis venereæ curationem. Datur alternis diebus, & sæpe quotidie mane ieiuno stomacho à ʒ ij. ad ℥ ß. His potissimum cõuenit, qui pluribus negotiis impliciti decumbere non valẽt, & diutius cubiculo manere.

Plures alias antidotos à Mesue, Actuario, Myrepso, & Præposito datas omisimus, quarum vel compositio non probatur, vel vsus non laudatur, aut his præstantiores præferuntur. Nam *Zazenea*, *Atanasia*, *vtraque Requies Nicolai*, *diasulphur*, *Acaristum*, *Adrianum*, & *confectio de styrace* nusquam aut rarissime parantur, quod vnum *Asyncritum* virtute & parandi facilitate illis omnibus sit anteponendum. Nam cum illorum præcipua virtus in somno conciliando posita sit, sat erit vnicum aut alterũ habere medicamentum, vt *pilulas de Cynoglosso*, aut *Philonium Romanum*, quod id feliciter præstare valeat.

Idem est iudicium de *Alfessera*, de *Esdra*, de Antidoto hæmagoga, & aliis confectionibus pene innumeris ab authoribus, vel potius transcriptoribus sine iudicio collectis, quas recensere nauseam mouere est.

ADDITIO.

Theriaca Germanica, quæ à D. Leonardo Fuchsio Duci Saxoniæ Friderico præscripta, viribusque par esse dicitur Theriacæ magnæ Andromachi.

℞. rad. enulæ campan. recenter sic-
catæ ℥ i. ʒ vij.
baccar. iuniper. rec.
zedoar. Elect. an. ʒ v.
rad. aristol.
hyperic.
scabios.
morsus diaboli, an. ʒ iij.
beton.
saluiæ,
marrub.
spic. roman. seu fl. diuæ
Magdalenæ rec.
baccar. lauri,
rad. gentian.
diptamn. alb.
tormentill.
acori an. ʒ ij.
radic. caua ʒ ij. ß.
santal. rubr.
cardopatii,
succin. albi vel flaui.
macis an. ʒ i,
meliss.
bdellii an. ʒ ij,
castor. ʒ i ß,
absynth.
calaminth. agrest.
zinzib. alb.
pip. nigr. vulg. an. ʒ ß,
corall. rubr. tritor. ʒ i,
oxymell scillit. ℥ j,
ol. terebinth puriss. ℥ ß,
pulueri satis pulueri sandis admisceãtur omnia: deinde ℞. mell. despumati opt. ℔. ij ß, coque ad iustam spissitudinem, & prædicta iniice, benoque agita, habebis Electuarium nobilissimum, cui tuto fidere queas.

Dosis est à ʒ j. ad ʒ i ß, hyeme in aquâ betonicæ, æstate in aqua oxalidis probata hæc est à Barone quodam in eo, qui mercurium deuorauerat.

Nota de Theriaca.

Phlegmatici & melancholici theriacam sumere possunt ad omnes ægrotationes:

nes: sanguineis autem & cholericis conueniens non est, nisi cito ab illis possit expelli. Melior etiam est in tempore frigido, hyemali nempe, quam calido.

Electuarium de ouo D. Vlrici Chelii. Argentimensis.

℞. ouum Gallinæ recens & educto albumine per apicem, id, quod vacuum est, ℥j. croci orientalis non pulueristati imple, vitellum non auferendo, postea cum alio putamine iterum occlude, ne quid transpiret, & lento igne vel post fornacem tam diu assa in ollula, donec tota oui testa ad nigredinem deueniat: Exempta testa materia exiccetur, vt in mortario exquisitissime contundi & in puluerem redigi queat. postea

℞. *pulv. rad. Angelic.*
pimpinell.
zedoar.
sem. tormentill.
dictamn.
apii an. ℥ ß.
nuc. vomica
corn cerv. an. ʒ ij,
bol. armen. ℥ ß.
terr. sigill. ℥ ß ℈ j.
rad. hyrundinaria
gentian.
morsus diabol.
imperatoria.
valerian.
bistort.
fol. scordii.
ruta.
hyacynth præpar. an. ʒ j.

Mi. omnia, tandemque opponatur theriacæ vet. opt. ad pondus omnium, & iterum cum pistillo fortiter contundantur & commisceantur per tres quasi integras horas agitando, fiat Electuarium vt artis est. Theriacæ autem erunt ℥ vi. ß.

℈ iiij.

Electuarium præseruans Illustris & generosi Comitis Philippi Ludouici ab Hanavv &c. p. m.

℞. *Theriac Andr. sen. vet opt.*
conserv. ros. rubr. vet. an. ℥ j. ß,
mithrid Damocr. opt. ℥ j.
sulph. ʒ j. ß,
camphor. ℈ iiii,
rad. zedoar.
diptamn. albi.
gentian.
aristol. rotund.
angelic.
tormentill.
morsus diabol.
valerian.
pimpinell.
leuistic.
fol. veronic.
baccar. lauri an. ℈ ij.
myrrhæ elect. ʒ i,
fol. rutæ M ß,
bol. armen. ver. præpar.
terr sigillat. an. ʒ ij,
croc. oriental. ʒ ß,
cinnam. Elect. ʒ ij,
spec. el. de gemm. vtriusq.
diamosch dulc.
diamarg. frigid.
diatrion. santal. an. ℈ i,
elect. de ouo ℥ ß,
syr. acet. citri. ℥ ij. ß,
aq vitæ contra pestem ℥ i,
fol auri nr. x. Misce f.
Electuarium, deauretur ad ollam.

Electuarium præseruans contra pestem.

℞. *cortic. citr. condit.*
conserv. borrag.
bugloss.
rosar. an. ℥ ij. ß,
flor. lauendul.
scordii an ʒ vi,
rad. pimpinell.

cortic. citri siccit. an. ʒ ij.
corall. rubr.
bol. armen. præpar.
terr. sigill. veræ an. ℈ iiij.
Theriac. opt. ℥ j. ß.
syrup. de limon. ℥ iij. Mi.
f. elect.

Electuarium rubrum contra pestem.

℞. conserv. rosar. ℥ xvj.
acetos.
cichor.
cortic. citr. condit. an. ℥ iiij.
Terr. sigill. ver. ʒ ij. ℈ ij.
rad. tormentill.
sem. citri
card. ben.
santal. rubri,
zedoar. an. ℈ iiij.
croci ℈ j. Mi. & cum syr. acetos. citr.
f. Elect.

Electuarium contra pestem Francisci de Luca.

℞. been albi,
rubri,
violar. an. ℥ ß.
diptam. alb.
tormentill.
scabios.
pimpinell.
chelidon.
beton. an ℥ ß.
fol. abier. ℥ j.
margarit. oriental.
granator.
hyacinth. an. ʒ ij.
smaragd. ℈ j.
flor. omn. mensium ʒ iij.
fol. cicerbit. ℥ ß.
corall. rubr.
albor. an. ʒ j. ß.
gentian. ʒ ij.
bol. arm.
terr. sigill. an. ʒ iij.
ambr. ℈ ii.
moschi ℈ j.
zedoar. ʒ iij.
rosar. rubr. ʒ ij.
lign. aloes, ʒ iij.
santal. alb.
rubr. an. ℥ ß.
sem. basilic. ʒ j.
xylobalsam.
carpobalsam. an. ʒ ij.
caryophyllor.
cinnam.
macis
nucistæ an. ʒ iij.
sem. acetos.
citri an. ʒ iij.
limatur. ebor. ℥ iiij.
fol. auri ʒ j.
croci ʒ ij.
myrrhæ ʒ iij.
fl. borrag.
bugloss.
meliss. an. ʒ j.
rhab. opt. ℥ j. Mi.
& cum syr. de acet. citri
f. Elect.

Electuarium Leonardi Fiorauanti contra pestem.

℞. rad. alth. ℔ ij.
Enulæ, ℥ iiij.
imperatoriæ,
tormentill. an. ℥ j Mi. in vino albo optimo dulcique ad consumptionem vini coquantur, pistentur & per setaceum traiiciantur:
℞. mucilaginis transmissæ
mellis cocti & despumati an. ℔. ij.
succi cyton. ℔. j.
pulp. dactylor. ℥ vi. Misceantur omnia & f. Electuar. sec. art. cui sequentia optime pulueri sata adiiciantur.
℞. cinnamom.
nucistæ
zinzib.
caryophyllor.
lign. aloes.

ben-

benzoin an. ʒ ij.
croci ʒ j.
mosch. ʒ ß.
nostræ quintæ essentiæ ʒ iiij. Mi.
f. Electuarium.

Electuarium de Zedoaria contra pestem.

℞. myrrh. Elect.
croci. an. ʒ ij.
ossis de cord cervi ʒ j.
rad. dictamn. alb. ʒ ij. ß.
zedoar. elect. ℥ j.
sulphuris vivi.
scrophular.
bol. armen. an. ℥ j. ß.
nuc. vomicæ ʒ j. ß.
zinzib. alb.
camphur. an. ℥ ß.
rad. tormentill.
serpentariæ
pimpinell. an. ʒ j.
Theriac. Androm. sen. opt.
mithrid. Damocr. El. an. ℥ vj Mi.
Et cum aq vitæ contra pestem
f. Elect.

Electuarium bezoarticum D. Sebastiani Kieulini.

℞. rad. galang.
diptamn.
zedoar. an. ʒ ß.
angelic.
gentian. an. ʒ ij.
pimpinell.
tormentill.
phu. an. ℥ ß. gr. xv.
aristol. long.
rotund. an. ʒ j.
calam. aromat.
zinzib. an. ℈ ij.
corn. ceru. subtilior. vsti.
croci oriental. an. ʒ ij.
bol. armen. veri.
terr. sigillat.
cinnam.
nucist. an ʒ ß.
santal. rubri ʒ ij.
citrini ℈ j.
cortic. citri
sem. citri an. ʒ j
caryophyllor. ℈ ij.
sem. acetos.
rutæ.
xyloaloes.
spodii præpar.
macis an. ℈ j.
lapid. hyacynth. præpar.
sapphyr. præpar. an. gr. xij.
margar. præpar. ʒ ß.
fol. auri.
argent. an. nr. xx.
sacch. cand. ℥ ß.
passul. minor. ʒ ij.
camphor. ℥ ij.
Theriac. Andr. opt. ℥ iiij. Mi.
f. Elect. sec. art.

SECTIO III.

DE TROCHISCIS ALTERANTIBVS & roborantibus.

HVcusque medicamenta roborantia forma pulueris, & Electuarii mollis, seu Opiata, optima methodo descripta exhibuimus: superest nunc, antequam huic libro finem imponamus, vt omnes Trochiscos, viribus consimiles, & officinæ necessarios explicemus & pharmacopœis dispensandos porrigamus, qui vel aliorum medicamentorum, quorum compositionem ingrediuntur, causa parantur, vel qui etiam ex seipsis dantur, nec alii, vt bene sint, famulantur. Ne autem confuse de purgantibus & roborantibus simul agemus, vt multi perperam faciunt, ad finem sect. 3. libr. secundi, in quo genus omne Catharticorum describitur, Trochiscos de Rhabarbaro, de Agarico,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0139-7 DFG

& Alhandal adiunximus. Nunc vero ad roborantium & alterantium explicationem accedentes, incipiemus ab his, qui partem Theriaces & Mithridatii constituunt.

CAP. I.

Trochisci de vipera.

℞. Carnis viperarum cum anetho, sale & aqua coctæ ℥ viii.
medullæ panis triticei, albissimi exsiccati, & tenuissime pulverati ℥ ij.
Tere omnia simul & manibus opobalsamo, aut eius succedaneo inuncta, fac pastillos ʒ j. pondere, in vmbra siccandos.

COMMENTARIVS.

Quando vipera captanda.

Vocantur hi pastilli *viperini*, *theriaci*, de thyro seu de vipera, ad quorum Confectionem captandæ sunt viperæ circa finem Veris aut principium æstatis, quo tempore consueto cibo & aere aliquandiu fuerunt recreatæ: atque deligendæ potius feminæ, quam mares, non prægnantes, admodum agiles, collum gracile multum porrigentes, aspectu ferino, oculis aliquantum rubentibus, ac rutilis, capite latiore ac compresso, & rostro nonnihil ad superiora reflexo, ventre amplo, cauda non inuoluta, affatim gracilescente, carnis experte, gressu circa eam firmato, eoque tardo. Maris vero sensim in tenuitatem abit, nec carne destituitur, corporis truncus tenuior est, collum crassius, angustius caput, duos tantum dentes caninos habet, femina quatuor. Quæ loca maritima & salsa incolunt, relinquendæ. Recens captæ meliores, quam asseruatæ. Vt autem rite præparentur, primum virgis cæduntur, sic namque ita percitæ virus euomunt, vapulatis cauda & caput abscinduntur, vtrobique ad quatuor digitorum mensuram; quod etiam in viperis maioribus satis erit. Quæ post harum partium amputationem, irrequieto motu non agitantur, aut sanguinem non effundunt, sed statim immotæ iacent, atque exangues, reiiciendæ vt inutiles. Vtiles ac modo dicto mutilatæ excoriantur, euisceratur, pinguedine mundantur, probe in aqua limpida ter, quaterque mutata abluuntur, dein in olla idonea ac nitida coquuntur cum aqua sufficienti, pauco sale, & *anethi viridis* quantitate paulo maiore aut minore pro numero viperarum, vt prudens pharmacopœus facile poterit diiudicare, puta ad m. j. ß. aut m. ij anethi, pro quatuor aut quinque viperis: qui numerus satisfacere poterit parandis tribus vnciis trochiscorum, ad Theriacæ confectionem requisitis. Sic vero igne luculento, non tamen violento, & fumi experte coquuntur, vtà carnibus facillime spina detrahatur. Tum caro separata in pila lapidea, cum pistillo ligneo exacte terenda, cui inter terendum, panis albi, ficci & puluerati tertia aut quarta pars adiicienda, vt pro carnis viperæ vnciis quatuor, panis dragmæ sex, aut vncia integra. Qui maiorem panis quantitatem commiscebunt, pastillorum vires efficiẽt imbecilliores, qui minorem, efficaciores.

Viperarum delectus.

Viperarum præparatio.

Sic per trituram carne pani commixta & subacta fiet pasta, ex qua pastilli seu orbiculi formabuntur. Perperam faciunt, qui dum caro viperina & panis simul teruntur, parum iusculi, in quo viperæ fuerint incoctæ, adiiciunt: sic enim humidior est, & trochisci ex ea confecti rancescunt, situm contrahunt, & difficilius exsiccantur. Paruuli autem conficiendi atque manibus *opobalsamo* aut *oleo è caryophyllis*, vel *nuce moschata* educto inunctis, & quotidie in loco sicco, sed non Soli exposito versandi, exsiccandi, & postea seruandi.

Pastillis viperinis summa virtus inest ad morsus animaliũ venenatorum, ab eisque Theriaca talem vim mutuatur; prosuntque mirifice, si quid aliud, Elephanticis, & à cane rabioso demorsis.

CAP.

CAP. II.

Trochisci Hedychroi D. Andromachi ex Galeno.

℞. *Aspalthi,*
asari,
mari,
amaraci an. ʒ ij.
calami aromatici,
schœnanthi,
costi,
phu Pontici,
opobalsami,
xylobalsami, an. ʒ iij.
folii Indici,
spicæ nardi,
cassiæ lignea,
myrrhæ,
croci an. ʒ vj.
amomi ʒ xij.
mastiches ʒ j.
Cum vino quodã generoso fiat pasta, ex qua formentur pastilli.

COMMENTARIVS.

Prudenter egit Andromachus, qui horum pastillorum descriptionem versibus descripsit; nisi enim id fecisset, nihil aut parum illa pristinę integritatis retinuisset, cum etiam Galenus in illis describendis, præsertim in singulorum simplicium definienda dosi, comperiatur. Rhases & Auicenna non sunt excusandi, qui potius nouitatis aut vanitatis studio, quam simplicium optimorum inopia hos trochiscos immutarunt. Europœi Medici non tam peruertunt, quam substituunt, in his potissimum compositionibus, quæ certa lege, optima ratione & debita methodo describuntur. Facilius est autem remediorum formas seu à Græcis, seu Arabibus descriptas, quam medicamenta simplicia, ex quibus constant, habere. Valde tamen rarum est, quod nostri pharmacopœi Parisienses non consequuntur. Qui opportune omnia non habuerit, pro *Aspalatho* reponet *santalum citrinum*, pro *maro maioranam*, *veram* aut *dictamnum*, pro *Amaraco matricariam*, pro *costo Angelicam*, pro *Xylobalsamo lignum Aloes*, aut *lentisci*, pro *cassia cinnamomum*, pro *amomo Acorum*.

A Rhasi & Auic. additur cortex radicis *Darsisahan*, sed quænam sit illa planta, nec nomine, nec vultu, nec viribus dignoscitur. Ab iisdem vocantur hi Trochisci *Andaracari*, ab Andromacho & Galeno *Hedychroi*, à quibusdam, vt *Gilib. de Angl. cap. de cura arthrit.* & *Iacob Maulins*, *Idiocry*, ab authore, qui primus composuit *Idiocrius* & *Idiocrytus* dictus. Ad confectionem teruntur primum radices & ligna, dein aromata, postea reliqua. Sed seorsim *crocus*, *mastiche*, *myrrha*, quæ postrema, primo loco miscenda sunt cum vino, tum alii puluerés, tandem *oleum balsami*, aut eius inopia, *caryophyllorum*. Ex hisque omnibus tritis, & simul subactis fiet massa, de qua formabuntur trochisci, in vmbra siccandi. *Parandi modus.*

Non solent vero parari, nisi *Theriaces* conficiendæ causa, propterea parua tantum quantitate solent dispensari, multis tamen, quod simplicibus constent medicamentis efficacissimis, per se dari potuerunt ad malorum multorum curationem; & in diuite quodam, qui odoratum pharmacum expetebat, ad Ozænæ curationem, his pastillis vsus est Aetius *cap. 92. tetr. 2. ser. 2.* quos subegit cum vino veteri odorato, & mirum est, inquit, quam breui affectio curata fuerit. *Vires.* *Historia.*

CAP. III.

Trochisci Scillitici, D. Andromachi.

℞. *Scillæ assatæ ℔ j.*
farinæ orobi albi & non ruffi ʒ. viij.
Terra in mortario, & fiat pasta, ex qua formentur Trochisci, in vmbra siccandi.

COMMENTARIVS.

Theriaces adhuc gratia pastilli fiunt *Scillini*, sic dicti à *Scilla*, quæ ipsorum basis est. Ad hunc vero consilio Galeni debent

bent parari modum. Scilla mediæ magnitudinis Iulio mense colligenda, cortice exteriore spolianda, pars inferior & durior, cui fibrosæ radiculæ adhærent, secanda, separanda, abiiciendaque; pasta triticea probe subacta, non luto, vt perperam nonnulli faciunt, inuoluenda; dein sub cineribus calidis, vel potius in furno coquenda, donec pasta induruerit, & scilla mollis ac tenera euaserit, tum exteriore crusta & interiore meditullio ablatis in mortario terenda: tum demum tertia pars erui albi farinæ tenuissimæ & cribratæ commiscenda, vt octo vnciæ erui singulis scillæ libris. Atque ex omnibus probe subactis fiat massa, ex qua formentur trochisci in vmbra siccandi.

Scylla optima quæ. Est autem deligenda Scilla vera & optima, vt *Hispanica*, non pancratium, atque euellenda Iulio aut messis tempore, vel paulo serius, aut celerius, modo iam folia penitus & scapus aruerint.

Eruum quoque candidum, non ruffum, seligendum, quod minus amarum est, & magis alexiterium. Sunt, qui loco erui cãdidi *radicem dictamni albi* sumunt; quia tamen eruum non valde rarum est, præstat cum Andromacho & Galeno genuinam descriptionem admittere, quam sine necessitate aliquid substituere, & mentem authoris defraudare.

Vires. Trochisci scillitici crassos & lentos humores incidunt, infarctus tollunt, putredinem impediunt, epilepsiæ conferunt, & morbis venenatis.

CAP. IV.

Trochisci Cypheos D. Andromachi.

℞. *Carnis vuæ passæ pinguissimæ, probe ab acinis & cortice mundatæ,*
terebinthinæ puræ an. ʒ xxiiij.
myrrhæ,
schœnanthi an. ʒ xij.
cinnamomi ʒ iiij.
bdellii lacrymæ,
spicæ nardi,
cassiæ lignea,
cyperi,
baccarum iuniperi grandium & pinguium an. ʒ iij.
calami aromatici ʒ jx.
aspalathi ʒ ij. ß.
croci ʒ j.
vini parum,
mellis optimi quantum sufficit, formentur pastilli.

COMMENTARIVS.

Cyphi antiquum est vocabuli genus, quo suffimenta, odoramentaque olim significabantur, *teste Galen. cap. 75. de simp. med.* Ab eo Mithridates hos trochiscos cognominauit, quos postea Democrates carmine descripsit. Constant vero multis odoratis, quæ mixturam nomini conuenientem, & ad multa commendabilem efficiunt. Quod optime nouit Ponti rex, dum eosdem antidoto permiscuit, quam suo nomine voluit donari.

Præparatio multum nec difficilis, nec laboriosa. *Myrrha* & *bdelliũ* in vino generoso primum diducenda, quibus addenda *terebinthina*, dein *pulpa passularum* mundatarum, tum pulueres. Omnia tandem *melle* despumato, & probe cocto excipienda, & in massam cogenda, ex qua formentur trochisci, in vmbra siccandi, in olla vitrea, aut fictili reponendi & seruandi. *Præparatio.*

Hunc vsum non modo præstant, quod *Mithridatio* inseruiant perficiendo, sed & dantur per se ad vlcera, & internos affectus multos iecoris & pulmonum. *Vires.*

CAP. V.

Trochisci Galliæ moschatæ D. Mes.

℞. *Ligni aloes crudi & electi ʒ ij. ß.*
ambræ ʒ j.
moschi boni ʒ ß.
gummi tragacanthi in qua rosarum soluti quantum sufficit ad ea comprehendenda & cogenda, fiant pastilli.

Nonnulli *ambrã* in vase vitreo dissoluunt

soluunt *oleo Balanino* pauco, eoque cætera comprehendunt.

COMMENTARIVS.

Vox *Gallia* non parum Iac. Manlii exercuit ingenium, vt qui rationē eius nominis ad pastillos descriptos accommodari quærens, nunc ex Placentino ad Galliam herbam odoriferam, nunc ex aliorū opinione ad quandam Galliæ prouinciam refert, herbam tamen illam fictitiam, & Galliam ne quidem per somniū vidit Mesue, nec Galliē nomine compositionem istam, ni fallor, designauit. Confectiones enim aromaticæ, Arabibus *Alephangina*, vt quæ calidioribus aromatis constant, dicuntur; aliquando *vt apud Rhasin Ramich*, & specialius *Such*, quando *moscho, ambra, zibetho*, & similibus suauem odorem spirantibus componūtur. Rectius autem trochisci de *xyloaloe moschata*, quam de *Gallia moschata* vocari possent, minime tamen mutandum nomen censeo, quod integrum fere seculum recepit & probauit, in cuius peruestigatione non laborandum, modo res ipsa satis innotescat. *Ratio nominis nulla.*

Porro ad præparationem teruntur singula seorsim, ac primum quidem *lignum aloes*, dein *ambra*, postremo *meschus*, tum omnia excipiuntur glutine *tragacanthi aqua rosacea* diluto & fiunt trochisci, ad delitias maxime suo halitu accommodati, potius tamen ad sanitatē, quam voluptatem in pharmacopoliis seruati. Horum mentio frequenter occurrit in compositionibus multis, quas hinc inde ingrediuntur. *Præparatio.*

Cerebrum, cor & spiritus recreant, corporis totius odorem commendant, ventriculum puerorum imbecillum & vomiturientem roborant, & vires longo morbo fractas resarciunt. *Vires.*

CAP. VI.

Trochisci Aliptæ moschata D. N. Sal.

℞. Ladani ℥.iij.
styracis calamitæ ℥.j.ß.
styracis rubræ ℥.j.
ligni aloes ʒ.ij.
ambræ ʒ.j.
caphuræ ℈.ß.
moschi ℈.j.
Cum aqua rosarum formentur pastilli.

COMMENTARIVS.

Minus frequenter parantur hi pastilli, quam precedentes, licet affines sint halitu, suauitate, odore. Laboriose conficiuntur iuxta modum à Nic. Salernitano descriptum, facile vero sic: *Ladanum* in mortario cupreo & pistillo ferreo, vtroq; calente, cum pauca *aqua rosarum* diu terendū, ducendum & agitandum, donec vnguenti vndique læuis, nec asperi aut grummosi consistentiam nanciscatur. Addatur postea vtraque *styrax* pistillo rursus multum diducenda, dein *xyloaloe*, tum *caphura*, *moschus & ambra*, cum pauca *rosacea* seorsim in alio vase diluta. Ex omnibus confuse mixtis tritis, subactis trochisci fient parvuli, in vmbra siccandi, in olla reponendi, in officina seruandi.

Celebrantur vt efficacissimi ad cerebrum cor, hepar, ventriculum, & cæteras partes nutritorias corroborandas, & reficiendos spiritus. *Vires.*

CAP. VII.

Pastilli Neræ. D. N.

℞. Ambræ optimæ ℥.j.
ligni aloes ʒ iij.
moschi boni ℈.ß.
caphuræ gr.ij.
Subigātur omnia simul, & fiat massa, ex qua formentur Trochisci.

COMMENTARIVS.

Trochisci Neræ sic ab inuentore multorū iudicio nuncupati preciosissimi sunt, rarissimeq; conficiuntur, nisi pro regibus & principibus. Nec magna quantitate parandos censeo, & in Officinis diu asseruan-

dos, cum vsus tempore statim quantitate requisita possint confici. A *Gallia moschata* tantum dissident simpliciū dosibus & superaddita *caphura*. Vt rite parentur, emollienda *ambra* in mortario calente cum pistillo quoque calido, cui deinde *lignum aloes* tenuissime pulueratum commisceatur: tum *moschus* seorsim tritus, postremo *camphora*. Omnia vero probe ducantur, subigantur, malaxentur, superaddito pauco oleo *liquidambar*, aut *opobalsamo*, vt in massam cogantur conuenientiorem, ex qua rotulæ aut pastilli formabuntur. Præparatio.

Iisdem viribus pollent, quibus *Gallia moschata*, sed efficacioribus, & à magnatibus frequenter vsurpantur ad suffitus. Vires.

CAP. VIII.

Trochisci de Caphura D. Myrep.

℞. *Caphura* ʒß.
croci ʒij.
amyli ʒij.
rosarum rub.
gummi Arabici,
tragacanthi,
scobis eboris an. ℥ß.
sem. cucumeris mundati,
sem. portulaca,
glycyrrhiza rasa an. ℥j.
cum mucagine semin. psyllii, in aqua rosacea extracta, fiant pastilli.

COMMENTARIVS.

Ex variis Trochiscorum de *Camphora* descriptionibus à veteribus traditis, sola fere paratur, quā Mesue *Sect. sui Antidot.* describit ad febres ardētes, ad bilis & sanguinis æstum, hepatis & ventriculi calidam intemperiem & sitim inexpletam. Multis tamen quod constet calidis, vt *nardo, xyloaloe, croco, cardamomo*, quomodo id præstare valeat, nō facile coniecto. Alios eiusdem nominis multo præstantiores, & ad id munus obeundum efficaciores, ac paratu faciliores, ex Myrepso exhibeo, in cuius descriptione nihil est immutatum, præter simplicium ordinem. Pro *spodio* autem, (si quod aliud sit, præter *pompholiga*, seu *spodium* Græcorum) malo assumere *ebur crudum*, quam *vstum*, ob rationes multas *superius* adductas. Præparatio nec molesta, nec laboriosa multū est. *Scobs eboris* seorsim tenuissime læuiganda, vt & reliqua simplicia, *crocus, caphura, amylum, rosa* & *glycyrrhiza*. *Gummi* in mortario calido terenda: *semen cucumeris* decorticandum, dein minutim secandum, & læuigandum, tum demum omnia *cremore psyllii* comprehendenda, & in pastam ad trochiscos formandos cogenda. Præparatio.

Valent ad iecoris & aliorum viscerum ardores mitigandos, ad acrimoniam bilis temperandam, & ad humorum, qui ad thoracem delabuntur fluorem compescendum. Vires.

CAP. IX.

Trochisci Diarrhodon D. Mes.

℞. *Rosarum rub.* ℥j.
glycyrrhiza ʒß.
ligni aloes,
spicæ aromaticæ an. ʒ.ij & ℈.ij.
mastiches ʒij.
antispodii ℈iiij.
croci ℈ij.
Tritis omnibus fiant trochisci ex vino albo.

COMMENTARIVS.

Variæ sunt pastillorum huius nominis apud authores varios descriptiones: quisq; enim ad animi votum addit, detrahit, peruertit, immutat, & plerumq; vnum & idem medicamentum diuersis nominibus designat, sæpe & duo, triave eadem vocum acceptione nuncupat. Patet hoc ex trochiscis *Diarrhodon*, & de *Rosis* à Mesue traditis, quorum alii aliorum significato includuntur. Futiles sunt rationes, quę huius nomēclaturæ in voce & significatione diuersitatem quærunt. Si tamen cum viro probato sic loqui liceat, pastillos descriptos vocabimus *Diarrhodon*, non *de rosis*, quorum præparationem pluribus demonstrare superfluum Præparatio.

perfluum videtur, cum ipsa per se facilis sit, nec quicquam difficultatis secum ferat. Pro *Spodio*, *Antispodium* Officinarum & vulgare diximus, quod *ebur vstum* est, non *spodium*.

Vires. Valent ad febres pituitosas, inueteratas, & aliis implexas. Ad ventriculi quoq; dolorem leniendum, & humores ipsi adhærentes detergendos, commiscentur in multis compositionibus magnis à Mesue descriptis.

Troch. Diarrhodon Myrepsi. Alii sunt Trochisci Diarrhodon N. Myrepsi, quos ipse suis confectionibus miscet. Parantur *ex rosar. rubr. recen. ℥ij. spodii ʒij. santal. rubr. ʒ.j. ß. gr. vij. santal. alb. ʒ.j. gr. xij. croci ℈.ij. ß. caphuræ ℈.ß.* Ex omnibus *aqua rosacea* coactis fiunt pastilli.

CAP. X.

Trochisci de Carabe D. Mes.

℞. Karabes ʒ.j.
cornu cerui vsti,
gummi Arabici vsti,
tragacanthi,
coralli vsti,
acaciæ,
hypocistidis,
balaustiorum,
mastiches,
laccæ,
sem. papaueris nigri, assi an. ʒ.ij. & ℈.ij,
thuris,
croci,
opii an. ʒ.ij.
Cum mucagine seminis psyllii forma Trochiscos, & repon. vsui.

COMMENTARIVS.

Hos Mesuei pastillos, vt insigniter efficaces, inter quindecim eiusdem nominis, à tot authoribus descriptos selegi, quorum magna pars illis solũ nomine tenus, similis, vel certe multum dissimilis est. A *succino, seu Karabe* Arabibus, & *Electro* Græcis dicto, nuncupantur, quod mirifice commendantur ad viscera roborãda, sanguinis fluorem cohibendum, & rheumatismum vteri sistendũ: augetur illius vis incrassans, *gummi* & *opii* interiectu, astrictoria, superaddita *hypocistide* & *acacia*. *Opium croco* castigatur, vẽtriculus *mastiche* roboratur, *psyllio* omnia comprehenduntur, & partiũ asperitas lenitur. Ad præparationem iubet *Præparatio.* Mesue multa aduri, quæ tamẽ si cruda ponantur, medicamen nihilo deterius, imo forsan præstãtius erit: si quid enim eximię virtutis habet *cornu cerui* aut *corallium*, hæc ipsa potius habere cruda, quam vsta credibile est. Quid vstio medicamentis conferat, quid ab his auferat, quid adferat, minime sum nescius, sed multa vix hunc patiuntur apparatum sine magno virium dispendio. Vrat tamen, qui voluerit, modo expetitas cum cineribus retineat vires. *Acacia* & *hypocistis* debebunt minutim primum incidi, dein cum *balaustiis* puluerari, tum & reliqua. Ex omnibus arte & ordine tritis, & pauca *psyllii mucagine* formabuntur trochisci.

Vim habent roborantem & astrictoriã. *Vires.* Omnem hæmorrhagiam, præsertim à thorace, pulmone, hepate, renibus, vtero, hæmorrhoidibus ʒ.j. pondere cum *aqua plantaginis*, aut *rosacea* vel simili sistunt. In dysenteria prosunt, & per os sumpti, & per enemata iniiecti.

CAP. XI.

Trochisci de Antispodio D. Mes.

℞. Rosarum ʒ.vij.
antispodii ʒ.iiij.
sem. portulacæ.
succi glycyrrhizæ an. ʒ.ij.
cum mucagine seminis psyllii, fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Si aliquãdo fas sit balbutire cum balbutientibus, hos pastillos ad electuarii de *psyllio* condituram accommodatos, de *spodio* vocabimus; sed inuiti quidem, quod illorum basis *spodium* non sit, sed potius *antispodium*, vel verius, *ebur vstum*, quod hucusque pharmacopœorum familia pro

canna seu potio *Tabaxir* radicibus vsus vsurpauit. Valeat tamen istud pseudospodium, vel imaginarium. Arabicæ gentis spodium, quod valere poterit, ex eo *antispodio* à nobis vocato, parandi & nominandi sunt trochisci descripti, additis *rosis*, *semine portulacæ*, & *succo glycyrrhizæ*, *psylli* glutine comprehensis.

Vires. Sic autem parati non modo in electuarii dicti veniunt compositionem, sed & per se dantur ad febres acutas, ventriculi & hepatis inflammationem, & sitim vehementiorem.

Trochisci de spodio cum sem. acetosæ. Alii dantur adhuc à Mesue magis compositi, cum semine videlicet *acetosæ*, *pulpa sumach*, *amylo*, *coriandro*, *balaustiis*, *berberis*, & *gummi Arabico*, *omphacii succo* exceptis. Minus tamen vsuales sunt, nec probe congruunt electuario nominato.

Cap. XII.

Trochisci de Berberis.

℞. Baccarum berberis, aut succi earum,
succi glycyrrhizæ,
semin. portulacæ,
antispodii an. ʒ.iij.
rosarum rubrarum ʒvj.
spicæ,
croci,
amyli,
tragacanthi an. ʒj.
seminis citrulli ʒ. iij. ß.
caphuræ ʒß.
Cum manna succo berberis diluta, fiant Trochisci.

Commentarius.

Extat huius nominis apud Mesuem alia descriptio, sed exoleta. Extant & aliæ multæ apud Serapionem, Auicennam, & alios, qui antidotaria conscripserunt: sed hæc vna vice omnium sit, & sola tanquam cæteris præstantior vsurpanda & celebranda.

Modus præparandi. Hac autem arte optime parabitur: Incidantur primum *nardus*, *succus glycyrrhizæ* & *semen citrulli*, *dein terentur simul cum rosis. Seorsim vero spodium amylum caphura, crocus & tragacanthum. Trita omnia excipientur manna in succo berberorum liquata, & fiet massa*, ex qua formabuntur Trochisci.

Commendantur ad febres præcalidas, ad intemperiem iecoris & ventriculi feruidam, ad sitim inexhaustam, & alui fluorem. Expetuntur quoque ad electuarii de *psyllio* compositionem, descriptione Mesuei, apud quem vocantur iuxta interpretum traductionem, *pastilli de oxyacantha*; non autem ingrediuntur electuarium rosarum ab eodem principe traditum, vt putat Foesius. Parua quantitate erunt parandi, quod fere solum vsurpentur ad aliorum medicamentorum compositionem. *Vires.*

Cap. XIII.

Trochisci Gordonii.

℞. Seminum quatuor frigid. maiorum mundator.
seminis papaueris albi,
maluarum,
bombacis,
portulacæ,
coroneorum,
myrtillorum,
gummi Arabici,
tragacanthi,
strobilorum,
pistachiorum,
sachari candi,
penidiorum,
glycyrrhizæ rasæ,
hordei mundati,
mucaginis sem. psyllii,
amygdalar. dulcium mundator. an. ʒ.ij.
bolo armenæ,
sanguinis draconis,
antispodii,
rosarum,
myrrhæ an. ʒ.ß.
Excipiantur hydromelitæ, & fiant pastilli pondere ℈.ij. aut ʒ.j.

Con-

COMMENTARIVS.

ABauderonio artis pharmacariæ studiosissimo fideliter, à Iouberto depraua te hi pastilli describuntur: hic enim non tantũ simplicium pondus immutauit, sed alia adiunxit, & nimis pretiosa & parũ necessaria. Est a. multiplex illorum compositio: Constant n. refrigerantibus, detergentibus, astringentib. & roborantibus, leniẽtib. & quibusdam aperientib. Ad præparationem quædam tritura vulgari, pistilli ne mpe solopercussu pulueranturvt radices, ligna, semina duriora gummi, *bolus armena* & *myrrha*. Hæc tamen duo non cõfuse, sed seorsim debent læuigari. Nonnulla minutim prius secantur, dein teruntur, & aliis admixta tenuissime comminuũtur. Ex omnib. optime tritis, & cõfuse mucagini *psyllii* mixtis, atque *hydromelitæ* cõprehensis & coactis finguntur trochisci. Præparatio.

Porro pro *sanguine draconis* nec *cinnabaris* cum Dioscoride sumenda, nec *serpẽtis*, aut alius animalis *sanguis* cum Plinio quæritandus, nec aliud quicquam factitiũ ex *terra synopica*, *bolo armena*, *sorbis & lateribus tritis* simul subactis admittendum, sed lacryma cuiusdam arboris peregrinæ ab indigenis, *Draco* nominatæ, vt fusius docuimus *libro de simplicibus*.

Imperantur à Gordonio ad vlcera renum. Vtiliter quoque vsurpantur ad alia partium internarum vlcera: leniunt enim, detergent, acrimoniam contemperant & roborant. Vtil.

Ad internas vlcerationes ʒ.j. cum lacte exhibita plurimũ prodest: & si fuerit vlceratio in vesica, distemperetur cum lacte, inquit Gordonius, & proiiciatur per syringam.

CAP. XIV.

Trochisci de capparibus. D. Mes.

℞. Corticum radicis capparis,
seminis viticis an. ʒ vj.
gummi ammoniaci ʒ ß.
nigellæ,
calaminthæ,
acori,
amygdalarum amararum,
seminis nasturtii,
foliorum rutæ,
aristolochiæ rotundæ,
succi eupatorii inspissati an. ʒ ij.
cyperi,
scolopendrii an. ʒ j.
Omnia trita *ammoniaco* dissoluto comprehendantur, & fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Vetere m Mesues descriptionem integram, nec aliqua in re immutatam admisimus vt quæ optime ea præstet, quæ pollicetur. Trochiscorum enim omnium incidentium & obstructiones reserantium hi sunt efficacissimi: quandoquidem multis constant, quæ crassos, melancholicos ac terrestres succos tenuant & incidunt, infarctus tollunt, & duritiem emolliunt. Quibus si præterea addere quis voluerit *gummi laccæ* & *rubiæ tinctorum an. ʒ j.* efficaciores reddentur, nec *trochiscis de laccæ* erit opus, quod hi è *capparibus* satis sint, inquit Plantius, ad lienis obstructionem & veteres affectus. Eorum ac superiorum eadem est parandi ratio, ac methodus facilis. *Ammoniacum* dissoluetur *aceto*, coquetur ad consistentiam *mellis*, eoque pulueres subigentur, & formabuntur Trochisci.

Commendantur plurimum ad omnem lienis & hepatis obstructionem, duritiem, inflationem, & tumorem præter naturam. Morbo regio & hydropi incipienti succurrũt, infarctus tollunt, & flatus discutiunt. Dosis est ʒ.j. cum vino tenui, vel aqua decoctionis *radicis capparis*, *corticum fraxini* aut *tamarisci*. Sunt, qui valentiores efficiunt, inquit Mesue, duplicato *Ammoniaco*. Vires.

CAP. XV.

Trochisci de myrrha D. Rhas.

℞. Myrrha ʒ iij.
lupinorum ʒ.v.
foliorum rutæ,
mentastri,
pulegii,
cumini,
rubiæ tinctorum,
assæ fœtidæ,
sagapeni,
opoponacis an. ʒ.ij.
Cum succo artemisiæ, fiant pastilli pondere ʒ.ij.

COMMENTARIVS.

Nusquam omittendi sunt hi trochisci à Rhasi descripti; à *Myrrha* quæ illorũ basis est, nuncupati, ab omnibus Medicis vsurpati; ad quorum compositionem accedũt multa, quæ mesenterium obstructione liberant, meatus diducunt, infarctus tollũt, & potenter humores, qui vel copia grauant, vel qualitate lædunt, deturbant. Vt rite componantur, gummi sunt liquanda in decocto, vel succo *artemisiæ* calido, dein linteo forti traiicienda ad aquæ humiditatis dissipationem & consistentiã mellis.

His postea addenda reliqua simplicia tenuissime, vt artis est, puluerata. *Nam quæ ad infarctus expediendos, occlusionem viarum reserandam, & materiam quandam foras protrudendam imperantur, debent tenuissime lauigari.* Sic enim *asarum* & alia multa simplicia in pollinem subtilissimũ trita vrinas mouent copiosas, crassiuscule puluerata diutius immorantur, & segniter suas vires exerunt.

Vires. Frequens est horum pastillorum vsus in nimia cunctatione menstruorum, in partu remorante, secundis retẽtis & lochiis suppressis. Dantur à ʒ.j. ad ʒ.ij. ß. & aliquando ad ʒ.iij. cum aqua, aut decocto idoneo.

CAP. XVI.

Trochisci Alexiterii, seu contra pestem.

℞. Radicum zedoariæ
gentianæ,
tormentillæ,
ireos Florentiæ, an. ʒ.ij.
cinnamomi,
caryophyllorum,
macis an. ʒ. ß.
zinziberis ʒ.j.
radicis angelicæ ʒ.iij.
coriandri præparati,
rosarum an. ʒ.j.
corticis citri sicci ʒ.ij.
Fiat omnium puluis subtilissimus, & cum *succi glycyrrhizæ ℥ vj.* fiat pasta mollis, de qua formentur trochisci, vel potius bacilli oblongi.

COMMENTARIVS.

Pesti præcauendæ multum conueniunt hi trochisci: Eorum enim tantillum in ore detentum saporem quendam non ingratum relinquit, & odorem, qui aeris inquinati qualitatem malignam arcet & emendat atque impedit, ne is intro subiẽs spiritus inficiat. Quæ enim insipida sunt & inodora, vt *cornu monocerotis, lapis Bezaar, margaritæ, lapilli pretiosi*, & alia multa venenis obsistentia, suas tãtum vires exerunt in corpus ingesta, vel saltem eorum infusa: in ore enim contenta fere inefficacia sunt, vt quæ vix saporem vllum emittant, aut halitum efflent, à quibus aeris feritas queat domari.

Hi autem trochisci seu in ore tantum detenti, seu inferius ad ventriculum delapsi vires habent eximias, & ad virus pestilens euincendum efficacissimas. Vt rite parentur, *succus glycyrrhizæ*, quo puluerei excipiendi sunt, in balneo Mar. seu diplomate emolliendus erit, donec facile duci possit,

possit, & cum eo quantitas puluerís tota concorporari; quod artifici perito difficile non erit. Inexperto si videatur nimis operosum, liceat illi parum hypocratici vini, aut alius liquoris conuenientis superaddere, vt ad libitum pastam habeat mollem, ex qua formabit bacillos in vmbra siccandos, & vsui reponendos. Quid a. sit *vinum hypocraticum*, satis notum est. Parari solet ex *vini nigricantis* ℔. *ij. sachari* ℔. ß. *cinnamomi* ℥. ß. quidam addunt ad stimulum maiorem *zinziberis* ʒ. ß. *& caryophyllorum* ℈. *j.*

Vinum hypocraticum.

CAP. XVII.

Trochisci hysterici.

℞. *Assæ fœtidæ,*
galbani an. ʒ. ij. ß.
myrrhæ ʒ. ij.
castorii ʒ. j. ß.
asari,
sabinæ,
aristolochiæ,
nepetæ,
matricariæ an. ʒ. j.
dictamni ʒ. ß.

Cum succo aut decocto rutæ fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Hos nostros pastillos, *hystericos* nuncupamus, quod aberrationi vteri & aliis affectib. hystericis mirifice prosint. Assumpti enim vterum vel ex eo vapores ad partes superas ascendentes cogunt, sistunt, & grauissima symptomata, hinc nasci solita impediunt. Nam cum vterus reb. odoratis delectetur, licet nõ sub specie odoris, trochisci a. descripti, admodum fœtidi sint, illius ascensum ad præcordia, dum per os sumuntur, sistunt. Et præterea colluuiem quandam prauam, si quæ in locis muliebribus contineatur, meatus aperiendo, obstructiones soluendo, foras protrudunt.

Præparatio. Facillime autem parabuntur, si puluerandа tenuissime terantur, & gummis decocto, aut *succo rutæ* maceratis, colatis, & ad mellis crassitiẽ elixatis cõprehendãtur.

Medentur fœdis virginum & viduarum coloribus, & his omnibus symptomatis, quæ à terris vaporibus è semine, vel menstruo sanguine corrupto, & ab vtero sursum ad præcordia perreptante prodeunt, auxiliantur. *Virginum.*

CAP. XVIII.

Trochisci ad Gonorrhœam.

℞. *Seminis viticis, seu agni casti,*
lactucæ,
rosarum,
balaustiorum an. ʒ. j.
scobis eboris,
electri an. ʒ. j. ß.
bolis armenæ in aqua centinodiæ lotæ ʒ. ij.
seminis plantaginis ℈. iiij.
sassafras ℈. ij.

Cum mucagine seminis citoniorum in aqua nenupharis extracta, fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Gonorrhœa vel est voluntaria, vt cum semen per coitum & cum voluptate excernitur; vel inuita, vt cum citra Venerem effluit; atque ea vel simplex est, & nullius qualitatis malignæ particeps, quę aut à seminis plenitudine, aut qualitate, aut labore, cursu, equitatione, & piperatorum vsu nimio oritur: vel fœda & virulenta, quæ ex impuro concubitu, cum lue Indica affectis contrahitur, in qua virus albicans, aut ex virore flauescens è vasis seminalibus siue sensu excidit vigilanti pariter atque dormienti. Frequens quidem malum est, mulieribus perinde atque viris commune, quod tempore nonnunquam tantas vires acquirit, vt per totum corpus serpat, & partes singulas afficiat. *Gonorrhœæ differentiæ.*

Ad vtramq; vero vtiliter nostri pastilli vsurpantur. Ad simplicem quidẽ sola sanguinis *Virus.*

guinis eductione præmissa; ad virulentam, incipientem, vel nondum inueteratam, corpore semel atq; iterum repurgato & sanguine imminuto, dantur cum decoctione *seminum papaueris & meloxum*, vel cum *aqua rosarum*. Dosis est à ʒ.j. ad ʒ.ij ß. aut ʒ.iij. ad summum. Horum vt præcedentium eadem est, ac facilis præparatio.

DE DVOBVS TROCHISCIS exterius adhibendis.

CAP. XIX.

Trochisci narcotici D. Fernel.

℞. *Gummi Arabici,*
tragacanthi,
amyli an. ʒ.ß.
cerusæ lotæ aquarosarum ʒ.vj.
styracis calamitæ,
myrrhæ,
castorij,
opii sapa soluti an. ℈.iiij.
croci ʒ.ß.

Trita omnia excipiantur mucagine *seminis psyllii in aqua rosarum* deprompta, & fiant Trochisci.

COMMENTARIVS.

Supersunt duo pastilli vsuales tantum exterius adhibendi, quos eadem serie describere, nec ad posteriorem officinæ partem, quæ de medicamētis tantum externis agit differre non libuit, quorum priores vocantur à Fernelio *narcotici*, quod parti cuipiam admoti sensum stupefaciēdo dolorem illius consopiunt. Horum a. apta est compositio, & vsus pernecessarius, neque vlli ante extant ad similes affectus accommodati. Ad præparationem singula primum seorsim terenda, dein cōfuse mixta, mucagine seminis psyllii excipienda & in massam cogenda.

Vires. Trochisci narcotici debite admoti capitis dentiumque dolorem consopiunt, in febrium ardoribus somnum accersunt, erysipelata, inflammationes extinguunt, partium omnium externarum dolores aliis medicamentis soluti compescunt.

CAP. XX.

Trochisci Albi D. Rhasis.

℞. *Cerusæ aqua rosar. lotæ* ʒ.x.
sarcocollæ crassioris ʒ iij.
amyli ʒ.ij.
gummi Arabici,
tragacanthi an. ʒ.j.
caphuræ ʒ.ß.

Lacte muliebri excipiantur singula per se trita, & fiant parui Trochisci.

COMMENTARIVS.

Inter *Sief*, seu *collyria* numerantur ab Arabib. hi trochisci, à Rhasi descripti *lib. 9. ad Almansorem cap. 15.* Verum eius descriptionem recentiores valde immutarunt. Alii n. *gummi Arabicum* addiderunt, alii *amylum*, alii *opium* reiiciunt, & *caphuram* substituunt; sic enim pastilli fiunt candidiores, necminus oculorum affectibus efficaces, imo in multis vtiliores. In dolore tamen illorum acerbissimo poterit *opium* addi, vel, vt censet Ioubertus, duobus modis parandi sunt, *cum & sine opio*, vt pro rei exigentia, vel hi, vel illi felicius vsurpentur, nisi quis maluerit, vt fere fit, vtendi tempore, opii pauxillum permiscere. Præparatio facilior est, quam vt longiore indigeat explicatione.

Valde conducunt oculorum affectibus multis. Eorum enim dolores mitigant, inflammationes temperant, fluxiones sistūt, materiam detergunt, exsiccant, digerunt, & partem roborant. *Vires.*

Sic videor præcipuos & vsitatiores pastillos in pharmacopoliis omnibus præparandos & asseruandos recensuisse. Alii enim,

nim, qui passim in vulgatis Antidotariis occurrunt, vel nullius, vel improbati sunt vsus, vel facile sub illis comprehenduntur.

ADDITIO.

Trocisci liberantes Lubeccensium.

℞. succ.glyzyrrh.℥ij.
pulver.liberant.℥ß.
spec.diamosc.dulc.
diambr.an.ʒij.
cum mucilag.tragac.ex aq. ros.facta f.trocisci, qui signentur & cum mosch o aromatisentur.

Trocisci pro lotione capitis odoriferi.

℞. smegmat.veneti quart.j.
ireos alb. subtilissime pulveris. ℥j.
mosch. ʒß. cum infusione tragac. & aq.ros.f.gleba rotunda.

Trocisci pro fumo.

℞. santal.citrini,
ros.rubr.
caryophyllor.
cinnam.an.ʒvj.
benzoin.℥iß.
styrac.calamit.℥j.
sachar.pulveris.℥xij Mi.
f.sec.art.trocisc.

Trocisci pro fumo cum mosch o.

℞. benzoin ℔.j.
styrac.calamit.℥vij.
ros.rubr.℥j.
lign.aloes ℥ß.
caryophyllor.
santal.citrin.an.ʒij.
sach.albi ℥viij.
mosch.
zibeth.an. ʒß. Mi. & cum infusione tragac. in aq. rosar. formentur trocisci.

Trocisci pectorales pro illustrissimo principe Ionnne Friderico II. Duce Saxoniæ.

℞. sach.cand.alb.ʒij.
styracis.calamit.
bol.oriental.an.ʒj.
spec.diair.salam.
looch.sani & expert.an.ʒß.
liquirit.rasæ ℥ß.
sacch penid.
sacch.alb. an. ℥iij.
mucilag.tragac.cum aq.
hyssop.q.s.f.trocisci.

Trocisci D. Ioannis Langii Mirabiles in Epilepsia omnibus medicamentis præferendi.

℞. sem.pœon.ex cortic.℥ß.
margar.prap.ʒx.
mac.ʒj.
fol.auri.nr.vj.
In pulverem redacta misceantur & cum ℥jx. sachari albiss. in ℥v. aq. sequentis soluti & decocti ad perfectionem f.trocisci.
Aqua autem sic fit.
℞. fl. lil. conval. Manip.viij.superfundatur mensura vini cretici, aut muscatellini, aut alterius generosi, in eoque per dies quinque stent infusi, mox in Baln. Mar. destillentur in vase vitreo.deinde
℞. cinnam.electiss.ʒvj.
nucist.℥ß.
piper long.ʒij.
flor.lavendul.℥j.
caryophyllor.
sem.fœnic.an.ʒij.
fl.rorismar.
stœchad.an.℥ß.
cubebar.ʒij.
visci quercin.
rad.pœon.
dictam.nostrat.an.℥ß.
Omnia crassiusculè contrita rursus in superiore vino per dies octo macerentur in loco aprico & postea destillentur, vt antea.
Vsus est: dissoluitur trocisus vnus in

cochleari huius aquæ & datur ad præcavendum mane: in paroxysmo vero ipso ad curandum vi diducto ore infunditur.

NOTANDVM.

His tamen trociscis præmittatur purgatio bis vel ter ex pilulis de hiera composita, quarum hic magna vis est: deinde victus ratio conueniens.

Trociſci de ſtella D. Flockii.

℞. myrrh.
castor.
spic. celtic.
cassiæ lign.
terr. sigill.
cortic. mandrag. an. ʒij.
opij.
croci,
costi an. ʒij ß.
sem. papav. alb. ʒiij.
styrac. liquid. ʒß.
sem. dauc.
papav. alb. ʒiij.
seseleos
hyoscyam alb.
apij an. ʒß.
Infundantur gumm. cum vino odorifero, & omnibus commistis. f. trociſci pondere ʒß, exiccentur in vmbra.

Valescus de Taranta ponit ex Auicenna trociscos Andromachi dictos stellæ, quia fiunt ex terra stellæ, cuius loco sumit terram sigillatam. Valent ad sistendum sanguinem. Vide caput de hœmoptoisi.

Trociſci prophylactici cum mithridatio. D. Bechholdi Rivii. Med. Francof.

℞. bol. armen. puriſſ. in succ. citri infusi & exiccat. ʒj.
corall. rubr. præp. ʒij.
rasur. corn. cerv. ʒj.
succin. alb. ℈ij.
rad. tormentill.
pimpinell.
imperator.
angelic. an. ʒj.
zedoar. opt. ʒij.
Cinnam. ʒß.
caryophyllor. ʒij.
croc. ℈j Mi. f. pulvis subtiliſſimus.
℞. huius pulver. ʒij.
mithrid. opt. ʒj.
ol. cinnam.
angelic. an. gutt. j.
sach. albiſſ. ʒiij.
cum infusione gumm. tragac. in aq. angelic. facta. f. trociſci.

Sunt valde experti & Mœno Francofurti in frequenti vsu.

Trociſci tempore peſtis ſub lingua tenendi. D. Ioan. Ringlerii Argentinenſis.

℞. cortic. citr. sicc. ʒß.
zedoar.
angelic. an. ʒß.
lign. aloes ℈ij.
rad. irid. florentin. ʒß.
caryophyllor.
cinnam. elect.
nucist. an. ʒj.
sach. cand. alb. ʒiij. cum mucilagine tragac. f. trociſci instar bechiarum parvi.

Trociſci pro fumo Pistorii.

℞. styrac. calamit.
thymiamat.
benzoin.
laudani an. ʒß.
thuris ʒiij.
caryophyllor.
cinnam.
nucista an. ʒj.
sachar. candi. ℥j. Mi. & cum aq. ros. mucilag. tragac. f. trociſci.

Trociſci

Trocisci pro fumo tempore pestis Leonardi Fioravanti.

℞. arsenic. crystallin.
cinnabar.
carabe,
myrrha,
thuris an. ℥ij.
sarcocoll.
picis græcæ,
benzoin. an. ℥j. in mortario omnia Misceantur & cum aceto destillato trocisci formentur, carbonibus tempore pestis iniiciendi.

OFFICINÆ

PHARMACEVTICAE, SIVE ANTIDOTARII PARS ALTERA, DE MEDICAMENTIS EXTERNIS, TRIBVS adhuc libris distincta;

ET PER PETRVM VFFENBACHIVM REIP. MOENOFRANCOFURT. Medicum ordinarium vbique aucta. In quorum priore de omni oleorum genere disseritur: quibus Appendix additur de Balsamis.

PRÆFATIO.

MEDICAMENTA topica, seu quæ extrinsecus adhibentur, multa sunt, vt *sotus, epithema, litus, collyrium, lotio, frontale, cataplasma, synapismus, dropax, vesicatorium, scutum, sacculi, cucufa*, & pleraque alia, quæ in rem præsentē parantur, nec diu sine alteratione & corruptela seruantur, de quibus abunde *lib. 5. nostrarum Institutionum* egimus. Alia multos menses, & aliquando annum integrum bienniumve ad futuros vsus sine virium iactura in officinis possunt asseruari, vt *olea, cerata, vnguenta, & emplastra*, de quibus hac secunda parte officinæ à nobis instructæ disserere statuimus; quorū vsus & gratior & toleratu facilior est, quam eorum, quæ per os ingeruntur. Hæc enim sæpius morbum oppugnando ventriculum subuertunt, appetitum tollunt, tormina excitant, & totam naturæ œconomiam turbant: vnde medicamenta & potiones rarissime dari iussit Cornel. Cels. *cap. 3. lib. 3. de re medic.* Nam cum vix iustissima dosi exhibeantur: exhibita ad arbitrium sua munia non exequantur, cum sæpe moueant, nec promoueant, aut humorem laudabilem foras propellant, noxium deserant,

Cornelium Celsum medicamenta interna raro exhibuisse.